

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Epistolarvm Innocentii III. Romani Pontificis Libri Vndecim

Innozenz <III., Papst>

Parisiis, 1682

Epistolarvm Sive Regestorvm Innocentii III. Romani Pontificis. Liber
Decimvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-20020

EPISTOLARVM
SIVE
REGESTORVM
INNOCENTII III.
ROMANI PONTIFICIS.
LIBER DECIMVS.

ABBATI EVESHAMENSI.

Epist. 1.
Remittit A.
monachum
suum excom-
municatum,
cum eo super
certis dispen-
sandum.

In nostra presentia consti-
tutus dilectus filius A. mo-
nachus nobis lacrymabili-
ter explicavit quod cum
olim apud monasterium de
Chich professionem fece-
rit regularem, inimico humani generis in-
stigante ab eodem loco licentia non peti-
ta recessit, asportans secum quandam pe-
cuniæ quantitatem: qui licet propter ex-
cessus huiusmodi fuisset excommunica-
tionis vinculo innodatus, ad tuum tamen
monasterium veniens, habitum ibidem
monachalem assumpsit. Cumque tibi
postmodum in secreta confessione quæ
præmissimus intimasset, & tu apud dictum
Abbatem de Chich precibus institisses ut
eidem A. beneficium absolutionis impen-
deret, nec ille annueret postulatis, tu
eundem A. ad monasticam professionem
admittens, ipsum fecisti in Presbyterum
ordinari. Et quamvis tempore proceden-
te inter vos discordiæ occasione suborta

Tom. II.

ipsum A. ab executione sacerdotalis offi-
cij suspendisses, concordia tamen inter
vos postea reformata, eundem A. cum
tuis litteris ad sedem apostolicam destina-
sti, ut tam absolutionis quàm dispen-
sationis beneficium obtineret. Qui de man-
dato nostro à dilecto filio nostro I. Tituli
sancti Stephani in cælio monte Presbyte-
ro Cardinali absolutione obtenta, cum
ad te cum ejusdem Cardinalis litteris re-
diisset, ipsum, antiquæ discordiæ non obli-
tus, renuisti recipere redeuntem, quin
imò eum habitum compulisti deponere
monachalem. Nolentes igitur quod idem
A. hujus occasionis obtentu materiam ha-
beat ulterius evagandi, ipsum ad tuum
monasterium duximus remittendum; per
apostolica tibi scripta præcipiendo man-
dantes quatinus ipsum patiaris ibidem in
monastico habitu Domino famulari, cum
eodem, prout expedire videris, dispen-
sando. Datum Romæ apud sanctum Pe-
trum II. Kal. Martij, anno decimo.

A

ABBATI ET CONVENTUI SANCTI
Vedasti Atrebatensis.

Epist. 2.
Cōsi matur
eis privilegiam
Alexandri PP.
super prohibi-
tione concessio-
nis aliquarum
præbendarum,
quas Canonici
B. Petri recipiant.

Quanto religiosi viri ad conservatio-
nem propositi sui majori secessu in-
digent & quiete, tanto propensius secu-
laribus viris est omnis occasio amputan-
da, qua eorum pacem valeant impedi-
re. Cum ergo felicitis recordationis Euge-
nius Papa prædecessor noster auctoritate
apostolica prohibuerit ne præbendas il-
las quas Canonici secularibus in Ecclesia
beati Petri de mensa vestra consuevistis
conferre, concederetis alicui, eorum
aliquo decedente, sed ad usus fratrum
Ecclesie vestre sine aliqua contradic-
tione redirent, ita tamen ut hac occasione
præfata Ecclesia divinorum nequaquam
celebratione careret, & hoc quidem
Alexander Papa duxerit confirmandum,
nos eorum vestigiis inhærentes, id ipsum
auctoritate apostolica confirmamus, sta-
tuentes ut illud futuris temporibus invio-
labiliter observetur. Nulli ergo &c. no-
stræ confirmationis & constitutionis &c.
Si quis autem &c. Datum Romæ apud
sanctum Petrum V. Kal. Martij, anno de-
cimo.

E I S D E M.

Epist. 3.
In aur qui
dam processus
& confirman-
tur quedam in-
dulgentiar.

Cum super processu à dilecto filio ..
Archidiacono & Gualtero Scolare
Tornacensibus habito super causa quæ de
præbendis Ecclesie sancti Petri inter vos
& quosdam Atrebatenses Clericos ver-
tebatur, coram nobis esset hinc inde diu-
tius disputatum, postulantibus dictis Cle-
ricis ut sententiam ab eisdem iudicibus
promulgatam apostolico dignemur mu-
nimine roborare, vobis autem in contra-
rium respondentibus quod eadem senten-
tia irrita debebat inanisque censi, ut
pote contra indulgentiam felicitis recorda-
tionis Eugenij Papæ prædecessoris nostri,
quæ demum per bonæ memoriæ Ale-
xandrum Papam prædecessorem nostrum
extitit confirmata, perperam lata fuerat,
licet prædicti iudices indulgentiam ipsam
in bulla, cartæ, & stilo, circumstantias
attendentes, multiplices se dixerint ha-
buisse ratione suspectam, nos iis & aliis
diligenter auditis & plenius intellectis,
quia cognovimus indulgentiam præliba-
tam nullum falsitatis indicium continere,
ac iudices supradictos contra ipsam in eo-
dem negotio perperam processisse, pro-

cessum eorum in irritum duximus revo-
candum, & præfata indulgentiam ap-
probantes, ipsam iustimus confirmari.
Nulli ergo &c. nostræ diffinitionis &c. Si
quis autem &c. Datum Romæ apud san-
ctum Petrum IV. Kal. Martij, anno de-
cimo.

ABBATI SANCTI AVBERTI, ..
.. Cantori, & Magistro R. de Bekere
Canonico Camedunensi.

Dilecti filij .. sancti Frambaldi De-
canus, & Magistri I. Poëta & H.
de Aurelianis Canonici Silvanectenses,
per suas nobis litteras intimarunt quod
cum bonæ memoriæ .. Præpositum & dil-
fil. .. Decanum & Capitulum Brugenses,
quibus pro dil. fil. Hugone Subdiacono
direximus scripta nostra, auctoritate apo-
stolica movere ac inducere curavissent ut
ipsum juxta mandati nostri tenorem in
Ecclesia sua reciperent in Canonicum &
in fratrem, & dictus Præpositus præben-
dam, si qua vacaret ibidem, ei liberali-
ter assignaret, ipsi, pro eo quod nulla
præbenda in Ecclesia ipsa vacabat, & de
vacatura in nostris litteris mentio non fie-
bat, mandatum apostolicum prorsus ir-
ritum judicarunt. Veruntamen Præposi-
tus idem adjunxit quod si prædictus Sub-
diaconus suæ se super hoc exponeret vo-
luntati, taliter provideret eidem quod de
ipso iuste conqueri non valeret. cui etiam
Capitulum repromisit quod quoad unum-
que ipsorum Præpositus in eorum Eccle-
sia aliquam præbendam conferret eidem,
ipsi stallum in Choro & locum in Capitu-
lo & alia quæ ad eisdem pertinent libera-
liter assignarent. Sed tamen idem Præposi-
tus postmodum mandatum apostolicum
exequi non curavit. Ceterum Subdiaconus
memoratus, cum præfato Præposito
viam universæ carnis ingresso Capitulum
quendam ejusdem Ecclesie Canonicum
in Præpositum nominassent, ne ipsius
præbenda alij conferretur, ad sedem apo-
stolicam appellavit. Nolentes igitur quod
de præfato Subdiacono misericorditer
inchoavimus relinquere inexpectum, dif-
cretioni vestre per apostolica scripta præ-
cipiendo mandamus quatinus memoratos
Decanum & Capitulum & Præpositum,
si quis interim fuerit institutus, ut eum ad
præbendam vacantem in Ecclesia eorun-
dem recipiant in Canonicum & in fratrem,
ipsi stallum in Choro & locum in Capitulo
assignantes, monitione præmissa, per di-

Epist. 4.
Ut Hugonem
Subdiaconum
ad canonica-
tum & præben-
dam Ecclesie
Brugensis va-
cantem recipi
faciant.

strictionem ecclesiasticam, sublato cujus-
cumque contradictionis & appellationis
obstaculo, compellatis. Testes autem qui
fuerint nominati &c. Quod si non omnes
&c. duo vestrum &c. Datum Romæ apud
sanctum Petrum.

NOBILI VIRO B. DVCI SAXONIÆ.

Epist. 5.
Recipitur ipse
cum bonis suis
sub protectione
apostolicæ se-
dis.

CUm juxta canonicas sanctiones non
sit contra quempiam procedendum
nisi confessus fuerit vel convictus, aut no-
torius sit ejus excessus, vel ipse contumax
appareret, aut publicè infamatus; nos
qui juris ordinem volumus, sicut conve-
nit, observare, auctoritate præsentium tibi
duximus concedendum quod si aliquid
adversum te contra præscriptum ordi-
nem à nobis apparuerit impetratum, tibi
per illud, tanquam subreptum, nullum
præjudicium generetur; personam tuam,
cum iis quæ in præsentem rationabiliter pos-
sides, aut in futurum justis modis præ-
stante Domino poteris adipisci, suscipien-
tes sub protectione apostolicæ sedis, tan-
quam Principem catholicum & devotum.
Nulli ergo &c. nostræ concessionis &
protectionis infringere &c. Si quis autem
&c. Datum Romæ apud sanctum Petrum
V. Non. Martij, anno decimo.

SOPHIÆ ABBATISSÆ QUINDELIN-
geburgensis monasterij, ejusque sororibus
tam presentibus quam futuris regulariter
subrogandis in perpetuum.

Epist. 6.
Monasterium
ipsum Roma-
no Pontifici
immediatè sub-
jectum & qua-
dam alia eil-
dem concedun-
tur. salvo sem-
per censu an-
nuo unius libræ
argenti.

Prudenter virginibus, quæ sub ha-
bitu religionis per opera sanctitatis
jugiter se præparant ire obviam sponso,
præsidium debet apostolicum impertiri,
ne fortè cujuslibet temeritatis incurfus
aut eas à proposito revocet, aut robur,
quod absit, sacræ religionis infringat. Ea
propter, dilectæ in Christo filiæ, vestris
justis postulationibus clementer annui-
mus, & præfatum Quindelingeburgense
monasterium, quod beati Petri juris exi-
stet, & ab illustri memoriæ Henrico Re-
ge fundatum est, & sub annuo censu
unius libræ argenti Ecclesiæ Romanæ
oblatum, ad exemplar felicitis recordatio-
nis Agapiti, Iohannis, Silvestri, Inno-
centij, & Lucij prædecessorum nostrorum
Romanorum Pontificum sub beati Petri
& nostra protectione suscipimus, & præ-
sentis scripti privilegio communimus. In
primis siquidem statuentes ut ordo cano-
nicus, qui secundum Deum & beati Au-

Tom. II.

gustini regulam in eodem monasterio no-
citur institutus, perpetuis ibidem tem-
poribus inviolabiliter observetur. Præter-
ea quascunque possessiones, quæcunque
bona idem monasterium in præsentem justè
& canonicè possidet, aut in futurum con-
cessione Pontificum, largitione Regum vel
Principum, oblatione fidelium, seu aliis
justis modis præstante Domino poterit
adipisci, firma vobis vobisque succeden-
tibus & illibata permaneant. Innovamus
etiam & omnimodis prohibemus ut nulli
unquam personæ vel Ecclesiæ, præter-
quam Romanæ Ecclesiæ, idem monaste-
rium submittatur. Sed nec alicui Regum
aliqua licentia pateat illud in beneficium
dare. Obeunte verò te nunc ejusdem loci
Abbatissa, vel earum aliqua quæ tibi suc-
cesserit, nulla ibi qualibet subreptionis
astutia seu violentia præponatur, nisi
quam sorores communi consensu, vel so-
rorum pars consilij sanioris, secundum Dei
timorem & beati Augustini regulam pro-
viderint eligendam. Sicut autem præfa-
tum monasterium soli tantum Romano
Pontifici subiacere statuimus, ita nihilo-
minus de personis tam Clericorum quam
laicorum seu ceteris rebus ad eundem lo-
cum generaliter pertinentibus, & vestro
servitio deputatis, præsentem decreto fan-
cimus sicut eorundem prædecessorum no-
strorum sanctione noscitur institutum. Si-
mili quoque modo decernimus ut clau-
strum sanctæ Mariæ in monte secundum
beati Benedicti regulam, & claustrum
sancti Quichberti in præfato loco Quid-
lingeburgh, necnon claustrum sancti Ni-
colai in Winethusen, secundum Deum
& beati Augustini regulam ordinentur.
Univerfa insuper quæ sunt Ecclesiæ sancti
Michaëlis Archangeli sitæ in loco qui vo-
catur Lapis sancti Michaëlis, ex bonis
bonæ memoriæ Burchardi Militis, vobis &
eidem vestræ Ecclesiæ nihilominus con-
firmamus. Adicientes etiam, ut quicun-
que Deo ibi servire decreverint, sine pro-
prio communiter & regulariter vivant,
& semper sub Quidelingeburgensis mo-
nasterij, sicut hætenus, jure ac disposi-
tione consistant. Idipsum quoque de Ec-
clesiâ sancti Iohannis Baptistæ sita in
Quidelingeburgh & hospitali domo ad
suscipiendos pauperes juxta eam præsentem
scripto statuimus. Veruntamen ibidem
Presbyter religiosus & sapiens statuatur
qui etiam pauperum curam gerat. Excep-
tis quoque excommunicatis & interdi-
ctis, si quis ibi sepeliri desiderat, nequa-

A ij

quam prohibeatur. iustitia nimirum matricis Ecclesie ac reverentia salva. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat prefatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Salva sedis apostolicæ auctoritate. Ad indicium autem quoddam idem monasterium beati Petri juris existat, unam libram argenti annis singulis, nomine census, nobis nostrisque successoribus persolvetis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundò tertiove commonita nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit &c. usque subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, qua, &c. usque in finem. Datum Romæ apud sanctum Petrum, per manum Iohannis sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Cardinalis, S. R. E. Cancellarij, Non. Martij, Indictione IX. incarnationis dominicæ anno MCCVI. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno decimo.

CAPITVLO MAGDEBVRGENSI.

Epist. 7.
Prohibetur eis
ne certa jura &
bona eorum
aliis quam Ca-
nonicis vende-
re vel locare
valeant.

Venerabilis frater noster Albertus Archiepiscopus vester nobis humiliter supplicavit ut inhibere vobis auctoritate apostolica dignaremur ne quis vestrum curias vel claustrales areas, quæ vendi debent tantummodo Canonicis Magdeburgensibus vel locari, personis aliis donare, vendere, vel locare præsumat. Nos igitur ejus precibus inclinati, auctoritate vobis præsentium inhibemus ne curias vel areas supradictas aliis quam concanonice vestris præsumatis donare, vendere, vel locare; dummodo ipsi iustum pretium offerant pro eisdem. Datum Romæ apud sanctum Petrum II. Non. Martij, anno decimo.

.. ALBERSTADIENSI ET .. MERSBVR-
gensis Episcopis, & .. Abbati sancti Iohannis in monte Magdeburgensi.

Epist. 8.
Quod Presby-
teros & alios
viros idoneos in
ipsa Ecclesia in

Venerabilis frater noster .. Magdeburgensis Archiepiscopus sua nobis insinuatione monstravit quod cum bonæ memoriæ Benedictus & Iohannes

Papæ prædecessores nostri Canonici Magdeburgensibus ministrantibus altari majori in quibusdam festivis diebus sandaliorum usum duxerint concedendum, sicut in ipsorum privilegiis continetur, plerique Canonorum, illius occasione indulti, aiunt neminem ad illius altaris ministerium debere admitti qui non fuerit cum sandaliis ordinatus. propter quod Presbyteros discretos pariter & honestos, qui possent eidem Ecclesie utiliter deservire, in fratres & Canonicos assumere contradicunt. Cum igitur ex gratia sibi ab apostolica sede collata eadem sumere non debeant materiam malignandi, discretionis vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus facientes vobis dictum privilegium præsentari, & eo diligenter inspecto, si nihil aliud de sandaliis contineatur in ipso nisi quod ministri altaris eis certis diebus utantur, auctoritate nostra Magdeburgensi Capitulo injungatis ut propter hoc Presbyteros idoneos & alios viros honestos, cum necesse fuerit, in fratres & Canonicos recipere non recuset. Alioquin etiam Archiepiscopus suus in eodem non celebraret altari, cum non fuerit à nobis in sandaliis ad officium sacerdotale promotus, cum nos neminem cum sandaliis in Presbyterum ordinemus; sed utentem sandaliis in Episcopum consecramus. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani VIII. Idus Martij, anno decimo.

MAGISTRO GERVANDO.

Licet causam quæ vertitur inter venerabilem fratrem nostrum Albertum Archiepiscopum & quosdam Canonicos Magdeburgenses super collatione quarundam præbendarum ab eodem Archiepiscopo facta, quarum una tibi ab ipso extitit assignata, venerabilibus fratribus nostris .. Mersburgensi & bonæ memoriæ .. Brandenburgensi & .. Havelbergen. Episcopis commiserimus sine canonico terminandam, nos tamen devotionem quam erga personam nostram & Romanam Ecclesiam habere dinoscere attendentes, intuitu quoque probitatis & literaturæ tuæ, ita duximus providendum, ut si ad Archiepiscopum ipsum, eo tempore quo dictam præbendam tibi contulit, ipsius donatio pertinebat, quod circa te factum est de ipsa præbenda, in sua permaneat firmitate. Quod si ad nos tunc erat ipsius donatio devoluta, de spe-

Epist. 9.
Confirmatur
collatio sibi fa-
cta cujusdam
præbendæ Mag-
deburgensi.

ciali gratia eam tibi duximus conferendam. Cum igitur secundum utrumlibet modum eam te velimus habere, nos ipsam tibi auctoritate apostolica confirmamus, & presentis scripti privilegio communimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostrae provisionis & confirmationis infringere vel ei ausu &c. Si quis autem &c. Datum Laterani VI. Idus Martij, anno decimo.

CAPITULO MAGDEBURGENSI.

Epist. 10.
Super eodem,
& pro eodem
G. scribitur ut
eum recipiant
& admittant.

Licet causam quae inter venerabilem fratrem nostrum Albertum Archiepiscopum vestrum & quosdam ex vobis vertitur super collatione quarundam praebendarum ab eodem Archiepiscopo facta &c. in eundem modum usque confirmamus. Quocirca universitati vestrae per apostolica scripta praecipiendo mandamus quatinus magistrum ipsum juxta Ecclesiae vestrae consuetudinem recipientes in Canonicum & in fratrem, eundem fraternam caritate tracteris. Datum ut in alia.

ALBERTO MAGDEBURGENSI
Archiepiscopo.

Epist. 11.
Super eodem,
& pro eodem
G.

Licet causam quae inter te ac quosdam Magdeburgenses Canonicos &c. in eundem modum usque confirmamus. Quocirca fraternitati tuae per apostolica scripta praecipiendo mandamus quatinus eidem stallum in Choro & locum in Capitulo auctoritate nostra, sublato cuiuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, studeas assignare. Datum ut in alia.

MERSEBURGENSI EPISCOPO
& Brandeburgensi & Havelsburgensi
Electis.

Epist. 12.
Super eodem.

Licet causam quae inter venerabilem fratrem nostrum Albertum Archiepiscopum & quosdam Canonicos Magdeburgenses vertitur &c. in eundem modum usque confirmamus. Quocirca discretionem vestram per apostolica scripta praecipiendo mandamus quatinus memoratum magistrum possessione ipsius praebendae facientes auctoritate nostra, sublato appellationis impedimento, gaudere, contradictiones per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescatis. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum ut in alia.

VLRICO CLERICO.

Cum a nobis petitur quod justum est & honestum &c. usque perducatur effectum. Ea propter, dilecte in Domino fili, tuis justis precibus inclinatus, custodiam sancti Petri in Leodio, quam ex concessione venerabilis fratris nostri H. Leodiensis Episcopi te asseris assecutum, sicut eam justè possides & quietè, auctoritate tibi apostolica confirmamus, & presentis scripti privilegio communimus. Nulli ergo &c. nostrae confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Romae apud sanctum Petrum VI. Non. Martij, anno decimo.

Epist. 13.
Confirmatur
custodia S. Petri
in Leodio
sibi collata.

LVCÆ ABBATI ET CONVENTUI
Burgulienfi.

Ad evellendum & destruendum, adificandum pariter & plantandum, super gentes & regna disponente Domino constituti, iis tenemur robur apostolicum impertiri quae inter viros religiosos, pro ressecanda dissolutionis materia & virtutibus coalendis, deliberatione provida statuuntur, ut in odorem unguentorum Domini pede currant adolescentulae inoffenso, & liberius secus pedes Domini sedeant cum Maria. Ea propter, dilecti in Domino filij, vestris precibus inclinatus, ea quae dilecti filij . . . de Savigneio & . . . de Claremonte Abbates Cisterciensis ordinis, & P. de Butera Canonicus Andegavensis, quibus correctionem monasterij vestri duximus committendam, pro informatione religionis & utilitate monasterij vestri vobis consentientibus providè statuerunt, auctoritate apostolica confirmamus, & presentis scripti privilegio communimus, constitutiones ipsas, prout in eorum authentico continetur, ad evidentiam pleniorum de verbo ad verbum huic nostrae paginae inserentes. STATVIMVS pro bono pacis & amore religionis quod Abbas, qui plus debet prodesse quam praesse & discipulos suos magis exemplo quam verbo docere, semper pauset in dormitorio, nisi fuerit infirmus aut minus, vel aliqua manifesta necessitas exegerit, vel magnum laborem sustinuerit. Nec Abbas nec aliquis monachus habeat coopertorium nisi de agniculis vel caris vel vulpibus, & cum panno nigro vel albo ordinato. Sapius comedat in refectorio, & si in camera comederit, comedat

Epist. 14.
Datur certus
modus vivendi
& legendi
monasterium
ad relationem
nonnullorum,
quibus correctio
existerat
commissa.

„ cum fratribus sive Clericis & laicis. Lon-
 „ gas autem vigillas post completorium
 „ prohibemus. Nullus monachus comedat
 „ in infirmaria sine licentia Abbatis vel
 „ Prioris. Nullus Clericus vel laicus come-
 „ dat nisi in hospitio, exceptis fervientibus,
 „ qui comedere poterunt in suis officinis,
 „ nisi fuerint excellentes personæ. Abbas
 „ sapius intersit divinis officiis, & sedeat in
 „ claustris causa ædificationis. Non donet
 „ redditus vel possessiones, vel aliquid quod
 „ à monacho bene & ad utilitatem Eccle-
 „ siæ ministrari possit, parentibus suis vel
 „ aliis. Non sit sumptuosus circa parentes
 „ suos vel alios in expensis vel donis. In om-
 „ nibus negotiis suis vel visitandis obedi-
 „ entis sit contentus quinque aut sex equita-
 „ turis, nisi fortè aliquos bonos viros causa
 „ consilij vocaverit. Non exigat munera à
 „ Prioribus pro dono prioratum. Non
 „ amoveat aliquem de prioratibus vel baliis
 „ dum bene fuerit, nisi causa eminentis uti-
 „ litatis, & hoc faciat cum consilio senio-
 „ rum. Non sustineat destructorem, sed
 „ amoveat, & puniat regulariter, ut ceteri
 „ terreatur. Provideat ordinatè in omni-
 „ bus necessariis omnibus fratribus, mode-
 „ ratè & honestè, & non tamen superflue,
 „ & provideri faciat à Prioribus. Redditi-
 „ & possessiones collatas vel acquisitas tam
 „ olim quam imposterum non alienet à lo-
 „ cis quibus dantur, sine consilio Capi-
 „ tuli. Non donet pensionem alicui nisi de
 „ speciali mandato Domini Papæ. Non ac-
 „ cipiat mutuum ultra viginti quinque li-
 „ bras Andegavenis monete sine sigillo &
 „ conscientia Capituli. Non faciat ple-
 „ gium pro aliquo. Non invadit thesau-
 „ rum vel possessiones Ecclesiæ nisi cum
 „ consilio seniorum, & convocatis Priori-
 „ bus exterioribus infra unam diem ma-
 „ nentibus. Nec aliquam institutionem fa-
 „ ciat nisi in generali Capitulo quod cele-
 „ bratur in festo Apostolorum Petri & Pau-
 „ li. Si qua minora gerenda sunt per an-
 „ num, consilio seniorum utatur, & quod
 „ melius judicaverit, faciat. Nullam obe-
 „ dientiam vel balivam teneat Abbas in
 „ manu sua, sed quam citius poterit, Prio-
 „ rem vel Bailivum constituat idoneum.
 „ præter hospitium & camerariam, quæ
 „ sibi poterit retinere, si voluerit. Non
 „ committantur alicui duo officia vel prio-
 „ ratus, quandiu quilibet monachus eos
 „ utiliter administrare poterit; nec donet
 „ eos ad vitam vel ad certum terminum, nec
 „ donet eos extraneis monachis. Omnes
 „ balivas tam in capite quam in membris,
 „ quæ per monachos administrari possunt
 „ ad honorem & utilitatem Ecclesiæ Cleri-
 „ cis vel laicis secularibus non committat,
 „ nec à Prioribus committi permittat.
 „ Quod verò per monachos administrari
 „ non potest, per condonatos idoneos ad-
 „ ministraretur. Omnes tam Priores quam
 „ claustrales intus & exterius communita-
 „ tem firmiter teneant in monasterio, in
 „ dormitorio, in refectorio. Nec aliquis
 „ in refectorio sumat nisi communes cibos.
 „ Infirmaria suos redditus habeat. Infirmar-
 „ ius & Piscinarius abbatia à Capitulo
 „ eligantur. De Priori abbatia faciat Ab-
 „ bas secundum antiquam consuetudinem.
 „ Sigillum Capituli statuimus & præcipi-
 „ mus ut custodiatur sub tribus clavibus;
 „ quarum unam habeat Abbas, duo electi
 „ in generali Capitulo & jurati alias duas
 „ custodiant. nec aliquid in eo sigillent nisi
 „ de assensu præsentis Capituli. & hoc ip-
 „ sum in sequenti Capitulo generali recite-
 „ tur. Abbas vel Prior abbatia cum aliquo
 „ monacho honesto & discreto ad præcep-
 „ tum Abbatis singulis annis omnes semel
 „ obedientias visitet; & si quid invenerit
 „ corrigendum, corrigat, & quod correxe-
 „ rit, vel corrigendum reliquerit, Abbati
 „ & Capitulo renuntiet generali. Singulis
 „ annis in generali Capitulo tam Abbas
 „ quam balivi & Priores reddant rationem
 „ de statu & debito officiorum suorum præ-
 „ teriti & præsentis anni, & status & debi-
 „ ta in scriptum redigantur, & cum sigillo
 „ Capituli custodiuntur, in Capitulo se-
 „ quentis anni recitanda. Nec Abbas nec
 „ aliquis de Prioribus aliquos redditus ven-
 „ dat vel invadit nisi ad præsentem annum.
 „ Si feodus vel alius redditus quoquo modo
 „ acciderit, non detur vel vendatur extra-
 „ neis, sed Cellario remaneat. Similiter or-
 „ namenta Sacristie reddantur, libri Arma-
 „ rio. Ad accusationem secularium Clerico-
 „ rum vel laicorum monachi non condem-
 „ nentur, nisi crimen sit notorium. Nec
 „ aliquis nisi præsens judicetur, vel damne-
 „ tur, nisi fuerit contumax. Omnes condo-
 „ nati in habitu & in tonsura à secularibus
 „ discernantur. Pueri non recipiantur infra
 „ quindecim annos. Post quintumdecimum
 „ annum per triennium in custodia tenean-
 „ tur. Nullus monachus induatur camisis,
 „ sed staminis tantum, nec utatur stivali-
 „ bus attingentibus ultra genu.] Nulli er-
 „ go omnino hominum liceat hanc pagi-
 „ nam nostræ confirmationis infringere, vel
 „ ei ausu temerario contraire. Si quis autem
 „ hoc attentare præsumperit, indignatio-

nem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Laterani VII. Id. Martij, anno decimo.

EPISCOPO ET. DECANO
Parisiensi.

Epif. 11.
Vt procedant
contra quos-
dam falsarios
pena illos et
ca falsarios edi-
ta puniatis.

Vestra prudentia nos consuluit utrum ab apostolica sede processerit hujusmodi decretalis allegata nuper in iudicio coram vobis, quam de verbo ad verbum nobis in hac forma scripsistis.

QVISQVIS in suis dubitationibus a nobis sperat remedium posse conferri, prona nos convenit animositate prestare. Discretionem igitur tuam non immerito commendamus, pro eo quod quaestionibus vanis & inutilibus vis finem imponere, quae in foro tuo sapissime cum magna legum altercatione discutiuntur, ecclesiasticae utilitati consulendo, & subiectorum utilitati providendo. Ex tuarum itaque inquisitione quaestionum nobis innouit quod quidam, causa coram suo ordinario non mota, vel causa mota, praetermissa appellatione ad sedem apostolicam accedentes, ad iudices alterius provinciae litteras impetrant. Cum autem rei citati coram iudicibus apparent, eorum examen declinare contendunt, quandoque contra adversarios excipientes, quia eos primo non admonuerunt, & auctoritatem sui ordinarii postposuerunt, quandoque quia extranei iudicis expetere iudicium vel pati recusant. Nos autem ab animo tuo dubitationem auferre cupientes, constituimus ut si quis praetermissa iudicis sui auctoritate ad nos accesserit, & litteras impetraverit, nisi ad iudicem impetret ordinarium, ei nullum afferant penitus suffragium. Sacrae vero leges dicunt, quibus auctoritatem debemus accommodare, quod si quis spreto iudice provinciae ad Imperatorem accesserit, nullum debet ei dare responsum, ne in hoc videamur jura subvertere, ad quos potissimum pertinet ea tueri & fovere. De illis autem qui lite pendente litteras impetrant, iudicamus eorum impetrationem illis non debere prodesse, cum privilegium super re litigiosa impetratum non valeat, maxime cum in sacris canonibus cautum inveniatur in medio litis factas iustiones non impetrari. Si quis autem, dum lis examinatur, pragmaticum typum impetraverit, ei prodesse volumus. De illis autem qui ad iudices extra-

neos litteras impetrant, sancimus juxta legum auctoritatem quod litterae nullatenus debent effectum sortiri, nisi illi qui litigant, contra Metropolitanum vel Praesidem provinciae causam habuerint, maxime cum iudices nostri temporis amorem Dei amori mundi quandoque postponunt, non animadvertentes quod occisores corporis non sunt, timendi contra homines iustitiam impellentes. Illam autem dicimus provinciam quae juxta Chalcedonense Concilium habet Metropolitanum, & quae certis limitibus est definita, ut Aquitania, Britannia, Normannia, & idem sit in similibus iudicium. Sane consulisti utrum illi danda sint iudiciae deliberationis qui coram iudice ordinario eas obtinuit, cum coram iudice delegato reus appareret. Ad quod utique respondemus, quod cum a nobis ad appellationem rescriptum est, dilationem tribui non licebit, eadem ratione qua in praesentia nostra tribui non solet. Ad hoc quod requiris utrum illi danda sint iudiciae qui nostrum rescriptum in litteris citatoris insertum accepit, dicimus quod eas implorare non debet, juxta Felicis Papae decretum constituentis quod Episcopi accusatis per scripta debent significare quid opponatur, ut parati ad responsionem veniant, maxime cum copiam nostri rescripti coram iudice delegato habeat & diligenter possit perspicere ubi de rescripto aliquid fuerit adiectum vel subtractum. De eo autem quod dubitas, quod interdum titulo donationis, interdum titulo venditionis transferuntur villae, tum ad laicos, tum ad religiosos, quarum possessione laici jus patronatus sibi vindicant, utrum ad illos transferatur jus patronatus cum universitate, ad hoc tale damus responsum, quod religiosae personae in villis acquisitis id vindicare possunt. Super quo vobis duximus respondendum quod quanquam in decretali seu potius concretali praemissa contineri aliqua juri consona videantur, quibus temerarius fabricator ipsius sua mendacia coloravit, nos tamen eam, utpote falsam, omnino respuimus & damnamus, discretionem vestrae per apostolica scripta mandantes quatinus revocato in statum debitum si quid ejus occasione in favorem utentis ea fuerit attentatum, actores ipsius, si potuerint reperiri, vel illos quos noveritis usos esse scienter eadem, poena contra falsarios edita puniatis. Datum Laterani V. Idus Martij, anno decimo.

HELIE ABBATI ET CONVENTUI
de Radingia Cluniacensis ordinis.

Epist. 16.
Ipsium monasterium & bona eorum suscipiuntur sub protectione, & confirmantur eis privilegia.

Sacrofancta Romana Ecclesia devotos & humiles filios ex assuetâ pietatis officio propensius diligere consuevit, & ne pravorum hominum molestiis agitentur, eos, tanquam pia mater, suâ protectionis munimine confovere. Ea propter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus gratum impertientes assensum, monasterium de Radingia, in quo divino estis obsequio mancipati, cum omnibus bonis quæ in præsentia rationabiliter possidet aut in futurum iustis modis præstante Domino poterit adipisci, necnon & personas in eo Domino famulantes, sub beati Petri & nostrâ protectione suscipimus. Specialiter autem Ecclesias, Capellas, terras, possessiones, & redditus, libertates, & immunitates, & omnia alia quæ concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, seu etiam emptione vel donatione, ac oblatione fidelium, aut aliis iustis modis estis hæcenus affecti, sicut ea omnia iustè ac pacificè possideris, auctoritate vobis apostolica confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus, districtius inhibentes ne quis super privilegiis prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum vos aut monasterium vestrum temerè molestare præsumat. Nulli ergo &c. nostræ protectionis, confirmationis, & inhibitionis infringere &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum IV. Kal. Martij, anno decimo.

E I S D E M.

Epist. 17.
Insulgetur quod liceat eis bona monasterii alienata revocare.

Cum ex illorum incuria qui monasterio vestro per tempora præfuerunt, & damnosa taciturnitate conventus, qui plerunque factis eorum contradicere non est ausus, contra ipsius monasterij privilegia nonnulla de bonis ejus alienata dicantur in ipsius grave præjudicium & jacturam, volentes indemnitate suis paterna sollicitudine præcavere, præsentium vobis auctoritate concedimus ut quæ sic ab eodem monasterio alienata fore noscuntur, liceat vobis ad ipsum legitime revocare. Nulli ergo &c. nostræ concessionis &c. Si quis autem &c. Datum ut in alia.

ABBATI DE RADINGIA.

Iustis perentium desideriis &c. usque assensu, præsentium tibi auctoritate concedimus ut in exterioribus monasterij tui procuracionibus liceat tibi, cum consilio Capituli vel majoris aut sanioris partis ipsius, fratres professionis vestræ in religione probatos, industrios, ac discretos absque contradictione cujuscunque, sicut eidem monasterio expedire videris, constituere, ac iterum exigente utilitate, vel urgente necessitate, cum tibi bene placuerit, de simili fratrum consilio revocare. Ita sanè quod res, possessiones, redditus, & proventus monasterij memorati non nisi per manus fratrum, qui tibi & Capitulo tuo de sibi commissis, prout debitum est, respondeant, disponantur. Nulli ergo &c. nostræ concessionis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani VI. Id. Martij, anno decimo.

MAIORI DECANO, PRIORIBVS,
& ceteris Clericis Colonienfibus.

Licet Colonienfis Ecclesia in favorem suum super negotio Imperij nos induxerit, non nos ipsam, ac ideo plus nos ei quam ipsa nobis de ipso negotio imputare possimus, quia tamen postmodum fidelem eam invenimus & devotam, hoc ipsum quod in suo proposito constantiam conservavit, ita gratum gefimus & acceptum, ac si sequentia, non de suo, sed de nostro potius initio provenissent. Vtinam autem nunquam natus homo ille fuisset qui Ecclesiam & civitatem vestram turpitudinum suarum contagione scævavit, eamque perniciosissimis factis suis in multiplicem difficultatem induxit. Verè filius Belial, quandoquidem ipse lubricus & versutus fuit, ipse versipellis & perfidus, callida semper arte decipiens, bonis nostris initia fraudulenta suggessit, ut tanto demum facilius malignari posset in ipsis, quanto de opere quasi suo confidentes in eo familiaris pejus offenderet inimicus, illius imitando versutiam qui frequenter allicit nonnullos ad bonum, ut gravior malum eliciat ex eodem. Quia verò postquam draco ille projectus est, per quem Satan cribrandos vos quasi triticum expetivit, nullatenus fides vestra defecit, quos adversarius impulit, non versavit, arietisque tentationum admotus constantiæ vestræ murum non potuit penetrare. Cum igitur tanquam aurum in fornace Dominus suos probet

Epist. 18.
Vt in exterioribus monasterij procuracionibus liceat sibi fratres professionis in religione approbatos absque contradictione constituere & revocare prout sibi videbitur.

Epist. 19.
Adversus tribulationibus afflicti confortantur & inducuntur ut robustiores & intrepidius existant.

probet electos, fornacem persecutionis instantis æquanimiter ferre debetis; ut ex ea demum, si aurum estis, purius exeat; ne si decoctionis examen usque ad probationem perfectam aurum vestra fidei non pertulerit, unde clarificari potuerat obscuratur; præsertim cum antè quàm fornax hæc septuplum succendatur, potens sit Dominus mittere angelum sanctum suum, qui vobiscum in ipsam descendens, flammam ignis ex ea ministros proprios absumpturam excutiat, ac ipsam aspersione salvifici roris extinguat. Consolamini ergo, filij dilectissimi, consolamini, & pugnam quam suscitavit adversus vos inveteratus dierum malorum hostis antiquus, forti animo sustinete, quæ procul dubio non certamen, sed ludus & umbra certaminis vobis esse videbitur, si pugnatorem illum fortissimum attendatis qui cum omnes simul amisisset divitias, preceptisque filios audivisset, sub ruina quassata domus unum habuisse sepulcrum, succedentibus sibi malorum nuntiis, ad singulas plagas immobilis ferebatur; adhuc etiam ita graviter in proprio corpore flagellandus, ut pelli suæ consumptis carnibus os proprium adhereret, nec tamen cessaret Dominum labiis benedicere, quæ sibi tantummodo circa dentes fuerant derelicta. Vnde profectò vos, quos fidelis Deus tentari nullomodo patietur ultrà quàm ferre possitis, augere animum ac mentem convenit ampliare, complendo illud de sapiente præconium: *Si fractus illabatur orbis, impavidum ruina ferient.* Quoniam etsi tribulationes vestra plurimæ videantur, Dominus tamen vos de iis omnibus liberabit, & præter id quod in præsentibus vobis poterit retribuere, multò majus ab eo præmium in futuro poteritis de patientia vestra sperare. Non enim condignæ sunt hujus seculi passiones ad futuram gloriam quam in vobis credimus revelandam, in qua procul dubio vobis pro defensione justitiæ inter illos merces æterna reddetur qui persecutionem propter justitiam patiuntur, & cum probati fuerint, coronam vitæ recipient, quam diligentibus se Dominus repromittit. Monemus ergo devotionem vestram & exhortamur attentè, per apostolica scripta mandantes, quatinus inter maleum positi & incudem, imminentem pressuram per patientiam eludatis: quia licet, ut naufragi, latrones in littore videamini reperisse, ac juxta Prophetarum eloquia, fugientes ursum, extensam dex-

teram ad parietem morderi à colubro metuatis, à duobus tamen caudis fumigantium titonium, qui contra vos consilium inierunt, manere impavidos vos oportet. Deus enim, qui decipientem agnoscit, & eum qui decipitur non ignorat, consiliarios fatuos in stultum finem adducet, potensque solvere Regum balteum ac præcingere fune renes eorum, super eos qui suis credunt viribus principari despectionem effundet, & illos qui oppressi fuerant relevabit, ac sicut duxit nequam sacerdotem inglorium, ita supplantabit, cum voluerit, optimatem. Proinde patientes estote, ac libenter insipientes, cum sitis ipsi sapientes, feratis: quia per patientiæ clypeum adversitatum instantium ictus frangere, ac per tolerantia murum cuncta poteritis persecutionum jacula superare. Bonum nempe certamen hæcenus certavistis. Sed cum non nisi qui legitime certaverit coronetur, ut de reliquo vobis corona justitiæ reponatur, cursum vos decet perfecti operis consummare: quia nihil prodest in stadio cucurrisse, si antè quàm comprehendatur bravium, currere desinatur. Pensetis autem de quanto bono Scariothis ille ceciderit, qui nequam in perseverantiæ bono stetit, quid Salomon amisit, qui stabilitatem animi non servavit, in quem casum Saül devenit, pro eo quod à proposito bono recessit. Et ut familiare magis exemplum in perseverantia vos consolidet, consideretis in quam ruinam Principem quondam vestrum varietatis suæ culpa dejecit, cujus attendendo ruinam, de sua faciatis vobis damnatione cautelam: quia scriptum est: *Sapiens de alieno vitio emendat suum, discendo vitare proprium per periculum alienum.* Ex illa verò arbore parabolam addiscatis quæ sive ad austrum sive ad aquilonem ceciderit, ibi erit. Nam qui judicat fines terræ, ubi unumquemque invenerit, ibi eum proculdubio judicabit. In vespera namque laudatur diei serenitas, & in fine status boni operis commendatur: quoniam non est magnum bonum incipere, sed perfectum finire. Multi enim aggrediuntur ardua, sed in via deficiunt. Multi exeunt Babylonem, sed in itinere moriuntur. Perseverantia quippe currentem remunerat, roboratque pugnantem. Hæc est justitæ talaris tunica, quæ ad pedum extremitatem extenditur. Hæc est hostiæ cauda, quæ cum victima simul offerri jubetur. Hæc est operationis bonæ calcaneus, quem sapiens à serpente cu-

stodit. Hæc est quæ res difficiles ad facilitatem reducit. Hanc ergo curetis & vos taliter custodire ut per eam faciliter illas difficultates vincatis in quas, recedendo ab ipsa, vir instabilis & apostata vos induxit; pro certo sperantes quod adjuvante Domino sic intendimus in tentationibus vestris vobis in proximo subvenire quod ad instar evangelicæ mulieris, quæ cum pepererit filium, pressuræ non meminit, cum auxilium, quod expectamus de cælo, in vobis fuerit revelatum, succedentibus prosperis, adversitatum poteritis omnium oblivisci, nuntios vestros ad propria remissuri quam citò se facultas obtulerit opportuna. Virtutem quoque obedientiæ, quæ victimis antefertur, non solum erga nos, verum etiam erga venerabilem fratrem nostrum Brunonem Archiepiscopum vestrum fortes & intrepidi observetis, à qua si quis forsitan apostatando discederet, tanquam reus criminis idolatriæ, cui secundum Prophetam inobediencia comparatur, procul dubio puniretur. Datum Laterani III. Id. Martij, anno decimo.

.. *TURONENSI ARCHIEPISCOPO & .. de Chaloeio & .. de Oratorio Abbatibus ordinis Cisterciensis Andegavensis diocesis.*

*Epist. 10.
Vt Hilarium
Abbatem Burguliensem ad
accedendum ad
monasterium
S. Iovini inducant & compellant
pro fructuola penitentia
sibi in-
iuncta in eo
peragenda.*

EX parte dilectorum filiorum .. Abbatibus & Conventus Burgulienensis fuit propositum coram nobis quod Hilarius quondam monasterij sui Abbas, per diversas discurrens provincias, & conversationis pristinæ flagitia non abhorrens, per fautores & complices suos ac quosdam vicinos Abbates Turonensis & Andegavensis diocesum, qui eum dicuntur in suis iniquitatibus confovere, domos & redditus Burgulienensis monasterij sibi & suis instanter postulat assignari, ut sic locum & vocem obtinens in monasterio memorato, ejusdem tranquillitatem valeat perturbare. Quod quoniam Abbas & Conventus prædicti sibi concedere denegant, cum ejus malitiam plenariè sint experti, consanguinei, complices, & fautores ipsius earundem & Pictaviensis diocesum bona monasterij diripiunt violenter, & quorundam falsorum debitorum occasione præterita contumelias monachis inferunt & jacturas, plerisque illorum truncationem membrorum & necem aliis intentantes. propter quod quamplures eorum ad procuranda negotia monasterij non audent accedere, scien-

tes illos nullum facinus abhorrere. In tantam enim vesaniam & audaciam proruperunt quod grangiam monasterij de nocte incendio devastarunt, monasterium ipsum cum adjacente burgo eodem incendio vastaturi, nisi ventus contrarius divina clementia excitatus flammam ignium avertisset. Cum igitur idem Hilarius ab administratione ipsius monasterij à nobis sententialiter exigente justitia sit amotus, & ad penitentiam peragenda in monasterio sancti Iovini de Marnis eundem præceperimus commorari, discretioni vestre per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatinus memoratum Hilarium, ut in claustrum præfati monasterij sancti Iovini resideat, & ibidem agat penitentiam fructuosam, juxta quod eundem duximus injungendum, nec extra ipsum monasterium evagetur, moneatis attentius & efficaciter inducatis. Alioquin ipsum ad id per excommunicationis sententiam, sublato appellationis obstaculo, cogere non tardetis, consanguineos, complices, & fautores ipsius à præfati monasterij & monachorum molestatione indebita & falsorum debitorum exactione, monitione præmissa, per censuram ecclesiasticam, sublata appellatione, districtè compescetis, & facientes eisdem de damnis & irrogatis injuriis satisfactionem debitam exhiberi. Quod si non omnes, tu, frater Archiepiscopo, &c. Datum Laterani XVI. Kal. Aprilis, anno decimo.

*ABBATI ET CONVENTUI
Burgulienensi.*

EX parte vestra fuit propositum coram nobis quod Hilarius quondam Abbas monasterij vestri, sua potius quam quæ Jesu Christi sunt quærens, ut sibi secularium favorem acquireret & potentum, multis percipiendas à monasterio vestro concessit annuas pensiones, in ipsius monasterij præjudicium & gravamen, quas etiam quidam eorum, seculari freti potentia, non verentur à vobis per violentiam extorquere. Vnde nobis humiliter supplicastis ut super hoc indemnitati monasterij vestri dignaremur misericorditer providere. Nos igitur vestris precibus inclinati, auctoritate vobis præsentium indulgemus quatinus concessionem pensionum ipsarum ab eodem Hilario illicitè factas appellatione remota legitime revocetis. Nulli ergo &c. nostræ concessionis &c. Si quis autem &c. Datum ut in alia.

*Epist. 21.
Mandatur ut
indulgetur ut
concessionem &
pensionem per
Hilariū quon-
dam eorum
Abbatem illi-
cite factas re-
vocare possint.*

.. *TYRONENSI ARCHIEPISCOPO & .. de Oratorio & .. de Chaloccio Abbatibus ordinis Cisterciensis Andegavensis diocesis.*

Epist. 22. Ut de debitis per contractum legitimum debitis tempore Hilarij quondam Abbatis Burgulien. conquirentibus exhibere faciant justitiam completum.

Cum tibi, frater Archiepiscopo, ac venerabilibus fratribus nostris .. Pictaviensi & .. Andegavensi Episcopis dederimus in mandatis quatinus per vestras denuntiari dioceses faciatis ut si qui a tempore Hilarij quondam Abbatis Burgulien. debita duxerint ab eodem monasterio requirenda, vestro se conspectui representent, discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatinus faciatis ab Abbate ac Conventu monasterij memorati cuilibet super debitis conquirenti, usuris cessantibus, justitiam plenitudinem exhiberi, eos qui super debitis monasterium ipsum aliter praesumpserint infestare, monitione praemissa, sublato appellacionis obstaculo, excommunicationis sententiae supponentes. Quod si non omnes, tu, frater Archiepiscopo, &c. Datum ut in alia.

.. *TYRONENSI ARCHIEPISCOPO & .. Pictaviensi & .. Andegavensi Episcopis.*

Epist. 23. Ut contra incendiaros cuiusdam grangie Hilarij quondam Abbatis Burgulien. procedant.

Sicut ex parte dilectorum filiorum .. Abbatis & Conventus Burgulien. fuit propositum coram nobis, cum quidam filij Belial, complices & fautores Hilarij eiusdem monasterij quondam Abbatis, quandam ipsius grangiam igne apposito concremarint, & monasterium ipsum non desinat contra justitiam aggravare, ab eodem nihilominus falsa debita exigentes, fraternitati vestrae per apostolica scripta mandamus quatinus singuli vestrum in diocesis suis in omnes illos qui praefatam grangiam combusserunt, vel ad eam comburendam impenderunt auxilium vel favorem, aut obtentu ipsius Hilarij dictum monasterium praesumpserint molestare, vel falsa debita exegerint ab eodem, excommunicationis sententiam, sublato appellacionis obstaculo, solemniter promulgetis, & faciatis eandem usque ad satisfactionem congruam firmiter observari, per dioceses vestras denuntiari nihilominus facientes ut si qui ab eodem monasterio a tempore ipsius Hilarij debita duxerint requirenda, tuo se, frater Archiepiscopo, & dilectorum filiorum .. de Oratorio & .. de Chaloccio Abbatibus ordinis Cisterciensis Andegavensis diocesis conspectui

Tom. II.

representent, super eo justitiam plenitudinem recepturi. Datum Laterani XII. Kal. Aprilis, anno decimo.

.. *ABBATI ET CONVENTUI Burgulien.*

Significarunt nobis dilecti filij H. & G. monachi vestri quod cum nos Hilarium quondam Abbatem monasterij vestri ab administratione ipsius sententialiter duxerimus amovendum, quidam monachi complices ejus in vestro monasterio commorantes tibi, fili Abbas, obedientiam & reverentiam debitam denegant exhibere, ac molientes pacem & unitatem monasterij perturbare, tam per se quam per alios falsa debita exigere non verentur. Cum igitur pax & unitas religioni praebent incrementum, unitatem vestram monemus & exhortamur attentè, per apostolica vobis scripta mandantes quatinus in unitate ac pace firmiter persistatis, monachos ipsos qui super iis vel aliis monasterium ipsum praesumpserint perturbare, auctoritate nostra regulariter castigantes. Datum Laterani XVI. Kal. Aprilis, anno decimo.

Epist. 24. Ut nonnullos monachos dicti monasterij complices Hilarij quondam Abbatis dicti monasterij castigant & ad eorum obedientiam advovent, nec permittant monasterium perturbare.

.. *MAIORIS MONASTERII, .. sancti Iuliani, & .. sancti Florentij Abbatibus Turonensis & Andegavensis diocesis.*

Cum Hilarius quondam Abbas Burgulien. ab administratione ipsius monasterij a nobis sententialiter exigente justitia sit amotus, & ad poenitentiam peragendam in monasterio sancti Iovinde Marnis eundem praecerimus commorari, praesentium vobis auctoritate praecipiendo mandamus quatinus ipsum extra claustrum praedictum vagantem in cameris monasteriorum vestrorum vel mentis vestris recipere nullatenus praesumas, ne ipsum in sua videamini malitia confovere, repellentes eundem, ut sic ad claustrum assignatum sibi ad poenitentiam revertatur. Alioquin venerabilibus fratribus nostris .. Turonensi Archiepiscopo, & .. Episcopo Andegavensi & dilecto filio .. Abbati de Oratorio Cisterciensis ordinis Andegavensis diocesis per nostras damus litteras in mandatis ut vos ab huiusmodi praesumptione per censuram ecclesiasticam appellacione remota compescant. Datum Laterani XIV. Kal. Aprilis, anno decimo.

Epist. 25. Ut Hilarium quondam Abbatem Burgulien. ad claustrum sibi assignatum ad poenitentiam reverti compellant.

B ij

.. *TVRONENSI ARCHIEPISCOPO, & . . Episcopo Andegavensi, & . . Abbati de Oratorio Cisterciensis ordinis Andegavensis diocesis.*

Epist. 26.
Super eodem
ut supra.

Cvm Hilarius quondam Abbas Burgulienfis &c. *in eundem modum usque* commorari, dilectis filiis . . Majoris monasterij, . . sancti Iuliani, & . . sancti Florentij Abbatibus Turonensis & Andegavensis diocesum per nostras damus litteras in præceptis ut eundem extra claustrum prædictum vagantem &c. *in eundem ferè modum usque* revertatur. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus si præfati Abbates secus, quod non credimus, præsumperint attentare, vos illos ab hujusmodi præsumptione per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescatis. Quod si non omnes, duo vestrum &c. Datum ut in alia.

MATHÆO PREPOSITO ET Canonici Ecclesia beati Laurentij de Iovivilla tam presentibus quam futuris in perpetuum.

Epist. 27.
Suscipiuntur
sub protectione
sedis apostolice
cum omnibus
bonis, libertatibus,
immunitatibus, ac
privilegiis.

Pia postulatio voluntatis effectu debet profequente compleri, ut & devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, & utilitas postulata vires indubitanter assumat. Ea propter, dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & præfatum Ecclesiam beati Laurentij de Iovivilla, in qua divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præfatis scripti privilegio communitus. Præterea quæcunque possessiones quæcunque bona eadem Ecclesia in præfenti iuste ac canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum in quo memorata Ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis, quicquid habetis apud Iovivillam, Ecclesiam de Ova, cum appenditiis suis, & quicquid in eadem villa habetis. Altaria de sancto Quintino & de Berveres, cum appenditiis suis, quicquid habetis apud Mansfeld & Semincurten, quicquid habetis apud Walseum, quicquid habetis apud Moruncurten, quicquid habetis apud Charmes,

quicquid habetis apud Sememontem, quicquid habetis apud Doniors, & jus quod habetis in præbendis de Saleio. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni & extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi excommunicati vel interdicti fuerint, nullus obstat. salva tamen iustitia illarum Ecclesiarum à quibus mortuorum corpora assumuntur. Libertates præterea & immunitates Ecclesiarum vestrarum concessas, necnon antiquas & rationabiles consuetudines hæcenus observatas, ratas habemus, & eas futuris temporibus illibatas permanere censuimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum Ecclesiam temerè perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Salva sedis apostolicæ auctoritate, & diocesani Episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire tentaverit, secundò tertiove commonita nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Cardinalis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarij, XI. Kal. Aprilis, Indictione IX. incarnationis dominicæ anno MCCVI. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno decimo.

HELIE ABBATI DE RADINGIA, ejusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Iddeo sumus, licet immeriti, divina disponente clementia ad fastigium summi pontificatus assumpti ut pro universarum Ecclesiarum statu pastorali sollicitudine debeamus & cura satagere, ac

Epist. 28.
Suscipiuntur
sub protectione
&c. ut supra,
cum quibusdam
aliis elemosinis
favore religionis
concessis

ipsis apostolica sedis patrocinium exhibere; ut tanto in eis Deus amplius veneretur quanto magis fuerint à malignorum infestatione quietæ. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & præfatum monasterium sanctæ Mariæ de Radingia Cluniacensis ordinis, in quo divino participati estis obsequio, sub beati Petri & nostræ protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes ut ordo monasticus, qui secundum Deum & beati Benedicti regulam in eodem monasterio institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascumque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præfenti iustè ac canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Radingiam, Cheliseum, & Leoministiam, cum Ecclesiis, Capellis, cimiteriis, decimis, & oblationibus, cum silvis, agris, pasturis, pratis, aquis, molendinis, piscariis, & omnibus aliis appenditiis & pertinentiis suis. Tacheam cum omnibus pertinentiis suis, & Ecclesiam de Weregrava. Witellhie cum omnibus pertinentiis suis. Wiccheburiam cum omnibus pertinentiis suis. Bleiburiam cum omnibus pertinentiis suis. Terram quam habetis in Henreda, cum omnibus pertinentiis suis. Eltonam, cum Ecclesia ejusdem villæ ac omnibus aliis pertinentiis suis. Rockenton, cum Ecclesia ejusdem villæ ac omnibus aliis pertinentiis suis. Ecclesias de Stanton, de Haneborhe, & de Inglesfelt, cum pertinentiis earum. Dadelesfande cum omnibus pertinentiis suis. Terram quam habetis in Hectun, cum omnibus pertinentiis suis. Terras quoque quas habetis in Lingeborche, & in Stretfelda, quæ sunt Hugonis de Mortuomari, & in Sebrichteswrde, cum omnibus pertinentiis earum. Terras & redditus quos habetis in Londoniis & in Berchamstede, cum omnibus pertinentiis suis. Terram quam adepti estis infra tenimentum de Hou, nomine dotis Ecclesiæ vestræ, cum omnibus pertinentiis suis. Prioratum de Mai cum omnibus pertinentiis suis, & Lindegros in Scotia, cum omnibus pertinentiis suis.

Sanè novalium vestrorum, quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de vestrorum animalium nutrimentis, nullus à vobis decimas præsumat exigere vel quomodolibet extorquere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clausis januis, exclusis excommunicatis & interdictis, non pulsatis campanis, suppressâ voce divina officia celebrare. Auctoritate quoque apostolica prohibemus ne ullus in vos vel monasterium vestrum excommunicationis vel interdicti sententias sine manifesta & rationabili causâ promulgare seu novis & indubitis exactionibus vos aggravare præsumat. Chrisma verò, oleum sanctum, consecrationes altarum seu basilicarum, ordinationes monachorum seu Clericorum vestrorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, à diocesano Episcopo; siquidem catholicus fuerit & gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, gratis & absque ulla pravitate vobis præcipimus exhiberi. Ad hæc, auctoritate apostolica prohibemus ne quis infra parrochias Ecclesiarum vestrarum Ecclesiam vel oratorium sine assensu diocesani Episcopi & Capituli de Radingia de novo ædificare præsumat. salvis privilegiis Pontificum Romanorum. Paci quoque ac tranquillitati vestræ paterna in posterum sollicitudine providere volentes, auctoritate apostolica prohibemus ut infra clausuras locorum seu grangiarum vestrarum nullus rapinam seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temerè capere vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Præterea omnes libertates & immunitates à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus monasterio vestro concessas, necnon & libertates & immunitates & exemptiones secularium exactionum à Regibus, Principibus, & aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas, auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus. Dcernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat monasterium temerè perturbare; aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minere, seu quibuscumque vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Salva sedis apostolicæ auctoritate ac diocesani Episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona,

hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire tentaverit, secundò tertiove commonita nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore ac sanguine Dei &c. usque ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatinus &c. usque in finem. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Cardinalis, S. R. E. Cancellarij, X. Kal. Aprilis, Indictione IX. incarnationis dominicæ anno MCCVII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno decimo.

NOBILI VIRO M. DE ROMANIA.

Epist. 29.
Diffinitur super
restitutione
juris patronatus
Ecclesiæ sancti
Angeli de Casaperota.

EXaminata causa quæ vertitur inter te ac Milites Camponicos super Ecclesiæ sancti Angeli de Casaperota, auditis confessionibus & attestationibus intellectis, inspectis etiam instrumentis, & allegationibus indagatis, perpendimus evidenter arbitrium quod T. Vicedominus Sabinensis dicebatur super eodem negotio promulgasse, contra formam juris & compromissi fuisse dictatum. Vnde non obstante confirmatione felicis memoriæ Celestini Papæ prædecessoris nostri, qui confirmaverat illud sicut providè latum fuerat & ab utraque parte receptum, decrevimus ipsum irritum & inane. Actionem autem quam super jure patronatus ejusdem Ecclesiæ contra præfatos Milites intendebas incongruentem cognovimus & ineptam: quia cum testes induxeris ad probandum quòd quando præfatus Vicedominus eandem Ecclesiam quasi sequester accepit, tu ipsam Ecclesiam possidebas, profectò nec rei vendicationem intendere nec ipsius restitutionem poteras postulare. Vnde intentionem tuam in hac parte pronuntiavimus non tenere, absolventes prænominatos Milites ab eadem. Ita tamen quòd si congruentem & aptam intendere volueris actionem, respondere tibi nihilominus teneantur. Nulli ergo &c. nostræ diffinitionis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani IX. Kal. Aprilis, anno decimo.

POTESTATI ET POPULO
Faventinensi.

Epist. 30.
Inducitur super
questione

CVm nuper ex parte vestra dilecti filij M. & Ar. ad sedem apostolicam

accessissent pro causa quæ vertitur inter vos & Ecclesiam Ravennatensem, procurator tandem constitutus à Syndico vestro, qui domi remansit, contra dicta restium partis adversæ falsi querelam objecit. Sed cum interrogatus fuisset à nobis utrum juramento veller asserere quòd eam non opponeret per calumniam propter negotium protrahendum, sed crederet ipsam per legitimos posse testes probari, aut saltem quòd Syndicus qui præstiterat juramentum calumnie injunxit illi ut hanc opponeret questionem, neutrum se juraturum respondit. Vnde licet pro eo quòd post peremptorium edictum non apparuit coram nobis sufficiens responsalis, secundum rigorem juris potuissimus aliud statuisse, ad instantiam tamen nuntiorum vestrorum, qui super hoc nobis humiliter supplicarunt, inducias usque ad primum Pascha vobis duximus concedendas, ut interim vel ipsum Syndicum vel alium responsalem idoneum ad nostram præsentiam transmittatis, qui exceptionem prædictam aut quamlibet aliam competentem legitime possit obicere, ne ulterius ipsum negotium differatur. Alioquin ex tunc & in expensas quas propter hoc expectando fecerit pars adversaria vos exigente justitia decrevimus condemnandos, & in ipso negotio quantum de jure poterimus procedemus.

.. EPISCOPO ET H. ABBATI
de Aberbrubot, Th. Priori, Radulpho Archidiacono, & Magistro Laurentio Officiali
sancti Andree.

CVm dilecti filij Abbas & Canonici de Kambufkinel dilectos filios. . . Abbatem & monachos de Dunfermelin diocesis sancti Andree coram venerabili fratre nostro. . . Dublinensi Episcopo & dilectis filiis. . . de Cupro & . . . de Soona Abbatibus ejusdem diocesis super quibusdam decimis ad Ecclesiam suam de Egles spectantibus & damnis & injuriis irrogatis auctoritate litterarum nostrarum traxissent in causam, & ipsi eisdem Abbatem & Canonicos ex delegatione nostra coram dilectis filiis. . . Priore sanctæ Crucis & . . Decano de Tiningham prædictæ diocesis ac te, filii Officialis, super Capella de Dunipast & decimis ad eandem spectantibus convenissent, utraque pars in vos post allegationes & altercationes multiplices compromisit, ut vos in negotiis ipsis secundum juris ordinem procedentes, controversias ipsas tam su-

Epist. 31.
Committitur
ut questiones
certas super
quibusdam decimis
valeant
terminare.

per possessione quam proprietate, appellatione postposita, iudicio vel concordia finiretis; præstito corporaliter iuramento firmantes quòd quicquid super iis duo vestrum tecum, frater Episcopo, si non possitis omnes pariter concordare, duce- rent statuendum, ratum haberent & fir- miter observarent, nec processum arbi- trij dolo vel malitia impedirent. Vos igitur auditis hinc inde propositis, receptis testibus, & publicatis depositionibus eo- rundem, quia super quatuor articulis du- bitastis, causam instructam ad nostram præsentiam transmissistis, super quatuor illis dubitabilibus apostolicæ sedis oracu- lum implorantes. Ex eo siquidem coram vobis prima quæstio est exorta, quòd cum Canonici monachos super prædictis de- cimis convenissent, monachi super qui- busdam aliis decimis reconvenire vole- bant eosdem, licet de eis in vos non fue- rit compromissum. Asserebat enim pars monachorum quòd secundum legitimas sanctiones is qui coram aliquo convenit, coram eodem reconvenire valet eundem. Vnde utrum coram arbitris re- conventioni sit locus postulastis per se- dem apostolicam explicari. Secunda verò ex eo dubitatio est exorta, quòd cum Canonici supradicti post publicationem attestatorum ad suam intentionem fun- dandam exhibere vellet quaedam pro- ipsis facientia instrumenta, pars mona- chorum asseruit quòd post publicationem attestatorum, sicut nec testes produci, sic exhiberi non poterant instrumenta. Vnde quæsivistis sollicitè utrum post pu- blicationem attestatorum instrumenta valeant exhiberi. Ex eo autem scrupulus tertiæ dubitationis emerfit, quòd mona- chi supradicti excipientes contra Canoni- cos supradictos asseruerunt controver- siam super præfatis decimis tempore in- clitæ recordationis Regis David fuisse per concordiam terminatam, super compo- sitione inita instrumentum in medium producentes præfati Regis sigillo muni- tum. Super quo nostrum postulastis res- ponsum, utrum instrumentum illud, te- stibus sublati de medio, per se sufficere valeat ad probandum propositum, cum hinc inde fuerit allegatum. Super eo au- tem quarta dubitatio est suborta, quòd cum coram vobis de possessione ac pro- prietate sit actum, pars una proposuit quòd utraque quæstio una debebat pro- nuntiatione sopiri, parte altera propo- nente super possessione primò debere ar-

bitrium promulgari, & restitutione facta quæstionem debere postmodum proprie- tatis decidi. Vnde cum hinc inde fuerit multipliciter allegatum, postulastis per sedem apostolicam edoceri utrum posses- soriæ ac petitoriæ quæstio una vel duabus debeat sententiis terminari, & si duabus, utrum sententia demandari executioni prius debeat super possessorio promulga- ta quam super petitorio proferatur. Nos igitur discretionem vestræ super primo arti- culo taliter respondemus, quòd licet in iudicio convenientem reconvenire valeat is qui coram aliquo convenit, coram ar- bitris tamen reconvenire non potest, cum arbitri iudicare non valeant nisi de iis tantum super quibus in eos exitit com- promissum. Ad secundam autem quæ- stionem taliter duximus respondendum, quòd utralibet pars instrumenta potest etiam post publicationem attestatorum usque ad diffinitivæ sententiæ calculum exhibere antequam fuerit in causâ con- clusum. Super tertio verò capitulo taliter respondemus, quòd inquiratis diligen- tius veritatem. Et si consuetudo illius pa- triæ obtinet approbata ut instrumentis il- lius Regis fides adhibeatur in talibus, vos securè poteritis præfatum admittere in- strumentum; præsertim cum sæpèdictus Rex tanta fuerit honestatis quòd ipsius instrumenta maximæ auctoritatis sint in partibus Scoticanis. Ad quartum autem breviter respondemus, quòd cum super possessorio & petitorio simul est actum, utrumque una debet sententia terminari. Sed licet in pronuntiatione sit possessio præmittenda, in executione tamen debet proprietas prævalere. Quamvis autem vos causam instructam ad nostram præ- sentiam duxeritis destinandam, quia ta- men multa hinc inde per Advocatos fuere proposita coram nobis de quibus coram vobis non videbatur actum fuisse, pro eo quòd illa esse notoria in illis partibus asse- rantur, vos ea plenius indagantes, cau- sam ipsam sublato cujuscumque contradi- ctionis & appellationis obstaculo sine de- bito decidatis, ita quòd negotium ipsum ultra duos menses nullatenus prorogetis. Quòd si non omnes &c. tu, frater Episcopo, cum duobus vel tribus reliquis ea nihilominus exequaris. Datum Laterani XIII. Kal. Aprilis, anno decimo.

Cap. Cùm di-
lecti. De arbi-
trariis.

Cap. Cùm di-
lecti. De fide
in firmum.

Cap. Cùm di-
lecti. De causa
possess. & pro-
priet.

*PRIORIBVS ET FRATRIBVS
de Kirkehan, Giseburnensis, Bredlingam,
de Novo-burgo, & alijs ejusdem ordinis
in Eboracensi dioecesi constitutis.*

*Epist. 32.
Committitur
potestas refor-
mandi & corri-
gendi Ecclesias
sibi subiectas.*

Verbum est sapientis quod legitur: *Omnia fac cum consilio, & post factum minime pœnitebis.* Et illud: *Vbi multa consilia, ibi salus.* Dominus autem in evangelio de se ipso testatur, *Vbicumque, in-quiens, duo vel tres fuerint in nomine meo, & ego in medio sum eorum.* Sicut post resurrectionem ostendit, dum discipulis de se in via loquentibus se tertium interponens interpretabatur in omnibus scripturis quæ de ipso erant. Vnde cum diei superex-crescente malitia multorum caritas refrigescat, expedit iis præsertim qui vitam professi sunt regularem, ut ad vitia refecanda & plantandas virtutes tanto consultius & cum majori gravitate procedant quanto ipse quoque mundi senescens defectus & humanæ conditionis infirmitas huic proposito potius contradicit. Moneamus igitur discretionem vestram & hortamur attentè, & per apostolica vobis scripta mandamus quatinus vos, filij Priores, omnes, si commodè fieri potest, vel pro majori parte, annis singulis conveniatis in unum, & de ordinis reformatione tractantes, corrigatis salubri consilio quæ in Ecclesijs vestris corrigenda videntis, & statuatis quæ secundum Deum fuerint statuenda, non obstante appellatione in elusionem regularis interposita disciplinæ, ita ut cum necesse fuerit, ad Ecclesiam in qua videbitur correctio facienda simul duo vel tres vestrum accedant, & correctionis officium laudabiliter exequantur, cum de ordinis observantia non teneamini Priori alterius regularis Ecclesiæ respondere. Datum Laterani XVI. Kal. Aprilis, anno decimo.

*..MONOPOLITANENSI, .. POLIGNI-
nensi, & .. Conversanensi Episcopis.*

*Epist. 33.
Vt electionem
Benedicti Epi-
scopi insulæ
Kefalonie, si
sit idoneus, &
canonicè facta
fuerit, valeant
confirmare.*

Per suas nobis dilecti filij nobilis vir Maio Comes, clerus & populus insulæ Kefalonie litteras intimarunt quod ejusdem insulæ sede pontificali vacante, dum de præficiendo sibi pastore Latino diligentem habuissent tractatum, omnes unanimi voluntate ac pari consensu Benedictum Presbyterum, quem de discretionis ac honestate plurimum commendarunt, in Episcopum elegerunt; nobis humiliter supplicantes ut cum sedes metropolitana sit viduata pastore, ad quam,

etiam si non vacaret, non possent habere recursum, cum adhuc eadem sedi apostolicæ sit inobediens & rebellis, electionem ipsam dignemur auctoritate apostolica confirmare. Quocirca fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus eundem Presbyterum facientes vestro conspectui præsentari, de litteratura, vita, natalibus, & alijs quæ circa idoneitatem personæ ipsius inquirenda fuerint inquiratis diligentius veritatem; & si eundem idoneum inveneritis, electionem ipsam auctoritate sedis apostolicæ confirmantes, ipsam vice nostra in Episcopum consecratis, recipientes ab eo pro nobis & successoribus nostris fidelitatis & obedientiæ juramentum, quod feceritis nobis fideliter rescribentes. Datum Laterani X. Kal. Aprilis, anno decimo.

*EPISCOPO, .. DECANO, ET ..
Archidiacono Norwimonsibus.*

Accedens ad præsentiam nostram Guiburgis pauper vidua nobis humiliter supplicavit ut diffinitivam sententiam quam pro ipsa super dotalitio suo & rebus alijs contra Abbatissam Montis Martyrum Parisiensis diocesis auctoritate nostra tulistis, apostolico dignemur munimine roborare. Volentes igitur ejusdem viduæ simplicitati consulere, quæ jam sæpius propter hoc ad sedem apostolicam laboravit, discretionem vestræ per apostolica scripta mandamus & districtè præcipimus quatinus sententiam ipsam, sicut est justa, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, faciatis per censuram ecclesiasticam inviolabiliter observari, non obstante appellatione quacunque, si qua forsitan ex parte ipsius abbatissæ ad nostram apparuerit audientiam interjecta, cum eam non fuerit profecuta. Quia verò præfata mulier, tanquam simplex, & juris ignara, meritum causæ suæ nobis explicare nescivit, ne sicut alia vice adversa pars, calumniando simplicitatem ipsius, eam & nunc depreccum falsitate causetur, & sic labor multiplicetur ejusdem, volumus & mandamus ut si forsitan rem esse aliter inveneritis quam per simplicem relationem suam nos fecerit intelligere, inquiratis super iis diligentissimè veritatem quæ adversus præfatam proposuerit Abbatissam, & habentes præ oculis solum Deum, quod justum fuerit, appellatione postposita, statuatis; facientes quod decreveritis per censuram ecclesiasticam firmiter observari,

*Epist. 34.
Vt sententiam
laram & con-
firmatam pro
Guiburge pau-
pere vidua ha-
beant executioni
demandare.*

vari, præceptum apostolicum taliter impleturi quod pro defectu vestro non cogatur ad nos ulterius replicare querelam. Testes &c. Nullis litteris &c. Quod si non omnes &c. tu, frater &c. Datum Laterani IX. Kal. April. anno decimo.

CLERO ET POPULO VERISIEN.

Epist. 17. Ut obedientiam & reverentiam impendant Magistro Martino in Archiepiscopum Variensis.

ET apostolica sedis auctoritas & Ecclesie Constantinopolitane necessitas nos induxit ut Magistrum Guarinum Electum, nunc autem Archiepiscopum vestrum, ad nostram præsentiam accedentem ordinare in Diaconum & Presbyterum, & consecrare in Pontificem curarem, sibi videlicet pontificalis officij plenitudinem, concedendo. Sic enim Romanus Pontifex vocavit alios in partem sollicitudinis ut sibi retinuerit plenitudinem potestatis. Unde canonica tradit auctoritas quod undecunque venientes ad ipsum, ruitionem & consecrationem accipiant ab eodem; quoniam qui utitur jure suo, non intelligitur aliis injuriam irrogare. Idem verò, licet à venerabili fratre nostro . . . Patriarcha Constantinopolitano fuerit confirmatus, non tamen ab eo poterat consecrari, pro eo quod Coepiscopos non habeat unde oportuit ipsum . . . Athenien. & . . . Theban. Electos pro consecrationis munere obtinendo in Syriam destinare. Ipsum igitur iis ex causis ordinatum, consecratum, & palteatum à nobis cum gratiæ nostræ favore remittimus, per apostolica vobis scripta mandantes quatinus ei reverentiam & obedientiam impendatis tam debitam quam devotam. Dat. Laterani III. Kal. April. anno decimo.

In eundem modum Patriarchæ Constantinopolitano. Datum ut in alia.

In eundem modum carissimo in Christo filio Henrico Imperatori Constantinopolitano Illustri. Datum ut in alia.

G. VERISIENSI ARCHIEPISCOPO.

Epist. 36. Doceritur excommunicationis & suspensionis sententias latas sine rationabili causa non teneri & sententiam que post appellationem contingit jaculari non esse servandam tanquam irritam.

CVm per manus nostras ordinatus fueris in Diaconum & Presbyterum, & in Episcopum consecratus, ut tam nostro quam tuo deferamus honori, auctoritate præsentium inhibemus ne quis in te sine manifesta & rationabili causa suspensionis vel excommunicationis sententiam promulgare præsumat, semperque ammonitio canonica præmittatur, nisi fortè talis esset excessus qui ordinem judicarij exigeret non servandum. Si verò te præsenferis aggravari, Tom. II.

liberè tibi liceat sedem apostolicam appellare, ut imminens tibi gravamen evites. Et si post appellationem hujusmodi quisquam in te suspensionis vel excommunicationis sententiam præsumperit jaculari, nos eam decernimus non servandam, tanquam irritam & inanem. Nulli ergo &c. nostræ inhibitionis, concessionis, & constitutionis &c. Si quis autem &c. Datum ut in alijs.

E I D E M.

CVm Constantinopolitanum Imperium nondum sit adeo solidatum quin adhuc ex magna parte fluctuet status ejus, indemnitati tuæ paterna volumus in posterum sollicitudine præcavere, ut quicquid ex futuris eventibus extra civitatem Constantinopolitanam contingat, infra ipsam speciale refugium habeas, ad quod exigente necessitate recurras. Eapropter, venerabilis in Christo frater, tuis postulationibus grato concurrentes assensu, concedimus ut beneficia, quæ in prænominata civitate, antequam ad onus pastoralis officij fuisses assumptus, canonicè fueras affectus, cum omnimoda integritate retineas, donec nobis & successoribus nostris visum fuerit expedire. Datum ut supra.

Epist. 37. Indulgetur ut beneficia, quæ in ipsa civitate antequam esset promotus obtinebat, possit retinere.

VNIVERSIS CHRISTI FIDELIBVS
Cruce signatis in Romanie partibus
constitutis.

CVm ad apostolicæ commonitionis Capices, relictis patriis laribus, & bonis proprijs pro reverentia divini nominis vilipensis, ad partes orientales vos duxeritis transferendos, ut recuperationi terræ sanctæ fortius insistatis, inefficax ad hoc virtus existit humana, nec quicquam per se potest efficere, nisi desuper id sibi fuerit attributum. propter quod ad auctorem rerum omnium in humilitatis spiritu & in anima contrita totis est vobis affectibus recurrendum, ipsum submissis precibus implorantes, ut iter vestrum ad finem dirigat exoptatum, & per præsentem laborem fructus vobis præparetur æternus. Quia verò de vobis paterno affectu curam gerimus diligentem, universitatem vestram rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, in remissionem vobis peccaminum nihilominus injungentes, quatinus cum in voluntate divina cuncta sint posita, stabiles & fortes in creatoris vestri obsequio persistatis, totam spem vestram proiciat.

Epist. 18. Suadetur ut contra paganos per fidos terribiles & fortes in creatoris nostri obsequio assistant.

tes in ipsum: quoniam ipse, vobis in ejus timore manentibus, vias inimicorum crucis Christi sua virtute in tenebras convertet & lubricum, & præter æternam gloriam omnia vobis ad præsens adventantia in prospera commutabit. Est enim Crucesignatorum copiosa multitudo, sicut firmiter speramus, in auxilium vestrum citò ventura, cum quibus ad paganorum perfidiam à Christianorum sinibus exufflandam efficaciter cum Dei auxilio poteritis laborare. Datum ut supra.

A. ILLVSTRI REGI VNGARIE.

Epist. 39.
 Revertitur
 persuadendo
 quod pro malo
 non habeat si
 electio facta
 Præpositi Pa-
 benburgensis in
 Archiepisco-
 pum Colocen-
 germani con-
 jugis tuæ, qui
 in ætate &
 alijs illiteratus
 existeret, con-
 firmati non
 possit.

Sicut regali prudentiæ per alias nos meminimus litteras intimasse, illa te caritatis prærogativa diligimus ut nihil tibi negare velimus quod essemus aliquando cuiquam Principum concessuri, cum ad honorem & profectum tuum, quantum cum Deo possumus, efficaciter aspiremus. Licet autem affectuosas nobis preces porrexeris pro dilecto filio . . . Pabenburgensi Præposito germano . . . conjugis tuæ in Archiepiscopum Colocensem electo, ut ei, quem in archiepiscopali officio tibi & regno tuo utilem fore ac necessarium confidebas, beneficium confirmationis conferre, ac donum Palle transmittere dignemur, quia tamen Apostolus docet ut manus citò nemini imponamus, videlicet antequam de ipso per examinationem canonicam habeamus certitudinem pleniorum, & nos de ipsius Præpositi ætate ac litteratura eramus incerti, venerabili fratri nostro . . . Archiepiscopo & dilecto filio . . . Præposito Salceburgensi dedimus in mandatis ut super iis diligenter inquirent, & quod invenirent nobis fideliter intimarent, serenitati tuæ litteris apostolicis intimantes quòd si litteratura non solum eminens, sed saltem competens in eo foret inventa, & ætas non solum perfecta, sed saltem perfectioni vicina, usque adeo tuæ desiderabamus satisfacere voluntati ut nisi tantus appareret in utraque defectus quòd non deberet aliquatenus tolerari, temperato rigore cum ipso curarem ex gratiæ dispensare, alioquin non nostræ duritiæ, sed ipsius posset insufficientiæ imputari, si tua supplicatio circa ipsum optatum non fortiter effectum. Præfatus autem Salceburgensis Archiepiscopus nuper apostolati nostro per suas litteras intimavit quòd accedens ad fines Vngariæ, duobus

suffraganeis Colocensis Ecclesiæ aliisque viris idoneis in sua præsentia constitutis, ad examinationem prædicti Præpositi juxta formam mandati nostri processit, asserens se reperisse illum textum expedite legentem, & interpretantem ejusdem verba suo idiomate competenter, & aptè præterea de constructione grammatica respondentem, quendam verò Militem ipsius Præpositi pædagogum juramento corporaliter præfinito affirmantem eum indubitanter esse viginti quinque annorum & ultra, & huic quidem ætati statum sui corporis concordare. Nos ergo super iis habitu cum fratribus nostris diligenti tractatu, perpendimus evidentem nec in jure canonico nec in divino eloquio vel tenuiter commendatum, & ætatem ipsius non solum non esse perfectam, sed nec etiam perfectioni vicinam. Quæ duo, videlicet ætas legitima & litteratura sufficiens, adeo sunt Archiepiscopo necessaria, qui debet esse pater patrum & magistrorum magister, ut juxta statutum Lateranensis Concilij, si Clerici præsumpserint quemquam eligere, non solum in Archiepiscopum sed etiam in Episcopum, qui patitur in illis duobus aut alterutro eorum defectum, præter hoc quòd irrita est talis electio, ipsi ea vice sint eligendi potestate privati, & per triennium à beneficiorum perceptione suspensi. Unde quod est irritum ipse nos non potuimus ratum habere, misericorditer agentes ob tui gratiam & favorem cum Capitulo Colocensi quòd ei poenam in prælibato decreto statutam non duximus infligendam. Dolemus autem non modicum quòd in hoc regiæ non potuimus satisfacere voluntati, ne si fortè declinarem ad dexteram vel sinistram, esset in manu nostra pondus & pondus, mensura & mensura, quorum utrumque abominabile est apud Deum. Unigenitus enim Dei filius Iesus Christus, qui ab ipsa conceptione Spiritum sine mensura recepit, usque ad tricesimum annum distulit prædicationis officium exercere, per hoc evidenter ostendens quod ante tricesimum annum nemo sibi debet prædicationis officium usurpare, quod maxime convenit sollicitudini pastoralis. Ex eo verò quòd legitur quia Iesus erat incipiens quasi annorum triginta notatur quòd si eligendus in Præfulem sit illi ætati propinquus, dispensari potest cum illo, quando necessitas vel utilitas id expolcit, dummodo

ei vita & scientia suffragentur, ejus exemplo qui cepit facere ac docere. Nam qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno caelorum. Alioquin, si videlicet secus fiat, non dispensatio sed dissipatio est censenda. Rogamus igitur celsitudinem regiam & monemus quatinus in eo quod juri necessitas fieri non permittit tua serenitas non turberetur, sed potius faciat praefatum Praepositum theologicis & canonicis instrui documentis; ut cum tempore procedente profecerit in scientia litterali, nos ad honorem & profectum ipsius tecum pariter intendamus: quia nec tibi nec illi procul dubio expediret ut contra Deum onus assumeret pastorale, ne forte unde putares proficere, inde magis deficere mereretur, nosque tu viles merito reputares, cum intelligeres quod propter Regem terrenum non timuissimus offendere Regem caelestem, qui corpus & animam potest mittere in gehennam. Datum Laterani Non. April. anno decimo.

ABBATI ET CONVENTUI DE CAM-
buschino dioc. S. Andreae.

Epist. 40.
Decernitur
quod propter
confirmatio-
nem privilegij
facto eis ad
Albanis &
Conventus de
Rossemelin
pensionem non
intulit eis no-
vum conser-
vel collatum
conservare.

Licet in privilegio quod ad petitionem dil. fil. Abbatis & Conventus de Domfermelin eis ad exemplum fel. me. Lucij Papae praedecessoris nostri fecimus innovari quaedam contineantur de quibus inter vos & ipsos quaestio noscitur emeruisse, nolimus tamen quod ex innovatione hujusmodi privilegij vobis in jure vestro ullum valeat praedictum generari: quia non intendimus jus novum conferre, sed collatum servare, contra quod nondum potuit a tempore praefati praedecessoris nostri praescribi. Datum Laterani Non. April. anno decimo.

ILLUSTRI REGI DANORVM.

Epist. 41.
Rogatur
super liberatio-
ne Sleuicem.
Episcopi & ad-
vocata causa
impositionum
eisdem suade-
re ut permit-
tant ipsam Epis-
copum per ad-
ministratores
suum gaudere
de fructibus ip-
sus episcopatu-
na.

Qualiter super facto karissimae in Christo filiae . germanae tuae Reginae Francorum karissimo in Christo filio nostro Ph. illustri Regi Francorum suo viro scribamus, nuntij tui fideliter tibi poterunt enarrare. Quod autem venerabilem fratrem nostrum . Sleuicem. Episcopum profedis apostolicae reverentia liberasti, tuam regalem magnificentiam sinceris prosequimur actionibus gratiarum. Quamvis igitur idem Episcopus in nostra praesentia constitutus super iis quae obiecta fuerunt contra ipsum multipliciter se ostendere nisi fuerit inculpabilem, nuntij vero tui nisi sint eundem

Tom. II.

culpabilem multipliciter demonstrare, quia tamen in cognitione illorum plene procedere non potuimus, attendentes quod & tuae securitati a suspitione quae incidit sit cavendum, & Sleuicensem Ecclesiam omnino non deceat sine regimine pastoralis manere, inter dexteram & sinistram via regia incedendo, taliter duximus providendum, ut praedictus Episcopus circa nos, donec res concordia vel iustitia mediante pacificum finem capiat, commoretur, & interim per venerabilem fratrem nostrum . Lunden. Archiepiscopum Ecclesiae memoratae provideatur in idoneo provitore, qui tam in spiritualibus quam temporalibus providere procuret eandem, rationem de illius proventibus redditurus, de quibus pecunia quae ad usum ipsius est Episcopi mutuata solvatur, & durante hujus necessitatis articulo competenter ei necessaria ministrentur. Quocirca serenitatem regiam monemus attentè & hortamur quatinus Ecclesiam ipsam per eundem Archiepiscopum, secundum praemissam deliberationis apostolicae providentiam, liberè disponi permittas, & praefato Episcopo de ipsius proventibus provideri. Ne verò causa diutius quam expediat remaneat in suspensio, aliquos viros providos & fideles hinc ad primò venturum festum Natalis Domini ad sedem apostolicam studeas destinare, potestate sibi commissa ut per eos & cum eis, si desuper datum fuerit, vice tua super negotio ipso tractare concordiam efficaciter valeamus. Alioquin auditis & intellectis quae per eos adversus eundem Episcopum duxeris proponenda, & illis quae ipse in sui defensione curaverit respondere, de vultu nostro procedat iudicium aequitatis. Praeterea nuntij memorati, viri utique providi & fideles, tuae poterunt serenitati referre quae a nobis super iis & aliis audierunt. Datum Laterani IV. Non. April. anno decimo.

PHILIPPO ILLUSTRI REGI
Francorum.

Debitum officij pastoralis, quo secundum Apostolum sapientibus & insipientibus debitores existimus, nos hortatur ut ad ea quae justa sunt & honesta tuam regalem magnificentiam opportunè importunè salutaribus monitis inducamus. Vnde licet saepe mansuetudinem tuam fuerimus exhortati ut karissimam in Christo filiam I. Reginam conjugentiam plenè in tui gratiam revocares,

Epist. 42.
Vt I. conjugem
sua maritali
affectione tra-
ctare valeat
suadetur.

C ij

tūque per Dei gratiam, etsi non ex toto, pro parte tamen monitiones apostolicas ascultaris, quia tamen nondum est ei plenè conjugalis gratia restituta, erga te cogimar super hoc sedulioribus instare studiis caritatis. Licet enim apud homines, quos tua latent occulta, te satagas excusare super eo quòd eidem Reginae affectum non exhibes conjugalem; quia tamen super hoc saltem nullatenus excusare te potes quòd ei non facis regalem honorificentiam exhiberi, serenitatem tuam rogamus attentè, & propensius exhortamur, per Iesum Christum, qui mediator est legitimi fœderis, obtestantes, quatinus cum secundum Apostolum conjugatos non deceat ad invicem defraudari, ne incidant in laqueum Satanæ, si fieri unquam potest, prædictam Reginae tractare procure gratia maritali, sanctum spiritum disciplinæ reveritus, qui cum fictum effugiat, metuendum est tibi ne, quod absit, à cogitationibus tuis se auferat, si sine hujusmodi intellectu consistant. Si verò Deum, qui non irridetur, conscientia testem habeas quòd eandem non possis hujusmodi gratia pertractare, regali saltem verecundia perfundaris ut mulierem illustrem, Regum neptem, Regis germanam, Regis conjugem, Regis natam, in opprobrium tanti generis & dispendium famæ tuæ quasi captivatam amodo non sustineas despicabiliter detineri, sed potiùs ei facias honorificentiam impendi regalem; ne si diutius ei manifesta subtraxeris, occultis eam defraudare proberis, & intima per exteriora propalans, non solummodo Deum habeas tui judicem, sed & mundum; quorum alterum etsi demum possis pœnitendo placare, alterius tamen murmur, si super hoc perstreperere contra te cæperit, vix poteris cohibere. Licet enim extiteris victoriosus in multis, nunquam tamen ita bene vicisti quàm si vincas te ipsum, ut non à vitio sed à virtute vincaris: Salomone magnifico Rege testante quòd melior est sapiens viro forti, & qui dominatur animo expugnatore urbium. Scribimus autem dil. fil. . . Abbati de Sarnai, viro, sicut credimus, provido & honesto, ut tuæ regali prudentiæ litteras nostras exhibeat & exponat; ne fortè nunc etiam, sicut olim, tibi per alium minùs fideliter exponantur. Datum ut in alia.

HELIEN. ET. CICESTREN.
Episcopis.

Dilectus filius nobilis vir G. filius Petri Iustitarius Angliæ nostris dudum auribus intimavit quòd propter guerram quæ inter karissimos in Christo filios nostros Ph. Francorum & I. Anglorum Reges illustres periculosè tunc temporis vertebatur, idem Rex Angliæ ac magnates ejus ipsum exire de Anglia minimè permittebant, cum esset plurimùm in tanta turbatione necessarius toti regno, & præfatus Rex Franciæ ac Barones ipsius non patiebantur eum per suas terras undecunque transire; sicque peregrinationis votum, quod olim Crucesignatus emiserat, tunc adimplere non poterat, iis occasionibus impeditus. Adjecit insuper quòd parvulos habebat heredes potentissimos inimicos habentes, qui eisdem exheredare modis quibus poterant nitebantur: qui cum jam occupassent magnam partem hereditatis eorum, etiam residuum in patris eorum absentia facilè poterant obrinere. Præterea monasterium monialium ordinis de Sempingham in filiorum ipsorum hereditate se asseruit construxisse: quod secundum legem Anglicanæ provinciæ stare non poterat, si filij ejus essent eadem hereditate privati. Promisit insuper idem Miles construere xenodochium ad suscipiendum pauperes transeuntes in loco plurimùm opportuno. Vnde misericorditer sibi petuit indulgeri ut propter has causas de licentia nostra posset executionem voti differre, promittens quòd interim sexaginta marcas legalium Sterlingorum annuatim transmitteret in subsidium terræ sanctæ. Pro eodem quoque nobili, quem propter expertam ipsius prudentiam & virtutem esse perneccesarium noveratis in hujusmodi tempestatis articulo toti regno, præfatus Rex Angliæ, ac bo. me. . . Cantuarien. Archiepiscopus, & tu frater Helien, supplicastis instanter, necessitates tam Regis & regni quàm etiam filiorum per vestras nobis litteras exponentes. Vnde venerabili fratri nostro. . . Episcopo, & dil. fil. . . Decano Lincolnien. dedimus in mandatis ut si veritate quæ præmissimus niterentur, auctoritate nostra nobili memorato concederent ut per tres annos de nostra licentia remaneret ad Regis obsequium & præsidium filiorum; nisi nos interim, pensatis rerum & temporum circumstantiis, duceremus cir-

Epist. 45.
Vi perloquere
habeant iusti-
tarios regni
Angliæ etiam
per cen. ec. ne
vota emissa
peregrinatio-
num Crucifig-
natorum impe-
diantur.

ca ipsum aliter statuendum; ita videlicet quod ipse fideliter exequi procuraret quod de xenodochio ad opus pauperum construendo & pecunia in terra sanctae subsidium transmittenda promisit. Verum, sicut nobis innotuit, idem Iustitarius praedictis litteris haecenus non est usus, nec pecuniam repromissam in terra sanctae subsidium exolvere studuit annuatim; & cum guerrarum instantia, quae inter dictos Reges excreverat, Domino sit disponente pacata, Regi vel regno non est idem Iustitarius utilis sicut prius. Cum igitur praeter causas jam dictas plures aliae cessasse dicantur quae nos videntur ad concedendum praescriptam indulgentiam induxisse, sitque insuper consentaneum rationi ut cessante causa cessare debeat pariter quod urgebat, praesentium vobis auctoritate mandamus quatinus si est ita, praedictum Iustitarium monere ac efficaciter inducere studeatis, ipsum, si necesse fuerit, per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compellentes, quatinus votum quod emisisse dinoscitur exequi non postponat. Quod si non ambo, alter vestrum &c. Datum Laterani VIII. Id. April. anno decimo.

.. ARCHIEPISCOPO .. SVBDECANO
B. Martini & Magistro Socrati
Canonico Turonen.

Epist. 44.
Committeretur
causa matrimonialis I. de
Alcia & M.
uxoris suae recer-
minanda.

EX litteris venerabilis fratris nostri . . Episcopi Trecoren. intelleximus evidenter quod cum causam matrimonij, quae inter nobilem virum I. de Alcia & M. uxorem suam Andegaven. diocesis vertebatur, ipsi & dilectis filiis . . Cantori & . . Archidiacono Trecoren. commissemus sine canonico terminandam, idem, utpote remoti, penitus ignorantes ipsam bo. me. B. praedecessori tuo, frater Archiepiscopo, vobisque, filij Subdecane ac Magister W. Socrates, a nobis fuisse primitus delegatam, a praefato nobili, qui aspirabat ad divortium, circumventi, usque ad receptionem testium in negotio processerunt. Verum dictus nobilis diffinitivam sententiam non expectans, quibusdam falsis usus, sicut dicitur, instrumentis, aliam superduxit. Afferuit insuper Episcopus memoratus mulierem eandem sub potestate praedicti nobilis fuisse detentam, & coram ipso & conjudicibus suis indefensam penitus exitisse. Requisita tamen ab eisdem in jure utrum contradiceret, nec ne, receptioni & examinationi testium productorum assen-

sum praebuit, sed ignorat quo ducta spiritu id fecisset. Veruntamen secretò postmodum, quia publicè non audebat, revelabit eisdem quod a viro suo ut captiva derenta, minis & verberibus ab ipso compulsus, praestito juramento firmavit quod iis quae contra ipsam proponerentur super matrimonio dissolvendo nullatenus contradicere attentaret. quare supersederunt negotio memorato. Cum igitur fraus & dolus nulli debeant patrocinium impertiri, discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatinus si praemissis veritas suffragatur, vos, praedictis litteris nequaquam obstantibus, in causa eadem juxta priorum continentiam litterarum occasione qualibet & excusatione cessantibus, sublato appellationis obstaculo, ratione praevia procedatis, reducentes in statum debitum quicquid occasione litterarum illarum in ejusdem mulieris praedictum noveritis attentatum. Datum ut in alia.

EPISCOPO SANCTI ANDREAE.

APostolicae sedis oraculo tua petiit fraternitas edoceri si monasterij Abbas exempti parochialium Ecclesiarum obtentu ad idem monasterium pertinentium, quae ab episcopali jurisdictione minime sint exemptae, dioecesano Episcopo canonicam praestare obedientiam teneatur. Ad quod tibi duximus respondendum, quod cum juxta canonicas sanctiones in religiosorum Ecclesiis, quae ad eos pleno jure non pertinent, institui debeant sacerdotes, qui Episcopis de plebis cura respondeant, ipsis verò pro rebus temporalibus rationem exhibeant competentem, non utique ab Abbate, sed ab hujusmodi sacerdotibus, Episcopo convenit pro talibus Ecclesiis obedientiam exhiberi. Quasi visisti praeterea utrum viris religiosi, quibus parochiales Ecclesiae in usus proprios sunt collatae, decedentibus personis earum liceat auctoritate propria possessionem earundem Ecclesiarum intrare, an per dioecesanum Episcopum in ipsam sint potius inducendi. Ad quod utique respondemus quod nisi eis specialiter sit concessum ut cum vacaverint, per se ipsos ingrediantur easdem, profectò in possessionem ipsarum, suo Episcopo inconsulto, non est eis licitum introire. Quia verò nonnulli viri religiosi Ecclesias parochiales tenentes, Episcopo parochiam visitanti procuracionem denegant exhibere, in defensionem sui praescrip-

Epist. 45.
Super declaratione obedientiae & exemptione parochialium Ecclesiarum, ac super sepulchris & nonnullis aliis ad ipsum Episcopum pertinentibus.

Vide Addit. ad cap. 31. lib. 6. de concordia sacerdotij & imperij.

Cap. Cùm non liceat. De prescriptis.
Cap. Cùm plerunque. De donationibus.

tionem tantummodo allegantes, fraternitatem tuam nolumus ignorare quòd cùm in talibus prescriptio sibi locum vendicare non possit, sicut à nobis alibi rationabiliter est ostensum, per eam se nequeunt ab ipsius praestatione tueri. Ceterum cùm plerunque contingat quòd Episcopi successivè locis religiosis de redditibus qui pertinent ad eosdem, ultra quinquagesimam conferant portionem, ita quòd interdum usque ad tertiam partem vel quartam, interdum vero plus minùve hujusmodi redditus minuuntur, tua fraternitas nos consuluit utrum successoribus eorundem ea quae taliter fuerint ultra quinquagesimam portionem concessa, liceat aliquatenus revocare. Nos igitur inquisitioni tuae taliter respondemus, quòd licet sit in canone diffinitum ut si quis Episcoporum in parochia sua monasterium constituere fortè voluerit, & hoc ex rebus Ecclesiae cui praesidet ipse ditare, non amplius ibidem quam quinquagesimam, Ecclesiae verò quam monasticis regulis informare vel pro suis magnificare voluerit sepulturis, non amplius quam centesimam partem census Ecclesiae cui praesert debet elargiri. Quia tamen in eodem canone consequenter adjungitur ut haec temperamenti aequitas observetur quòd cui tribuit, comperens subsidium conferat, & cui tollit damna gravia non infligat; ea quidem cautela servata, ut unam tantummodo, quae placuerit, ex iis duabus remunerationem assumat, hoc semper est observandum quòd Episcopus unus vel alius non solum non debet amplius, sed nec tantum nec minus cum gravi Ecclesiae suae detrimento conferre, sive simul & semel id facere velit, sive pluries successivè eidem vel diversis Ecclesiis conferendo. Vnde quod in grave detrimentum sive de possessionibus sive de proventibus vel ad episcopalem mensam vel cathedralem Ecclesiam pertinentibus in quantalibet portione constituerit esse collatum, poterit legitime revocari, nisi praescriptione vel alia exceptione legitima hujusmodi actio excludatur. Nam etsi prima facie praesumatur quòd collatio quinquagesimae vel centesimae partis grave non inferat detrimentum, quia tamen non solum si saepe, sed etiam si semel id fiat, ex variis circumstantiis deprehendi potest interdum esse valde damnosum, quod quidem magis potest ex ostensione ipsius facti quam

expressione alicujus statuti cognosci, nec quinquagesima nec centesima semel aut successivè debet cum gravi damno conferri. Si verò in tantum abundet Episcopus ut sine damno Ecclesiae suae possit amplius etiam quam in quinquagesimam vel centesimam partem necessitati alterius Ecclesiae subvenire, quamvis per se non debeat excedere summam à canone praesinitam, per quem incautè largiri volentibus est occursum, de superioris tamen auctoritate potest etiam in majori summa ex ejus copia inopia alterius provideri. Datum Laterani VIII. Id. Aprilis, anno decimo.

.. MARCHIONI DE MALASPINA.

Auctoritate praesentium prohibemus ne quis occasione pedagij quod ante statutum Lateranensis Concilij super hoc editum in terra tua recipi consueverat, te praesumat per censuram ecclesiasticam molestare, nisi forsitan antiquo & approbato pedagio abutaris. Nulli ergo &c. nostrae prohibitionis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani IV. Idus Aprilis, anno decimo.

.. RAVENNAE. ARCHIEPISCOPO.

Licet ab antiquo provida fuerit deliberatione statutum ut electus in Ecclesia Ravennatis antistitem consecrationis munus, vel si consecrandus non fuerit, Palleum ad Romanam accedat Ecclesiam suscepturus, necessitatis tamen ejusdem Ecclesiae tuaeque devotionis obtentu statutum hujusmodi temperando taliter duximus providendum, ut Palleum de corpore B. Petri sumptum, plenitudo scilicet pontificalis officij, secundum formam quam sub Bulla nostra destinamus expressam, per dilectum filium R. Subdiaconum nostrum tuae fraternitati tradatur, ita quòd quam citò se facultas obtulerit, infra annum apostolico te conspectui repraesentens, professionem quam nunc juramento praestiteris ore tunc ibi proprio editurus. Monemus ergo fraternitatem tuam & exhortamur attentè, per apostolica scripta mandantes, quatinus specialem gratiam tibi factam, quam utique ad consequentiam trahi nolumus, recognoscens, in vocatione qua vocavit te Dominus, commissae tibi Ecclesiae te talem studeas exhibere quòd quae laesa videtur non leviter in utrisque, tua provisione se gaudeat in temporalibus & spiritualibus reparari. Datum La-

Epist. 46.
Inhibetur ne occasione pedagij ante statutum Lateranensis Concilij in terra sua aliquid recipere praesumat nisi quod antea recipiebatur.

Epist. 47.
Conceditur ut Palleum recipere possit & uti eodem.

terani XVI. Kal. Maij, anno decimo.

PRIORI ET FRATRIBVS
Grandimontensibus.

Epist. 48.
Vt preces effan-
dent valeant
pro anima M.
Tusquen. Ar-
chiepiscopi, ut
a patris, quas
pro suis excessi-
bus fortis me-
rit, valeat li-
berari.

ET si fraternæ caritatis, quæ nunquam excidit, sincerus affectus sit ad proximos extendendus, dum fuerint in præsentis peregrinationis exilio constituti, ex ejusdem tamen dilectionis fonte tunc est eis uberioribus beneficiis succurrendum cum à corporis vinculis absoluti nec tempus nec locum habent ut per se valeant ulterius operari. Propter quod à sanctis patribus quædam sunt præscripta remedia quibus defunctorum angustias consulatur, elemosynæ videlicet & jejunia, oblationes ac preces, quæ illis præcipue prodesse noscuntur qui, dum viverent, meruerunt ut hæc sibi postent prodesse post mortem. Multis quippe divinæ scripturæ testimoniis comprobatur quod meritis & precibus aliorum salutem mentis & corporis aliqui consequuntur, quorum, inquit, fidem ut vidit, ait Dominus paralytico: *Confide fili, remittuntur tibi peccata tua.* & consequenter adjecit: *Tolle lectum tuum & vade in domum tuam.* Socrus quoque Simonis, quæ magnis febribus tenebatur, ad preces eorum qui manentes in domo rogaverunt pro ipsa meruit liberari. Maria etiam & Martha vitam Lazaro lacrymosis precibus impetrarunt. Et ad lacrymas viduæ turba eomite supplicantis, ejus filium Dominus suscitavit. Ad hujusmodi verò exhibenda suffragia quamvis fidelis quilibet teneatur juxta illud quod in Ecclesiastico legitur, *Mortuo non prohibeas gratiam, omnes siquidem moriemur*, illi tamen ad hoc specialiter astringuntur qui à curis secularibus expediti, tam sua quam aliorum possunt commodius peccata deslere. Illis quoque convenit per hæc pietatis officia plenius subveniri qui suæ liberationis fiduciam in iis qui adhuc vivunt in corpore posuerunt. Sanè bo. me. B. Turo-nensis Archiepiscopus, dum appropinquaret ad portas mortis, & esset in ultimo vita suæ termino constitutus, quædam literas fecit scribi, quæ sub sigillo suo fuere nobis à dil. fil. Magistro P. de Vico post ejus obitum præsentata; in quibus nobis humiliter supplicabat ut vos nostris litteris moneremus quatinus pro ipso ad Dominum orationes & preces vestras effundere curaretis. Nos igitur in hoc pium ejus devotionis desiderium commendantes, qui apud districtum judicem Ecce-

siæ petiit suffragiis adjuvari, universitatem vestram rogamus, monemus, & exhortamur in Domino quatinus pro jam dicto defuncto effundatis coram Domino corda vestra, & pro ipsius anima devotissime supplicetis altissimo, ut à pœnis quas pro suis forsan excessibus meruit, vestris intercessionibus liberetur, spem firmam habentes ut qui ex fideli devotione supplicationum vestrarum patrocinium imploravit, vestris precibus & beneficio percipiet & juvamen. Datum Laterani V. Id. April. anno decimo.

EPISCOPIS, ABBATIBVS, PRIORIBVS,
& universis Clericis per Achaïam
constitutis.

ET si quilibet in necessitatis articulo proximo subvenire, illius tamen necessitates eum convenit liberalius relevare ad cujus reverentiam ex subjectionis debito noscitur obligatus. Cum igitur venerabilis frater noster . . . Patracen. Archiepiscopus semel & iterum pro suis & Ecclesiæ suæ negotiis ad sedem apostolicam veniendo, præter labores multiplices, jacturas graves sustinuerit & expensas, nec ad exolvenda sua debita in præfenti ejusdem sufficiant facultates, universitatem vestram rogandam duximus & monendam, per apostolica vobis scripta mandantes, quatinus eidem Archiepiscopo caritativis studeatis auxiliis subvenire, ut vestræ liberalitatis subsidiis à suorum debitorum obligationibus expeditus, vestris commodis expeditius valeat insudare. Datum Laterani IV. Kal. Maij, anno decimo.

ARCHIEPISCOPO PATRACENSI.

AD nostram noveris audientiam pervenisse quod quidam Clerici in Ecclesiis tuæ provinciæ proventus ecclesiasticos percipere non verentur, cum in eis residentiam facere negligant & personaliter deservire. Quocirca præsentium tibi auctoritate mandamus quatinus Clericos memoratos, qui in Ecclesiis in quibus ordinati fuerint personaliter deservire contempserint, proventus ecclesiasticos percipere non permittas, cum hoc tempore multa sit ibidem penuria Clericorum. Datum ut in alia.

E I D E M.

EX tuæ devotionis insinuatione recepimus quod cum Latini regionem Achaïæ occupassent, quidam Episcopi

Epist. 49.
Vt Archiepiscopo Patracen, ad exolvenda sua debita caritativis studeant auxiliis subvenire.

Epist. 50.
Vt Clericis suæ provinciæ proventus ecclesiasticos percipere non permittat si in illis personaliter deservire contempserint, nisi sibi constiterit eos canonicè fuisse promotos, & beneficiarios in eorum Ecclesiis residere compellat.

Epist. 51.
Vt illis qui ad Achaïæ partes accedunt celebrare non permittat.

Græci suffraganei tui, timore perterriti, de locis propriis fugientes, suas Ecclesias reliquerunt; quorum quidam, licet sapius moniti, ad sedes tamen suas redire contemnunt; nonnulli propter guerrarum discrimina per certos nequeunt nuntios commoveri. Vnde nobis humiliter supplicasti ut super hoc tibi salubriter consulentes, qualiter circa illos & ipsorum dioceses procedere debeas, tibi scribere dignemur. Nos igitur attendentes quod propter novitatem mutationis illius terræ & novitatem eventus sit cum maturitate plurima procedendum, devotioni tuæ taliter respondemus, ut illos non semel, sed sæpe, videlicet primò, secundò, & tertio, citare procures; & si comparere noluerint, sed in sua voluerint contumacia perdurare, nisi fortè se appellationis clypeo duxerint muniendos, quam infra tempus legitimum prosequantur, ipsos per suspensionis & excommunicationis sententias ad tuam obedientiam venire compellas. Quod si nec sic ipsorum duritia poterit emolli, eos dilectus filius B. tit. sanctæ Susannæ Presbyter Cardinalis apostolicæ sedis Legatus ab episcopatuum administratione removeat, & quibus præsumt Ecclesiis de personis idoneis faciat provideri, sed in eos degradationis sententiam non promulget, ut cum eis misericorditer, si expediat, facilius agi possit. In Ecclesiis autem eorum qui se fraudulentè absentant, nec ad ipsos valet citatio pervenire, trinæ citationis edictum facias publicari. Et si nec sic curaverint obedire, seu etiam ultra sex menses suas deseruerint Ecclesias, ut juxta canonicas sanctiones eis debeant meritò spoliari, contra eos quoque sicut præscriptum est procedatur. Postulasti præterea per sedem apostolicam edoceri utrum Clericos illos qui ad partes Achaïæ sine commendatis litteris veniunt permittere debeas celebrare. Super quo tibi taliter respondemus, quod nisi legitime tibi constiterit, sive per litteras, sive per testes, de illorum ordinatione canonica qui penitus sunt ignoti, non debes ipsos permittere tuis plebibus celebrare. Sed si forsan eorum aliqui secretò ex devotione celebrare voluerint, poteris sustinere. Datum Laterani XIII. Kal. Maij, anno decimo.

EPISCOPO PATAVIENSI.

Epist. 51.
Ad suggestionem Aquilensis

ET canonica tradit auctoritas & ratio suggerit naturalis, ut cum neces-

sitas exigit vel utilitas persuadet, & unus episcopatus dividatur in plures, & plures conjungantur in unum, ne cura pastoris desit alicui vel aliquid desit curæ pastoris. Legimus enim quòd cum multi essent minores sacerdotes, quos Chananaeos communiter appellabant, unus autem summus sacerdos, quem nominabant specialiter Arabartum, David Prophetarum eximius per Spiritum sanctum intelligens quòd unus non sufficeret universis, viginti quatuor summos sacerdotes instituit, sexdecim de Eleazar, & octo de Ythamar: quibus tamen omnibus unum præfecit, quem statuit principem sacerdotum. Singulis autem per sortem vicis suæ divisit hebdomadas; quarum octava provenit Abia, de cuius genere Zacharias pater Iohannis Baptistæ descendit. Dilectus itaque filius nobilis vir. . . Dux Austriæ tam per litteras proprias quam nuntium specialem nostris auribus intinavit quòd Pataviensis episcopatus parochialibus adeo limitibus est diffusus quòd per unam quantumlibet exercitam personam abique multorum animarum periculo pastorale circa singulas oves in ipso nequeat officium exerceri. Quod utique venerabilis frater noster. . . Aquilegen. Patriarcha, dum Pataviensi Ecclesiæ præsideret providè circumspiciens, in votis dicitur habuisse fel. rec. C. Papæ prædecessori nostro cum instantia supplicare ut in provincia seu potius provinciis tam diffusis alium præter se antistitem ordinaret, quibus, ut expertus, agnoverat per unum immediatè pastorem spiritualia sacramenta non posse congruè ministrari. De quibus, inter ceteras partes episcopatus ejusdem, Austria maximum noscitur sustinere defectum: quæ profectò in tantum dicitur à sede cathedrali distare ut ad nonnullas Ecclesias inibi constitutas vix infra sex dies à cœna Domini perveniat novum chrisma. Consecrationes quoque altarum, confirmationis sacramentum, & ordinationes nihilominus Clericorum nonnunquam tempore multo, sæpe verò perpetuò differuntur, nisi per advenas fortassis Episcopos aliquotiens impendantur eisdem. Quòdque gravius est, usque adeo, ut asseritur, ibi pestis invaluit hæreticæ pravitatis ut passim in caulas dominicarum ovium lupi rapaces irumpant, dum per virgam pastoris, quæ quanto pluribus est intenta, tanto minus specialiter super eis prævalerit vigilare, truculenta rabies eorundem ab ipsis sedulitatis

penis Patriarchæ, dum ipsi Pataviensi Ecclesiæ præsidere, committitur, ut de loco insigni, ubi unam cathedralem Ecclesiam erigere possit in loco Vicentensi.

tatis officio non arceatur. Vnde confiderans dictus nobilis messum multam per operarios paucos non posse commodè procurari, & ideo rogandum dominum ejus esse ut mittat operarios in eandem, nobis humiliter supplicavit ut necessitate pariter & utilitate pensata, in provincia sua, quæ quantò est à tua sede remotior, tantò solatio noscitur alterius Præsulis amplius indigere, specialem ordinare pastorem super gregem dominicum dignaremur, locum congruentem designans in quo decenter constitui possit Ecclesia cathedralis, Wiennam videlicet civitatem, quæ post Coloniam una de melioribus Teutonici regni urbibus esse dicitur, amœna flumine, situ prædita, civibus populosa, in qua dudum episcopalis sedes noscitur extitisse, sed per incursum exteræ nationis, quæ tam illam quam alias multas circumstantes provincias devastavit, primò Lauriacum & inde Pataviam est translata. Ne verò cum enormi tuo gravamine id petere vel appetere videatur per quod potius onus tuum allevandum intendit, tertiam partem Austriæ sive quartam constituendæ diocesis postulavit limitibus deputari, villis & castris cum possessionibus universis ac ceteris temporalibus, præter jus parochiale duntaxat, in eadem particula tibi & Patavien. Ecclesiæ reservatis. Ita profectò quòd idem Dux cum Wiennensi plebe de bonis suis episcopatum hujusmodi redditibus mille marcharum pro salute animæ suæ suorùmque parentum pia devotione dotabit, redditus nihilominus assignando de quibus tricenarius præbendarum in ea numerus statuatur, quarum cuilibet in extimatione viginti marcharum proventus annuus deputeretur. Nos igitur attendentes quòd cum oves spirituales non sint negligentius carnalibus gubernandæ, quandoquidem rector illarum custodum plurimorum ipsis adhibet diligentiam cum eas ab uno viderit non posse pro multitudine custodiri, ad dominici gregis regimen, qui nimis est in tuo multiplicatus ovili, alium, si verum est quod asseritur, oporteat præter te deputari pastorem, qui & suas oves cognoscat, & à suis ovibus cognoscat, ejus exemplo qui ait, *Cognosco oves meas, & cognoscunt me meæ*, licet non solum secundum statuta canonica, verum etiam nonnulla prædecessorum nostrorum exempla, postulationi præfati Ducis videatur meritò annuendum, tuæ tamen volentes fraternitati deferre, de su-

perabundanti gratia rem ipsam tibi volumus intimare, considerato quòd etsi non sit necessarium super hoc tuum obtinere consensum, illum tamen requirere sit honestum. Quocirca fraternitatem tuam monemus attentè & propensius exhortamur, per apostolica scripta mandantes, quatinus tam salutare propositum benivolo prosequendo favore, lucrumque animæ temporali quæstui præponendo, quantum in te fuerit in hoc affectum adhibeas & effectum, quid de singulis ejus negotij circumstantiis sentias nobis quantocius rescripturus. Nos enim venerabili fratri nostro. . . Salceburgensi Archiepiscopo dedimus in mandatis ut memoratum Ducem ad peragendum hujusmodi propositum pietatis propensius exhortetur, & inquisita super iis diligentius veritate, nobis eam sub opportuna celeritate rescribat, determinatè significans in qua & quanta parte provinciæ memoratæ futuri episcopatus locari cathedra & parochia valeat congruentius assignari; ut sic demum certiores effecti, ad consummationem hujus negotij sicut inspiraverit Dominus procedamus. Datum Latrani XVIII. Kal. Maij, anno decimo.

.. EPISCOPO.. PRÆPOSITO SANCTI
Lucij, & . . . Scolastico Curiensi.

Accedens olim ad præsentiam nostram dilectus filius H. pauper Presbyter humili nobis insinuatione monstravit quod cum VI. & Ha. Constantiensis Canonici eum super Ecclesia de Rapis, ad quam fuerat legitime præsentatus, contra justitiam molestarent, idem Presbyter ad Abbatem de Capella & conjudices ejus super hoc litteras apostolicas impetravit. coram quibus cum multa fuissent hinc inde proposita, metu demum adversæ partis ad sententiæ calculum procedere noluerunt; sicut ipsi per suas nobis litteras intimarunt. Quare Presbyter ipse ad nostram audientiam appellavit, festum beatorum Philippi & Iacobi proximò tunc præteritum suæ terminum appellationi præfigens. Vnde nos vobis dedimus in mandatis ut si constaret memoratum Presbyterum nullum habentem ecclesiasticum beneficium ad præfaram Ecclesiam fuisse canonicè præsentatum, non obstante institutione alterius, qui alia dicebatur ecclesiastica beneficia possidere, ipsum faceretis de illa sublato appellationis obstaculo investiri. Verum, sicut tu, frater Episcopo, per tuas nobis

Epist. 13.
Committitur
ut H. pauperi
Presbytero de
Ecclesia de Ra-
pis faciant pa-
cifica possessio-
ne gaudere,
prout de jure
foret facien-
dum.

litteras intimasti, licet ejusdem Presbyteri adversarium constitisset alia ecclesiastica beneficia obtinere, quia tamen obiectum extitit quoddam dictus Presbyter litteras prelibati mandati per falsi suggestionem & suppressionem obtinuerat veritatis, eodem adversario sedem apostolicam appellante procedere ad sententiam distulisti. Cum igitur dictus Presbyter denuo propter hoc ad presentiam nostram accedens diu suum expectaverit adversarium, qui appellationem quam interjecerat non est aliquatenus profecutus, compatiens ejusdem laboribus & expensis, discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus & districtè precipimus quatinus si constiterit prefato Presbytero ex presentatione illa jus in illa fuisse Ecclesia acquisitum, nonobstante quod prelibatas litteras ad falsi suggestionem per suppressionem veritatis dicitur impetrasse, cum hanc formam tanquam consonam juri communi falsitatis expressio vel suppressio veritatis nequeat immutare, secundum mandatum earum sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo in ipso negotio procedatis, contradictores per censuram ecclesiasticam compescendo, sollicitè provisuri ut cum adversarius sapediectus post litteras secundo à nobis per Presbyterum eundem obtentas possessionem ipsius Ecclesie occupasse dicatur, si secundum formam mandati nostri Presbyterum ipsum de illa contigerit investiri, amoto ab ipsa tam eo quam alio quolibet illicito detentore faciatis dictum Presbyterum ipsius pacifica possessione gaudere, in eos qui se temerè ducerent opponendos canonicam promulgando censuram, prefatum nihilominus adversarium ad debitam restitutionem fructuum subtractorum eidem Presbytero faciendam per eandem censuram appellatione postposita compellentes. Sic autem mandatum apostolicum impleatis quod de cetero pro defectu vestro predictum pauperem non oporteat ad sedem apostolicam laborare, vos quoque non possitis de negligentia reprehendi. Depositiones verò testium, quas nobis super ipso negotio transmisisistis, vestrae discretionis remittimus, ut tam secundum ea quae super eodem negotio sunt deposita, quam secundum illa quae legitime deponentur, in causa ipsa canonicè procedatis. Nullis litteris &c. Quod si non omnes &c. tu frater Episcopo &c. Datum Laterani XIV. Kal. Maij, anno decimo.

... *POESTATI ET CONSULIBVS*
tam presentibus quam futuris &
universo populo Tarvisin.

GLoria nominis vestri longè lateque claresceret, nisi eam fumus haereticæ pravitatis multipliciter offuscaret, cum secundum Apostolum non solum multum fermenti, sed etiam modicum quidem totam massam corrumpit. Ut quid igitur, incliti cives, fidem catholicam, per quam renati estis ex aqua & spiritu in baptismo, corrumpi permititis à quibusdam indisciplinatis & indoctis hominibus seductoribus & seductis, qui neque sacras scripturas intelligunt, neque virtutem divinam agnoscunt, sub ovina pelle lupinam rapacitatem velantes, ut propinè incautis in aureo calice fel draconum? Expurgate itaque vetus fermentum, ut sitis nova conspersio, sicut estis azymi, non in fermento malitiæ & nequitiae, sed in azymis sinceritatis & veritatis, attendentes à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium; intrinsecus autem sunt lupi rapaces, praesertim ab impiis Manichæis, qui se Catharos vel Paternos appellant, quorum insaniam Paulus Apostolus in Spiritu sancto praedixit & praedixit esse vitandam, scribens inter cetera Timotheo: *Spiritus, inquit, manifestè dicit quia in novissimis temporibus discedent quidam à fide, attendentes spiritibus erroris & doctrinis demoniorum, in hypocrisis loquentium mendacium, & cantueritiam habentium conscientiam, prohibentium nubere, abstinere à cibis quos Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione à fidelibus & iis qui cognoverunt veritatem. quia omnis creatura Dei bona, & nihil reiendum quod cum gratiarum actione percipitur. sanctificatur enim per verbum Dei & orationem.* Ecce quam expressè & manifestè Paulus Apostolus, vas electionis, & doctor gentium, segregatus in evangelium Dei, quod ipse ab homine non accepit nec didicit, sed per revelationem solummodo Iesu Christi, damnat & improbat vesanum dogma perfidi Manichæi, quod non solum ab orthodoxæ fidei veritate, verum etiam à naturalis rationis iudicio est penitus alienum. Ille quippe cum sequentibus suis dogmatizat corporales cibos non esse creatos à Deo, sed à diabolo, quem appellat principem tenebrarum, à quo universa corporalia & visibilia dicit esse creata. Ille verò docet cibos à Deo

Epist. 54.
Persuadentur
quod acquiescant & credant
corum Episcopo
super corrigendis
nefandis & schismaticis
erroribus quos
tenent contra
fidem, & idem
Episcopus Clericorum
torrigat ex illis.

1. Tim. 4.

esse creatos, & ideo percipiendos esse à fidelibus cum actionibus gratiarum. Ille prohibet nubere, damnans conjugium, & asserens non esse majus peccatum polluere matrem vel filiam quam extraneam vel ignotam. Ille verò commendat conjugium, asserens illud magnum existere sacramentum in Christo & in Ecclesia, juxta quod protoplastus evigilans prophetavit. *Hoc, inquit, nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea. Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhaerebit uxori suae, & erunt duo in carne una.* Ideoque nubere melius dicit esse quam uri. Cur autem in talibus immoramur, cum inter omnes insanias hæc sit magis insana, & inter omnes errores hic sit magis horribilis, tanquam qui non solum evangelicam veritatem impugnat, verum etiam philosophicam doctrinam evertit, quæ tradit unum esse universum tam visibilibus quam invisibilibus conditorem. Fugite itaque, fugite damnabilem & damnatum quin etiam damnosum & damnantem errorem, qui tenebras interiores inducit ut ad tenebras exteriores perducat, & nolite obtenebrari cum illis qui fatentur se ipsos esse creatos à principe tenebrarum, sed illuminamini magis cum iis qui se confitentur à patre luminum esse creatos, apud quem tenebræ non sunt ullæ. Nos enim spondemus pro vobis apud Christum Iesum, qui venturus est judicare vivos & mortuos, quod illa est vera fides & recta, secundum doctrinam apostolicam & propheticam, quam sedes apostolica dogmatizat, cui nos, licet immeriti, præsidemus, & in novissimo districti iudicii die ante tribunal ipsius super hoc ipsi pro vobis volumus respondere; interpellantes vos ad illud divinæ majestatis tribunal, coram quo tandem adstabitis secundum merita recepturi, ut aspernantes & detestantes falsa dogmata hereticæ pravitatis, ampleximini & sectemini veram doctrinam apostolicæ sedis supra firmam petram immobili soliditate fundatam, reminiscetes quid olim promiseritis nobis interposito juramento in manu venerabilis fratris nostri . . . Ferrariensis Episcopi, quando communionis gratiam diu vobis subtractam per ejus ministerium paterna vobis restitimus pietate. Quocirca devotionem vestram monemus & exhortamur in Domino, per apostolica vobis scripta mandantes, quatinus venerabili fratri nostro . . . Episcopo vestro, cui dedimus

Tom. II.

in præceptis ut districtè corrigat Clericorum excessus quorum prava vos exempla conturbant, credatis & acquiescatis in iis quæ redolent mores honestos & fidem sapiunt orthodoxam; non scandalisantes animas vestras in eo quod aliqui aliter vivunt quam doceant: quia sicut infirmitas medici vim non impedit medicinæ, sic iniquitas sacerdotis virtutem non evacuat sacramenti. Darum Laterani XI. Kal. Maij, anno decimo.

EPISCOPO BRIXINENSI,
H. Aquilegensi Preposito, & S.
Scolastico Augustensi.

Conquesta est nobis Gurcensis Ecclesia quod super libertate sibi Pontificem eligendi Salsburgensis Ecclesia ipsam indebitè molestabat, quam tam de jure communi quam antiqua consuetudine ac privilegio speciali . . . Gurcensis Ecclesiæ procurator eidem competere proponebat. Cui cum ex parte altera quædam obiceretur sententia, quæ super hoc pro Salsburgensi dicebatur Ecclesia promulgata, idem asseruit nullam super hoc sententiam prolatam fuisse. Verum exhibitio nobis quibusdam literis venerabilis fratris nostri . . . Episcopi Frisingensis & dilecti filij . . . Abbatis sanctæ Crucis, quæ videbantur latam ab ipsis dictam sententiam continere, idem proposuit subsequenter quod præfati iudices nec ordinarij fuerant, nec arbitri communiter electi à partibus, neque constabat quod fuerint delegati, unde quod statuerant robur habere non poterat firmitatis, contendens Gurcen. Canonicos liberè suum Pontificem hæcenus elegisse, quem usum sufficienter se asseruit probaturum. Cumque ipsi esset ex adverso responsum memoratos iudices ex delegatione sel. me. Alexandri Papæ III. habuisse auctoritatem negotium terminandi super usu eligendi & commissione ipsa, venerabilibus fratribus nostris . . . Frisingen. & . . . Tergestin. Episcopis unâ tecum, frater Brixinen. Episcopo, receptionem testium quos alterutra partium vellet producere committendam. Partibus verò in nostra præsentia constitutis, & attestationibus super illis duobus articulis offerentibus nobis clausas, Gurcensis Ecclesiæ procurator est in iudicio protestatus quod non credebatur super hoc sententiam latam fore, sed si esset, per metum contra eandem Ecclesiam fuerat judicatum. Quem ad nos se-

D ij

Vide Baluzij
Notas ad Ago-
bardum pag.
66.

Epist. 55.
Eis committi-
tur examinatio
testium super
electione Pa-
storis Gurcen.
Ecclesiæ, super
qua electione
Salsburgen.
Ecclesiæ jus ha-
bere sibi vendi-
cabat.

cretò vocavimus, & de meris inquisivimus qualitate. Sed cum nobis talem exprimeret qui probatus parti suæ ammiculum non afferret, & se nolle probare alium fateretur, postulans inducias ad metum, quem expresserat, comprobandum, nos partibus consulimus, ad concordiam intendentes, quòd adventum venerabilis fratris nostri . . . Salsburgen. Archiepiscopi expectarent. Qui cum fuisset diutius expectatus, & interim quidam ex Gurcen. Canonicis ad suam Ecclesiam accessissent, secum quosdam testes redeuntes duxerunt, per quos alium metum, scilicet quòd compulsus fuerat per . . . Comitum Palatinum & fratres germanos ipsius Archiepiscopi, qui tunc erat, contra se Gurcen. Canonicis confiteri, dictus probare voluit procurator, tunc demum confitens sententiam latam fuisse, allegando proponens quòd cum in jure civili habeatur expressum quia quod vi metusve causa gestum est, Prætor nullo tempore ratum habebit, nec hoc tempore rata debet haberi sententia, quæ occasione metus est lata à iudicibus memoratis. nec ratione longi temporis exceptionem obstare rei judicæ proposuit quin actio quòd metus causa modò valeat intentari, quia nedum quadraginta annorum spatium, per quod ei, si loco religioso competat, obstaculum præparatur, sed nec triginta post prolatam sententiam est effluxum, quin imò auctoritate canonis torum est illud iudicium renovandum, in quo pars ex eo quòd contra se aliquid confessus fuisset, contrarium iudicium reportavit, in confessione se probaverit violentiam pertulisse, necnon omnis confessio quæ sit ex necessitate fides non est, & pessimum est de suspitione aut extorta confessione aliquem judicare. Item certum est quòd sicut exceptio est actionis exclusio, ita replicatio est auxilium actionis. Quare cum ea quæ sunt annua ad agendum, perpetua ad excipiendum dicantur, & replicatio sit quasi exceptionis exclusio, dum aliàs duraret actio, nisi obstaret exceptio, per replicationis suffragium vigorem actio reassumit. Propter quòd non obstante rei judicæ exceptione dixit se posse, sicut & ante sententiam, & modò electionem liberam vindicare. Ei quòd objectum fuerat, scilicet non ad unam solummodo probationis speciem iudices animos applicasse, sed ex confessionibus & testibus & instrumentis quibusdam contra Gurcen. Ecclesiam

sententiam protulisse, respondit quòd metus, qui continebat corporis cruciatum, in toto iudicio intervenit. Porro pars alia proponere procuravit quòd ejus adversarius audiri penitus non debebat, multiplici ratione; tum quia confessus fuerat quòd metum alium proponere non volebat, tum quia cum à principio sententiam prolatam negaret, per fraudem postmodum contrarium est confessus, & fraus & dolus nemini parrocinium debet ferre. unde in pœnam inficionis sibi debebat actio denegari, sicut per legem in casu consimili est statutum. tum etiam quia confessus fuerat post memoratam sententiam Salsburgensi Archiepiscopo Gurcen. Canonicos in talibus obedientiam præstitisse, sic suo consensu sententiam confirmantes, præsumpto per jus civile quòd propter consensum spontaneum subsequentem in prolatione ipsius sententiæ nulla coactio intercessit. Adiciens quòd postquam bo. me. Lucio Papæ III. Gurcenses de ipsa sententia querimoniam obtulerunt, ab eo fuit eadem confirmata, quòdque Gurcen. Canonici sponte per multos annos ipsi sententiæ paruerunt. Quæ rationes ab adversario hujusmodi responsionibus sunt delusæ, quòd quilibet sui licet pœnitere respondi, si nulla captio ex ejus pœnitentia sit actoris. At cum Salsburgensis Ecclesia in excipiendo vices actoris sustineat, & nihil credatur utilitatibus ecclesiasticis deperire, si quæ sunt aliena reddantur, potest locus esse pœnitentiæ replicanti ad jus suum integrum conservandum. Præterea procurator prædictus obtulit sacramentum, quòd de novo talis metus in suam deveniret notionem. quare audiri debebat illa consimili ratione, quòd si quisquam tempore contracti matrimonij prælens fuit, nec tunc aliquid proposuit contra ipsum, sed illud velit processu temporis accusare, ac fuisse consanguineos contrahentes juraverit postea se scivisse, auditur accusans. Item si quis petitorio intentato, & super eo testibus jam receptis, velit actor possessorium intentare, ad illud reverti per nostram concessa est licentia decretalem. Verum quia in alieni facti ignorantia tolerabilis error est, & error facti nemini necdum negotio finito nocet per legitimas sanctiones, præcipue cum Gurcen. certet Ecclesia de damno vitando & jure suo acquirendo vel potius conservando, ex variationibus hujusmodi non debet periculum sustinere. Nam nonnunquam Prætor

variantem non repellit, & consilium non aspernatur mutantis. Sic autem tertia ac quarta objectionibus est responsum, quod non debet Gurcen. Ecclesie servitutis confessio præjudicium generare: quia si de jure communi habere debeat liberum de illo qui est ei præficiendus iudicium, & contra huiusmodi libertatem sic servitutem confessa, juris civilis auxilio suffragante, quod vult liberum hominem servum per confessionem non effici servitutis, non est ipsi libera electio adimenda, adiungens quod post translationem ad Maguntiam Archiepiscopi memorati, Gurcen. Ecclesia dicto prædecessori nostro Lucio Papæ III. quando potuit reclamare, super violentia exposuit quaestionem, sed ipse, sicut in privilegio quod super electione, institutione, consecratione Gurcen. Episcopi fel. rec. Alexander Papa II. dicebatur Salsburgensi Ecclesie concessisse, ita & in sententia circumventus, asserens se diligenter examinasse, ac verum illud privilegium invenisse, quod nos falsum reperimus manifestè, eam absentibus Gurcen. Canonicis confirmavit. Nos igitur iis & aliis intellectis quæ partes coram nobis multipliciter allegarunt, interloquendo concessimus ut procurator Gurcen. Ecclesie probandi metum illum facultatem haberet, præfinito juramento se illum postea didicisse; sicque testes produxit, quos per dil. fil. n. L. Tituli sanctæ Crucis Presbyterum & G. sanctæ Mariæ in Porticu Diaconum Card. examinari mandavimus & eorum depositiones conscribi. Quia verò sæpediti Archiepiscopi procurator tam super hoc quam super eo quod Gurcen. spontanea voluntate sententiæ paruerunt, & quod tam metu quam aliis coram bo. me. Lucio Papa prædecessore nostro in iudicio allegatis idem prædecessor noster per privilegij paginam præfatam sententiam confirmavit, volebat in patria producere testes, discretionem vestre per apostolica scripta mandamus quatinus testes quos utralibet pars super præmissis articulis & super transactione quæ post tempus sententiæ dicitur facta fuisse, aut in personas testium duxerit producendos, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, circa festum omnium sanctorum in loco securo partibus recipere procuretis, & attestations redactas in scriptis nobis fideliter transmittatis, ex tunc præfigentes ipsis partibus terminum competentem, quo re-

cepturæ sententiam nostro se conspectui repræsentent; nisi forsan interim possent ad amicabilem venire concordiam, quam utrique parti credimus expedire. Nullis litteris obstantibus, si quæ apparuerint à sede apostolica præter assensum partium impetrata: Quod si non omnes, duo vestrum &c. Datum Laterani XIV. Kal. April. anno decimo.

CAPITULO PATRACENSI.

Cum dilectus filius nobilis vir Guilelmus Campaniensis Princeps Achaia & vos pariter cum eodem nobis olim instanter supplicaveritis & devotè ut venerabilem fratrem nostrum. Patracen. Archiepiscopum, tunc unanimiter electum à vobis, & ad sedem apostolicam accedentem, vobis in pastorem concedere dignaremur, nos diligentius indagantes qualiter fuerat in ipsius electione processum, quod per vos factum fuerat, tanquam minùs licitè procuratum, cum & vos fuissetis minùs canonicè instituti, non duximus approbandum, sed necessitate pariter & utilitate pensatis, postquam de veritate negotij & statu terræ per juramenta sociorum ejusdem Archiepiscopi tunc electi fuimus certiores effecti, de potestate nostra cum Ecclesie vestre pastorem constituimus & rectorem, administrationem ipsi plenariam tam in spiritualibus quam in temporalibus concedentes. Licet autem de plenitudine potestatis, quam habemus Domino disponente super Ecclesias universas, consecrationis munus potuissemus eidem tunc temporis impendisse, quia tamen volumus venerabili fratri nostro. Patriarchæ Constantinopolitano, cui Ecclesia vestra asseritur esse subiecta, in hac parte deferre, ipsum ad Patriarcham remisimus memoratum, ab eodem consecrationis gratiam recepturum. Verum idem Archiepiscopus guerrarum & turbationum periculis, quæ vigent in Romania partibus, impeditus, ejusdem Patriarchæ se non potuit conspectui præsentare, sed nec expedire credebat, cum idem Patriarcha tunc temporis eum consecrare nequiverit, quia coepiscopos non habebat. Unde Athenien. & Theban. electos ad suam præsentiam accedentes in Syriam destinavit, consecrationis munus inibi recepturos. Nos igitur eidem paterno compatiens affectu, qui semel & iterum ad sedem apostolicam veniendo, præter labores multiplices, jacturas graves sustinuit &

Epist. 56.
Vt Patracen.
Archiepiscopum
in concordia electum
tanquam eorum
verum Archiepiscopum
receptant.

expensas, ei munus consecrationis impendimus, ipsum cum honore Palli, plenitudine scilicet pontificalis officij, insignitum, cum gratiæ nostræ plenitudine remittentes exhibiturum præfato Patriarchæ obedientiam & reverentiam tam debitam quàm devotam, cum ex eo quòd à nobis consecrationem accepit, nulli velimus præjudicium generari, ne fortè, quod absit, inde injuriarum nascatur occasio unde jura nascuntur. Veruntamen si super Ecclesiæ vestræ statu jus vestrum prosequi volueritis, nos, qui, secundum Apostolum, sumus omnibus in justitia debitores, justitiam vobis auctore Deo curabimus exhibere. Quocirca universitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus eidem tanquam vestro Archiepiscopo intendatis, ejus salubria monita & præcepta recipientes humiliter & devotè. Datum Laterani VIII. Kal. Maij, anno decimo.

.. ARCHIDIACONO ET. PRÆPOSITO
de Setara Subdiacono nostro,
Canonico Mediolanensi.

Epist. 57.
Ve causam que
inter C. scolarem
& Iohannem
Clericum
vertitur au-
diant & sine
debito termi-
nent.

DVdum bo. me. Archidiacono Mediolanen. dedimus in mandatis ut dil. fil. C. Scolarem à. Presbytero sancti Victoris quadraginta Martyrum, qui solus in ipsa Ecclesia ministrabat, in qua, sicut scolaris idem asseruit, quondam ministraverunt Clericus & sacerdos, in Clericum & fratrem ejusdem Ecclesiæ recipi faceret, cujus facultates idem scolaris proposuit nullatenus imminutas. Sed Presbyter memoratus, ipsius Archidiaconi examen malitiosè declinans, Iohannem Clericum pro se ad nostram præsentiam destinavit, cui & præfato C. venerabilem fratrem nostrum B. Tranen. Archiepiscopum apostolicæ sedis Legatum tunc Subdiaconum & Capellanum nostrum dedimus auditorem. Coram quo dictus Iohannes asseruit quòd nequaquam sufficiebant duobus Clericis facultates Ecclesiæ memoratæ, adiciens quòd prædictus C. non erat idoneus ad illius Ecclesiæ beneficium obtinendum. Vnde nos venerabili fratri nostro. . . Patriarchæ Hierosolymitano, tunc Episcopo Vercellenfi, de illorum assensu mandavimus ut si prædictus C. legitime coram ipso probaret quòd facultates Ecclesiæ supradictæ imminutæ non essent, sed duobus sufficerent, & persona ejus esset idonea, Presbyterum supradictum ad receptionem ipsius per censuram ecclesiasti-

cam appellatione remota compelleret, contradictores vel rebelles, si qui forsitan apparent, à præsumptione sua diffinitione simili, cessante appellatione, compescens, alioquin perpetuum silentium scolari super hoc imponeret memorato. Testes etiam qui nominarentur eidem, si se gratia, odio, vel timore subtraherent, canonica diffinitione, cessante appellatione, compelleret perhibere testimonium veritati. Cum autem præfatus scolaris ad probandum quòd facultates Ecclesiæ imminutæ non essent, sed duobus sufficerent, ad prædicti Patriarchæ tunc Vercellen. Episcopi præsentiam multotiens accessisset, & idem Episcopus testes nominatos ab ipso, quia monitione præmissa nolebant veritati testimonium perhibere, interdicto suppositisset, venerabilis frater noster. . . tunc Mediolanensis Archiepiscopus interdictum ipsum auctoritate propria relaxavit. Quare supradictus C. jus suum non potuit obtinere. Vnde tibi, fili Præposite, dedimus postmodum in præceptis ut inspectis attestationibus jam receptis, quas volumus ut per censuram ecclesiasticam tibi faceres exhiberi, secundum eas & alias, si quas partes legitime ducerent proferendas, cum nondum essent, quæ receptæ fuerant, publicatæ, causam ipsam juxta tenorem præcedentium litterarum, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, ratione prævia terminares. Partibus igitur propter hoc in tua postmodum præsentia constitutis, cum dictus C. ad probandum quòd facultates Ecclesiæ suppetebant, quosdam patronos & parrochianos Ecclesiæ ad ferendum testimonium nominasset, & ipsi licèt, à te sæpius moniti, nolent testimonium perhibere, quibusdam se rationibus excusantes, tu eos, nisi usque ad quindecim dies ex tunc venirent ad testimonium perhibendum, excommunicationis vinculo innodasti, sed ipsi ante præfixum diem ad sedem apostolicam provocarunt. quare non fuit ulterius in causa processum. Volentes igitur ut finis eidem controversiæ imponatur, te, fili Archidiacone, cognitioni ejusdem causæ duximus adjungendum, præsentium vobis auctoritate præcipiendo mandantes quatinus laicis supradictis ad cautelam absolutionis beneficium impendatis, & causam ipsam juxta priorum litterarum continentiam, appellatione remota, ratione prævia terminetis; ita ut ex illa clausula, scilicet si persona fuerit

idonea, quæ nostro rescripto reperitur inserta, eidem scolari probandi se idoneum nulla necessitas imponatur, cum prima facie præsumatur idoneus, nisi aliud in contrarium ostendatur. Testes autem quos utraque pars duxerit nominandos, sive Patroni sive etiam parrochiani sint Ecclesiæ supradictæ, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per distinctionem ecclesiasticam appellatione cessante cogatis veritati testimonium perhibere. Datum Laterani V. Kal. Maij, anno decimo.

ZAMORENSI, SECOCIENSI,
& Abulensi Episcopis.

PRIORISSÆ ET SORORIBVS DE
Sexen. tam presentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Pudentibus virginibus, quæ sub habitu religionis accensis lampadibus &c. usque clementer annuimus, & monasterium vestrum, in quo divino estis obsequio mancipatæ, sub beati Petri & nostræ protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes ut ordo canonicus, qui secundum Deum & beati Augustini regulam in eodem loco noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præsentem iustè ac canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis Deo propitio poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Sexenam, in quo præfatum monasterium situm est. Villam novam, Senam, Ontinenam, & Vrgellerum, cum omnibus pertinentiis eorum. Sanè novalium vestrorum, quæ propriis manibus vel sumptibus colitis, sive de vestrorum animalium nutrimentis, nullus à vobis decimas exigere vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis personas liberas & absolutas è seculo fugientes ad conversionem recipere, & eas absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper ut nulli sororum vestrarum post factam in vestro monasterio professionem fas sit absque Priorissæ suæ licentia, nisi arctioris religionis obrentu, de eo discedere. Discedentem verò absque communium litterarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clausis januis &c. usque celebrare. Ad hæc, auctoritate apostolica prohibemus ut nulli liceat in vos vel monasterium vestrum sine manifesta & rationabili causa excommunicationis vel interdicti sententiam promulgare. Præterea institutiones ab R. quondam Oscensi Episcopo &c. Magistro Hospitalis Empostæ & aliis viris religiosis de assensu karissimæ in Christo filiæ nostræ S. illustris Reginæ Aragonum in ipso monasterio rationabiliter factas auctoritate apostolica confirmamus. Obeunte verò te nunc ejusdem loci Priorissa, vel earum

Epist. 59.
Conceduntur
privilegia, &
confirmantur
eis libertates &
immunitates.

Epist. 58.
V. M. Magister
I. Scolasticus
Ecclesiæ Palen-
tin. contra Epi-
scopum Palen-
tin. calumnia-
re crimina pro-
ponendo contra
eum processit,
ab officio
& beneficio
suspendatur.

Cap. Cùm di-
ctus De ac-
194.

Cum dilectus filius I. magister scolarum Ecclesiæ Palentin. olim ad sedem apostolicam accessisset, & nobis de venerabili fratre. Palentin. Episcopo suo excessus varios nuntiasset, venerabili fratri nostro. quondam Episcopo Legionen. nunc Archiepiscopo Compostellan. & dilectis filiis. de Vallebona, &c. de Mataplana Abbatibus diocesis Palentin. examinationem commissimus excessuum objectorum. Qui super simonia duplici, dilapidatione, absolutione incidentium in canonem sententiæ promulgatæ, quòdque appellationibus ad nos interpositis deferre contemneret, necnon quòd in manibus suis ultra tempus in Concilio Lateran. constitutum vacantem tenuerit dignitatem, & quòd furtim quoddam subtraxerit instrumentum in quo à jure Canonicorum jura episcopalia distinguntur, & quibusdam aliis, inquisita per testes plenius veritate, inquisitionem ipsam cum depositionibus testium nobis fideliter transmiserunt. Cum autem processum negotij & dicta testimonia examinaverimus diligenter, nec intelligere potuerimus probatum esse sufficienter aliquid de prædictis, eundem Episcopum de consilio fratrum nostrorum absolvendum decrevimus ab objectis, & per apostolica vobis scripta mandantes quatinus memoratum magistrum scolarum, donec canonicè suam purgaverit innocentiam, scilicet quòd non calumniandi animo ad hujusmodi crimina proponenda processerit, ab officio & beneficio suspendatis, ut ceteri simili poena perterriti ad infamationem suorum faciem non prosiliant Prælatorum. Quòd si non omnes, duo vestrum &c. Datum Laterani V. Id. Maij, anno decimo.

aliqua quæ tibi successerint, nulla ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi eam forores communi consensu, vel earum major pars consilij sanioris, secundum Dei timorem & beati Augustini regulam providerint eligendam. Si verò contingat forores monasterij fore in electione Priorissæ discordes, Magistrum Hospitalis Hierosolymitani de Emposta, cujus habitum geritis, ad vestrum monasterium convocabitis, per quem, cum consilio dioecesani Episcopi, orta inter vos discordia sopiatur. Statuimus autem ut non liceat Hospitalariis Priorissam vel Conventum de domo ipsa eicere, vel aliquam fororum mutare aut statuere in eadem. Sed si contigerit Priorissam vel aliquam fororum excedere ita quòd per vos emendari non possit, per Priorem Empostæ ac dioecesani Episcopum in eodem monasterio secundum beati Augustini, quam servatis, regulam corrigatur. Nec liceat eisdem Hospitalariis contra ea quæ in ipsius regula monasterij inter vos & ipsos de electione Priorissæ providè sunt statuta, quavis temeritate venire. Ecclesia verò in suo statu manente, tricenarius Canoniarum numerus non possit minui, sed augeri, si ad plurium sustentationem facultates ejus contigerit augmentari. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temerè perturbare, aut ejus possessiones auferre, ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare &c. usque profutura. Salva sedis apostolicæ auctoritate, dioecesani Episcopi canonica justitia, & Magistri Hospitalis Empostæ debita reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona &c. usque subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatinus &c. usque in finem. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Cardinalis, S. R. E. Cancellarij, VII. Id. Maij, Indiç. IX. incarnationis dominicæ anno MCCVII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno decimo.

*CANONICIS SANCTI MAVRITII
Augustensis tam presentibus quam futuris
canonicè substituendis in perpetuum.*

Epist. 60.
Conceduntur
privilegia &
indulgentiæ, &
confirmantur
libertates &c.

Effectum justa postulantibus indulgere & vigor æquitatis & ordo exitu rationis, præsertim quando volunta-

tem petentium pietas adjuvat, & veritas non relinquit. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & præfatam Ecclesiam, in qua divino estis obsequio mancipati, ad exemplar fel. rec. Alexandri Papæ prædecessoris nostri sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. Statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentem iuste & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum &c. usque illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus vocabulis exprimenda. Ecclesiam in Baldeshufen. cum villicali curia & omnibus pertinentiis ejus, pascuis videlicet, pratis, silvis, aquis, & earum decursibus. Ecclesiam in Mimmenshufen. cum villicali curia & omni jure ejus. Vicum qui dicitur Nanthereshufen. Vicum qui dicitur Gerute. Duas curias in villa quæ dicitur Oberenhoven. Curiam in villa quæ dicitur Niusfazen. Curiam in villa quæ dicitur Gegingen. Curiam in villa quæ vocatur Warengershoven. Ecclesiam & villicalem curiam in villa quæ vocatur Biberin, cum molendino uno. Curiam villicalem in villa quæ vocatur Heinricheshoven. In pago ipsius civitatis Augustensis agros, hortos, curtilla, & molendinum unum. In provincia quæ dicitur Franconia, villam quæ nuncupatur Chrowelshain. Ecclesiam & villicalem curiam in villa quæ vocatur Golt-pach, cum taberna. Ad hæc, sancimus ut Capella quæ Vffenburch vocatur, cum bonis & redditibus quos ibidem habet, & in villa quæ dicitur Egevenburch, usibus fratrum deputata, sine assensu eorum nullius temeritate eorundem fratrum usibus subtrahatur. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni & extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi fortè excommunicati vel interdicti sint, nullus obfistat. Salva tamen justitia illarum Ecclesiarum à quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte verò Præposito Ecclesiæ vestræ, qui pro tempore fuerit, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum major pars sanioris consilij, secundum Dei timorem præviderint eligendum. In parochialibus autem Ecclesiis vestris vacantibus liceat vobis sacerdotes eligere & Episcopo præsentare: quibus, si idonei inventi fuerint,

fuerint, Episcopus animarum curam committat, ut de plebis quidem cura Episcopo, vobis autem de temporalibus debeant respondere. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temerè perturbare, aut ejus possessiones auferre &c. usque omnimodis profutura. Salva sedis apostolicæ auctoritate & diocæsani Episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona &c. usque subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus &c. usque in finem. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Cardinalis, S. R. E. Cancellarij, VII. Idus Maij, Indictione I X. incarnationis dominicæ anno M C C V I I. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno decimo.

EPISCOPO AVTISIODORENSI.

TVA fraternitatis discretio postulavit per sedem apostolicam edoceri qualiter contra Iudæos illos procedere debeas qui cum villas, prædia, & vineas emerint, decimas ex eisdem Ecclesiis & personis ecclesiasticis debitas reddere contradicunt, cum per censuram ecclesiasticam compelli nequeant, quam continent. Nos autem inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd terræ Princeps est sollicitè admonendus ut ipsos ad solutionem earum tradita sibi potestate compellat. Quòd si forsitan ille id exequi non curaverit, sub districtione anathematis interdendum est Christianis ne habeant commercia cum eisdem, donec satisfecerint de præmissis. Quæsvisti præterea ut cum interdum Canonici, quibus studiorum gratia est indultum ut in absentia sua fructus percipiant præbendarum suarum, accepta licentia se ad villas transferant vel castella in quibus nullum est vel minus competens exercitium studiorum, utrum præbendarum suarum fructus sint talibus conferendi. Ad quod breviter respondemus, eis qui hujusmodi fraudem committunt, cum fraus & dolus nemini debeat patrocinium impertiri, præfatam indulgentiam competere non debere. Ceterum cum in diocesi tua sint quamplurimi usurarij, de quibus minimè dubitatur quin sint usurarij manifesti, contra quos propter timorem Principum & potentum, qui tumentur eosdem, non apparet aliquis accusator, nec iidem sunt per sententiam condemnati, qualiter proce-

Tom. II.

dere valeas contra ipsos, oraculum duxisti sedis apostolicæ requirendum. Nos autem fraternitati tuæ taliter respondemus, quòd licet contra ipsos non appareat accusator, si tamen aliis argumentis illos esse constiterit usurarios manifestos, in eos poenam in Lateranensi Concilio contra usurarios editam liberè poteris exercere. Datum Laterani XVII. Kal. Iunij, anno decimo.

MAIORI DECANO ET PRIORI
Colonienfi.

Postulastis per sedem apostolicam edoceri quis suffraganeus Colonienfis Ecclesiæ, dum venerabilis frater noster B. Archiepiscopus vester in vinculis detinetur, debeat judicare, si fortè à Clericis suis iidem fuerint ad Coloniensem Ecclesiam appellati, & quid fieri debeat de beneficiis vacantibus, quæ ad donationem noscuntur ejusdem Archiepiscopi pertinere. Nos ergo inquisitioni vestræ breviter respondemus, quòd per Legatorum nostrorum sollicitudinem, quos in Theutoniam destinamus, eundem Archiepiscopum restituendum speramus, auctore Domino, libertati, qui tam in iis quam in aliis suum officium exequetur. Consequenter etiam quæsvistis, utrum Clerici, qui, dum essent excommunicationis vinculo innodati, ecclesiastica beneficia sunt adepti, eadem, postquam absolutionis beneficium obtinuerint, licitè valeant retinere, postulantes nihilominus per sedem apostolicam explicari qua poena corrigi debeant Abbates, Abbatissæ, ac alij Ecclesiarum Prælati, qui scienter Clericis excommunicationi subiectis ecclesiastica beneficia contulerunt. Ad quæ vobis taliter duximus respondendum, quòd cum excommunicatis communicari non debeat, Clericis excommunicationis vinculo innodatis ecclesiastica beneficia conferri non possunt, nec illi ea valent licitè retinere, nisi forsitan cum eis fuerit misericorditer dispensatum, cum ipsa non fuerint canonicè assecuti. Illi verò qui scienter ipsa beneficia talibus contulerunt, tamdiu debent à beneficiorum collatione suspendi donec super hoc veniam consequi mereantur, ut puniantur in eo in quo delinquere præsumpserunt. Quæsvistis præterea qualiter puniri debeat Clerici ac monachi necnon etiam moniales Ecclesiarum conventualium qui post latam interdicti sententiam in locis suppositis interdicto præsumpse-

E

Epist. 62.
De beneficiis
excommunicatis
& interdictis &c.

Cap. Tunc
interdicti. De
Clericis non re-
sist.

Cap. Cum in
interdicti. De
usu.

Epist. 62.
De beneficiis
excommunicatis
& interdictis &c.

Cap. Consequenter.
De Clericis excommunicatis.

Vide Balozij
Notas ad Con-
cilia Gallie
Narbon, pag.
18.

runt hæcenus & adhuc etiam non verentur divina officia celebrare, quamvis propter hoc sicut excommunicationis vinculo innodati. Ad quod breviter respondemus, quod Clerici qui talia præsumserunt, sunt ecclesiasticis beneficiis spoliandi, monachi verò vel moniales in arctioribus monasteriis ad peragendam penitentiam retrudendi. Insuper postulastis per apostolicæ sedis oraculum explicari quid fieri debeat de Clericis illis qui, cum eis à iudicibus delegatis fuisset inunctum, cum ipsis absolutionis beneficium præstiterunt, ut se nostro conspectui præsentarent, id exequi contempserunt, & ex eis qui præfato Archiepiscopo præstiterunt fidelitatis & obedientiæ iuramentum & illud postmodum transgredi non verentes, interdicti sententiam non servarunt. Nos igitur ad hæc taliter respondemus, quod utrique, tanquam perjuri, pena canonica sunt plectendi. Datum Laterani Id. Maij, anno decimo.

PISANENSI ARCHIEPISCOPO.

Epist. 63.
Committitur ei
causa matri-
monialis.

B Nobilis mulieris oblata nobis petio continebat quod cum jam agens tempora pubertatis ex patris imperio potius quam spontanea voluntate. Iudici Arborensis fuit matrimonio copulata, & licet ex eo unicam prolem susceperit, ad ipsum tamen diligendum ut virum nec amicorum instantia nec consiliis propinquorum potuit animari. Cumque sic secum noluntaria permaneret, intellexit quod quando acceperat ipsum in virum, aliam sibi matrimonio copulatam haberet. Asserebat etiam idem Iudex quod quandam consobrinam hujus cognoverat ante matrimonium cum ipsa contractum, sicque factum est quod ad invicem diverterunt. Quod qualiter fuerit procuratum, alio modo non novit, nisi quod & tunc credidit & nunc credit quod rationabiliter fuerit & canonicè factum. Tandem ad domum paternam reversa, & circa biennium absque ulla querele innupta consistens, publicè postmodum & solemniter in facie Ecclesiæ nobili viro Hugoni Comiti nupsit, cum quo per annos quatuordecim pacificè commorata, duos suscepit filios ex eodem, quos humiliter petiit auctoritate apostolica pronuntiarum legitimos, pro eo quod bona fide in facie Ecclesiæ iuncti fuerant vir & uxor, & magno tempore absque contradictione aliqua simul fuerant commorati. Quocirca fraternitati tuæ per apostolica scripta man-

damus quatenus inquisita diligentius veritate, si tibi constiterit quod præfatus Iudex eo tempore quo cum præfata B. contraxit, aliam haberet uxorem, vel quod ejus consanguineam antea carnaliter cognovisset, vel virum jam obisse priorem, præfatos virum & uxorem invicem reconcilies, & facias eos mutuo semetipfos nuptiali honore ac maritali affectione tractare, sed & filios quos taliter susceperunt legitimos reputari. Quod si de prædictis tribus articulis nihil tibi constiterit, quia tamen sæpèdicta mulier præfato viro in conspectu Ecclesiæ solemniter nupsit, & simul quatuordecim annis conjuncti tanquam vir & uxor absque ulla contradictione bona fide manserunt, eorum filios nihilominus facias reputari legitimos, & ad jura paterna vocari. Datum Laterani XVII. Kal. Iunij, anno decimo.

CONSULIBVS ET POPVLO
Placentino.

IN arca fœderis cum tabulis testamenti virga continebatur & manna; quoniam in monte rectoris cum scientia legis divinæ virga correctionis & manna dulcedinis debet esse, ut rigor mansuetudine temperetur, & mansuetudo rigore. Hoc igitur attendentes, auditis quæ venerabilis frater noster. Episcopus & Clerici Placentini, necnon & dilecti filij Vbertus Vicecomes, Iohannes de Malamina, & Petrus de Vilimercato, nuntij vestri, viri providi & fideles, super faciendis vobis mandato coram nobis proponere curaverunt, illis iustitiam, istis misericordiam implorantibus, illud taliter duximus temperandum, ut misericordia se pariter & iustitia complectentibus in eodem, neutra deseratur ab altera, sed potius ipsum sit utraque virtute conditum. Proinde levate vestros oculos in directum, & attendite diligenter quorsum devenit necessaria vestræ prævaricationis offensa, quæ licet gravis extitisse noscatur, divino tamen est forsan consilio procuratum ut per illam erudiantur & qui propè sunt & qui longè contra libertatem ecclesiasticam similia non præsumere, cum facinoris vestri vos viderint salubriter penitere. Ecce siquidem multi sunt qui observant exitum hujus rei, quibus quemadmodum facta est culpa vestræ præsumptionis in scandalum, ita profectò fiet disciplina vestræ penitudinis in exemplum. Attentandum erat aliquando forsan ab aliquibus similis luctæ certamen, quod cum à

Epist. 64.
De conservanda
libertate eccle-
siastica.

vobis contigerit præteritari, succumbendo salubriter in eodem, cautelam ceteris tribuetis, utiliùsque libertatem ecclesiasticam hujusmodi promovebitis exercitio quam fortasse promovere valueritis quiescendo. Vnde profectò felicem dicent, qui hoc audierint, culpam vestram, si, velut potestis, in causam generalis utilitatis ecclesiasticæ convertere satagatis eandem. Satis enim ex perpetracione ipsius diffamati mundo fuistis. Sed longè magis ejusdem humilis satisfactio nomen vestrum in omnem terram honorificare valebit. Videntes ergo videte qualiter ex offensa quam perpetrastis, dummodo satisfactio- ne condigna illam studueritis expiare, præconium laudis vestræ magnificare possitis & utilitatem ecclesiasticam promoveri. Psalmi quippe David, epistola Pauli, evangeliumque Matthæi frequentius inter scripturas ceteras in Ecclesia recitantur; quorum primus adulter & homicida, secundus verò blasphemus & persecutor, ac tertius publicanus & telonarius, ira reatus suos satisfactioe purgarunt ut hæc de ipsis nequaquam ad contumeliam sed ad gloriam memorentur eorum; quorum profectò scripturas frequentior Ecclesiæ usus habet, ut ex familiari eorum exemplo peccatores ad pœnitentiam convertantur. Vobis quoque talis similitudo constinget. Quoniam ubicunque satisfactio vestra in universo mundo dicetur, non sine magna nominis vestri laude suscipient, qui audierint, & de offensa vestra cautelam, & de pœnitentia disciplinam. Quia igitur justitia justus non liberabit eum in quacunque die peccaverit, & impietas impij non nocebit eidem in quacunque die fuerit ab impietate conversus, universitatem vestram rogamus attentè & propensius exhortamur, in remissionem vobis peccaminum injungentes, quatinus verbum Domini cum tremore pensantes per Prophetam de gente peccatrice dicentis, *Si pœnitentiam egerit gens à malo quod sum locutus adversus eam, agam & ego pœnitentiam super malo quod cogitavi ut sibi facerem. Sed si malum in oculis meis fecerit ut non audiat vocem meam, agam pœnitentiam super bono quod ut ei facerem sum locutus, pœnitentiam vestram prompta satisfactioe peragere studeatis, ne, quod absit, hoc quod esse prævalet causa boni, vobis demum occasio mali fiat. Nos enim, si quantum in vobis est efficere sategeritis ut ad laudem divini nominis, ecclesiasticæ libertatis honorem, & salutem ve-*

Tom. II.

stram, hoc negotium terminetur, cum pietas promissionem habeat vitæ quæ nunc est pariter & futuræ, præter gratiæ mundanæ favorem, quam exinde merebimini, de hujusmodi opere pietatis coronam vobis pollicemur æternam. Formam verò prædicti mandati venerabilibus fratribus nostris . . . Vercellensi & . . . Iporiensi Episcopis & dilectis filiis . . . Abbati de Tiliato & Presbytero Alberto Mantuan. Visitatoribus Lombardiæ sub Bulla nostra destinamus inclusam, dantes in mandantes eisdem ut omnes, vel tres, aut duo saltem eorum, in ipso faciendo procedant, illudque faciant per censuram ecclesiasticam, si opus fuerit, firmiter observari. Datum Laterani . . . Maij, anno decimo.

KARISSIMO IN CHRISTO FILIO nostro Kalo-Iohanni Regi Bulgarorum illustri.

Cum superbis Deus resistat, humilibus autem det gratiam, juxta quod Apostolus Iacobus contestatur, à Domino tibi triumphum concessum non tuæ virtuti adscribere debuisti, sed potiùs illorum imputare peccatis qui suis exigentibus meritis ceciderunt, utpote in arcu suo sperantes, & suo salvari gladio confidentes. Verùm tu tibi adscribens triumphum de hostibus reportatum, Deo, in cujus sunt manibus corda Regum, prout debueras, gloriam non dedisti. Quod ex eo satis potuit manifestè perpendi quòd cum ad te nostrum curaverimus nuntium destinare, ut cum Latinis apud Constantinopolim commorantibus pacem inires aut treugas, tu non solùm id facere noluisse, verùm etiam ipsum nuntium suscepisti & dimisisti minùs honestè quàm decuerit regiam dignitatem, quem ob reverentiam apostolicæ sedis & benignè recipere debuisti & honestè tractare, attendens quòd missus fuerat evangelizare pacem & prædicare salutem. Licet ergo ex præfata victoria intra te ipsum fueris plus debito exaltatus, quia tamen te sicut karissimum in Christo filium sincera diligimus in Domino caritate, optantes tibi salutem & pacem, dilectum filium . . . nuntium tuum & litteras quas per eum nobis misisti benignè recepimus, & quæ nobis significasti per eas notavimus diligenter. Intellecto sanè quòd jamdudum nuntios affectaveras ad nostram præsentiam destinare, sed ipsis aditus non patebat, cum per Vngariam transire non audeant, nec per Duratium propter Venetos dominantes ibidem, karissimo in Christo filio.

Epist. 65.
Ve pacem & treugas ineam cum Imperatore CP. & Latinis.

E ij

illustri Regi Vngariæ per scripta nostra mandamus ut nuntios tuos, quos ad sedem duxeris apostolicam destinandos, per terram suam transire permittat liberè ac securè. id idem dilecto filio nobili viro . . Venetorum Duci mandantes, ut eisdem per Duratium faciat transitum habere securum. Super eo autem quòd te in devotione apostolicæ sedis perseverare firmiter asseveras, & si, necesse foret, caput exponeres pro eadem, excellentiam regiam in Domino commendamus, & gratiarum actiones referimus bonorum omnium largitori, qui hoc propositum tibi misericorditer inspiravit. Monemus igitur serenitatem regiam & exhortamur in Domino, per apostolica tibi scripta mandantes, quatinus cum karissimo in Christo filio nostro H. Constantinopolitano Imperatore illustri & aliis Latinis in Romanicæ imperio commorantibus pacem vel treugam in eas & observes. Nos enim de mittendo ad te nuntium nostrum, cum expedire viderimus, curabimus providere, juxta quod nobis fuerit de super inspiratum. Datum Laterani VII. Kal. Iunij, anno decimo.

NOBILI MULIERI . . COMITISSÆ
Blesensi.

Epist. 66.
Explicatur
verba consilium
privilegij Ca-
nonicorum
Carnotensium.

Cap. Cùm
olim, De or-
ber. signif.

Cap. Ex parte
eod. tit.

Cum olim pro Canonicis Carnotensibus quoddam capitulum contra te fuerit allegatum, quod dicebatur in Ecclesiæ suæ privilegio contineri, ut videlicet nemini liceat excommunicatis vel nominatum interdictis pro Canonicis Carnotensibus absque congrua satisfactione absolutionis beneficium indulgere, quoniam fuit in questione deductum quæ foret congrua satisfactio, ad intelligendum clausulam ipsam meminimus distinxisse utrum in aliquem esset interdicti vel excommunicationis sententia promulgata pro contumacia tantum, quia videlicet citatus noluit stare juri, vel etiam pro offensa, quia videlicet iustus noluit maleficium emendare; in primo casu credentes congruè satisfieri, ut hujusmodi relaxaretur sententia, si sufficiens standi juri cautio præberetur; in secundo verò, si manifesta foret offensa; dicentes nequaquam satisfieri congruè, ut relaxaretur sententia, nisi prius sufficiens exhiberetur emenda; & si forsitan esset dubia, sufficere reputantes ad relaxandum eandem, si parendi mandato competens satisfactio præberetur. Quia verò dum ansam solvimus, nodum dicimus ligavisse per hoc quòd eis-

dem Canonicis, velut asseris, proponentibus illam esse manifestam offensam, non quæ judici, non quæ alij, sed quæ sibi manifesta tantummodo videretur, major ex illa dictione, videlicet manifesta, scrupulus questionis emerit, tuis humilibus precibus inclinati, offensam illam nos rescribimus intelligere manifestam quæ vel per confessionem vel probationem legitimam nota fuerit aut etiam evidentiam rei quæ nulla possit tergiversatione celari. Datum Laterani VII. Kal. Iunij, anno decimo.

ARCHIEPISCOPO ET DECANO
Senonensi.

Quòd quærentibus principaliter regnum Dei secundariò adiciantur & alia secundum evangelicam veritatem apostolica sedes attendens universos Crucesignatos sub sua speciali defensione recepit, provida deliberatione constituens ut bona eorum sub ejus & omnium Prælatorum Ecclesiæ Dei protectione consisterent, & donec cognosceretur certissimè de reditu vel obitu eorundem, illibata & integra permanerent. Cùm ergo clara memoriæ L. Blesensis & Claramontensis Comes assumpto crucis signaculo se devoverit obsequio Crucifixi, & in itinere peregrinationis vitam finiret temporalem, volentes nobili mulieri . . relicte suæ ac pupillo & procuratoribus necnon officialibus ejus paterna sollicitudine plenius providere, ut etiam ipsi defuncto Comiti respondeamus juxta suæ devotionis affectum, ac imbecillitati puerili & fragilitati femineæ consulamus, cùm difficile sit ad nos pro singulis habere recursus, vices nostras usque ad annos pubertatis pupilli sui vobis duximus committendas; discretioni vestrae per apostolica scripta mandantes quatinus, cùm oppressis quibuslibet liceat ad sedem apostolicam appellare, si quando duxerint appellandum, audiatis auctoritate nostra causas super quibus contra homines ejusdem provincie fuerit appellatum, & sublato appellationis obstaculo sine debito decidatis, denuntiantes illas sententias non tenere quæ in Comitissam, procuratores, & terram Comitis memorati post appellationem ad nos legitimè interpositam fuerint promulgata. Illas autem quæ secus prolatae fuerint, secundum formam Ecclesiæ appellatione postposita relaxetis; & inuncto quod de jure fuerit injungendum, audiatis si quid fuerit questionis, & ap-

Epist. 67.
Rescribitur in fa-
vorem Comi-
tis Blesensis.

pellatione remota sine debito decidatis, facientes quod statueritis per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Quòd si forsàn alteri partium vestrum iudicium sit suspectum, partes ad eligendos arbitros appellatione postposita compellatis, qui prædicta, sublato appellationis obstaculo, sicut præmissimus, exequantur. Nullis litteris veritati & iustitiæ præjudicantibus à sede apostolica impetratis. Quòd si non ambo &c. tu, frater Archiepiscopo &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum IV. Kal. Iunij, anno decimo.

*COSORANENSI EPISCOPO ET ABBATI
Cisterciensi apostolica sedis Legatis.*

Pol. 67.
Commissio
in iura Ar-
chiepiscopi
Narbonensis de
eius iurisdic-
tione accedam.

Cum geramus in terris, licet im-
meriti, vicem eius cui cœlestis pater
iudicium omne dedit, ut nec esset nimis
regidum ex potentia, nec ex benignitate
valde remissum, sed misericordia pariter
& iustitia per sapientiam imperatum, ita
nos decet de subditis iudicare quòd utra-
que virtute nostrum iudicium condiamus.
Sanè cum olim per Legatos nostros in
Narbonensem provinciam destinatos def-
cenderimus ad videndum utrum clamo-
rem, qui ad nos venerat, Archiepiscopus
Narbonensis opere complevisset, ipsi
per viros juratos inquisitionem plenariam
facientes, depositiones eorum suis inclu-
tas sigillis nobis fideliter transmiserunt,
per quas idem Archiepiscopus de duobus
præcipuè, avaritia scilicet & negligentia,
culpabilis notabatur, quæ duo inter abu-
siones duodecim numerantur; cum vide-
licet est Episcopus negligens, & dives a-
vus. quamvis utraque radix in multos ra-
mos perhibeatur esse diffusa. Idem autem
Archiepiscopus ad præsentiam nostram
accedens, super objectis se multipliciter
excusavit, misericordiam tamen postu-
lans, & emendationem promittens, ut
expiare posset præterita per futura, reco-
lens illud quod Iohannes Apostolus ait:
*Si dixerimus quòd peccatum non habemus, nos
ipso seducimus, & veritas in nobis non est,
quoniam in multis offendimus omnes.* Nos igitur
attendentes quòd ex labore grandis &
gravis itineris, maximè præ senectute ac
debilitate corporis, esset afflictus, & ab-
baria Montis Aragonum, quæ pluris ei
quàm Narbonensis archiepiscopatus, sicut
dicebatur, extiterat, per vos fuerat spo-
liatus, disposuimus infundere oleum super
vinum, ut in nobis iustitiam pariter &
misericordiam inveniret, cum in arca ta-

bernaculi manna contineretur & virga,
tamen ne manna dulcedinis posset effice-
re dissolutum quem virga correctionis de-
bebat reddere castigatum. Ad parabolam
igitur evangelicam de ficulnea plantata
in vinea recurrentes, de qua cum domi-
nus cultori vineæ præcepisset ut illam suc-
cideret, ne terram inutiliter occuparet,
qui veniens post tres annos non invenit
fructum in illa, & ille respondit domino
ut dimitteret illam per annum usque dum
foderet circa ipsam & mitteret stercora,
& si quidem faceret fructum, alioquin
eam succideret in futurum, adhuc eidem
Archiepiscopo, circa quem foderamus
comminando & increpando, & misera-
mus stercora commonendo & exhortan-
do, amplioris temporis spatium duximus
indulgendum, ut probaremus utrum fru-
ctum afferret optatum, & si fortè fructum
non faceret, securim ad radicem infru-
ctuosæ arboris iustitiam poneremus. Eidem
ergo districte præcepimus ut non pecu-
niarum sed animarum lucris insistens, illi-
citis exactionibus & iniquis commerciis
nequaquam intenderet, sed ad hospitali-
tatem ac pietatem se diligenter exercens,
peregrinis & indigentibus se largum &
benignum deinceps exhiberet. Studeret
insuper visitare provinciam, celebrare
Concilium, hæreses expugnare, multi-
plices excessus corrigere, ac cetera ope-
rari quæ requirit officium pastorale. Ve-
rùm quia, sicut accepimus, non solum
præterita non correxit, verum etiam pe-
jora prioribus novissima sua fecit, volen-
tes cum ipso procedere utiliter in iustitia,
circa quem in misericordia noscitur inu-
tiliter processisse, discretionem vestram per
apostolica scripta præcipiendo manda-
mus quatinus inquisita diligentius & cog-
nita veritate, si eum vel de præmissis in-
veneritis incorrectum, vel in similibus aut
gravioribus deliquisse, sublato cujuslibet
contradictionis & appellationis obstaculo
ab administratione Narbonensis Ecclesiæ
ipsum removeatis omnino, facientes ei-
dem cum consilio vestro de persona ido-
nea in Pontificem provideri, qui & possit
& velit non solum sibi subditis, verum
etiam & vicinis, verbo & exemplo profi-
cere, ac præsertim à lupis rapacibus, qui
contra caulas Ecclesiæ de latibus pravita-
tis hæreticæ sunt egressi, gregem domini-
cum custodire. Contradictores, si qui
fuerint, vel rebelles censura ecclesiastica
appellatione postposita compescentes.
Datum ut in alia.

NOBILI VIRO RAYMUNDO COMITI
Tolosano, spiritum consilij sanioris.

Epist. 69.
Vt cesset perse-
qui Ecclesiam
Dei.

Sparietem cordis tui fodere cum Propheta possemus, ingrederemur illud, & monstraremus tibi abominaciones pessimas quas in ipso fecisti. Sed quoniam super lapidem duruisse videtur, facile quidem poterit pulsu salutiferi verbi percuti, sed difficile penetrari. propter quod etsi corripere te satagimus, corrigere vix speramus. Proh dolor, quæ cor tuum superbia tumefecit, quæ te, vir pestilens, vefania comprehendit, ut pacem cum proximis servare contemnas, & à legibus recedendo divinis, hostibus te catholicæ veritatis adjungas? Numquid parum tibi videtur hominibus esse molestum, nisi molestum etiam sis & Deo? Numquid pro tantis iniquitatibus à temporalibus saltem non expedit tibi formidare flagellis, si leve reputas habitare cum ardoribus sempiternis? Attende, miser, & paveas quòd dum insidians proximo bellicam cladem exeres, Deoque injurias hæreticam pestem foves, pro duplici tuæ prævaricationis offensa duplex etiam in te poterit exasperari vindicta. Væ tibi, væ, si non metuas propter hoc duplici contritione juxta Prophetam conteri, & sicut diploide pœnali confusione vestiri. Hoc utique, si non esset insipiens cor tuum penitus obscuratum, si Deus, quem habere in notitiam non probasti, te in sensum reprobum non dedisset, attenderes, & saltem formidine pœnæ animum à nefando proposito revocares. Considera igitur, insensate, considera. Nonne Deus, qui dominus est mortis & vitæ, subito potest præcidere dies tuos; ut quem patientia ejus ad pœnitentiam non adduxit, ira demum tradat tormentis æternis. Sed etsi vita præfens tibi diutiùs prorogetur, attende quot possis calamitatum incommodis subjacere. Non est siquidem ænea caro tua, nec naturæ alterius quàm illorum quorum aliqui subito febribus invaduntur, percutiuntur lepra, paralytici fiunt, arripiuntur dæmoniis, & morbis incurabilibus flagellantur. ut de ceteris infortuniis taceamus, quæ, cum nunquam aliquis suspicatur, solent evenire securo; quæ nimirum etsi nonnunquam justis contingant ad experientiam patientiæ, illis tamen ad initium cedunt pœnæ de quibus vir justus ait: *Vidi eos qui operantur iniquitatem, & seminant dolores, ac metunt eos, subito Deo flante perisse.* Tu verò cur hujus-

modi non recogitas & paveas quòd horribile sit in manus Dei viventis incidere, qui propter hoc etiam potens est te in bestialem habitum commutare, ut velut irrationabile animal cum Babylonico Rege fias, qui contra Deum data tibi abuteris ratione? Quòd si forsan impœnitens cor tuum flagella præsentis temporis ab iniquitate non revocant, & thesaurizare tibi non metuis iram in die iræ ac revelationis justi judicij Dei, quam excusationem prætendes, quam pro te allegationem induces, cum, nisi per pœnitentiam prævenias iram extremi judicis, cum iis qui sunt æternis incendiis deputandi, terribile tonitruum illius es sententiæ auditurus: *Ite maledicti in ignem æternum qui preparatus est diabolo & angelis ejus.* Sanè quem facis te ipsum, ut karissimo in Christo filio nostro. illustri Rege Aragonum cunctisque ferè magnatibus circumpositæ regionis ad exhortationem Legatorum Apostolicæ sedis pacis fœdera simul jurantibus, tu solus illa respueris, ut in bellicis simulatibus lucra ponens, quasi corvus cadaveribus vesceris? Non te pudet juramenta quamplurima non servasse quibus universos hæreticos in tuo dominio constitutos proscribere promissisti; quandoquidem in Arelatensem provinciam cum Aragonensibus tuis hostili vastitate irasando, rogatus à venerabili fratre nostro Araucensis Episcopo ut monasteriis parceres, & saltem tempore sancto ac diebus festivis instantibus à terrarum depopulatione cessares, apprehendisti dexteram ejus, & jurasti per eam quòd nec tempori sancto nec diebus deferres dominicis, nec à læsione piorum locorum vel ecclesiasticarum desisteres personarum, & juramentum hujusmodi, quod magis est dicendum perjurium, diligentius ceteris, quæ ob causam honestam feceras, observasti. Impie, crudelis, & dire tyranne, non es confusus in pravitate hæreticam usque adeo declinare ut ei qui te corripuit super hæreticorum defensione responderis quòd talem hæresiarcham, quandam scilicet hæreticorum Episcopum, invenires qui fidem eorum meliorem quàm catholicorum esse probaret? Sed & illud quod, dum esses in obsidione cujusdam castri, fratribus monasterij de Candelio, qui pro indemnitate vinearum suarum rogare te venerant, respondisti, de perfidia te notavit, cum illis ignominiosè repulsis, vineas eorum fecisti destrui, & eas quas habebant ibidem hæretici sine læsione servari.

Multa quidem alia contra Deum te novimus commisisse. Sed in hoc tibi præcipue, si tamen & ipse doleas, condolemus, quia per hoc quòd foves hæreticos, suspectus de hæresi vehementer haberis. Interrogamus te igitur, quæ sit ista dementia quæ te cepit, ut sententias nugaces ascoltes, & hujusmodi viæ confoveas sectatores? Erisne sapientior cunctis illis qui sequuntur ecclesiasticam unitatem? An omnes qui servaverunt catholicam veritatem, damnati sunt, & qui vanitates ac insanias falsas tenere, salvati? Ideone plerique prudentes & divites, cum haberent intelligentiam scripturarum, & rebus secularibus abundarent, dereliquere mundum, & cum hac fide ad eremum transierunt? Ideone nonnulli patres orthodoxæ fidei zelatores, pro ea suum sanguinem effuderunt? Profecto desipis, si sic sapis, & aut ea recipies quæ de talibus inquit ille in Dei evangelium segregatus, *In novissimis scilicet temporibus quidam à fide discedent, spiritibus erroris & doctrinis demoniorum in hypocrisis loquentium attendentes; aut ministrum evangelij reprobando, evangelij esse adversarius convinceris.* Cum igitur propter hoc etiam & pro eo quòd Aragonenses familiariter tecum tenens, terram devastas cum ipsis, quòd dies quadragesimæ festorum ac temporum, quæ securitate pacis gaudere debuerant, violasti, quòd adversarius tuis, qui se justitiæ offerbant, pacemque juraverant, justitiam exhibere recusas, quòd Judæis publica committis officia in contumeliam fidei Christianæ, ac monasterio sancti Guillelmi & aliis Ecclesiis possessiones & Ecclesias abstulisti, quòd incastellasti Ecclesias, de quibus guerram facere non formidas, quòd noviter augmentasti pedagiam, & venerabilem fratrem nostrum.. Carpentoratensem Episcopum à sede propria depulisti, prædicti Legati excommunicationis in te ac terram tuam interdicti sententias promulgarunt, nos eas ratas habemus, & secundum dispositionem ipsorum præcipimus usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari. Licet autem in Deum & Ecclesiam generalem graviter & in teipsum gravius deliquisse noscearis, quia tamen ad rectitudinis semitam revocare tenemur errantes, monemus nobilitatem tuam & exhortamur attentè, per apostolica tibi scripta sub divini judicij obrestatione præcipiendo mandantes, quatinus super ista celerem & condignam satisfactio-

nem impendas quòd absolutionis obtinere beneficium merearis. Alioquin cum tantam Ecclesiæ generalis injuriam, immo Dei, nequeamus dimittere impunitam, terram quam nosceris ab Ecclesia Romana tenere tibi faciemus auferri. Et si nec sic vexatio tibi dederit intellectum, universis circumpositis Principibus injungemus ut in te velut in hostem Christi & Ecclesiæ persecutorem insurgant, retinendo sibi quascunque terras de tuis poterunt occupare, ne amplius sub tuo inficiantur dominio macula hæreticæ pravitate. Nec in omnibus iis avertetur furor Domini super te, sed manus ejus adhuc extenta te comprimet, & ostendet quòd difficile tibi erit fugere à facie iræ suæ, quam graviter provocasti. Datum Romæ apud sanctum Petrum IV. Kal. Iunii, anno decimo.

ABBATI ET CONVENTUI
 Grandisilvæ.

Dilectus filius Hugo Vitalis lator præsentium ad sedem apostolicam veniens, humili nobis confessione monstravit quòd cum esset in acolythatus ordine constitutus, quandam puellam Romanine in Ecclesiæ facie duxit uxorem, cumque aliquandiu cohabitassent in simul, & ipse illam carnaliter cognovisset, orta discordia inter eum & fratres jam dictæ puellæ, dimisit eam motu propriæ voluntatis. Qui cum ad eandem recipiendam nullatenus posset induci, habito super hoc inter eum & amicos puellæ coram venerabili fratre nostro Ruthenensi Episcopo diligenti tractatu, dicta puella fuit alij, Vitali nomine, copulata, & idem Episcopus memoratum Hugonem usque ad ordinem sacerdotij promovendo, quandam Ecclesiam concessit eidem. Cum autem eundem Hugonem propter hoc sua conscientia remorderet, & de consilio quorundam religiosorum Cisterciensis ordinis habitum assumpsisset, tandem tibi, fili Abbas, prædicta omnia revelavit. Quem cum sollicitè monuisses ut super hoc salutis suæ animæ provideret, ipse reatum proprium recognoscens, supradictam puellam monuit diligenter ut ad ipsum, relicto adultero, prout tenebatur, redire curaret. quod ipsa facere penitus recusavit. Quocirca mandamus quatinus si est ita, ex quo monita noluit ad ipsum redire, sed potius cum alio permanere, quia jam ipsum non posset reperere cum effectu, dictum Hugo-

Epist. 70.
 Ut Hugonem
 Vitalis in ordi-
 ne sacerdotali
 permittant li-
 bere celebrare.

nem in suscepto sacerdotij ordine celebrare liberè permittatis. Datum.

TYRONENSI ARCHIEPISCOPO,
& Episcopo Parisiensi.

Epist. 71
De regalia Au-
stisiodorensi.

Graviter nos angit zelus & comedit domus Dei, ad cuius sumus, licet immeriti, custodiam disponente Domino deputati, cum ab illis affligitur qui eam deberent potius confovere, ac gravatur ab eis per quos deberet ab aliis defendari: quibus paterno compatiens affectu, non minus urimur pro eisdem quam pro domo Domini, quam affligunt. Sanè quanto karissimum in Christo filium nostrum Philippum Regem Francorum illustrem ferventiori caritate diligimus, tanto majori dolore turbamur quotiens ea nobis de ipsius actibus referuntur quæ famam ejusdem obnubilant apud homines, & conscientiam maculant apud Deum, dum idem in ejus Ecclesiam dicitur deservire, quæ quasi passer nidificare deberet in eo, tanquam in cedro à Domino super Libanum complantata. Ad audientiam namque nostram noveritis pervenisse quòd idem Rex audito quòd bonæ memoriæ Hugo Autisiodorensis Episcopus naturæ debitum exolvisset, statim fecit per fervientes suos episcopales res, quas vocat regalia, occupari: qui more prædonum debacchantes in eis crudeliter, Ecclesiæ nemora passim fecere succidi, eadem venalia omnibus exponentes. Stagna quoque fecerunt dirui & penitus expiscari; & ejusdem Ecclesiæ hominibus captis, ipsos tormentis ad redemptionem miserabilem compulerunt; & abducentes animalia universa, frumentum, vinum, fœnum, ligna etiam & lapides expositos quos idem Episcopus ad construendam Capellam & alia ædificia præpararat, nequiter asportarunt; episcopalibus domibus suppellectili qualibet spoliatis, ita ut in eis, præter tectum & parietes, non fuerit aliquid derelictum; alia damna & gravamina in rebus episcopalibus nihilominus irrogantes. Præterea bona quæ præfatus Episcopus Ecclesiis & pauperibus diversorum locorum sub honorum virorum testimonio pia & provida deliberatione legarat, sicut apparet in testamento ipsius sigillorum venerabilis fratris nostri Episcopi Eduensis & septem Abbatum necnon & ejusdem Episcopi munimine roborato, idem Rex penitus confiscavit, duas præbendas, quæ postmodum vacaverunt, Clericis suis assignans pro suæ arbitrio voluntatis; licet,

Vide Historiam Episcopi per Autisiodor. pag. 483. & seq.

sicut seniores ejusdem Ecclesiæ asseverant, inclitæ recordationis Rex Ludovicus pater ejus & antecessores ipsius hæcenus nec præbendas episcopali sede vacante contulerint, nec extenderint ad regalia manus suas, sed Decanus & Archidiaconus ea in suis manibus detinentes, & gerentes administrationem Ecclesiæ memoratæ, obventiones & redditus futuro Episcopo reservarint. Verùm quia præfatus Rex Philippus adhuc puer ad suggestionem Gilonis de Torneello, qui tunc consiliarius ejus erat, & ut frater ejus eligeretur in Episcopum laborabat, regalia occupavit, (super quibus tamen nihil prædictæ Ecclesiæ intulit læsionis, quæ etiam resignavit postmodum liberaliter Capitulo postulante, ac dicto fratre Gilonis electo à quadam parte Capituli, tandem occupata illi quasi electo assignans, quædam præbendas vacantes suis Clericis contulit, quos dictus Episcopus post confirmationem electionis suæ, non ratione collationis regiæ, sed ipsius Regis devictus precibus, toleravit) idem postea Hierosolymam proficiscens, monitus ab Episcopo sæpedito ut super iis Ecclesiæ suæ satisfactionem congruam exhiberet, quædam litteras concessit eidem, in quibus continebatur expressè ut nullus de cetero ex parte Regis ad regalia manus extendere attentaret donec inter ipsum & Capitulum esset plenè discussum quis ea, sede vacante, in suis debeat manibus retinere. Sed cum præfato Regi hujusmodi litteræ præsentatæ fuissent & in ejus præsentia recitatæ, idem eas de manu legentis arripuit, ac resignare postmodum contradixit. Cum autem venerabilis frater noster Autisiodorensis Episcopus præfatum Regem tam super damnis refarciendis prædictis quam retentis litteris amicabiliter convenisset, & ipsum super eis humiliter exorasset, idem ipsi nullatenus acquievit. Præterea castrum de feudo Autisiodorensis Ecclesiæ, quod Giem, appellatur, cuius dominus eidem Ecclesiæ hominum & fidelitatem exhibere tenetur, à Comite Nivernensi, qui tunc ipsum tenebat, sibi traditum in præjudicium ipsius Ecclesiæ detinere contendit. Nos igitur non minus honori ac saluti suæ quam Ecclesiæ sæpeditæ paterna volentes sollicitudine providere, venerabilibus fratribus nostris Senonensi Archiepiscopo & Episcopo Nivernensi dedimus in præceptis ut Regem prædictum moneant efficaciter & inducant quatinus super prædictis omnibus taliter

taliter satisfaciat Episcopo & Ecclesie supradictis quod offensam divinæ majestatis evitet, quam propter hoc creditur incurrisse, & apud homines ejus opinio, quæ per prædicta maculata fuerat, releveretur. Licet ergo prædictum Regem sicut karissimum in Christo filium diligamus & ejusdem velimus honori deferre, quia tamen homini contra Deum & Ecclesie libertatem, pro qua, si opus esset, exponeremus juxta officij nostri debitum intrepidè nosmetipsos, deferre non possumus aliqua ratione, fraternitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatinus nisi prædictorum Archiepiscopi & Episcopi monitionibus super præmissis duxerit annuendum, vos inquit super iis plenius & cognita veritate, quod justum fuerit sublato cujuslibet appellationis & contradictionis obstaculo statuatis, & faciatis quod statueritis per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Datum Laterani X V. Kal. Junij, anno decimo.

EPISCOPO TERVISINO, ET ALBERTO
Presbytero Mantuano.

DVdum à nobis venerabilis frater noster . . Tridentinus Episcopus postulavit ut dignaremur ipsi cedendi licentiam indulgere, quasdam causas inducens propter quas ei non videbatur idoneum pontificale deinceps officium exercere, quia videlicet parrochiani sui per se ac alios intolerabilibus eum injuriis & molestiis affigebant, & quia tum ratione ætatis vergentis in senium, tum occasione laborum quibus fuerat multipliciter fatigatus, nimia erat debilitate confractus, & propter multa homicidia, perjuriam, & incendia, quæ occasione discordiæ quam cum eisdem parrochianis habuerat hinc inde fuerant nequiter perpetrata. Nos autem ejus precibus inclinati, venerabili fratri nostro . . Paduano Episcopo dedimus in mandatis ut vice nostra recipiens cessionem ipsius, injungeret Tridentino Capitulo ut personam idoneam canonicè sibi eligerent in pastorem. Verùm cum inter Decanum & Capitulum ex una parte ac dictum Episcopum Tridentinum ex altera, occasione cessionis ejusdem Episcopi controversia postmodum emerisset, idem Decanus cum quibusdam sociis & Episcopus ad sedem apostolicam accesserunt. Decanus itaque proposuit coram nobis quod cum dictus Episcopus deliberasset ad vitam monasticam convo-

Tom. II.

lære, fratres suos convocavit in unum, exponens eis quod apud Ecclesiam sancti Georgij super montem in vita monastica militare Domino disponebat, quodque pro cedendi petenda licentia proprium ad nos nuntium destinaret, adiciens quod cum iidem Canonici super hoc litteras nostras viderent, à juramento fidelitatis & obedientiæ debito, quo eidem tenebantur adstricti, essent penitus absoluti. Ad quæ probanda Decanus ipse publicum exhibuit instrumentum, proponens insuper quod post hæc idem Episcopus ad monasterium transiit supradictum, & ibidem post votum emissum solemnem professionem faciens, habitum monachalem assumpsit. Cùmque postmodum Episcopi nuntius cum cessionis litteris redisset, idem Episcopus, carne ac sanguine præpeditus, cæpit à proposito quod assumpserat resilire. Dicti verò Decanus & Capitulum attendentes Episcopum in salutis suæ dispendium & detrimentum Ecclesie assumptum propositum revocare, tanquam devoti filij, volentes suæ matris obviare jacturis, nostris hoc auribus intimarunt, multa damna & gravamina quæ ipsa Ecclesia per dictum Episcopum postmodum sustinuerat exprimentes. Propter quod prædicto Paduano Episcopo dedimus in præceptis ut nisi memoratus Episcopus Tridentinus justam & necessariam causam ostenderet quare cedendi mutaverit voluntatem, ipsum ut cederet moneret & induceret diligenter, & si necesse foret, per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellere procuraret. Cùm autem auctoritate litterarum illarum citati fuissent Episcopus & Capitulum Tridentin. & statuto termino exhibuissent suam præsentiam coram eodem Episcopo Paduano, dictus Tridentinus Episcopus quasdam exceptiones opposuit ad judicium declinandum. Et cùm super ipsis nos consuluerit Episcopus Paduanus, nos exceptiones illas supervacuas judicantes, ipsi dedimus in mandatis ut exceptionibus illis, tanquam frivolis, nequaquam obstantibus, in ipso negotio juxta nostri formam mandati procedere non tardaret. Sanè Paduanus Episcopus, Capitulo non citato, nec absente per contumaciam, testes ad causas probandas propter quas Tridentinus Episcopus mutaverat voluntatem productos ab ipsius parte recepit, quos supradictus Decanus multipliciter reprobabat. Vnus enim eorum balistarius est & arcator, alius aleator & barata-

F

rius, sicut iidem testes in seriem sui testimonij attestantur. Tertius autem convincitur esse perjurus: quia cum Decano juraverit servare credentiam, postmodum consilium sibi creditum, sicut idem testis deposuit, Episcopo referavit. Vnus etiam ex testibus R. nomine respersus apprehenditur labe simoniacæ pravitatis. Inter ipsos quoque testes manifesta contrarietas invenitur. Petebat itaque dictus Decanus quod cum idem Episcopus justam & necessariam causam legitimè non probasset quare mutaverat voluntatem, ut ipsa d. cedendum compellere dignemur, maxime cum illa causæ propter quas cedendi licentiam petiit diminuta non essent, sed potius augmentata: Allegabat etiam Decanus jamdictus quod etsi propter illas causas non esset ad cessionem hæpeditus Episcopus compellendus, propter manifestam tamen dilapidationem ipsius in episcopatus administratione non debet ulterius sustineri, cum plus quam in quadraginta millibus librarum Veronensis monetæ suam gravasset Ecclesiam onere debitorum, sicut ex ipsius confessione constabat. Episcopus autem dicta Decani multipliciter impugnando, facti seriem & processum proposuit dissimiliter quam Decanus, asserens quod etsi propter causas superius annotatas mutandi vitam propositum concepisset, & ad nos destinasset proprium nuntium ad cedendi licentiam obtinendam, ex causa tamen probabili & honesta, quia videlicet sponfam suam videbat iniquis studiis & turpibus promissionibus prophanari, mutavit postea voluntatem. Ad hoc etiam quod Decanus induxit, quia scilicet Episcopus Paduanus, lite non contestata, ac juris ordine prætermisso, testes recepit, Episcopus sic respondit, quod in hoc articulo non fuit omnimoda solemnitas judiciarij ordinis observanda, cum Paduano Episcopo non contentiosa sed quædam planaria jurisdictionis fuerit demandata. Vnde juris solemnitatibus prætermisissis testes in hoc casu recipi potuerunt. Ea quoque quæ circa testes & eorum dicta objecta fuerant idem Episcopus diversis responsionibus excusavit, adjungens quod etsi sua Ecclesia debitorum onere gravabatur, non sibi sed suis potius subditis poterat imputari, qui contra ipsum seditionem minus rationaliter commoverunt. Nos igitur rationibus & allegationibus utriusque partis auditis & plenius intellectis, attendentes quod etiam si Episcopus causam illam,

propter quam suam se asserit mutasse propositum, per testes idoneos sufficienter legitimè probavisset, quia tamen eadem causa differre potuit cedendi propositum, non mutare, maxime cum talis causa cesseret omnino ex quo Ecclesiæ Tridentinæ per nostram volumus sollicitudinem provideri, de consilio fratrum nostrorum decrevimus ut idem Episcopus sine qualibet dilatione cedat, prout à nobis sollicitè dinoscitur postulasse. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus Capitalum Tridentinum attentius moneatis ut infra octo dies post admonitionem vestram personam idoneam, quæ omni suspicione careat, cum vestro consilio sibi eligant canonicè in pastorem. Quod si facere fortè distulerint, vos auctoritate nostra sublato cujuscumque contradictionis & appellacionis obstaculo id exequi non tardetis. Contradictores &c. Datum Laterani IX. Kal. Junij, anno decimo.

VVACIENSI EPISCOPO.

EO libentius tuis inquisitionibus respondemus quod devotius sedem apostolicam veneraris. Sanè proponere curavisti quod cum super decimis Cruciferorum, quibus à sede apostolica est indultum ne de novalibus vel illis fundis quos propriis manibus vel sumptibus excolunt decimas exolvere teneantur, sustineas non modicam læsionem, dubitas utrum si prædia vel possessiones, à quibus provenit consueveras recipere decimales, ipsis in elemosynam conferantur, vel per contractum acquisierint emptionis, ex eisdem possessionibus, propriis eorum manibus aut sumptibus non excoltis, decimas solitas exigendo, contra privilegia sedis apostolicæ agere videaris. Vnde super hoc certificari per rescriptum apostolicum postulasti. Adiciens aliam quæstionem, an illorum filij qui Ecclesiæ servili conditione tenentur, traditi à parentibus militiæ clericali cum suorum conniventia dominorum, ut Deo in ea cujus sunt Ecclesia debeant deservire, assequentes propterea libertatem, post tempus eadem relicta possint ad aliam se transferre. Nos verò in utroque articulo fraternitati tuæ satisfacere cupientes taliter respondemus, quod cum iidem Cruciferi ex tenore privilegiorum nostrorum decimas de laboribus quos suis manibus aut sumptibus excolunt solvere non cogantur, si alij propriis sumptibus eorum excolunt prædia, præstare tenentur decimas de laboribus

Epist. 73.
Respondet ad
ejus consulta.

Cap. Ed libentius,
De serv.
non ordi.

alienis. In alio verò capitulo credimus distinguendum, utrum eo tenore fuerint manumissi & oblato ordini clericali, quòd manumittenti Ecclesiæ, dum vixerint, debent impendere famulatum in obsequiis divinorum, & tunc transferendi se ad aliam est eis licentia deneganda, vel manumissi extiterint absolutè, sicque libertatem habeant ad aliam transeundi. Datum Viterbij V. Idus Iunij, anno decimo.

ARCHIEPISCOPO TYRONENSI & suffraganeis ejus.

Epist. 74. De torneamentis, & de subsidio terræ sanctæ.

Olim venerabilis frater noster: Episcopus Sueffionensis per suas nobis litteras intimavit quòd cum torneamenta quæ fiebant in suis partibus peregrinationis suæ propositum crederet plurimum impedire, auctoritate nostra in torneatores excommunicationis sententiam promulgarat. propter quod multi Milites fuerunt adeo conturbati ut nec crucem assumere nec aliquid subsidium vellent terræ sanctæ conferre. Vnde postulavit à nobis ut sibi permittere dignaremur ad tempus illam sententiam mitigare. Licet autem intentionis nostræ non esset torneamenta permittere, quæ sacris noscuntur institutionibus interdicta, quia tamen quod provisum erat ad commodum, tendere videbatur ad noxam, eidem Episcopo duximus concedendum ut sententiam ipsam circa omnes vel aliquos relaxare curaret, prout nosceret expedire. Ipse verò in negotio ipso cum debita maturitate procedens, recepta secundum formam Ecclesiæ cautione ab omnibus qui Montis aurei & Laudun. hastiludiis interfuerant, præfatam excommunicationis sententiam relaxavit, tam ipsos quam universos qui vel in hospicio vel etiam aliàs communicarant eisdem nuntiari faciens absolutos. Canonis quidem censura de talibus in suo robore perdurante. Quapropter Milites absoluti plurimum exultantes, devotione unanimi statuerunt certam quantitatem pecuniæ singillatim in terræ sanctæ subsidium destinare. Nos igitur quod ab eodem Episcopo providè ac utiliter factum est approbantes, universitati vestræ auctoritate præsentium mandamus quatinus Milites memoratos ut quod in hereditatis Christi subsidium promiserunt se devotione laudabili soluturos exolvant unusquisque per diocesim suam moneatis prudenter & efficaciter inducatis, ipsos ad hoc, si opus

Tom. II.

fuerit, per distractionem ecclesiasticam compellentes, censuram Lateranensis Concilij circa tales obtinere vigorem debitum faciendo. Datum Viterbij VII. Kal. Iulij, anno decimo.

COMPOSTELLANO ARCHIEPISCOPO,

Proposuisti nobis in nostra præsentia constitutus quòd venientibus ad Ecclesiam beati Iacobi ex diversis regionibus peregrinis, & volentibus aliis ab altaribus per contentiones & rixas altaris de nocte custodiam vendicare, homicidia contingunt interdum, & aliquando vulnera inferuntur. Propter quod humiliter postulasti ut alio modo quam per reconsecrationis beneficium dignaremur ipsi Ecclesiæ providere. Manente igitur Ecclesiæ & altari, fraternitati tuæ insinuatione præsentium innotescat quòd ipsa reconciliari poterit per aquam cum vino & cinere benedictam. Datum Viterbij XII. Kal. Iulij, anno decimo.

Epist. 75. Ut reconciliare possit altare S. Iacobi. Cap. Proposuiti De consec. Ecclesiæ.

E I D E M.

Super eo quòd fraternitas tua nos consulere voluit, ut quia tota ferè provincia Compostellana de novo est ad jurisdictionem Ecclesiæ tuæ conversa, qualiter tibi provinciam vel partem provincie visitanti obsequi debeat & servire, necnon & in procurationibus providere, te instruere dignaremur, tibi taliter duximus respondendum, quia illud observare tenetur quod in vicinis provinciis observatur. Datum Viterbij X. Kal. Iulij, anno decimo.

Epist. 76. De procurationibus. Cap. Super eo. De censib.

ABBATI SANCTI AVBERTI, & Magistro R. de Bekere & R. Torel Canonis Cameracensibus.

Constitutus in præsentia nostra dilectus filius C. Clericus sua nobis insinuatione monstravit quòd cum olim pro injuriis quas. Præpositus Ecclesiæ sancti Audomari super beneficio suo ejusdem Ecclesiæ irrogasset eidem ad sedem apostolicam provocasset, & ipsum ad prosequendam appellationem suam in itinere constitutum ad sedem apostolicam veniendi apud Treas contingeret gravi ægritudine occupari, demum ut populi tumultum idem Clericus evitaret, se fecit ad monasterium Clarevallense deferri, ubi cum tandem invalescente morbo fuisset in extasi positus, monachi ejusdem loci eum novitiorum habitu induerunt: qui statim ut ad mentem rediit reclama-

Epist. 77. De Clerico qui factus fuerat monachus in infirmitate.

F ij

vit, nunquam contentiens, & deposito habitu, recedendi licentiam obtinuit ab eisdem. Quare à nobis humiliter postulavit ut ei dignaremur super hoc contra æmulum suorum astutiam paterna sollicitudine præcavere. Nos igitur petitioni ejus paterno condescendentes affectu, præsentium vobis auctoritate mandamus quatinus si est ita, prædictum Clericum hujus occasionis obtentu non permittatis ab aliquibus molestari, eidem redditus suos, possessiones, & res alias cum integritate debita, si quas ea occasione inveneritis temerè occupatas, per censuram ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo restitui facientes. Testes autem qui fuerint nominati &c. Nullis litteris &c. Quòd si non omnes, duo vestrum &c. Datum Viterbij VI. Non. Julij, anno decimo.

*ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS
per Hispaniam & Guasconiam constitutis.*

*Epist. 78.
De adulterinis
insignis beati
Iacobi,*

Occurrere debet apostolica sedes præsumptionibus malignorum, & eorum excessus pastorali sollicitudine cohibere. Sanè ad audientiam apostolatus nostri pervenit quòd quidam in Hispania & Guasconia constituti adulterina insignia beati Iacobi, quæ conchæ dicuntur, in animarum suarum periculum cudere non verentur. Volentes igitur præsumptiones hujusmodi per vestræ discretionis prudentiam cohibere, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatinus auctoritate nostra universis per vestras provincias constitutis sub excommunicationis pœna districtiùs inhibere curetis ne hujusmodi adulterina insignia, quod in suarum vergit periculum animarum, cudere aliqua temeritate præsumant. Datum Viterbij XIII. Kal. Julij, anno decimo.

*VNIVERSIS ARCHIEPISCOPIS
& Episcopis in Aquitania constitutis.*

*Epist. 79.
De litteris apo-
stolicis per
fraudem ob-
tentis,*

Infinuata nobis per venerabilem fratrem nostrum Episcopum Xanctonensem quorundam perversorum iniquitas animum nostrum non potuit non movere; qui nova lucrandi fraude reperta, contra nonnullos in vestris diocesis constitutos graves calumnias per litteras nostras exercent. Quidam enim, ut dicitur, super falsis querelis adversus eos quorum personas oderint, vel ambierint facultates, commissionum à nobis litteras impetrantes, in injurias jura convertunt,

dum illos tandiu fatigare compellunt sub prætextu justitiæ per easdem donec per injustitiam vel personas ad libitum fatigaverint vel extorserint pretium pro suscitati litigij cessione. De quibus siquidem unus, cum nequivisset quandam juvenculam conjugatam ad suæ libidinis inclinare consensum, repetens exenia quæ se illi misisse dicebat, eam citari fecit ad causam. Quæ sive de fraude timida, sive per virum ad judices accedere non permissa, non solum ipsa, verum etiam consanguinea quædam ejus, quæ noluerat esse adulterij mediatrix, & quidam alij, excommunicationis sententiam pertulerunt: quorum interim aliqui decedentes sepulturam ecclesiasticam nequiverunt aliquatenus obtinere, quanquam unus judicum à . . Presbytero, qui conjugatam prædictam in mortis articulo constitutam ad penitentiam receperat, certam extorserit pecuniæ quantitatem. Præterea quendam sutorem pro sotularium filo quatuor denarios vix valente citari ad remotos judices procuravit & tandem excommunicationi supponi; qui etiam occasione sumpta quòd cujusdam burgenfis famulus eidem domini sui domum intrare volentis ostium obseraverat, post non modicum temporis, eodem famulo contrahere volente cum quadam, objecit quòd pro injuria sibi facta vinculo eum fecerat excommunicationis astringi; & tandem decem solidis pro tali contradictione receptis, dicens se judicum auctoritatem habere, ipse idem illum absolvit. Alia verò vice, cum ferè ducentos homines pro variis quæstionum figmentis à quodam Archipresbytero citari fecisset, demum eundem Archipresbyterum, eò quòd negliger fuisset mandatum apostolicum executus, coram eisdem judicibus impetivit, & ab ejus calumnia non nisi data redemptione quievit. Alius autem similiter à quodam sutore, imponens ei quòd suos parando calceos, eorum soles decurtarat, quindecim solidos extorsit. Qui profectò cum equum unum à quodam alio conduxisset, in certa pecuniæ summa illum satisfacere sibi compulit, eò quòd idem equus casualiter in aquam sub ipso corruens, ejus infusione suum pallium maledfecit. Sed & alius quidam pro manipulo caulium decem solidos recepit à quodam quem calumniatus fuerat super ipso. Quòdque recoli est indignum, quidam alius quendam juvenem citari fecit ad judices per tres dietas & ultra remotos, eò

quòd cum ipso ad publicas mulieres accedens, cum noluerit expectare, questus quòd ex ejus absentia rerum suarum dispendium incurrisset, cum illud summam unius denarij non excesserit; quem, ex eo quòd solus remanserat, dare pro symbolo est compulsus. Quæ nimirum & iis similia tanto licentiùs ab hujusmodi peccantur, quanto quidam iudicum damnabiliùs in iis eis participare dicuntur; qui citatis & loca non tuta quasi ex deliberatione præfigunt, & nonnunquam eisdem petitionariis cartulas suas tradunt sigillo proprio sigillatas, per quas excommunicandi & absolvendi tales sibi conferunt potestatem. Cum igitur hæc, si vera sunt, clausis non debeamus oculis pertransire, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatinus veritate diligentius inquisita, litteras quas conspiceret in hanc fraudem per hujusmodi calumniatores obtentas, carere viribus decernatis, & revocato in statum debitum quicquid per eas inveneritis perperam attemptatum, illos ad restitutionem eorum quæ temerè per occasionem extorserunt appellatione remota cogentes, alias eis poenam talem infligere procuretis per quam & sua condignè puniatur iniquitas, & ceteri ab exemplo similibus arceantur. Contradictores, si quos inveneritis, vel rebelles per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Datum Viterbij V. Kal. Julij, anno decimo.

E P I S C O P O T R E C E N S I
& A. Parisensi Archidiacono.

Epist. 80.
V. M. Abbatem ad custodiam Ecclesie Peronenfis re-
stituam.
Cap. Cùm ad nostram, De
infra.

Cùm ad nostram dudum audientiam pervenisset quòd in Ecclesia Peronenfis dignitas quædam, quæ custodia vulgariter appellatur, contra statuta Lateranensis Concilij per duos annos & amplius vacavisset, venerabili fratri nostro Turonensi Archiepiscopo, tunc Archidiacono Parisensi, & dilecto filio Decano sancti Quintini dedisse recolimus in præceptis ut si res taliter se haberet, cum ad nos ipsius dignitatis esset donatio devoluta, ipsi auctoritate nostra suffulti eam in suam custodiam assumentes, insinuant nobis per suas litteras veritatem; ut per eas certiores effecti, dignitatem ipsam personæ idoneæ conferremus. Ipsi verò tam Decanum & Capitulum quam etiam Matthæum Abbatem Peronenfis Ecclesie, qui custodem etiam ejusdem Ecclesie se gerebat, peremptoriè citaverunt. Cùmque dictus Archiepiscopus, quia die

statuta interesse non poterat, per suas litteras excusasset, supradicti procurator Abbatis coram Decano comparuit memorato, proponens nostras litteras directas ad illos multiplici ratione suspectas, tum quia in salutatione ipsarum prius positum fuerat nomen Archidiaconi quàm Decani, & notula quæ ad assignationem personæ litteras impetrantis solet apponi, non erat à tergo scripta, sed in margine potius litterarum; tum quia S. littera capitalis in hac dictione *salutem* nimis erat in longum à posteriori parte protensa; & quia in eisdem litteris adversarius vel accusator seu etiam denuntiator non erat ex nomine designatus. quæ omnia obviare sedis apostolicæ consuetudini proponebat. Idem quoque procurator allegans quòd in eodem negotio erat ordine iudiciario procedendum, dilationem cum instantia postulavit, ut dictus Abbas posset eidem causæ personaliter interesse; obstaculum appellationis obiciens, si eidem postulata dilatio negaretur. Dictus verò Decanus allegationes prædictas, tanquam supervacuas, vilipendens, dilatione penitus denegata, in suam curam assumpsit custodiam memoratam, idoneis provisionibus tam in exterioribus quàm in interioribus deputatis. Qui ut de veritate negotij nos posset reddere certiores, Decanum & quosdam Canonicos Peronenfis Ecclesie coëgit super ipso negotio veritati testimonium perhibere, quorum depositiones inclusas sub sigillo proprio ad nostram præsentiam destinavit. Nos igitur ejusdem Decani processum diligentius recensentes, licet exceptiones quasdam ab Abbatis prædicti procuratore propositas frivolas reputaverimus & inanes, quia tamen secundum legitimas sanctiones, etsi non cognitio, sed executio demandetur, oportet tamen de veritate precum inquiri, maxime cum illa clausula, videlicet *si res ita se habet*, litteris nostris esset inserta, processum ejusdem Decani, qui prius custodiam in suam curam accepit quàm inquireret veritatem, duximus irritandum; discretionem vestræ per apostolica scripta mandantes quatinus Abbatem ipsum restituatis ad custodiam supradictam, cum constet ipsum contra formam mandati apostolici destitutum, ac deinde secundum ejusdem mandati tenorem procedere procuretis; illud nihilominus attendentes, ut nisi dictus Abbas rationabilem causam ostenderit quòd in eadem Ecclesia custodiam simul & abbatiam possit

habere, vos, eo deliruto, in curam vestram, sublato appellationis obstaculo, sepe dictam custodiam assumatis, custodientes eandem donec de ipsa mandatum apostolicum impleatis. Illud autem vos nolumus ignorare, quod postquam idem M. fuit Abbas effectus, prædictam custodiam de jure non potuit obtinere: quia cum ratione abbatiæ ad ipsum pertineat donatio tam custodiæ quàm aliarum dignitatum ac etiam præbendarum in Ecclesia Peronensi, custodiam ipsius nequam recipere potuit à se ipso, cum interdantem & recipientem debeat esse distinctio personalis, sed nec ab alio, cum jus conferendi alius non haberet. Datum Viterbij XII. Kal. Iulij, anno decimo.

ROFFENSI EPISCOPO.

Epist. 81.
Vt Iohannem
ab officio & be-
neficio priva-
tum cohabitare
uxori suæ com-
pellat.

Pertuas nobis litteras intimaſti quod cum Iohannes lator præsentium publicè coram te fuisset in jure confessus se cum quadam post susceptum subdiaconatus ordinem contraxisse, ac postmodum se fecisse, hujus rei tacita veritate, in Diaconum ordinari, licet demum tam de contracto matrimonio quàm de diaconatus ordine post suscepto tibi per idoneos testes constiterit, idem tamen quod ante contractum matrimonium factus fuerit Subdiaconus probare nequivit. Quocirca fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatinus si est ita, prædictum I. officio beneficiòque privatum cohabitare compellas uxori. Datum Viterbij V. Kal. Iulij, anno decimo.

EPISCOPO ENGOLISMENSI.

Epist. 82.
De Canonicis
ad presbyteria-
tum promovendis.

EX parte tua fuit propositum coram nobis quod cum in Engolismensi Ecclesia plures esse Canonici consueverint, qui per hebdomadas Missarum solemnia celebrabant in ordine vicis suæ, quia duo tantum Presbyteri, qui sunt ad præsens in ipsa, onus hoc se non posse gerere conqueruntur, quod dudum à sex vel septem non facile portabatur, Canonicos inferioris ordinis monuisti ut causa supplendi defectum hujusmodi se facerent in Presbyteros ordinari. ad quod nullus potuit iporum induci. Quocirca fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatinus dictos Canonicos moneas & inducas ut vel qui fuerint idonei, promoveri non differant pro tali necessitate ad officium sacerdotis, vel tecum pariter, prout convenit, aliquos assumant in socios & in fratres, à quibus in officio ipso

in prædicta Ecclesia ministraretur. Alioquin defectum eorum prout utile fuerit circa hoc, appellatione remota, nostra studeas auctoritate supplere. Nullis litteris &c. Datum ut in alia.

REGENSI EPISCOPO,
& Abbati de Boscaudo.

Cum olim quidam religiosi diocesis Niciensis tenorem quarundam litterarum nobis obtulerint intuendum, quibus venerabilis frater noster... Niciensis Episcopus super quibusdam expensis usus fuerat contra ipsos, conicientes per illum easdem litteras esse falsas, venerabilibus fratribus nostris Glandecensi & Senecensi Episcopis dedimus in mandatis ut occasione ipsarum in negotio non procederent, donec, inspectis eisdem, procederemus in hoc sicut contingeret expedire. Interim autem idem Niciensis Episcopus, qui tunc usque veras esse putaverat litteras prælibatas, incidens in suspicionem earum, protinus ad dilectum filium fratrem Petrum de Castronovo apostolica sedis Legatum accessit, & exposito quod... Clericus, qui sibi familiaris extiterat, illas litteras à nobis se dixerat impetrasse, quodque penitus earum falsitatis ignarus fuerit usus ipsis, quid tantæ malitiæ nova relatione confusus ageret ab ipso quaesivit. Vnde mox ad apostolicam sedem properans, oblati nobis quibusdam litteris, quibus plerique viri religiosi suam innocentiam excusabant, sponte quidem, sed cum rubore, nobis aperuit quomodo in re ipsa confidenter quia simpliciter ambulavit. Licet igitur, juxta constitutionem contra falsarios editam, gravis poena videretur eidem Episcopo imminere, quia tamen in eadem constitutione cavetur ut in hujusmodi plus malitia quàm negligentia puniatur, attendentes quod, velut asserit, hic nocet alterius non sua culpa sibi, quanquam diligens non extiterit circa litteras memoratas quam debuit adhibendo cautelam, illud quoque notantes, quod nec fautor falsitatis extitisse videtur, quam, cum primò fuit suspicatus de ipsa, nostro studuit revelare Legato, ac tandem personaliter ad nos veniens, coram nobis spontaneus est confessus, ipsum officio pontificali suspensum ad vos, de quorum discretione confidimus, duximus remittendum, præsentium vobis auctoritate mandantes quatinus postquam ab eo cum tribus Episcopis super hoc purgationem canonicam receperitis, ipsum ad

Epist. 83.
De causa Episcopi Niciensis.

idem officium restituere procuretis, illum quem jamdictas litteras confiterit procurasse secundum constitutionem prefatam appellatione postposita puniatur. Quod si non ambo, alter vestrum &c. Datum ut supra.

EPISCOPO ET CAPITULO ELENENSI.

Epist. 24.
Ne contradi-
ctio unius præ-
velat alterius
publicam utili-
tatem.

AD nostram noveritis audientiam pervenisse quod hujusmodi consuetudo in vestra Ecclesia inolevit, quod si vos pro tractandis ipsius negotiis aliquando convenire contingat, licet omnibus Canonorum institutio vel negotij aliquis certa deliberatio & communis, utilis videatur, & revera nitatur consilio famiori, si tamen displiceat uni soli ratione aliqua non suffulto, sed ducto potius motu propriae voluntatis, totum illud evacuari asseritur, quantumcumque sit utile vel honestum quod ab aliis singulis comprobatur. Quia vero hæc animi perniciofa libertas, quæ per consuetudinem verbi dicitur approbata, sacris canonibus penitus inimica, apostolico debet moderamine coerceri, discretioni vestrae per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatinus ei de cetero nullatenus innitentes, ad communis juris observantiam redeatis. Datum Viterbij IV. Nonas Julij, anno decimo.

CLAROMONTENSI ET NIVERNENSI
Episcopis.

Epist. 87.
Communitate
eis causa. Epi-
scopi Aniciensis
advocatis civis
sunt.

EX parte dilectorum filiorum Aniciensium civium nostris est auribus intimatum quod licet à piæ rec. Lucio Papa prædecessore nostro bo. me. . . Aniciensis Episcopo fuerit sub officij pœna præceptum ne legitima viduarum matrimonia impediret, aut pro eis contrahendis seu decedentium sepulturis pecuniam exigeret contra canonicas sanctiones, vel à suis subditis extorqueri aut exigi patere, venerabilis frater noster. . . successor ipsius non solum hujusmodi postmodum attentavit, verum etiam dictos civis in iis & aliis molestando, excommunicationis & interdicti sententias jaculari præcipitanter in ipsos pro voluntate sua sine causa rationabili non formidat. Unde nos eidem Episcopo sub interminatione canonicæ pœnæ dedimus in præceptis ut quæ per ipsum vel Clericos suos ab eisdem civibus contra justitiam sunt extorta restituens & restitui faciens, ut tenetur, de cetero ab hujusmodi sic absteineat quod justam de se querelam non oporteat

iterari, propter quod manum nostram in ipsum gravare merito deberemus, dictos quoque civis aut eorum nuntios non impediat nec faciat impediri quod minus eundo & redeundo causam suam securè ac liberè prosequantur. Nos enim memoratis civibus per scripta nostra præcipiendo mandamus ut eidem reverentiam & obedientiam tam debitam quam devotam impendant, & laudabilem consuetudinem hæcenus observatam ex pia devotione parentum erga sepulturas carorum diligenter observent, ne forsitan ex fermento pravitate hæreticæ illam corrumpere videantur sub prætextu canonicæ puritatis. Ideoque fraternitati vestrae per apostolica scripta mandamus quatinus ab Episcopo & civibus antedictis, monitione præmissa, per censuram ecclesiasticam factis appellatione remota præceptum nostrum inviolabiliter observari. Datum Viterbij Nonis Julij, anno decimo.

POTESTATI ET CIVIBVS
Florentinis.

Epist. 88.
Exhortatur ad
pacem & con-
cordiam.

SI diligenter attenditis quod providus pater sæpe servum à filio, sæpe verò filium à servo facit propter offensam utriuslibet vapulare, gaudio quod nuper de Senensium victoria concepistis non poteritis non miscere timorem, nescientes utrum eos Dominus coram vobis propter vestram humilitatem justitiam, an quia per ministerium vestrum illis apponere voluerit disciplinam, cum in uno formidabile videatur quod Assur virga furoris Domini afflixerit Dei populum; quanquam in altero securitas colligatur ex eo quod David in funda prostravit Philistæum. Licet autem Dominus fortis & potens, Dominus potens in prælio, qui superbis resistit; humilibus autem dat gratiam, vobis in ipsorum conflictu astutissimè credatur, triumphum tamen accepti gloriam viribus vestris non debetis adscribere, sed alienis peccatis potius imputare, non excedendo modum in facto, ne forsitan ei similes videamini cui contra populum furoris sui, secundum Prophetam, mandaturum se dicit Dominus ut auferat spolia & dividat prædam, & quasi lutum platearum in conculcatione ponat eundem. Ipse autem non sic arbitrabitur, sed ad conterendum erit cor ejus, & ad intertensionem gentium non paucarum. Cum ergo discordia tantæ causa in grande rerum dispendium, grave damnum corporum, & immane periculum animarum redundare

noscat, & ad nos tanto pertineat specialius revocare discordantes ad pacem quanto differentius præ ceteris hereditamus eandem, quibus eam mediator Dei & hominum Iesus Christus, cujus nos, licet indigni, vicem exercemus in terris, non solum nascendo per angelum nuntiavit *Gloria in excelsis Deo & in terra pax hominibus bonæ voluntatis* dicentem, verum etiam moriendo quasi testamento legavit, cum dixit *Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis*, ac resurgendo demum, *Pax vobis* discipulis suis inquit, per ipsos prædicandam intruxit, ad ipsam, si desuper datum fuerit, paterna sollicitudine vos duximus reducendos. Hinc est igitur quod dilectum filium nostrum G. sanctæ Mariæ in Porticu Diaconum Cardinalem, quem nota prohibitas & experta prudentia specialiter nobis reddunt inter ceteros fratres nostros acceptum, pro reformanda pace inter vos ac Senenses prædictos, & captivis liberandis utrinque, curavimus destinare; universitatem vestram monentes attentius, propensius exhortantes, ac in remissionem vobis peccaminum injungentes, quatinus humilitatem, quæ vos creditur exaltasse, servantes, secundum providam exhortationem ipsius in eodem negotio efficaciter procedatis; sollicitè provivuri quod cum tractatus pacis, quem ad exhortationem nuntij nostri, prius quam fuissetis congressi, fecistis, habeatur in scriptis, totum accedere ad superbiam videretur & ab humilitate recedere quod ultra ipsum plus debito pro pace niteremini postulare, possètque non immeritò de vobis impleri sententia veritatis, quoniam qui se humiliat exaltabitur, & qui se exaltat humiliabitur, sacra contestante scriptura quoniam ante ruinam exaltabitur cor, id est, post exaltationem cordis ruina succedit. Et quidem ille vobis erit titulus gloriæ sempiternæ, si omnipotenti Deo dantes honorem, pro ipsius reverentia, non necessitate, sed humilitate coacti, ea post victoriam sitis mensura contenti quam ante victoriam approbastis. Nos enim præfato Cardinali dedimus in mandatis ut ad ea quæ præmissimus peragenda prudenter insistat & diligenter attendat, in partem, si quam repererit contumacem, sublatâ appellatione, districtiōnis ecclesiasticæ promulgando censuram. Mandamus etiam universis Episcopis in Tuscia constitutis ut sententiam quam idem duxerit proferendam, inviolabiliter faciant ob-

servari. Datum Viterbij V. Idus Iulij, anno decimo.

PRIORI ET CONVENTUI
de Kyrcban.

Lim fuistis apostolatu nostro con-
questi quod venerabilis frater no-
ster Eboracensis Archiepiscopus & qui-
dam alij Ecclesiarum Prælati, contra pri-
vilegia Romanorum Pontificum vobis in-
dulta, vos, Ecclesias, & Clericos vestros
injustè suspendere non verentes, alias su-
per Ecclesiis & ecclesiasticis beneficiis in-
jurias vobis multiplices inferebant, &
prohibebant laicos in iis ad quæ teneban-
tur vestris Ecclesiis respondere. Vnde di-
lectis filiis. . . Abbati de Torenton. & con-
judicibus ejus dedimus in mandatis ut di-
ctum Archiepiscopum & alios per cen-
suram ecclesiasticam appellatione remota
compellerent ab indebita vestri molestia
desistere, ac de damnis & injuriis
irrogatis satisfactionem congruam exhi-
bere. Ipsi verò, sicut per suas nobis litte-
ras intimarunt, illos propter hoc sæpius
citaverunt. Sed idem Archiepiscopus per
annum integrum peremptoriè locis &
temporibus competentibus citatus ab ip-
sis, nec per se nec per idoneum responsa-
lem in eorum voluit presentia comparere,
quin imo per quasdam litteras ad venera-
bilem fratrem nostrum Saresberiensis
Episcopum & collegas ipsius impetratas à
nobis, in quibus de litteris nostris tem-
pore quidem & usu prioribus nulla men-
tio facta fuit, usque ad octo dienas gravi-
bus laboribus & expensis vos multociens
fatigavit. Quapropter prænominati judi-
ces vestri, habito prudentum consilio,
dictis Archiepiscopo & Episcopo Saresbe-
riensi ac sociis suis, ut ab injusta vexatio-
ne vestri desisterent, auctoritate aposto-
lica injunxerunt; à qua cum idem Archie-
piscopus desistere nunquam vellet, ipsum
à vestra, Clericorum, & Ecclesiarum ve-
strarum obedientia pro manifesta contu-
macia suspendere, donec affectus tædio
vobis in judicio responderet. Qui demum
multis peremptoriè citatus edictis per an-
num ei temporibus & locis competentibus
assignatis, per se vel responsalem suf-
ficientem in eorum comparere presentia
contumaciter recusavit. Proinde dicti ju-
dices in expensas per injustam ejus vexa-
tionem factas & probatas legitime, com-
petenti taxatione præmissa, vobis con-
demnarunt eundem. At ille nihilominus
apostolicæ sedis auctoritatem contem-
nens,

Epist. 87.
De confirma-
tione privile-
giorum.

nens, jam per tertium & quartum annum à vestra noluit infestatione cessare. Nos igitur quod à iudicibus sæpè dictis factum est approbantes, præsentium vobis auctoritate mandamus quatinus si est ita, usque ad satisfactionem idoneam præmissorum vos aut Clerici vel Ecclesiæ vestrae prædicto Archiepiscopo in nullo penitus intendatis; & si quam interim in vos aut Clericos vel Ecclesias memoratas sententiam promulgaverit, nequaquam observetis eandem. Datum ut in alia.

ABBATI ET CONVENTUI
Tutellensi.

Dist. 88.
De summo
pontificum in
visitationibus.
Summi Episcopi
laicus lib. 1.
cap. 149.

Cum ad quorundam insolentiam reprimendam in Lateranensi Concilio provida sit deliberatione statutum ut Archiepiscopi, Episcopi, Archidiaconi, & Decani certum evectionum & personarum numerum in Ecclesiarum visitationibus non excedant, quia, sicut audivimus, quidam ex prædictis personis id in Ecclesiis vestris nequaquam observant, super eo commoditati vestrae duximus providendum. Ideoque devotioni vestrae præsentium auctoritate concedimus ut si qua de prænominatis personis numerum evectionum & personarum in memorato Concilio constitutum, cum Ecclesias visitarit, in gravamen vestrum excedere fortè præsumperit, & pro illis procuracionem exegerit, liberum sit vobis auctoritate apostolica denegare. Et si propter hoc in Ecclesias vel Clericos vestros aliquam sententiam promulgaverit, ipsam auctoritate apostolica decernimus non servandam. Nulli ergo &c. nostræ concessionis & diffinitionis &c. Si quis autem &c. Datum Viterbij IV. Non. Julij, anno decimo.

ARTIS IODORENSI ET TRECENSI
Episcopis, & Abbatibus sancti Benigni.

Dist. 89.
Constatutum
de inquisitione
abominabilium & mo-
nichorum Viter-
banorum.

Eius exemplo qui de mandato Domini fodit parietem, & ingressus vidit abominabiles pessimas quas domus Iherusalem faciebat in templo, descendimus per angelos nostros, ut videremus utrum clamorem qui venit ad nos Abbas & monachi Virziliacenses opere complevisset; quatinus perditis malè malis, bonam vineam bonis agricolis locaremus; illum nihilominus imitantes qui cum villico diffamato, quasi bona domini dissipasset, dixisset, *Quid hoc audio de te, redderacionem villicationis tue*, statim adjunxit: *Tam enim non poteris villicare*. Exposito ergo

Tom. II.

nobis inquisitionis processu quem circa ipsos per venerabilem fratrem nostrum Senonensem Archiepiscopum & dilectum filium Magistrum Robertum de Corzon Canonicum Noviomensem fieri jusseramus, intelleximus contra dictum Abbatem fuisse propositum quòd cum Virziliacense monasterium in obitu prædecessoris ejus ab omni onere debitorum liberum remansisset, & pervenissent ad istum triginta millia solidorum, præter argentea vasa sexaginta marcharum, idem Abbas iis omnibus malè pro majori parte consumptis, illud duorum millium ducentarum & viginti librarum debitis onerarat. Et licet testes id expressè probarent, Abbas tamen confessione propria recognovit quòd præter vasa sexaginta & unius marcharum, viginti octo millia solidorum de thesauris prædecessoris sui pervenerat ad eundem, & nunc non nisi in mille octingentis libris proventus monasterium tenebatur. Fuit quoque propositum contra eum quòd esset incontinnens, & filium ac filiam de bonis Ecclesiæ maritarat, quos videbatur post susceptum habitum genuisse, cum quòd octennis intrasset monasterium, ejus confessione liqueret. Dicebatur etiam quòd interfuit nuptiis, & vestierat puellam fericis indumentis, & quòd federit in convivio nuptiarum, quòd simoniacum habuisset ingressum, & quosdam in fratres receperit & aliquibus prioratus concesserit per simoniacam pravitatem. Sufficiens quoque quidam testes omni exceptione majores probabant quòd contra institutionem bonæ memoriæ Octaviani Episcopi Ostiensis tunc apostolicæ sedis Legati factam sub pœna excommunicationis, & per nos postmodum confirmatam, . . . fratri suo laico quendam contulerat prioratum. In quo videbatur multipliciter excessisse; tum contra honestatem ecclesiasticam, quæ non patitur laicos monachis præsidere; tum contra auctoritatem apostolicæ sedis, cujus violaverat instituta; tum quia caro & sanguis ei ut hoc faceret revelarat. Probatum est insuper contra eum quòd esset nimium liberalis, negligens, remissus, & mollis. Quod non solum ex testium depositione liquebat, sed & opera ejus perhibebant testimonium veritati, cum eos sustinisset in dignitatibus & consiliarios habuisset quorum incontinentia nota erat, & quorum aliqui contra monasticum ordinem habebant propria. Quidam verò quòd in ingressu

G

ejus pro eo & cum eo commiserunt simoniam, proprio juramento monstrabant, licet singuli fuerint in suo testimonio singulares. Quia verò contra Priorem, Eleemosynarium, Decanum, Cellerarium, tertium Priorem, de Flavi, de Fleiaco, & de Siverriaco Priores & Capellanos Abbatis pariter & Prioris enormia fuerunt multa proposita & aliqua comprobata, eos à monasterio ipso ejecimus, & per alia monasteria, in quibus ordo monasticus districtius observetur, decrevimus dividendos; non ut plures in uno ponantur monasterio, sed singuli potius in singulis collocentur; nec præter auctoritatem apostolicæ sedis de cetero assumantur ad aliquam dignitatem. Volentes quoque indemnitati ejusdem monasterij provide, tam in eos quam in alios monachos Virziliacenses qui habent propriam excommunicationis sententiam promulgavimus, nisi protinus illud ad usum Ecclesiæ resignarint. Licet autem Abbas ipse se in quibusdam nisi fuerit excusare, quia tamen ejus excusatio ex aliqua parte in accusationem potius vertebatur, utpote cum esset excusatio in peccatis, non solum ex provisionis officio verum etiam ex rigore juris processimus contra eum, ipsum ab administratione monasterij & abbatia regimine amoves. Volentes igitur monasterio consulere memorato, discretionem vestram, de qua fiduciam plenam gerimus, per apostolica scripta districtè præcipiendo mandamus quatinus ad ipsum personaliter accedentes, injungatis auctoritate nostra conventui ut infra tres dies personam idoneam per regularem electionem præficiat sibi cum consilio vestro concorditer in Abbatem. Alioquin vos ex tunc, sive de ipsius gremio monasterij, seu etiam aliunde, virum providum & honestum, non tam in futuro probandum quam in præterito jam probatum, per quem domus & spiritualibus proficiat institutis & temporalibus juvetur augmentis, in Abbatem ei præficere procuretis, facientes eidem per censuram ecclesiasticam appellatione remota reverentiam & obedientiam debitam exhiberi. Deinde verò tam Abbatem amotum & alios supradictos quam etiam quoscunque de fratribus aut conversis præfati monasterij repereritis proprietatem habere, ut eam ad opus monasterij sine diminutione resignent moneatis attentius & propensius inducatis, excommunicatos eos qui secus fecerint publicè nuntiantes, & ad-

hibentes ad coactionem eorum, si necesse fuerit, brachium seculare; præscriptos Priorem & alios nihilominus, sicut à nobis est providè definitum, divisuri per singula monasteria, in quibus ordo monasticus districtius observetur, compellendo contradictores auctoritate nostra, si opus fuerit, ad receptionem ipsorum, & eos arctius faciendo vacare regularibus institutis. Ut autem monasterium sæpeditum ab omni macula plenius expietur, volumus & mandamus ut cum ista sub celeris diligentia fueritis executi, de statu ejus & personarum iterum diligentissimè inquiretis, & habito præ oculis solo Deo, corrigatis quæ secundum ipsum corrigenda videritis, & statuatis quæ fuerint statuenda; contradictores, si qui fuerint, vel rebelles appellatione remota per ecclesiasticam compescendo censuram. Taliter autem mandatorum nostrorum primitias audire ac exaudire curetis quòd in iis tanquam obedientiæ vestræ initiis cognoscamus quantum zelus domus Dei vos tangat, & quantæ devotionis affectum circa nos & Romanam Ecclesiam habeatis & sitis in posterum habituri. Quòd si non omnes, duo vestrum &c. Interim autem donec Abbas fuerit institutus, curam & administrationem ipsius monasterij dilectis filiis Sacristæ & Hospitalario duximus committendam, ne idem monasterium sine regimine dispergatur. Sigillum verò ac duos anulos, quos recipi fecimus ab Abbate prædicto, sub bulla nostra vobis mittimus interclusos, eidem monasterio resignandos. Datum Viterbij XIV. Kal. Augusti, anno decimo.

E I S D E M.

Licet contra Gilbertum quondam Flaviniacensem Abbatem per inquisitionem factam super statu Virziliacensis cœnobij nihil fuerit oppositum vel probatum, ea forsitan ratione quòd pro monacho Virziliacensi minimè habebatur, quia tamen ejus sunt ad damnationem opera manifesta, ipsum à præfato cœnobio perpetuò decrevimus excludendum, & in districtiori monasterio collocandum ad agendam pœnitentiam de commissis. Quocirca discretionem vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatinus quòd à nobis decretum est provida ratione, per districtiorem ecclesiasticam sublato contradictionis & appellationis obstaculo faciatis executioni mandari. Præsentem autem litteras præter morem clausas dirigimus, ut in illis sigil-

Epist. 50.
De depositione
Gilberti Ab-
batis Flavina-
censis.

lum & anulos & alias quasdam litteras mittamus inclusas. Quòd si non omnes &c. Datum Viterbij.

ARCHIDIACONO ET CAPITULO
Venafrano.

Cum olim inter Venafranam & Yserniensem Ecclesias in præsentia felicitis memoriæ Celestini Papæ prædecessoris nostri super quibusdam dignitatibus, sede videlicet, sigillo, & chrismate, nec non & festo beati Nicandri, quæstio verteretur, longisque temporibus fuisset antea ventilata, adeo ut jam utraque ipsarum Ecclesiarum ac civitatum sustinisset propter hoc graves molestias & jacturas, idem prædecessor noster volens finem eidem imponere quæstioni, dilecto filio G. sancti Adriani Diacono Cardinali tunc Beneventano rectori dedit suis litteris in mandatis ut inter eandem Ecclesias pacem studeret & concordiam reformare. quòd si ad hoc induci nequirent, idem Ecclesiæ utrique proprium habendi Pontificem auctoritate apostolica, remoto cujuslibet ipsius & Episcopi appellationis & contradictionis obstaculo, tribueret facultatem, ita ut liberum esset illi Pontifici qui tunc Ecclesiæ utrique dinoscebatur præesse, apud earum alteram, quam veller, infra decem dies sibi sedem eligere, ac eam cum sua parrochia retinere; altera verò Ecclesia liberè alium sibi eligere posset antistitem, qui parrochia suæ præesset pariter & prodesset. Dedit etiam eidem auctoritate apostolica facultatem electionem illam canonicè ac de persona idonea celebratam appellatione postposita confirmandi. salvo jure imposterum Ecclesiæ Capuanæ. Si verò neutram eligere veller Episcopus memoratus, ipse nihilominus illi Ecclesiæ quæ pastorem sibi alium habere volebat, facultatem tribueret eligendi, injungens eidem ut si dictus Episcopus præeligeret Ecclesiam Venafranam, tantum de communibus proventibus civitas ipsa episcopalibus redditibus superaddere procuraret ut exinde posset honorificè sustentari. Præfatus verò Cardinalis, post dilationes & citationes quamplurimas, habito jurisperitorum prudentum consilio, potestatem & auctoritatem vobis contulit eligendi & habendi Episcopum & perpetuò successionaliter obtinendi, ut tam civitas quam Ecclesia Venafrana sedem habeant perpetuò cathedralem. salva in omnibus justitia metropolitana Ecclesiæ Capuanæ. Ita quidem

Tom. II.

quòd tantum de communibus proventibus episcopalibus redditibus superadderet civitas Venafrana quòd exinde posset Venafranus Episcopus honorificè sustentari. Postmodum autem dicti Clerici Venafrani à præfato Cardinali accepta licentia sibi eligendi personam idoneam canonicè in pastorem, dilectum filium Iohannem de Abner concorditer elegerunt; cujus electionem idem prædecessor noster meritò reprobavit, quia nondum erat in sacris ordinibus constitutus. Sed vos iterum convenientes in unum, & Spiritus sancti gratia invocata, venerabilem fratrem nostrum R. tunc Archidiaconum, nunc Episcopum vestrum communiter elegistis. Et cum idem ad ejusdem prædecessoris nostri præsentiam accessisset pro confirmationis munere impetrando, idem electionem confirmavit eandem, Archipresbytero & Capitulo Ecclesiæ Yserniensis per litteras suas demandans quòd cum tam Venafrana quam Yserniensis Ecclesiæ ex destitutione pastoris incurrisent non modicum detrimentum, præsertim cum per biennium & eò amplius dictæ Ecclesiæ fuissent viduatae pastore, & juxta Lateranensis statuta Concilij ad ipsum earum ordinatio pertineret, dictum R. concedebat eisdem de fratrum suorum consilio in pastorem, nulla mentione habita de sententia Cardinalis, injungens eisdem ut ei tanquam electo suo & pastori animarum suarum debitam obedientiam exhiberent, & ejus salubria monita & mandata reciperent humiliter & servarent. Verum idem prædecessor noster volens ab eisdem Ecclesiis auferre materiam querelandi, eidem electo litteris suis injunxit ut cum esset in Ecclesia Venafrana, illo uteretur sigillo in quo tantum vocaretur Episcopus Venafranus, quòd cum esset in Ecclesia Yserniensi similiter observaret. chrisma verò uno anno in Ecclesia Yserniensi conficeret, & alio in Ecclesia Venafrana. quòd etiam de festo sancti Nicandri præcepit firmiter observari. Sanè cum olim Yserniensis Ecclesiæ nuntij ad nostram præsentiam accessissent, & humiliter postularent ut eorum Ecclesiæ desolatæ paterna dignemur sollicitudine providere ac finem imponere quæstioni, dilectis filiis R. Capuano electo & Magistro Ph. Notario nostro tunc Beneventano rectori dedimus in mandatis quatinus partibus convocatis, diligenter causæ merita examinare curarent, & usque ad diffinitivam sententiam remoto

G ij

appellationis obstaculo procedentes, ad nostram audientiam remitterent ipsam sufficienter instructam; præfigentes partibus terminum competentem quo se nostro conspectui præsentarent. Sed quia idem electus examinationi causæ non potuit interesse, commisit eidem Notario vices suas. Qui juxta mandatum nostrum procedens, eandem causam sufficienter instructam ad nostram audientiam remittere procuravit, festum nativitatis beatæ virginis proximò præteritum præfigens partibus, in quo nostro se conspectui præsentarent. Partibus igitur in nostra præsentia constitutis, & rationibus utriusque plenius intellectis, quia manifestè cognovimus mandatum super divisione faciendâ quibusdam circumventionibus à præfato prædecessore nostro fuisse subreptum, quod ipse postea recognoscens ut cunque studuit revocare, quanquam id fecerit parte altera penitus ignorante, de consilio fratrum nostrorum quicquid illius occasione mandati super divisione fuerat attentatum, decrevimus irritum & inane. Postmodum autem ut inter ipsas Ecclesias pacis possent scædera reformari, operam dedimus efficacem, partes cum diligentia componentes ut inter se amicabilem componere procurarent. Quæ nobis mediantibus ad talem concordiam devenerunt quòd vos pro bono pacis Yferniensis Ecclesiæ concessistis ut castrum Fossæ cœcæ, quod vestra possidebat Ecclesia, eadem Yferniensis Ecclesia in perpetuum obtineret, & castrum Capriatæ, super quo pariter fuerat lis exorta, in perpetuum remaneret Ecclesiæ Venafrana; ac castro sancti Iohannis, de quo quæstio vertebatur, in vestris manibus sequestrato, donec de ipso ad cuius parochiam pertineat plenius cognoscatur, de cetero proprium & specialem Episcopum habeat Ecclesia Venafrana, qui sua sit contentus diocesi, quam dinoscitur antiquitus habuisse; Ecclesia Yferniensis diocesi sua pari modo contenta, personam idoneam sibi eligat in pastorem, quæ ipsi Ecclesiæ præesse valeat pariter & prodesse. Ne igitur quæ in præsentia nostra concorditer & amicabilem sunt statuta in recidivæ contentionis scrupulum relabantur, compositionem ipsam, sicut sine pravitate providè facta est & ab utraque parte sponte recepta, auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Decernimus ergo &c. nostræ confirmationis

&c. Si quis autem &c. Datum apud Montem Flascionem per manum Iohannis sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Cardinalis, S. R. E. Cancellarij, VI. Kal. Augusti, Indictione IX. incarnationis dominicæ anno MCCVII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno decimo.

R. TITVLI SANCTORVM MARCELLINI
& Petri Presbytero Cardinali,
Casinensi Abbati.

EX conquestione venerabilis fratris nostri .. Episcopi Venafrani ad nostram noveris audientiam pervenisse quòd cum olim Ecclesia Venafrana in magno esset necessitatis articulo constituta; dilectus filius Iohannes de Abner, qui tunc temporis electus fuerat ad eandem, quandam terram B. de Duratio civi Venafrano pro certa quantitate pecuniæ obligavit. Et ne idem creditor per canonem contra usurarios editum posset imposturam conveniri, terram ipsam recepit ab eo titulo emptionis, cum vera contractus usurarius ageretur. quod patet ex eo quòd idem creditor, sicut publicum continet instrumentum; debitori promisit quòd quando cunque ipsi restitueret pecuniam antedictam, terram ipsam eidem restituere procuraret. Licet autem tandiu eandem tenuerit taliter obligatam quòd ex ipsius fructibus jam perceperit ultra sortem, ipsam tamen, instrumentum venditionis allegans, in animæ suæ periculum retinet & restituere contradicit. Quia verò fraus & dolus alicui patrocinari non debet, discretioni tuæ per apostolica scripta mandamus quatinus, si res ita se habet, instrumento venditionis confecto in fraudem canonis promulgati contra usurarios non obstante, prædictum civem, ut fructibus computatis in sortem, & recepto si quid forti defuerit, terram ipsam restituat conquerenti, per poenam in Lateranensi Concilio contra usurarios promulgatam appellatione remota constringas. Testes &c. Datum Viterbij IX. Kal. Augusti, anno decimo.

DECANO ET CAPITVLO
sancti Aniani Anurclianensis.

CVm Ecclesia vestra sedis apostolicæ sit filia specialis, indemnitate eius paterna volentes sollicitudine præcavere, præsentium auctoritate statuimus ut per litteras apostolicas quæ ad .. Archiepiscopum Senonensem vel .. Aurelia-

Epist. 91.
Committuntur
certæ causæ
usurarum au-
diendæ.

Epist. 93.
Muniantur pri-
vilegio adver-
sus litteras apo-
stolicæ sedis.

nensem Episcopum seu alios in eorum diocesis constitutos super quibuscunque negotiis vos aut Ecclesiam vestram quomodolibet contingentibus fuerint impetrata, nullum ejusdem Ecclesie libertati præjudicium generetur, districtius inhiabentes ut nulli ecclesiasticæ personæ liceat in Ecclesias aut villas vestras seu etiam servientes vestros sine manifesta & rationabili causa excommunicationis sententiam vel interdicti proferre. Vobis quoque sit liberum, si super iis vel aliis vos senseritis contra iustitiam prægravari, sedem apostolicam appellare. Nulli ergo &c. nostræ constitutionis & inhibitionis &c. Si quis autem &c. Datum Viterbij XV. Kal. Augusti, anno decimo.

*SANCTI GERMANI DE PRATIS
& sanctæ Genovesæ Abbatibus & Priori
sanctæ Genovesæ Parisiensis.*

Epist. 94.
De malicia
quibus Eccle-
siæ sancti A-
nonis libertatem
subiugantur.

Cum Ecclesia beati Aniani Aurelianus apostolicæ sedis sit filia specialis, indemnitate ejus paterna sollicitudine præcavere volentes, discretioni vestræ præsentium auctoritate præcipiendo mandamus quatinus de quibuscunque malefactoribus suis in Senonensi provincia constitutis, quotiens ab ipsa fueritis requisiti, sine malitiosa dilatione iustitiæ faciatis eidem plenitudinem exhiberi, contradictores, si qui fuerint, vel rebelles per censuram ecclesiasticam sublato appellationis diffugio compescentes, nec relaxaturi sententiam, usque ad satisfactionem condignam, quam propter hoc in quemlibet duxeritis proferendam. Quod si non omnes, duo vestrum &c. Ut autem plenius quieti provideatur Ecclesiæ memoratæ, volumus & mandamus ut si contigerit de vobis humanitus, ad vestros etiam successores hæc auctoritas extendatur, cum sit dignum ut ejusdem Ecclesiæ paci specialiter consulamus quæ ad Romanum Pontificem nullo pertinens mediante, non habet, post ipsum, alium protectorem. Datum ut in alia.

*VV. DECANO ECCLESIE SANCTI
Aniani Aurelianus ejusque fratribus tam
presentibus quam futuris canonicè substituen-
tibus in perpetuum.*

Epist. 95.
De confirma-
tione privile-
giorum.
Ejus ab Ho-
lerno in Pro-
m. licta, 5.
data pag.
111.

Cum omnium Ecclesiarum attentam curam & sollicitudinem ex injuncto nobis à Deo apostolatus officio gerere debeamus, de illis tamen præcipue nos oportet esse sollicitos quæ ad jus & proprietatem sanctæ Romanæ Ecclesiæ

specialius pertinere noscuntur, & de apostolicæ sedis protectione ampliori devotione confidunt, & ne quorumlibet hominum in bonis seu etiam dignitatibus temerariis ausibus fatigentur, auctoritatis nostræ suffragio eas convenit pariter communiri. Ideoque, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & ad exemplar felicis recordationis Alexandri & Lucij prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum præfatam sancti Aniani Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri & nostræ protectione suscipimus, & presentis scripti privilegio communimus. Statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præfenti justè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis Deo propitio poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus vocabulis exprimenda. Villam videlicet de Sentiliaco cum Ecclesia, villam de Ruem cum Ecclesia, villam de Tiliaco cum Ecclesia, Ecclesiam de Chalo, & villam de Artenaio à bonæ memoriæ A. illustri Francorum Regina vobis commutatam pro villa de Chalo in ea libertate ac immunitate tenendam in qua bonæ memoriæ L. quondam illustri Francorum Rex, quemadmodum in ejus scripto continetur authentico, eam noscitur habuisse. Medietatem quoque proventuum tam in minutis decimis quam in oblationibus & omnibus beneficiis vivorum & mortuorum in prædicta Ecclesia de Chalo, juxta quod vobis olim concessum est à bonæ memoriæ W. tunc Senonensi postmodum verò Remensi Archiepiscopo, sanctæ Sabine Cardinali, apostolicæ sedis Legato, & in ejus scripto authentico redactum est, eo tamen tenore, quod si plures in eadem villa parrochiales Ecclesiæ constructæ fuerint, in omnibus quæ ibidem surrexerint id juris habeatis quod in prædicta Ecclesia habuisse noscimini & habere. Villam de Herbiliaco cum Ecclesia & omnibus decimis & pertinentiis suis, Ecclesiam sancti Aniani veteris, quæ Capella vocatur, & Ecclesiam sancti Germani infra muros civitatis. Quicquid habetis in villa de Centolio, & Ecclesiam villæ ejusdem. Quicquid habetis in villa de fonteneio, & Ecclesiam ejusdem villæ, cum decimis & aliis redditibus ad jus ve-

Alexandri &
Lucij privile-
gia edita sunt
ibid. pag. 116.
& 1299.

strum pertinentibus. Aquam Ligeris à muro veteris civitatis usque ad sanctum Lupum, & molendinam omnia quæ in eadem aqua habentur, cum piscationibus suis.

* *Sologne.*

Quicquid habetis ultra Ligerim, & in Sicalonia. Quicquid habetis in Gastinesio. Villam de Berziaco, cum omnibus pertinentiis suis. Quicquid habetis apud Oscuras. Quicquid habetis in foresta quæ Bolonia dicitur, & villam de Casellis. Quicquid pertinet ad Majoriam de Iarria, & villam de Sereis. Molendina quoque quæ in villis vestris de novo fecistis, & illud quod in loco qui Domitracum appellatur habetis. In supradictis verò parochialibus Ecclesiis, scilicet de Sentiliaco, de Ruem, de Tiliaco, de Fonteneio, de Centolio, de Herbiliaco, & de Chalo, quas tenetis, Presbyteros eligatis, & Episcopis præsentetis: quibus, si idonei fuerint, Episcopi curam animarum absque venalitate committant, ut de plebis quidem cura eis respondeant, pro rebus verò temporalibus debitas vobis obedientias & consuetam subjectionem exhibeant. In reliquis verò duabus Ecclesiis, videlicet sancti Aniani & sancti Germani, & ad servitium altaris Crucifixi Ecclesiæ beati Aniani, liberè & absque alicujus contradictione & præsentatione, sicut hæcenus, ita & deinceps, liceat vobis substituere sacerdotes. Liceat etiam vobis in parochialibus Ecclesiis vestris vacantiibus, uti consuetum est & ab antiquis hæcenus temporibus observatum, sacerdotes ponere ad succursum, qui donec conveneritis in personas idoneas, quæ institui debeant in eis, omnipotenti Deo famulentur. Ferias præterea in duabus solemnitatibus beati Aniani ad luminaria ejusdem Ecclesiæ concinnanda tam à bonæ memoriæ L. illustri Rege Francorum quam à Iohanne quondam Aurelianensi Episcopo vobis & Ecclesiæ vestræ concessas, & scripti sui munimine roboratas,

Quæ his actis
[ ] concluduntur,
excedunt in editione Hæberti.

quemadmodum in eorum scriptis authenticis continetur, auctoritate apostolica confirmamus. Nihilominus præsentem decreto statuimus ut duæ præbendæ quæ antea deputatæ fuerant officio confrariæ, ac tertia, quam ei provida pietate postmodum addidistis, & annuales Canoniorum, quocumque modo præbendæ mutantur, officio permanent confrariæ. Vineas insuper & omnia quæ præfatæ confrariæ collata sunt vobis & per vos ipsi confrariæ, prout communi assensu Capituli statutum est & scripto firmatum, apo-

stolicæ sedis munimine] roboramus, & constitutionem illam ratam & inconvulsam futuris temporibus decernimus permanere. Christma verò, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes Canoniorum seu Clericorum vestrorum qui ad sacros ordines fuerint promovendi, à diocesano suscipietis Episcopo; si quidem catholicus fuerit, & gratiam apostolicæ sedis habuerit, & ea gratis & absque pecunia vel exactione aliqua voluerit exhibere. Alioquin ad quemcunque malueritis antistitem recurratis, qui nostra fultus auctoritate quod postulat indulgeat. Præterea omnes libertates seu etiam immunitates ac regias consuetudines à Francorum Regibus vobis & Ecclesiæ vestræ indultas, & scripti sui munimine roboratas, auctoritate apostolica confirmamus, & illibatas perpetuò statuimus permanere. Sancimus quoque & præsentem decreto statuimus ut nulli Archiepiscopo vel Episcopo seu cuilibet personæ commissam vobis Ecclesiam vel vos aut Clericos chori vestri, nisi Romano Pontifici vel Legato ejus, aut etiam de speciali mandato apostolicæ sedis, excommunicare seu à divinis officiis interdicere liceat. Visitationem verò vel procuracionem nullus ab Ecclesia vestra nisi auctoritate apostolicæ sedis præsumat exigere, cum ei nullo medio sit subiecta. Prohibemus insuper ut nulli ecclesiasticæ vel cujuscunque ordinis personæ fas sit indebitas exactiones Ecclesiis vestris aut Capellis vel sacerdotibus earum imponere. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temerè perturbare &c. usque usibus omnimodis profutura. Salva sedis apostolicæ auctoritate, & in præfatis Ecclesiis de Sentiliaco, de Ruem, de Tiliaco, de Fonteneio, de Centolio, de Chalo, & de Herbiliaco diocesano- rum Episcoporum canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona &c. usque subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus &c. usque in finem. Datum Viterbij per manum Iohannis sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Cardinalis, S. R. E. Cancellarij, XII. Kal. Augusti, Indictione IX. incarnationis dominicæ anno MCCVII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno decimo.

EPISCOPO MELDENSI.

Svborta dudum inter te ac monasterium Resbacensè super ipsius mona-

Epist. 96.
De subjectione
monasterii
Resbacensis.

Est in Char-
terio Eccle-
siae Meldensis.
Vide infra
p. 108.

naſterij ſubjectione materia quaſtionis, procuratores partium propter hoc ad ſedem apoſtolicam acceſſerunt. Quibus aliquandiu litigantibus coram nobis, quia per confeſſionem partis adverſae conſtituit te poſſeſſionem obedientiae in eodem monaſterio habuiſſe, te reſtituendum decrevimus ad eandem. Verum quia privilegium felicitis memoriae Innocentij Papae praedeceſſoris noſtri ex monaſterij parte nobis exhibitum libertatem plenariam exprimebat, dilectis filiis Magiſtro G. Decano Sueſſionenſi, . . Remenſi Cantori, & . . Succentori Silvanenſi dedi- mus in mandatis ut te in poſſeſſionem obedientiae reſtituto, niſi poſt reſtitutionem tuam infra ſex meſes contra privilegij libertatem rationabile aliquid obiceres & probares, ſuper ſubjectione monaſterij ſupra dicti perpetuum tibi ſilentium ſublato appellacionis obſtaculo imponere procurarent, diſtrictius inhiſcentes ne idem monaſterium ſuper libertate privilegij auderes ulterius moleſtare, quod ſi de partium exiſteret voluntate, cauſam ipſam ſufficienter inſtructam ad noſtram praesentiam remittentes, praefigerent ipſis terminum competentem, quo ſe noſtro conſpectui praefentarent, ſententiam receptura. Partibus igitur in ipſorum iudicium praesentia poſtmodum conſtitutis, cum privilegij copiam habuiſſes, illud voluiſti arguere falſitatis, eo quod facta collatione bullae ipſius privilegij ad alias bullas, ipſa, ſicuti proponebas, minor & diſſimilis aliis videbatur. Auctoritatem quoque rei iudicatae ad evacuandas vires privilegij allegaſti, aſſerens quod felicitis recordationis Alexander Papa praedeceſſor noſter, ſicut per ipſius litteras oſtendebas, ſuper hoc contra monaſterium ſententiam promulgarat. Privilegia inſuper Alexandri praedicti & bonae memoriae Honorij Papae praedeceſſorum noſtrorum inducere procuraſti, in quibus expreſſe dinoscitur eſſe ſtatutum ut Meldenſi Epifcopo a Reſbacenſi Abbate canonica obedientia perſolvatur. Abbas vero monaſterij ſupra dicti propoſuit ex adverſo quod idem monaſterium non ſolum auctoritate privilegij praetaxati plena debet libertate gaudere, verum etiam alia ratione, quia videlicet ſanctus Pharo Meldenſis Epifcopus liberaliſſimum ei duxerat privilegium indulgendum, ſicut in ejuſdem ſancti legenda contineri manifeſte dicebat, adiciens idem Abbas quia de ſententia ſupra dicta, quam tu pro parte

tua duxeras allegandam, uſque ad illum diem nullam unquam audierat mentionem; ſed etſi ſententia vera eſſet, tacite tamen per compositionem amicabilem ſubſequentem fuerat ab ipſa reſeſſum. Talis enim, ut ipſe dicebat, inter bonae memoriae B. Reſbacenſem Abbatem & Stephanum Epifcopum Meldenſem com- poſitio interceſſit, ut idem Abbas ea conditione ipſi obedientiam faceret ut re- pto privilegio libertatis, quod praemanibus non habebat, idem Abbas libertate gauderet, & ad exhibendam eidem Epifcopo obedientiam minimè teneretur. quam compositionem & quaedam alia, quae propoſuerat idem Abbas, ſe aſſeruit probaturum. Die igitur Parisius aſſignato teſtes Abbatis ſupra dicti, Decanus & Succentor, quia tertius iudex intereſſe non potuit, receperunt, & apud Reſbacum examinantes eoſdem, quosdam alios ſenes & valitudinarios receperunt ibidem. Tandem cum tua pars ad majorem fidem ſuper Alexandri ſententia faciendam litteras quorundam Cardinalium & aliorum iudicibus praefentaffer, pars Abbatis objecit quod cum ſemeltre tempus in noſtris eſſet litteris comprehenſum, infra quod probandi quod voluiſti habueras facultatem, poſt tempus illud elapſum munimenta pro parte tua vel probationes alias non poteras exhibere; ſed cum ibi non eſſet aditus probandi praecluſus, iuramentum recipi poſtulabat, quod Capitulum Reſbacenſe ſub animarum ſuarum periculo praefari mandabat, videlicet quod nunquam amplius ſententiam viderant quam tu duxeras exhibendam. Iudicibus autem nolentibus dirimere quaſtionem, cauſam ipſam inſtructam cum procuratoribus partium ad noſtram praesentiam tranſmiferunt, quibus poſtmodum dilectum filium noſtrum Iohannem ſanctae Mariae in vita lata Diaconum Cardinalem dedimus auditorem. Qui cum haec & alia propoſuiſſent plenius coram eo, & idem Cardinalis quae audierat nobis fideliter retuliſſet, nos utriuſque partis rationibus diligenter inſpectis, quia tuas efficaciores eſſe cognovimus rationes, ſubjectionem tibi adjudicavimus monaſterij memorati, ut ibidem liberam habeas tanquam dioceſanus Epifcopus poteſtatem; ita tamen ut per hoc nullum apoſtolicae ſedi praedictum generetur quò minus legitimo tempore, ſi voluerit, ſuam juſticiam proſequatur. Nimirum ſi praefati Innocentij privilegium Alexan-

dro fuit in iudicio presentatum, & ipse tulit sententiam contra illud, ipsum intelligitur reprobasse. Si verò non fuit exhibitum coram eo, prætextu privilegij de novo reperti prædicta non debet sententia retractari. Datum Viterbij XVII. Kal. Iulij, anno decimo.

In Chartulario Ecclesie Meldensis extat præterea epistola Innocentij ad Episcopum, Decanum, & Cancellarium Parisiensem. pro executione superioris sententiae, verbum è verbo descripta ex ea quae data est ad Episcopum Meldensem, mutatis mutandis. In fine vero istius hæc adduntur. Quocirca discretioni vestra per apostolica scripta mandamus quatinus quod à nobis est sententialiter diffinitum faciatis appellatione remota inviolabiliter observari, contradictores, si qui fuerint, vel rebelles per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescentes. Quod si non omnes iis exequendis potueritis interesse, tu ea, frater Episcopo, cum eorum altero nihilominus exequaris. Datum ut in alia. Ista verò commissio extat ex parte in cap. Suborta. De sentent. & re iudic.

PRIORI ET CONVENTUI MONASTERII sancti Salvatoris & sanctae Rotrudis, quod in Torvarensi est parochia constitutum.

*Epist. 97.
De electione
Prioris.*

Cum per privilegium felicis recordationis Alexandri Papæ prædecessoris nostri, quod nobis presentatum inspeximus, vestro monasterio sit concessum ut obeunte ipsius Abbate, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur nisi quem fratres communi consensu vel eorum pars consilij sanioris secundum Deum & beati Benedicti regulam duxerint eligendum, auctoritate presentium districtius inhibemus ne quis super eadem concessione temerè vos impetere vel molestare præsumat, sed liceat vobis & successoribus vestris secundum ipsam nunc & amodo, cum Ecclesiam vestram Abbate vacare contigerit, personam idoneam de gremio vestro vel aliunde per regularem electionem vobis præficere in pastorem, Karrofiensi monasterio humiliter præsentandum, ut ab ipso confirmationem accipiat, & reverentiam ei, quam debet, impendat. Nulli ergo &c. nostræ inhibitionis & concessionis &c. Si quis autem &c. Datum Viterbij V. Non. Iulij, anno decimo.

¶

VVIBERTO PRESBYTERO.

Iustis petentium &c. usque complere. *Epist. 88.*
Cum igitur dilectus filius noster B. Tituli sanctæ Susannæ Presbyter Cardinalis, apostolicæ sedis Legatus, te in Ecclesia sanctæ Sophiæ Canonicum instituerit, nos tuis precibus inclinati, institutionem ipsam, sicut canonicè facta est, ratam habentes, & auctoritate apostolica confirmamus, & presentis scripti privilegio communimus. Nulli ergo &c. nostræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum apud Montem Flaconem IV. Kal. Augusti, anno decimo.

E I D E M.

Cum à nobis petitur. &c. usque perducat effectum. Cum igitur dilectus filius noster P. Tituli sancti Marcelli Presbyter Cardinalis, apostolicæ sedis Legatus, præposituram Ecclesiæ sanctæ Anastasiæ tibi duxerit concedendam, nos tuis precibus inclinati, concessionem ipsam, sicut canonicè facta est, ratam habentes, auctoritate apostolica confirmamus, & presentis scripti privilegio communimus. Nulli ergo &c. nostræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum ut in alia.

ARCHIEPISCOPO S. R. E. CARDINALI, & . . . Archidiacono Mediolanensi.

Venerabilis frater noster . . . Yporiensis Episcopus suis nobis litteris intimavit quòd cum olim, antequam consecratus fuerit in Yporiensem Episcopum, pennas ad volandum in solitudinem assumpsisset, sacerdos quidam, qui tunc Ecclesiam sancti Michaelis Vercellensis regebat, secum in eremo desiderans habitare, ad eum cum litteris venerabilis fratris nostri . . . Episcopi Vercellensis accessit, obsecrans humiliter & devotè ut eum pro serviente ac famulo ad habitandum secum suscipere dignaretur. Cujus supplicationibus inclinatus, ac inductus precibus memorati Episcopi Vercellensis, ejus in hac parte desiderio satisfecit. Accidit autem ut dum idem Presbyter facere quandam capam disponderet, alij qui in eodem loco fuerant congregati, ei ut cucullam faceret suaserunt, asserentes quòd ad altaris officium esset habilior & expeditior ad scribendum, necnon aptior ad laborem & ad cetera quæ ipsum facere oporteret. Quorum suasionibus acquiescens, cucullam fieri sibi permisit: quam cum idem Episcopus vellet secundum consuetudinem

*Epist. 88.
Ei confirmatur institutio canonicus & præbendæ sanctæ Sophiæ per Legatum sibi facta.*

*Epist. 99.
Concessio præposituræ sanctæ Anastasiæ per Legatum sibi facta confirmatur.*

*Epist. 100.
Vt . . . Presbytero ad suam Ecclesiam S. Michaelis Vercellensis licentiam tribuant redeundi.*

consuetudinem benedicere, respondit Presbyter memoratus: *Monachus nolo fieri, nec cuculla nomine cucullam suscipio. nulli voto, nulli ordini, nulli professioni me adhuc alligare intendo. Si manebitis hic, vobiscum ero. Aliis in solitudine non manebo.* Post modicum verò tempus, cum idem Episcopus de mandato sedis apostolicæ ad regimen Yporiensis Ecclesiæ rediisset, præfatus Presbyter, cum proposito, ut dicebat, non redeundi ad eremum, secutus est eum, dicens: *Amado in solitudine non teneor remanere: quia cessante causa, cessare debet effectus. Propter vos accessi ad eremum. Vobis discedentibus, amplius non manebo.* Quem cum idem Episcopus monere diligentius & inducere procurasset ut vel in solitudine, ad quam venerat, vel, si mallet, secum familiariter habitaret, ipse multum hæstans & vacillans, ad solitudinem rediit; in qua cum aliquandiu permanisset, vicini Ecclesiæ supradictæ, cui antea præsidebat, quos velut pastor providus verbo nutrierat & exemplo, totis affectibus suum sibi restitui postulare rectorem. Vnde factum est ut ad eandem rediens civitatem, & ibi moram faciens cum præfato Episcopo Vercellensi, ad regimen dictæ Ecclesiæ regredi non præsumit absque licentia sedis apostolicæ speciali. Nos igitur honestis desideriis vicinorum volentes condescendere, ac utilitati ejusdem Ecclesiæ, quæ sub ipsius regimine tam in spiritualibus quam temporalibus valde dicitur profecisse, paterna cupientes sollicitudine providere, per apostolica vobis scripta mandamus quatinus si præmissis veritas suffragatur, eidem Presbytero auctoritate nostra licentiam tribuatis ad eandem Ecclesiam redeundi, ut per ejus industriam & conversationem honestam auctore Domino temporaliter ac spiritualiter suscipere valeat incrementum. Quod si non ambo &c. tu, frater Archiepiscopo, &c. Datum apud Montemfalconem IV. Non. Augusti, anno decimo.

POTESTATI ET POPULO FLORENTINO.

EX apostolicæ servitutis officio, quosum sapientibus & insipientibus debitores, & ex gratia speciali quam ad civitatem vestram habemus, indemnitate vestris tam in spiritualibus quam temporalibus paterna sollicitudine præcavere volentes, per litteras nostras & dilecti filij G. sanctæ Mariæ in Porticu Tom. II.

Diaconi Cardinalis universitatem vestram diligentius commonere curavimus ut non ex victoria exaltati, sed potius propter Deum & commonitiones nostras, ad pacis tractatum, quem, antea quam fuisset congressi, mediante nuntio nostro cum Senensibus habuistis, rediretis humiliter & devotè. Vos autem, suggerente eo qui in filios superbiæ dominatur, cui est sollicitudo continua pacis profectibus obviare, nec ad Deum nec ad nos debitum habentes respectum, commonitiones nostras & Cardinalis prædicti, quod dolentes dicimus, pertransistis hæctenus aure surda, non attendentes quòd mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, ut hominem (qui ex suggestione diabolica in tantam se superbiæ contra Deum exaltarat quòd deitatis nomen sibi nifus fuerit usurpare juxta suggestionem invisibilis pacis, *Eritis sicut dy, scientes bonum & malum*) reconciliaret patri, non dubitavit manibus tradi nocentum, & in ara crucis, quasi esca sacri corporis sui, præfatum apostatam inimicum pacis in oculis suis capiens pretiosum sanguinem suum fudit, offerens se patri hostiam immaculatam in redemptionem animarum nostrarum. Convertimini igitur, filij karissimi, convertimini, non obturantes aures vestras à voce clamoris Vicarij ejus, dantes gloriam Deo, & apostolicæ sedi devotionem vestram humiliter exhibentes; ne si secus, quod absit, egeritis, & non recipientibus verbum pacis recefferit à vobis Cardinalis prædictus, in testimonium super vos pulverem pedum suorum excutiat, & sequatur quod consequenter in evangelio legitur: *Tolerabilius erit Sodomæ & Gomorræ quàm illi civitati.* Quocirca universitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus, obsecrantes per asperionem sanguinis Iesu Christi & adventum ejus, in remissionem vobis peccaminum injungentes, quatinus humiliemini sub potenti manu Domini, qui superbis resistit & humilibus gratiam largitur, & secundum quòd vobis per alia scripta mandavimus, monitis & consiliis nostris acquiescat omnino: quia tunc victores vos veriùs cognoscetis, cum carnalibus motibus resistentes, in victoria cesseritis soli Deo, cum melior sit sapiens viro forti, & qui dominatur animo, expugnatore urbium. Datum apud Montemfalconem II. Non. Augusti, anno decimo.

Epist. 101.
Sua dicitur ut
monitis sedis
apostolicæ &
Legati ejusdem
acquiescant.

ABBATISSÆ ET CONVENTU
sancti Ciriaci in Gerondod.

Epist. 102.
Abiolvuntur à
solutione cen-
sus unius mar-
cæ argenti.

Nostro apostolatu est compertum quod inclite recordationis Otto Imperator per privilegium suum confirmavit monasterio sancti Ciriaci de Vrbe annum censum unius marcæ argenti à monasterio vestro solvendum. Constituit præterea nobis per litteras Frederici Imperatoris ab eo pro viginti annis censum ipsum solutum fuisse monasterio memorato. Nos autem, ut Ecclesia vestra in sua maneat libertate, paterna volentes sollicitudine providere, consentientibus nuntiis vestris marcæ unam censui nostro duximus adaugendam, vos à solutione ipsius census dicto monasterio faciendam penitus absolventes, quia nos dicto monasterio satisfieri faciemus. Datum apud Montem Flascenem IV. Non. Augusti, anno decimo.

R. CASINENSI ABBATI.

Epist. 103.
Dicit se nolle
respondere lit-
tis ejus.

Recepimus litteras tuas, & quæ continebantur in eis notavimus diligenter. Iis autem super quibus nos consulere voluisti non duximus respondendum, cum consultatio ipsa quæstionem contineat Ecclesiæ Casinensis, quæ inter te ac homines tuos sub examine judiciali dinoscitur agitari. Vnde per iudices ipsos honestius nobis potuisset exponi. Datum Viterbij V. Idus Augusti, anno decimo.

CONSVLIBVS ET POPVLO
Viterbiensi.

Epist. 104.
Vt Malfitanam
puellam super
legitimitate sua
non permittant
ob aliquo mole-
stati.

AD nostram noveritis audientiam pervenisse quod cum Thol. filius quondam Girardi Manituri Malfitanam mulierem carnaliter cognovisset, ex ea tandem filia procreata, ipsam duxit postmodum in uxorem. Verum quia puellam ipsam quidam non esse legitimam asseverant, idem T. nobis humiliter supplicavit ut eidem puellæ paterna super hoc dignarem sollicitudine providere. Cum igitur secundum canonicas sanctiones favore subsequenti matrimonij proles de naturali prius suscepta concubitu, legitima debeat reputari, universitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus si est ita, prædictam puellam super legitimitate sua non permittatis ab aliquibus molestari. Datum apud Montem Flascenem III. Non. Augusti, anno decimo.

CONSVLIBVS VITERBIENSIVS.

Cum res Paterinorum decreverimus publicari, ne quis in fraudem, occasione depositi, eas detinere contendat, præsentium vobis auctoritate concedimus ut apud quoscunque, sive in Viterbio, sive in ejus districtu, res hujusmodi repereritis, liceat vobis illas accipere, ipsarumque rerum detentores, prout expedierit, arbitraria pœna punire. Quod ut liberius exequi valeatis, firmiter inhibemus ne hujus executionis obtentu futuri Consules vos præsumant ausu temerario molestare. Nulli ergo &c. nostræ concessionis & inhibitionis &c. Si quis autem &c. Datum Viterbij II. Idus Augusti, anno decimo.

Epist. 105.

ADELL. ABBATISSÆ SANCTÆ DEI
genitricis sempèque virginis Mariae &
sancti Petri Apostolorum principis, sancti-
que martyris Ciriaci in Gerondod, ejusque
sororibus canonicè substituendis.

Prudentibus virginibus, quæ sub habitu religionis, accensis lampadibus, per opera sanctitatis jugiter se præparant obviam sponso venire, sedes apostolica debet patrocinium impertiri; ne forte cuijlibet temeritatis incurtus aut eas à proposito revocet, aut robur (quod absit) sacræ religionis infringat. Eapropter, dilectæ in Christo filiæ, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & præfatum monasterium in Gerondod, quod in fundo beati Petri, quem bonæ memoriæ G. Marchio cum tota proprietate sua Ecclesiæ Romanæ obtulit intuitu pietatis, noscitur esse constructum, in quo divino estis obsequio mancipatæ, ad exemplar felicis recordationis Iohannis & Leonis prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum cum Clericis ministerialibus & omnibus ad idem monasterium pertinentibus sub beati Petri & nostra protectione suscipimus & præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes ut ordo canonicus, qui in eodem monasterio secundum Deum institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones & quæcunque bona idem monasterium in præsentibus justè & canonicè possidet, aut in futurum concessionem Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit

Epist. 106.
Confirmantur
eis libertates &
immunitates, &
conceduntur
eis nonnulla
privilegia.

adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum in quo præfatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis. Forensam Ecclesiam, cum capellis. Monasterium in Frosé, cum ipsa villa & duabus parrochiis positis in eadem. Alvensam majorem & minorem, cum capella & duabus parrochiis. Egelsenem cum capella Abbatissæ & tribus aliis Ecclesiis. Waledalen. cum capella Abbatissæ & parrochia. Padebur-nen. cum duabus Ecclesiis. Hetteborn. cum parrochia. Quatuor villas quæ nominantur Polege, cum Ecclesia. Nacterstede, cum Ecclesia. Iezeze cum Ecclesia. Strenze, cum Ecclesia. Drogebulen. cum Ecclesia. Bernezingerot, Ethelbelingerot cum Ecclesia. Behem, Wellebeke, Genezendorp, Baleberge, Benendorp, Analaborc, Hachebornen viginti quinque mansos, in Henrikestorp viginti septem mansos, in Plezege septem mansos, Alkendorp duodecim mansos, in occidentali Hegelen triginta mansos, in Grovingen triginta tres mansos, in Blexentorp triginta septem mansos cum parrochia, in Ammendorp tres mansos, in Hergerstede & in Wersterhusen sedecim mansos, in Remestorp decem & septem mansos & dimidium, cum foro, & viginti curtes pertinentes ad forum cum Ecclesia, in Wallenthorp quatuor mansos, in Mulendorp sex mansos, in Cumelez decem mansos, in Nientorp sex mansos, in Afmerleve viginti duos mansos, cum Ecclesia, in Zorchewist octo mansos, in Stormiz viginti duos mansos, in Drosége tredecim mansos, in Choctede duos mansos, in Sinselve duos mansos, in Wederstede dimidium mansum, in Winnige duos mansos, in Wicfedherothe novem mansos, in Hachemerslephe decem & octo mansos, in Gaterslephe tres mansos, in Welpeslephe tres mansos, in Wedestorp unum mansum, in Daldorp sex mansos, in Remstede unum mansum, in Wipere unum mansum, in Avensleve duos mansos, in Rodolfesbure duos mansos, in Sulthen duos mansos, in Retmerfleve viginti mansos, in Menstede duos mansos, in Scolene unum mansum, in Burgewiz duos mansos, in Leveze duos mansos, in Lere unum mansum, in Thederzengerohht unum mansum, in Wendelmersbroche duos mansos, in Mandorp unum mansum, in Cephen duos

Tom. II.

mansos, in Abberohht unum mansum. Sane novalium vestrorum, quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, tam de terris cultis quam incultis, sive de hortis & virgultis, & piscationibus vestris, vel de nutrimentis animalium vestrorum, nullus à vobis decimas exigere vel extorquere præsumat. Ad hæc, novas & indebitas exactiones ab Archiepiscopis, Episcopis, & aliis Ecclesiarum Prælatiis in eadem Ecclesia fieri prohibemus. Prædictorum autem prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, prohibemus omnem cuiuslibet Ecclesiæ sacerdotem, præter apostolicam sedem, habere aliquam in vestro monasterio ditionem. Præterea beatorum Apostolorum Petri & Pauli auctoritate inhibemus ut nullus Rex, Dux, Marchio, Comes, vel alia secularis persona licentiam habeat ipsum monasterium aliquibus hominibus in beneficium dare, ut profectò juxta id quod subjectum apostolicæ sedi privilegij firmitate consistit, inconcusè ditatum permaneat, & locis ac rebus, tam iis quas moderno tempore habet vel possidet, quam quæ futuris temporibus in jure ipsius monasterij divina pietas voluerit adaugere ex donis, oblationibus, decimisque fidelium, absque ullius personæ contradictione firmitate perpetua perfruantur. Obeunte verò te nunc ejusdem loci Abbatissæ, vel earum aliqua quæ tibi successerit, nulla ibi qualibet subreptionis astutia vel violentia præponatur, nisi quam sorores communi consensu, vel earum pars consilij sanioris, secundum Dei & timorem & canonicas sanctiones providerint eligendam. Libertates quoque & immunitates antiquas & rationabiles consuetudines monasterio vestro concessas & hæctenus observatas, ratas habemus, & eas perpetuis temporibus illibatas permanere sancimus. Ad hæc, auctoritate apostolica prohibemus ut nullus publicus iudex vel quilibet ex judiciaria potestate in loca præfati monasterij ad causas audiendas ingredi audeat, vel freda seu tributa & conjectus aliquos exigendos, aut mansiones vel paratas faciendas, fidejussores tollendos, homines ipsius Ecclesiæ constringendos, teloneum vel palafredos ab ipsius hominibus requirendos, eosdem homines sive litos vel liberos ad mallum convocandi, vel exercendi aliquam potestatem, nisi Advocatus quem Abbatissæ ejusdem loci communi consensu fororum suarum ad hoc duxerit eligendum. Ad indicium autem per-

H ij

60 Epistolarum Innocentij III.

ceptæ hujus à sede apostolica libertatis duas marcas & dimidiam puri argenti nobis nostrisque successoribus annis singulis persolvētis. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temerè perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Salva apostolicæ sedis auctoritate & diocesanorum Episcoporum canonica justitia in Ecclesiis non exemptis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, &c. usque districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eisdem loco sua jura servantibus &c. usque in finem. Amen. Datum Viterbij per manum Iohannis sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Cardinalis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarij, V. Idus Augusti, Indictione VI II. incarnationis dominicæ anno MCCVII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno decimo.

ABBATI MALLEONENSI.

Epist. 107.
Mandatur ut
A. de Scobol ad
primam cogat
redire uxorem.

EX parte tua fuit propositum coram nobis quòd cum A. de Scobol. . mulierem duxerit in uxorem, & cum ea fuerit diutius commoratus, ipsam carnaliter non cognovit. Vnde bonæ memoriæ W. Picavenfis Episcopus, cum ei de frigiditate viri tam per ipsius quam mulieris confessionem plenius constitisset, inter eos divortium celebravit. Verùm postmodum alij nupsit mulier supradicta, & præfatus A. duxit aliam in uxorem, quam carnali commixtione cognovit. Vnde quæristi per sedem apostolicam explicari utrum dictus vir debeat ad primam redire, vel manere potiùs cum secunda. Nos igitur inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd cum ex post facto appareat fuisse præfatum Episcopum circumventum, dictus A. ut ad primam redeat est cogendus. Datum Viterbij XIV. Kal. Septembris, anno decimo.

ABBATI ET MONACHIS
Resbacensibus.

Epist. 108.
Confirmantur
privilegia eorum
& omnes
libertates & immunitates.
Vide supra
epist. 96.

Licet monasterium vestrum per privilegium felicitis recordationis Innocentij Papæ prædecessoris nostri plenè videretur libertatis prærogativa gaudere, emergente tamen postmodum inter bonæ memoriæ. Meldensem Episcopum & mo-

nasterium ipsum super ejusdem subjectione scrupulo quæstionis, beatæ memoriæ Alexander Papa prædecessor noster, ad cuius præsentiam eadem fuerat causa delata, ipsius causæ meritis intellectis, jus episcopale in monasterio vestro Meldensi adjudicavit Episcopo. Postea quoque quæstionis ejusdem coram nobis materia suscitata, causam ipsam per dilectos filios. . Sueffionensem Decanum, H. Cantorem Remensem, &. . Succentorem Silvane-ctensem examinari fecimus diligenter. Qui cum eandem causam ad nos remisissent sufficienter instructam, nos utriusque partis rationibus intellectis, quia cognovimus efficaciores Meldensis Episcopi rationes, subjectionem eidem monasterij vestri adjudicare curavimus, ut liberam ibidem tanquam diocesanus Episcopus habeat potestatem; ita tamen ut per hoc nullum apostolicæ sedi præjudicium generetur quòd minus legitimo tempore, si voluerit, suam justitiam prosequatur. Verùm quia possessiones & alia bona monasterij memorati per illud privilegium Innocentij eidem sunt monasterio confirmata, nos ipsius prædecessoris nostri vestigiis inherentes, vobis & per vos ea monasterio vestro, sicut eadem justè ac pacificè possidetis, auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti privilegio communitimus. in quibus hæc propriis nominibus duximus exprimenda. Burgum videlicet ipsius monasterij, quod Resbacus dicitur, cum omnibus suis appenditiis, cum Ecclesiis & decimis, cum servis & ancillis, cum pratis aut pascuis, cum aqua quæ dicitur Mucra, seu omni piscatione, insulis quoque ac molendinis, necnon & piscatoriis, cum pontibus etiam cunctisque ipsius aquæ transitoriis, & cum omnibus sibi adjacentibus, cultis & incultis. Villam Orlei & villam Montborr. cum earundem villarum Ecclesiis, decimis, servis & ancillis, pratis & pascuis, & cum omnibus eidem adjacentibus cultis & incultis. Villam quæ Vltiacus dicitur, & villam quæ Septemfortes dicitur, cum earundem villarum Ecclesiis, decimis, servis & ancillis, cum pratis & pascuis, & earum appenditiis cultis & incultis. Portum de Fai dimidium. Villam quæ Brigein dicitur, cum matre Ecclesia & decimis ad eam pertinentibus, cum servis & ancillis, cum pratis & pascuis, & aliis circumadjacentibus tam cultis quam incultis. Villam quæ dicitur Montiniacus, cum Ecclesia & decima & sibi circumadjacentibus

ribus, pratis, pascuis, terris cultis & incultis. Villam quæ dicitur Capella super Mucram, & villam quæ dicitur Curmaiot super eandem ripam, & villam quæ dicitur Malerei super eandem ripam, & villam quæ dicitur Veretum super eandem ripam, cum earundem villarum Ecclesiis, decimis, servis & ancillis, molendinis, piscationibus, pratis, pascuis, & omnibus appenditiis cultis & incultis. Villam quæ dicitur Campucoëllus, cum Ecclesia, decima, servis, ancillis, pratis, pascuis, & omnibus appenditiis cultis & incultis. Villam quæ appellatur Nemus sancti Petri dimidiam, cum suis appenditiis cultis & incultis. Villam quæ dicitur Meri cum Ecclesia, decima, servis, ancillis, pratis, pascuis, piscationibus, & omnibus suis appenditiis cultis & incultis. Villam quæ dicitur Belluslocus, cum Ecclesia, decima, servis, ancillis, pratis, pascuis, piscationibus, & omnibus suis appenditiis cultis & incultis. Villam quæ dicitur Herbitia dicitur, cum Ecclesia, decima, servis, ancillis, pratis, pascuis, & sibi adjacentibus cultis & incultis. Villam quæ dicitur Agili mansio, cum Ecclesia, decima, servis, ancillis, pratis, pascuis, & sibi adjacentibus cultis & incultis. Decimam villæ quæ dicitur Semonia, cum terra appendente, cum servis & ancillis. Terram & decimam villæ quæ dicitur sancti Lupi, cum servis & ancillis. Villam quæ dicitur Luqueius super ripam Materni fluminis, cum servis, ancillis, pratis, pascuis, & suis appenditiis cultis & incultis. Super eandem ripam, possessionem quæ dicitur Porterum, & alteram quæ dicitur Vernolium, & tertiam quæ Capella vocatur, cum servis, ancillis, pratis, pascuis, & aliis appenditiis cultis & incultis. Circa castrum quod appellatur Breias, villam quæ dicitur Bruceium, cum Ecclesia, decima, servis, ancillis, pratis, pascuis, & aliis appenditiis cultis & incultis. Apud alterum Bruceium, terraticum & censum, cum servis & ancillis. Iuxta castrum quod dicitur Mons-mirellus, villam quæ dicitur Marcungia, cum servis & ancillis, pratis, pascuis, & aliis appenditiis cultis & incultis. Prohibemus insuper ne prædictæ occasione sententiæ à nobis latæ Meldensis Episcopus vos vel monasterium vestrum indebitè aggravet vel molestat, quia privilegium meretur amittere qui permittit sibi abutitur potestate. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis &

prohibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Viterbij XVII. Kal. Septembris, anno decimo.

VNIVERSIS ARCHIEPISCOPIS
& Episcopis per Saxoniam constitutis.

Cum exinjuncto nobis servitutis officio in jure suo providere universis Ecclesiis teneamur, ad Ecclesiam sancti Ciriaci in Gerondod debitum habentes respectum, ipsius quieti & paci paternam duximus sollicitudine specialiter providendum. Quocirca fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus si venerabilis frater noster . . . Episcopus Halverstadenensis, in cujus diocesi Ecclesia ipsa consistit, chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes Clericorum qui ad sacros ordines fuerint promovendi, & cetera ecclesiastica sacramenta à dilectis in Christo filiis Abbatissa & sororibus ipsius Ecclesiæ requisitus recusaverit exhibere, cum monasterium illud ad Romanam Ecclesiam nullo pertineat mediante, vos auctoritate nostra eidem gratis & sine pravitare qualibet impendatis. Præterea volumus & mandamus ut si quando de malefactoribus suis parrochianis vestris ad vos duxerint querimoniam deferendam, vos eis plenam de ipsis justitiam sublato appellationis obstaculo faciatis. Datum Viterbij VIII. Kal. Septemb. anno decimo.

CÆSARAVGUSTANO EPISCOPO.

Quid per novalis vocabulum intelligi debeat à nobis tua fraternitas requisivit. Licet autem quidam dixerint quod novale sit terra præcisa quæ anno cessat, aliis asserentibus quod ex silva quæ ex arboribus extirpatis ad cultum redigitur, quarum utraque interpretatio colligitur ex civilibus legibus, nos tamen inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod eam credimus antecessorum nostrorum intentionem fuisse, cum piis locis indulgentiam de novalibus concesserunt, ut novale intellexerint agrum de novo redactum ad cultum, de quo non extat memoria quod aliquando cultus fuisset. Sed nec de quolibet tali credimus eidem indulgentiam fore concessam, nisi de illuduntaxat cujus decimas religiosus conventus potest absque gravi detrimento

H iij

Epist. 109.
De privilegiis
monasterij in
Getondod.

Epist. 110.
Declaratur
quid per novalis
vocabulum
intelligatur.
Cap. Quid per
novalis. De
verb. signif.
Vide Reginc-
nem lib. 1. c.
44.

parrochialis Ecclesiæ retinere, cum sæpe sit talis locus incultus de quo parrochialis Ecclesia magnos percipit decimarum ratione proventus. Datum Viterbij XI. Kal. Septembris, anno decimo.

ABBATI CISTERCIENSI ET PETRO
de Castronovo apostolice sedis Legatis.

Epist. 111.
Ad quem peti-
near dominium
urbis Massi-
liensis.

Significante venerabili fratre nostro Arelatensi Archiepiscopo cum multis Episcopis ad nostram noveritis audientiam pervenisse quod cum cives Massilienses in fœdus pacis convenissent cum eis, gravis ex parte dilecti filij nobilis viri Hugonis de Baucio querimonia fuit proposita contra eos, videlicet quod B. quondam domino Massilia viam universæ carnis ingresso, cum civitas Massiliensis ad nobilem mulierem B. filiam ejus jure noceretur hereditario pertinere, cives ipsi Roncelinum fratrem dicti defuncti, monachum & Subdiaconum, in Abbatem electum, cum impetu populari de monasterio extrahentes, lacerato ipsius habitu, consentientem & volentem, in suum & dictæ civitatis dominum non sine magna divinæ majestatis offensa & gravi præfatæ nobilis præjudicio assumpserunt. Quamobrem dictus Hugo de Baucio, qui sæpefatam nobilem duxit legitime in uxorem, prolemque suscepit ex ea, cum nobili viro W. de Baucio Principe Arausicensi germano suo memoratis Episcopis & nobis humiliter supplicavit ut cum ipsi fideles existant Ecclesiæ ac devoti, & ad promotionem pacis juxta mandatum nostrum intendant viriliter & potenter, eidem Hugoni super adipiscenda hereditate uxoris suæ dignaretur Ecclesia subvenire. Cum igitur occurrere debeat sedes apostolica præsumptionibus malignorum & eorum excessus pastorali sollicitudine cohibere, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatinus in dictos cives, ut memoratum Roncelinum excommunicatum, apostatam, & perjurum, à dominio suo, quod contra proprium juramentum in contemptum Dei & fidei Christianæ opprobrium detinet occupatum, prorsus amoveant, & supradictæ nobili hereditatem restituant, ut tenentur, per excommunicationis & interdicti civitatis & terræ ad ipsius dominium pertinentis sententias, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, sicut justum fuerit compellatis. Attentius provisuri ut sententias ipsas faciatis in monasterio sancti Victoris appel-

latione remota inviolabiliter observari. Datum Viterbij XI. Kal. Septembris, anno decimo.

CVSENTINO ARCHIEPISCOPO
& Episcopo Marturanensi.

Sedens iniquitas super talentum plumbi quosdam malitiæ perversitate gravatos tam miserabiliter in vitiorum ima depressit ut latantes cum male fecerint, ac in rebus pessimis exultantes, ex quadam delinquendi consuetudine in tanta prævaricationis devenere contemptum ut licet per multimodæ transgressionis excessus contra se non immerito provocent iram Dei, ad Ecclesias tamen & ecclesiasticos viros, in reprobum sensum dati, manus extendere non formidant, ipsorum bona præsumptuosis ausibus invadentes & dantes in direptionem & prædam. Credebamus sanè quod vexatio dedisset intellectum auditui, & nobilis regni Sicilia diutinæ tribulationis aculeus docuisset per justitiæ semitam ambulare. Sed, quod dolentes dicimus, videntur eorum aliqui inter flagellorum malleos duruisse, dum eò minùs ab illicitis abstinent quò potius persecutionis acerbitas invalescit. Sicut enim venerabilis frater noster P. Militensis Episcopus graviter conquestus est coram nobis, nobilis vir Comes Amfufus, Ecclesia Militensi vacante, turrim ipsius, in qua consueverant esse campanæ, fraudulenter invadens, Comiti R. fratri suo assignavit eandem: qui tam Episcopum ipsum quam Ecclesiam suam intolerabili vexatione fatigans, domos episcopales & Canonicorum etiam & Clericorum Militensium occupavit, illas ad usum suum & suorum minùs honestè quam deceat retinendo. Frumentum insuper, vinum, hordeum, & alia bona tam Episcopi quam Ecclesiæ capiens, ipsa pro suæ voluntatis arbitrio dissipat & consumit, ac homines ejusdem Ecclesiæ indebitis angariis & variis gravaminibus non desinit molestare. Præterea Canonicos & Clericos Militenses sine causa rationabili sæpe capiens, quosdam bonis propriis spoliat, quosdam tamdiu detinet carcerali custodiæ mancipatos donec ipsos ad intolerabilem ferè redemptionem adducit. Dicitur etiam Comes R. cum quoddam castrum de novo construxerit, & homines Ecclesiæ nequiret inducere ut habitarent ibidem, casale de Karna ad eandem Ecclesiam pertinens dissipavit, eosdem homines de locis propriis expel-

Epist. 111.
De protectione
Episcopi Militensis
adventus
Comitem Am-
fufum.

lendo. Idem quoque Comes Amfufus, dum turrim prædictam & Ecclesiam occupavit, pecuniam, equitaturas, frumentum, vinum, hordeum, & alia nonnulla violenter accepit, de quibus postmodum nullatenus satisfecit. Et in iis & multis aliis idem Comites usque adeo persequuntur memoratum Episcopum & affligunt ut suam Ecclesiam deserere sit coactus. Cum igitur hæc & alia gravamina, quæ idem Episcopus nobis exposuit, nolimus, quia non possumus, sub dissimulatione transire, fraternitati vestræ per apostolica scripta districtè præcipiendo mandamus quatinus inquisita super præmissis plenius & cognita veritate, prædictos Comites moneatis attentius & efficaciter inducatis ut eidem Episcopo tam domos episcopales, Canonicorum, & Clericorum, & turrim jamdictam, quam alia quæ abstulisse noscuntur, sine difficultate qualibet restituant, ut tenentur, & permittant pacificè possidere, de damnis & injuriis irrogatis satisfaciendo competenter eidem. Alioquin ipsos per totam Calabriam & Siciliam auctoritate nostra denuntietis excommunicationis vinculo innodatos, & totam terram eorum ecclesiastico suppositam interdicto, facientes tam excommunicationis quam interdicti sententiam sublatò appellationis obstaculo usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari. Volumus insuper & mandamus ut generaliter indicere studeatis ut ad quamcumque terram interim venerint idem Comites, divina officia eis presentibus nullatenus celebrentur. Quòd si non ambo &c. alter vestrum &c. Datum Viterbij VIII. Kal. Septembris, anno decimo.

.. LONDONIEN. . HELIEN.
& VVigornien. Episcopis.

Epif. 119.
De causa Archiepiscopi Cantuariensis adversus Regem Anglorum.

Ilius testimonium invocamus qui testis est cælo fidelis quòd kar. in Christo fil. nostrum I. Regem Anglorum illustrem sincerissima semper caritate dileximus, & usque adeo erga ipsum exuberavit nostræ gratiæ plenitudo ut plurimi Principum in devotione sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ non solum minùs ferventes extiterint, sed quidam facti sint etiam indevoti. Si quando enim in eum vel regnum suum fragor turbationis inva-
luit, sedes apostolica pia gestans viscera circa eum, potenter ipsum adjuvit, & in multorum invidiam à multis angustiis relevavit. Verùm, quod dolentes referi-

mus, usque adeo gratiæ nostræ se reddidit ingratum ut nequaquam videamur eum beneficiis atraxisse, sed injuriis provocasse, cum nostris immo Dei dispositionibus se opponens, ea minùs sano ductus consilio non formidet incipere quæ in ejus possunt grave periculum redundare. Quæ verò sint illa non credimus exprimenda, cum vobis sint magis nota quam nobis. Verùm quamvis devotionem ipsius Regis valde nobis necessariam reputemus, non minùs tamen, sed forsitan longè ampliùs extimare potest & debet nostram sibi gratiam opportunam, quemadmodum evidentius, si bene recolit, jam percepit. Sed ipse immemor omnium, jurisdictionem nostram non solum impedire, verùm etiam evacuare conatur, licèt nos suam numquam minuere, sed semper studuerimus defendere. Illudque potius deberet attendere, quòd Principes illi qui libertatem ecclesiasticam impugnando, indubitam sibi super Ecclesiis conati sunt arripere potestatem, divino judicio penè penitus defecerunt, qui verò sanctam Ecclesiam in sua libertate fovendo, digno venerantur honore, de bono semper in melius prosperantur. Ceterùm ad quem finem ex incepta possit persecutione venire nequaquam attendit: quia si finem prudenter attenderet, ab incepto procul dubio declinaret, cum præter divinam offensam, nisi quantociùs resipuerit, gravem sit incursum jacturam; quia durum est ei contra stimulum calcitrare. Absit enim ut in tam iniquo proposito populus Anglicanus, qui verè Christianus existit & zelator fidei orthodoxæ, contra Regem cœlestem Regem sequatur terrenum, corporalia spiritualibus præferendo, cum non solum Clerici sed & laici tantæ discretionis & devotionis existant ut norint & velint distinguere inter illa quæ reddenda sunt Cæsari & ea quæ reddenda sunt Deo. Cum igitur honori suo pariter & saluti vix credamus hoc tempore posse utiliùs provideri quam ut Cantuariensis Ecclesia talem Pontificem habeat qui fama, scientia, & vita præclarus, ad ea quæ Dei sunt eum documentis probare valeat & exemplis, ac tota sibi mentis affectione coherens, sanum ei consilium circa spirituales & temporales utilitates impendat, quoniam hæc in venerabili fratre nostro S. Cantuariensi Archiepiscopo S. R. E. Cardinali novimus convenire, licèt molestissimum nobis esset eum à nostro latere separare, ut qui quasi nobiscum hæcenus

Vide Martini
thrum Paris.
ad an. 1207. &
1208.

universali præferat Ecclesiæ, secundum vocationem de ipso factam Cantuariensi metropoli specialiter præferretur, quia tamen utilitati ejusdem Regis suæque salutis desideramus consulere, ac ipsius profectibus intendimus providere, Archiepiscopum ipsum à Conventu Cantuariensis Ecclesiæ canonicè postulatum pariter & electum nostris manibus consecravimus, & Palleo de corpore beati Petri sumpto, insigni videlicet plenitudinis pontificalis officij sibi dato, ad regimen Ecclesiæ sibi commissæ duximus destinandum. Quamvis igitur Regem ipsum, ut in testimonio Dei loquamur, sincerissimè diligamus, & ipsius honori desideremus deferre, quia tamen Deo magis quam hominibus deferre nos convenit, & in executionem justitiæ non debet esse personarum acceptio vel delectus, fraternitatem vestram monemus attentè & hortamur, per apostolica scripta districtè præcipiendo mandantes quatinus diligentius attendentes quòd juxta sententiam sapientis qui arguunt laudabuntur, & super eos veniet benedictio, induti virtute spiritus ex alto, & assumentes gladium spiritus, quod est verbum Dei, Regem ipsum pariter adeatis, eumque in spiritu libertatis reverenter ut Regem hortemini, & diligenter ut filium inducatis, quatinus animabus salutem, quietem populis, honorem Deo, & Ecclesiæ providens libertatem, sanis consiliis acquiescat, & præfato Archiepiscopo, quem, quicquid sinistra de ipso fuerit sibi detractioe suggestum, fidelem ei novimus & devotum, dignam reverentiam & debitum honorem impendens, & cognoscens hoc factum non tam ab homine quam à Deo, dispositioni divinæ prompto favore consentiat, ut idem Archiepiscopus sincera sibi devotione cohærens, circa gregem sibi commissum à Domino suum efficaciter valeat officium exercere. Alioqui omni mundano timore postposito, ac remoto cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, per totam Angliam generalem interdicti sententiam proferatis, nullum ibi, præter parvulorum baptismi & poenitentias morientium, ecclesiasticum permittentes officium celebrari, quam & vos plenius observetis, & faciatis ab omnibus per censuram ecclesiasticam inviolabiliter observari. Scituri pro certo quòd si qui forsitan, quod non credimus, contumaci spiritu præsumperint obviare, sic eorum curabimus præsumptionem corri-

gere quòd terrore ad posteros derivato talis non transibit insolentia in exemplum, sed eorum correctio terrore poterit universos. Quòd si nec sic vexario ipsi Regi dederit intellectum, quia pater filium quem diligit corripit, & Deus quos amat arguit & castigat, manus nostras in eum curabimus aggravare; ut sic demum medicinali manu sanatus, in gratiarum nobis actiones assurgat. Illos autem qui caput ejus oleo peccatoris impinguant, foventes ipsum in malo, tanquam adulatores despiciat, & velut corruptores expellat. Nos quoque, qui talium corruptelas non penitus ignoramus, pro meritis sibi curabimus auctore Domino respondere. Tales igitur in hujusmodi executione mandati vos exhibere curetis quòd Deum magis quam hominem comprobemini revereri; nec sitis ex illis qui canes muti sunt, non valentes latrare. Quòd si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum ut in alia.

IANVENSIS ARCHIEPISCOPO.

Quemadmodum si vir mulieri jurasset, quando contraxit cum illa, quòd eam semper pro legitima teneret uxore, ipse quidem pro fornicatione quam mulier antea commisisset non posset illam dimittere, sed pro fornicatione quam postea perpetraret eam dimittere posset non obstante hujusmodi juramento, quoniam in eo talis esset subintelligenda conditio, si videlicet illa in legem conjugij non peccaret; ita si quis juravit se ducturum aliquam in uxorem, ipse profectò non potest ei fornicationem opponere præcedentem, sed subsequenter ei potest opponere, ut illam non ducat in conjugem; quoniam in illo juramento talis debet conditio subintelligi, si videlicet illa contra regulam desponsationis non venerit. Alioquin, si post hujusmodi juramentum publica meretrix fieret, teneretur eam ducere in uxorem, quod est prorsus absurdum. Nam si post contractum conjugium vir propter fornicationem licitè potest uxorem à sua cohabitatione dimittere, longè fortius ante conjugium celebratum propter eandem causam sponsus licitè potest in suam cohabitationem non admittere sponsam, quia turpius eicitur quam non admittitur hospes, non obstante in alterutro casu vinculo juramenti; quòd quidem, propter subintelligendam conditionem, est tale ut is qui juravit, ad utrumque sine transgressione se possit habere.

Epist. 114.
Committere
causa divortij
adulterij com-
missi.
Cap. Quemad-
modum. De ja-
rejur.

bere. Quod si post hujusmodi juramentum mulier fieret non solum leprosa, sed etiam paralytica, vel oculos aut nasum amitteret, seu quicquam ei turpius eveniret, numquid vir teneretur eam ducere in uxorem? Profecto *nuptam non posset dimittere. Sed numquid non ductam admittere teneretur, quamvis interdum contractum non dirimat quod impedit contrahendum. Illud autem juramentum est procul dubio temerarium, si vir juret uxori quod eam super nullo crimine accusabit: quia si mulier fieret infidelis & nollet cohabitare viro absque contumelia creatoris, vel ut illum pertraheret ad infidelitatis errorem, vir incunctanter deberet illam impetere apud judicem suum, ut eam, nisi penitus resipisceret, omnino dimitteret secundum canonicas sanctiones. Quod si expressè jurasset quod eam super adulterio non impeteret, essetne servandum hujusmodi juramentum, cum scriptura testetur quod patronus est turpitudinis qui celat crimen uxoris? Et secundum regulam evangelij, si primò & secundò correctà resipiscere nollet, dicendum esset Ecclesie, ut tanquam ethnica & publica deinde vitaretur, neve per hoc libera præberetur ei peccandi facultas, propter impunitatem peccati. Sed numquid vir ei non potest dimittere in ipsum peccanti, non solum septies, sed etiam usque septuagies septies secundum evangelicam veritatem? Tutius igitur in hoc casu videtur ut propter jurisjurandi religionem vir accusare desinat uxorem ad divortium celebrandum, quanquam eam denunciare possit ad poenitentiam peragendam. Pensato itaque hujus responsionis tenore procedas in causa super qua nos consulere decrevisti. Datum Viterbij Kal. Septembris, anno decimo.

CAPITULO ECCLESIE
Ravennatensis.

AD tantam, sicut dolentes accepimus, Ecclesia vestra necessitatem devenit ut præter alias incommoditates ipsius grandes & graves, pontifica liaetiam ornamenta sint pignori obligata, ita quod venerabilis frater noster Archiepiscopus vester non habet cum quibus congruè valeat pontificale officium celebrare. Nos igitur ipsius necessitati paterno compatiētes affectu, ad ejus indigentiam ex abundantia nostra supplendam fieri jussimus pontificalia indumenta, videlicet tunicam, dalmaticam, & planetam de op-

Tom. II.

timo examito rubeo, grammatibus & aurifrigiis decenter ornata, & tam ipsa quam amictum, albam, stolam, cingulum, & manipulum eidem Archiepiscopo & per eum Ecclesie tribuimus Ravennati, sub anathematis interminatione vetantes ne quisquam ea quomodolibet alienare præsumat, sed ad usum Archiepiscopi, qui pro tempore fuerit, ex apostolicæ sedis statuto in jure Ecclesie Ravennatis semper consistant. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ donationis, prohibitionis, & constitutionis &c. Si quis autem &c. Datum Viterbij.

ARCHIEPISCOPO RAVENNATENSIS.

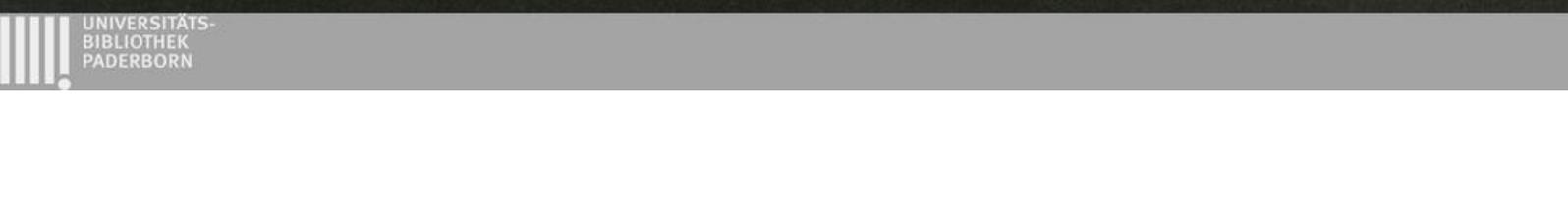
Licet causam quæ inter te ac Ecclesiam tuam ex una parte & dilectos filios commune Faventie ex altera vertebatur super jurisdictione, honore, atque districtu in villa Lucij sancti Petri & castro Arioli, quæ ad tuam Ecclesiam dicebantur de jure spectare, sæpe diversis iudicibus commiserimus, quia tamen per eorum aliquos non fuit utiliter in negotio ipso processum, partibus demum dedimus in mandatis ut pro ipsa causa nostro se conspectui præsentarent. Quarum procuratoribus cum instrumentis de rato in nostra postmodum præsentia constitutis, cum fuisset aliquandiu coram nobis super quibusdam exceptionibus disputatum, Iconomus tandem Ecclesie tuæ proposuit in hunc modum, quod cum omnimoda jurisdictio, honor, atque districtus, & alia quædam ad hæc spectantia in prædictis locis ad Ecclesiam pertineant memoratam & in ipsorum quasi possessione plenaria diu fuerit & quietata, commune Faventie ipsam super præmissis contra justitiam molestabat, homines prædictorum locorum cogendo in collectis sibi, exercitu, cavalcatis, laboreris, bannis, & placitis, angariis & parangariis respondere, ac domicilia in civitate sibi constituere Faventina. Vnde petebat idem Iconomus ut Faventinos ipsos ab hujusmodi perturbatione ac molestatione indebita faceremus auctoritate apostolica cohiberi. Ad cujus postulationem Syndico communis Faventie respondente, ac interrogationibus & responsionibus redactis in scriptis, juramentum calumnie fecimus utrique præstari. Verum quia utrique parti erat plurimum onerosum ut testes produceret coram nobis, venerabili fratri nostro Placentino Episcopo dedimus in præceptis ut infra tres menses post susceptionem

I

Epist. 116.
De controversia inter Ecclesiam Ravennatem & Commune Faventinum.
Cap. Licet causam. De probationibus.

In Tertio
causæ dicitur

Epist. 111.
Vt provident
Archiepiscopo
sua quædam
pontificalia in-
dumenta.

litterarum nostrarum testes appellatione remota reciperet quos utraque pars tam super principali negotio quam in personas testium duceret producendos, ita videlicet ut effrenata testium multitudine refrenata, hinc inde quadragenarium numerum testium excedere nullatenus pateretur; ac eisdem prudenter examinans, & inquirens de circumstantiis diligenter, attestaciones ipsas nobis sub sigillo suo fideliter transmitteret consignatas; iungens partibus ut ad nostram venirent presentiam sic instructa; quatinus attestacionibus publicatis, & instrumentis exhibitis, iustam a nobis, auctore Domino, sententiam reportarent. Dicitur autem Episcopus testes juxta numerum in nostris litteris diffinitum ab utraque parte recipit. Sicque postmodum utriusque partis procuratores cum attestacionibus consignatis ad nostram presentiam redierunt. Porro attestacionibus solemniter publicatis, Syndicus Faventinorum proposuit se velle in personas testium ex parte altera productorum quadam obicere ac probare, Iconomo Ecclesie asserente id fieri non debere. Super quo cum fuisset hinc inde aliquandiu altercatum, tandem interloquendo decrevimus ipsum super hoc nullatenus audiendum, cum infra trium mensium spatium in nostris litteris comprehensum hujusmodi testes producere non curavit, infra quod tantum pars utraque testes inducere potuit tam in personas testium quam super negotio principali. Post haec siquidem idem Syndicus objecit in testes praedictos quod corrupti falsa dixissent, & ad querelam falsi probandam concedi sibi petiit facultatem. Vnde quia talis exceptio non solum ante sed etiam post sententiam potest opponi secundum legitimas sanctiones, licet nonnulli crederent Faventinorum partem exceptionem hujusmodi per excogitatum malitiam ad impediendum processum negotij objecisse, quia tamen nolumus a juris tramite declinare, dilectis filiis Magistris C. & G. Bononiae commorantibus per scripta nostra praecipimus ut partibus convocatis testes quos super hac exceptione procurator Faventinorum duceret producendos, infra mensem recipere ac examinare curarent, de singulis circumstantiis subtiliter inquirentes, & depositiones eorum fideliter redigentes in scriptis; indulto ex tunc altero mense procuratori Ecclesie supradictae, infra quem, si vellent, ad reprobationem illorum testium

testes produceret coram eis; & eorum dicta fideliter conscribentes, viginti dierum terminum utrique parti praefigerent, infra quem cum attestacionibus ipsis nostro se conspectui praesentarent, sententiam recepturae. Partibus itaque comparentibus iterum coram nobis, & hujusmodi attestacionibus publicatis, audivimus quacunque proponere voluerunt. Quamquam autem pars Faventinorum testes multos produxerit super negotio principali ad probandum quod homines praedictorum locorum a longis retro temporibus exhibuerunt eis servitia in bannis & placitis, fossatis, collectis, & cavalcatis, & quibusdam aliis pertinentibus ad districtum, vix tamen ex illis sex tantummodo remanserunt, cum alij multi sibi in serie sui testimonij contradicant, & quidam alij sint in dicto sui testimonij singulares. Ad reprobandum vero quosdam testium Ecclesiae tuae, etsi ex parte Faventinorum quidam sint testes inducti, plures ipsorum potius reprobantur, quia sibi invicem evidentissime contradicunt. Quidam vero alij, pauci numero, quamvis non probentur expresse, usque adeo tamen male famae sunt & levis opinionis, sicut per attestaciones exhibitae est probatum, quod eorum dictis nulla vel modica fides est exhibenda. Idem quoque testes Faventinorum generaliter repelluntur, quia non probant illud ad quod Syndicus eorundem se probaturum astrinxit, videlicet quod corrupti falsa dixissent; quoniam etsi de corruptione videantur aliquid dicere, de falsitate tamen penitus nihil dicunt. Per multos autem testes Ecclesiae tuae omni exceptione majores probatum est manifeste Ecclesiam tuam villam Lucij, sancti Petri, & castrum Arioli longissimo tempore possidisse cum omni honore, districtu, jurisdictione, nominatim expressis universis articulis exprimentibus jurisdictionem, honorem, atque districtum. Ex praemissis igitur satis evidenter apparet quod Ecclesia tua per testes numero plures, quibus potius lux veritatis assistit, qui etiam aptiora negotio & vero proximiora in suis testimoniis expresserunt, sufficienter ostendit quod a sexaginta annis citra cum omni jurisdictione, honore, atque districtu loca supradicta possedit. Per quod patet quod etsi commune Faventiae a quinquaginta annis citra, sicut eorum videntur testes deponere, aliqua servitia in locis perceperint supradictis, illa procul dubio sine iusto titulo percipere

incepterunt, cum duo in simul eandem rem & eodem modo in solidum possidere non possint, maximè cum iidem Faventini iustum possessionis titulum non ostendant, & ex privilegiis Imperatorum & Romanorum Pontificum Ecclesiæ tuæ concessis evidentissimè colligatur possessionem ipsius Ecclesiæ in prædictis locis iustam fuisse. Cum ergo constet Faventinos ab eo tempore quo se possedisse probare contendunt, minus iuste ac sine titulo aliqua in prædictis locis temeritate propria occupasse ac processu temporis per violentiam extorsisse, sicut per multos testes Ecclesiæ tuæ manifestè probatur, & Yconomus eiusdem Ecclesiæ petierit coram nobis à vi turbativa seu inquietativa super præmissis commune Faventia prohiberi, nos cognoscentes in hoc casu non sic esse locum interdicto *Vti possidetis* ut dicere debeamus *Vti possidetis, ita possideatis*, cum probationes Ecclesiæ longè sint potiores, & ideo sit in interdicto superior, de fratrum nostrorum consilio commune Faventia condemnamus, eidem super iurisdictione, honore, atque districtu, & aliis ad hæc generaliter pertinentibus in locis prædictis, quoad possessorium iudicium, quo tantummodo actum est, perpetuum silentium imponentes, & prohibentes eidem ut neque per se neque per alios super iis præsumat te, Ecclesiam tuam, aut habitatores prædictorum locorum aliquatenus molestare. Nulli ergo &c. nostræ definitionis &c. Si quis autem &c. Datum Viterbij Kal. Septembris, anno decimo.

POTESTATI ET POPULO PISANO.

Epist. 117.
Respondetur
ad super certis
questionibus.

Accedentes ad apostolicam sedem dilectos filios nobiles viros Gottifredum Vicecomitem, Opizum Cortevecele, & Vgonem de Grotta, nuntios vestros, viros providos & fideles, illa qua decuit benignitate recepimus, & ea qua nobis prudenter ex parte vestra proponere curaverunt, nos quoque curavimus intelligere diligenter, grates altissimo referentes quod progenitorum vestrorum inhærentes vestigis, à devotione sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ matris vestræ non intenditis deviare. Satisfactionem verò quam nobis tam super facto Sardinia quam super facto Sicilia iidem nuntij obtulerunt, etsi non fuerit omnino perfecta, pro tempore tamen duximus acceptandam, cum speremus quod beneplacito nostro pro eos plenius intellecto, perfectiorem nobis exhibere velitis, ita ut gra-

Tom. II.

tia nostra circa vos nec minui debeat nec turbari. Verùm quia tunc coram nobis de archiepiscopatus vestri negotio agebatur, volentes non solum à malo sed etiam ab omni specie mali secundum Apostolum abstinere, nullam ab eis super huiusmodi satisfactione volumus recipere cautionem, quam & ipsi non de mandato vestro, sed de suo arbitrio promittere se dicebant. Eam verò per nostras vobis litteras intimamus, ut & vos liberalitatis nostræ gratiam acceptantes, tanto plenius nobis satisfacere procuretis quanto propensius à nobis intenditis exaudiri, satagentes super hoc nobis vestrum infra mensem beneplacitum explicare, ut ex eo certius instruamur qualiter circa vos procedere debeamus. Tenor autem oblatæ satisfactionis est talis. **NOBILES** viri Gottifredus Vicecomes, Opizus Cortevecele, & Vgo de Grotta, nuntij seu messatici Pisane civitatis, promittunt Domino Papæ sub pœna quingentarum librarum Pisane monete quod ipsi ita efficiant cum Potestate Pisana quod ipsa Pisana Potestas præcipiet per nuntium vel litteras suas Lamberto civi Pisano ut veniat ad apostolicam sedem per se vel responsalem idoneum, & se absolute committet mandatis Domini Papæ super eo quod iudicatum Gallurense sine licentia summi Pontificis accepit & tenet, & dominam Gallurensem in uxorem accepit, & super damnis, injuriis, & expensis quæ Transmundus Domini Papæ confobrinus propter hoc negotium est perpessus, vel super præmissis coram ipso Domino Papa iustitiæ plenitudinem exhibebit. Quod si neutrum præmissorum infra determinandum tempus dictus Lambertus ammonitus facere veller, ex tunc prædicta Potestas de universis bonis quæ idem Lambertus nunc habet aut imposturum habebit in civitate Pisana & districtu suo, faciet sine fraude mandatum Domini Papæ. Insuper ita facient cum præfata Potestate quod ipsa Potestas pro communitate ipsius civitatis cavebit quod Regem Sicilia non offendent. Hæc autem promissio fiet Domino Papæ ab ipsis nuntiis hoc tenore, ut postquam prædicta Potestas cum consilio civitatis Pisane consistebitur ipsi Domino Papæ, per litteras sigillo communitatis signatas vel publica manu scriptas, de ratum habere prædicta, & ad ea implenda quæ ipsi nuntij Summo Pontifici promiserint se ac successores suos legitime obligabit, iidem

I ij

nuntij à dicta promissione & à poena præ-
cripta sint omnino liberi & soluti.] Da-
tum Viterbij IV. Idus Septembris, anno
decimo.

DE CIHAN ET MONTISGEROLD.
Abbatibus, & Preposito Rhotnacensi
Cameracensis diocesis.

Epist. 118.
Vt cum G. laï-
co & D. mulie-
re uxore in
quarto consan-
guinitatis gra-
du attingenti-
bus possint dis-
pensare.

Significavit nobis dilectus filius G. laï-
cus de Aldenarda quòd cum D. mu-
liherem uxorem suam defunctam, quæ . in
quarto consanguinitatis gradu contige-
rat, sibi matrimonialiter copulasset, cum
ea est tanto tempore pacificè commora-
tus quòd ex ipsa quinque liberos jam sus-
cepit. Verùm quia ipsum super hoc sua
conscientia reprehendit, & quidam nunc
malitiosè super matrimonio ipso eundem
molestare nituntur, nobis humiliter sup-
plicavit ut cum eo misericorditer agere
dignaremur, ne ipsorum liberi in pauper-
tatem veniant & contemptum. quòd uti-
que fieret si contingeret inter eos divor-
tium celebrari. Quocirca discretioni ve-
stræ per apostolica scripta mandamus
quatinus si est ita, injuncta tam viro quam
mulieri super hoc poenitentia competen-
ti, super ipso matrimonio dispensando,
non permittatis eosdem indebitè ab ali-
quibus molestari. Quòd si non omnes &c.
duo vestrum &c. Datum Viterbij XV.
Kal. Septembris, anno decimo.

NOBILI MULIERI IULIANÆ
Domine de Pirucis.

Epist. 119.
Confirmantur
donata sibi per
Imperatorem
Constantino-
politianum.

Solet annuere &c. usque assensu. Vil-
lam de Blaten, quam tibi karissimus
in Christo filius noster Henricus Con-
stantinopolitanus Imperator illustris libe-
raliter contulit, sicut eam justè possides
& quietè, ad petitionem Imperatoris
ejusdem auctoritate tibi apostolica con-
firmamus, & præsentis scripti privilegio
communimus. Nulli ergo &c. nostræ
confirmationis &c. Si quis autem &c.
Datum Viterbij X V. Kal. Octobris,
anno decimo.

HENRICO ILLUSTRIS CONSTANTINO-
politano Imperatori.

Epist. 120.
Indulgetur ei
ut excommunic-
cari non possit
nisi pro excessu
enormi.

Cum regendo Imperio Romanæ
gravis & grandis sollicitudinis tibi
pondus imminet, à viris ecclesiasticis su-
blevandus es potius quam gravandus, ne
nimia pressus difficultate succumbas si su-
pra vires tuas temporale pariter & spiri-
tuale onus incurras. Quantum autem sit
Regibus deferendum, maximè fidelibus

& devotis, beatus Petrus Apostolus do-
cet in epistola sua dicens: *Subditi estote
omni humane creature propter Deum, sive
Regi tanquam præcellenti, sive Ducibus tan-
quam ab eo missis ad vindictam malefactorum,
laudem vero bonorum.* Ne igitur venerabi-
lis frater noster Constantinopolitanus Pa-
triarcha te possit amodo indebitè aggra-
vare, sicut accepimus te hæcenus indebi-
tè aggravasse, in hoc magis sibi providen-
tes quàm tibi, cum minus sic injuriam per-
peti quàm injuriam perpetrare, auctori-
tate præsentium inhibemus ne in perso-
nam vel terram tuam absque manifesta &
rationabili causa censuram ecclesiasticam
promulgare præsumat, semperque cano-
nicam ammonitionem præmittat; nisi
fortè talis esset excessus qui ordinem ju-
diciarium exigeret non servandum. Si ve-
rò te præsentis aggravari, liberè tibi li-
ceat sedem apostolicam appellare, ut im-
minens gravamen evites. Et si post appel-
lationem hujusmodi sententiam præsump-
serit jaculari, nos eam decernimus non
servandam, tanquam irritam & inanem,
præferim quandiu coram nobis aut Le-
gato vel delegato nostro seu etiam arbitro
communiter eligendo paratus fueris juri
parere. Nimirum in talibus considerari
debent tempus & locus, necessitas & uti-
litas, causa nihilominus & persona. Tu
verò, fili karissime, quanto plus indiges
divinæ majestatis auxilio, tanto plus sem-
per obsequio divinæ pietatis insistas, &
sponsam ejus sanctam Ecclesiam devotius
veneris, ut ipsa te suis precibus ad ipsum
reddat ampliùs commendatum. Nulli ergo
&c. nostræ prohibitionis, concessionis,
& constitutionis &c. Si quis autem &c.
Datum Viterbij II. Idus Septembris,
anno decimo.

MAGISTRO DOMORVM MILITIE
Templi citra mare.

Fratrum & coepiscoporum nostro-
rum graves querelæ super gravibus
fratrum vestrorum excessibus apostolicis
auribus sapienter inculcatæ animum no-
strum nequeunt non turbare, cum in no-
strum & generalis Ecclesiæ scandalum &
animarum suarum periculum & ordinis
vestri dispendium attententur; qui apo-
statantes à Domino, & à puritate sui or-
dinis recedentes, in superbia sua usque
adeo effrænatur ut in faciem Romanæ
Ecclesiæ matris suæ, quæ fratres militiæ
Templi suis beneficiis fovere non desinit,
maculam impingere non verentes, au-

Epist. 121.
De interdicto
servando & Le-
gato se. ap. ho-
norando.

deant publicè prædicare quòd per apostolicæ sedis indulta cujuscunque civitatis interdictione vel oppidi omnes Ecclesiæ successivè in eorum jucundo adventu debeant aperiri, & ibidem divina officia celebrari, prout eis nunc in ista, nunc in alia videbitur expedire, non attendentes quòd ex præsumptione hujusmodi contemnitur medicinalis pœnæ medela, imò quasi penitus enervatur. Et si Ecclesias in locis prædictis habuerint, cum subjecta fuerint interdictioni, non verentur solemniter, pulsatis campanis, maximè interdictione durante, apertis januis, divina in eis officia quotidie celebrare, signumque dominicæ crucis gestantes in pectore velut discipuli Iesu Christi, sed non curantes ipsius sequi doctrinam, qui prohibet scandalisari pusillum credentem in ipsum, *Qui scandalisaverit, inquit, unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris*, non solum scandalum pusillorum contemnitur, sed etiam Ecclesiæ generalis, & cupiditatis aestibus anhelantes non declinant mendacia, dum utentes doctrinis demoniorum, in cujuscunque tractanni pectore Crucifixi signaculum imprimunt, & cum eis ad prædicandum euntes, onusti pondere peccatorum, jam non curant quasi longam restem addere peccata peccatis, asserentes quòd quicumque, duobus vel tribus denariis annuis collatis eisdem, se in eorum fraternitatem contulerint, carere de jure nequeant ecclesiastica sepultura, etiamsi fuerint interdictioni, ac per hoc adulteri, ukirarij manifesti, & alij criminosi suppositi ecclesiastico interdictioni, ex hujusmodi insolentia in eorum cimiteriis quasi fideles & catholici tumulantur; & ita ipsi à diabolo captivati, fidelium animas captivare non desinunt, cum eas quas mortuas sciunt, vivificare nituntur. Proh dolor! jam non moderatè utentes mundo velut religiosi homines propter Deum, sed ut suas impleant voluptates, religionis imagine utuntur solummodo propter mundum. Et cum debuissent aliis esse odor vitæ in vitam, facti sunt odor mortis in mortem. Et licet per hæc & alia nefanda, quæ idcirco plenius exaggerare subsistimus ne cogamur gravius vindicare, apostolicis privilegiis, quibus tam enormiter abutuntur, essent merito spoliandi, cum privilegium mereatur amittere qui permissa sibi abutitur potestate, quia tamen ad profectum vestri ordinis aspira-

mus, prudentiam tuam monemus & exhortamur attentè, per apostolica scripta mandantes quatinus, sicut vir honestatis militiæ Templi zelator, hæc quæ tibi mandavimus, subditis tuis omnibus studeas fideliter ac prudenter exponere, ut per nostram & tuam exhortationem correcti, à tam enormi & pestifera fœditate valeant liberari, & quos divini amoris respectus & nostræ commotionis auctoritas à malo non revocat, tu severitate coërceas ecclesiasticæ disciplinæ. Alioquin si quid mali ex hoc vobis acciderit in futurum, non nobis sed vobis poteritis meritò imputare. Ceterum præcipias univèrsis ut Legatos nostros studeant honorare, qui de ipsis graviter conqueruntur. Datum Viterbij Idibus Septembris, anno decimo.

IOHANNI REGI ANGLORUM
illustri.

Sæpe per nostras litteras te, quem, sicut novit ipse qui scrutatur renes & corda, sincera diligimus in Domino caritate, recolimus monuisse ut tuæ salutis consulens & honori, karissimæ in Christo filiæ B. quondam Anglorum Regiæ illustri super dotalitio suo, medietate mobilium inclitæ recordationis Richardi fratris tui, & quibusdam aliis quæ dicta Regina sibi competere assererat, sic satisfacere procurares quòd ei nulla de te justa remaneat materia conquerendi, & majestatem complacens divinam, quam propter hoc videbaris graviter offendisse. Quoniam preces & monitiones nostræ te ad satisfaciendum eidem minimè induxerunt, sicut ipse sæpius replicata conquestio declaravit, negotium ipsum venerabilibus fratribus nostris Eliensi & Wigornienfi Episcopis commisimus audiendum & etiam aliis primitus citra mare. Sed nec sic, præ magnitudine regalis potentia, septennio jam elapso, suam super iis potuit justitiam obtinere, cum nullus impertiturus eidem patrocinium audeat in Angliam transfretare. Cum igitur ex injuncto nobis apostolatus officio viduis & orphanis sumus specialiter in justitia debitores, nec velimus deferre homini contra Deum, qui viduam voce prophetica præcipit defensari, magnitudini regis per apostolica scripta mandamus quatinus usque ad festam Epiphaniæ Domini proximò venturum per procuratorem idoneum te nostro conspectui repræsentens, exhibiturus prædictæ Regiæ vel

Epist. 111.
Vt procuratorem mittat ad sedem apostolicam.

procuratori suo super præmissis & aliis, si qua fortè adversùs te duxerit proponenda, in præsentia nostra quod ordo dictaverit rationis. Alioquin ex tunc, quia ipsi non possumus in suo jure deesse, ne fortè contra nos clamet in cælum & Dominus exaudiat ejus vocem, quantum de jure poterimus, in ipso negotio divina favente clementia procedemus. Nos enim prædictis Episcopis nostris damus districtè litteris in præceptis ut tibi supradictum terminum assignare peremptorium non postponant. Datum Viterbij III. Nonas Septembris, anno decimo.

*ALTEROCCÆ MULIERI
& Montanello nato ejus.*

*Epist. 125.
Confirmatur
eis sententia la-
ta per Legatum
sedis apostoli-
cæ.
Cap. Raynuius,
De sens. & re
judic.*

Raynuius de Clera duas habens filias, te videlicet Alteroccam & Aiectam, matrem insuper Cleram, & uxorem nomine Adelasiam, in extremis positus condidit testamentum, tibi scilicet Alterocce filie puberi, ultra dotem quam antea dederat, quandam domum & hortum in eodem testamento relinquens, Aiectæ verò impuberi reliquit cetera bona sua, adiciens ut tu Alterocca & soboles quam gestabas in utero, cum eo tempore prægnans esses, Aiectæ succederetis eidem, si absque liberis moreretur. Tutoribus insuper quos dictæ Aiectæ impuberi filie dederat idem testator injunxit ut eandem cum omnibus bonis suis matrimonio copularent. Mortuo testatore, tutores ipsi Aiectam cum omnibus bonis suis eidem relicta à patre jure Lombardo cuidam Petro nomine in conjugem tradiderunt: quæ cum per quadriennium cohabitasset eidem, & ex eo filium suscepisset, tandem sine liberis est defuncta, cujus bona maritus ejus superstes aliquando tempore possedit in pace. qui cum alia muliere matrimonium contrahens, & filios suscipiens ex eadem, diem clausit extremum. Postmodum autem inter vos ex parte una & filios ejusdem Petri ac Raynerium tutorem eorum ex altera super bonis prædictis ejusdem Aiectæ suscitata materia quæstionis, cœperunt coram Guezio iudice Tuscanensi ad invicem litigare, coram quo vos bona quondam Raynutij patris tui, filia Altarocca, tanquam ex causa fidei commissi vel substitutionis sibi debita petiistis, Raynerio supradicto tutore filiorum prædicti Petri ex adverso dicente quòd obstabat vobis annalis præscriptio, usucapio pro dote, ac longi temporis silentium diuturnum. Allegabat infu-

per idem tutor quòd de bonis illis tam tertia Cleræ prædicti R. testatoris matris, & tertia Adelasie uxoris ejusdem, quam etiam quarta per Trebellianum nomine ipsius Aiectæ, erant ante omnia deducenda. Dicitur verò iudex, utriusque partis allegationibus & rationibus diligenter inspectis, supradictum Raynerium nomine pupillorum in restitutionem bonorum quondam Raynutij condemnavit; tertia Cleræ primò deducta, quam Aiectæ ac viro suo donaverat, de qua in substitutione quam fecit Raynutius non videtur aliquatenus cogitasse; deducta quoque tertia Adelasie, quam ipsa Raynerio venderat supradicto. Præcepit etiam idem iudex de iis rebus illas tertias deducendas de quibus deduci poterant secundum Tuscanensis consuetudinem civitatis. Deduci quoque quartam per Trebellianum idem iudex injunxit, cum etiam quilibet extraneus restitutione gravatus eam deducere potuisset. Sed utraque pars ab illa sententia provocavit. Postmodum verò dilectus filius. Præfectus Urbis, qui eo tempore de appellationum causis in partibus Tuscie auctoritate sedis apostolicæ cognoscebat, ad petitionem supradicti Raynerij vos ad suam præsentiam evocavit, in festo sancti Andree tunc proximo futuro vobis terminum peremptorium præficiendo, quo vos conspectui præsentaretis ipsius, sententiam recepturi. Cumque vos coram eo nequaquam comparuissetis termino constituto, bonæ memoriæ Bartholomæus iudex Viterbiensis de mandato ipsius Præfecti contra vos, tanquam in contumaces, sententiam promulgavit hoc modo, sententiam Guezij, in eo quòd Raynerium nomine pupillorum absolvit, ratam esse pronuntians; in quibus verò condemnavit eundem, sententiam pronuntiavit injustam, & legitime provocatum; adiciens ut si tu Altarocca in morte patris minus legitima habuisses, computata dote ac aliis bonis patris, condemnabat in supplementum illius Raynerium nomine pupillorum. à qua sententia fuit postmodum appellatum. Cum autem propter hoc vos & pars altera ad nostram præsentiam venissetis, dilectum filium nostrum G. sanctæ Mariæ in Porticu Diaconum Cardinalem vobis & parti adversæ concessimus auditorem. Coram quo cum pars Raynerij peteret sententiam Bartholomæi iudicis confirmari, pars vestra respondit quòd licet in festo sancti Andree, sicut prædictum est,

à Prefecto terminus fuerit constitutus, nihilominus tamen ad vestram instantiam in oclavam ejusdem nativitatis idem terminus fuerat prorogatus, sicut per unicum testem vestrum & alterum partis adverse manifestissimè probatur. propter quod dicebatis illam sententiam nullam esse, utpote dilatione pendente prolatam; maxime cum ante diem præfixum citatio facta fuerit per venerabilem fratrem nostrum Episcopum Suanensem, ad quem medio tempore nostræ litteræ super ipso negotio fuerant impetratæ, sicut per depositiones testium videtur esse probatum. Postquam itaque super iis & aliis coram Cardinale prædicto inter vos & partem alteram fuit diutius litigatum, ipse, habito consilio peritorum, de mandato nostro sententiam supradicti Bartholomæi judicis propter causas prædictas pronuntiavit penitus nullam esse, sententiam verò Guezij judicis, in eo quòd dixit tertiam Cleræ ac tertiam Adelfiæ integraliter deducendas, idem Cardinalis pronuntiavit injustam, & ab ipsa legitime provocatum diffiniens sic illas tertias deducendas, ut legitima portio tibi Alterocæ debita jure naturæ tibi salva sit in utraque, ad cujus restitutionem dictum Raynerium condemnavit. In eo verò quòd quartam per Trebellianum idem Guezius censuit retinendam, sententiam confirmavit ejusdem, ita videlicet quòd fructus de bonis ipsius à tempore litis contestatæ percepti computentur in ea, qui si suffecerint ad quartam & fructus ejus, eo nomine alia deductio nulla fiat. alioquin juxta quantitatem fructuum perceptorum computationis ratio habeatur. Quia verò pater Aiectæ ipsam in legitima non potuit aggravare, legitimam ipsam, ejus videlicet partis quæ jam dictæ Aiectæ debebatur ab intestato, deducendam censuit & etiam retinendam, ita videlicet quòd deductio fiat tantummodo de iis rebus de quibus secundum Tuscanensis consuetudinem civitatis fieri consuevit. In eo verò quòd idem Guezius condemnavit Raynerium, nomine pupillorum suorum, ad restitutionem vobis residui faciendam, ipsius sententiam confirmavit. Nos igitur ejusdem Cardinalis sententiam exigente justitia promulgatam ratam habentes, ipsam auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti privilegio communitimus. Nulli ergo &c. nostræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Viterbii. Idus Septembris, anno decimo.

OTONIENSI EPISCOPO.

Veniens ad præsentiam nostram O. Presbyter humili nobis insinuatione monstravit quòd cum ante domum suam quidam homines invicem rixarentur, & ipse casu domum exivisset eandem, unus de rixantibus, nulla ejusdem Presbyteri præcedente culpa, irruens in eundem, diabolo instigante, sinistræ manus digitum amputavit eidem. Vnde nobis humiliter supplicavit ut exequendi suum officium ei licentiam concedere dignaremur. Quocirca fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatinus si est ita, Presbyterum ipsum in ordine suo sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo liberè ministrare permittas. Quædam enim interdum impediunt promovendum quæ non deiciunt jam promotum. Datum Viterbij XIV. Kal. Octobris, anno decimo.

ARCHIEPISCOPO VARISIENSI,
& Episcopo Salimbriensi, & Decano S. Mariæ de Blakerna Constantinopol.

Ubi provisio Clericorum opus in se contineat pietatis, quæ promissionem habet vitæ quæ nunc est pariter & futura, discretionem vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus Ecclesiam insulæ de Kuphan, quæ vacare proponitur, dilecto filio R. Clerico karissimi in Christo filij nostri Henrici Constantinopolitani Imperatoris illustris, ecclesiasticum beneficium non habenti, auctoritate apostolica sublato appellationis obstaculo conferatis, & faciatis ipsam ab eo pacificè possideri. contradictores, si quos inveneritis, vel rebelles per censuram canonicam compescendo. Quòd si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Viterbij XV. Kal. Octobris, anno decimo.

MORAVIENSI EPISCOPO.

Lim exposita nobis à dilecto filio . . . Abbate & Conventu de Melros Cisterciensis ordinis quæstione quòd nobilis vir P. Comes de Bonbar diocesis sancti Andreae partem cujusdam pasture, quam legitime fuerant affecti, per violentiam occupasset, ipsis in aliis injuriosus existens, venerabili fratri nostro Episcopo & dilectis filiis . . . sancti Andreae & . . . Laodensi diocesis sancti Andreae Archidiaconis causam ipsam sub certa forma commisimus terminandam. Citato verò, sicut accepimus, Comite sæpius ab eisdem

Epist. 124.
Vt Presbyter qui digitum sinistræ manus amisit, ministrare possit.
Vide Regimen lib. 1. c.

Epist. 125.
Vt R. Clericum instituatur in Ecclesia de Kuphan.

Epist. 126.
Committitur causa monasterij de Melros.

judicibus per legitima intervalla, pluribus peremptoriis postmodum inculcatis, nec ultimo peremptorio comparente, licet in ejus noticiam devenisset, dicti iudices ipsum absentem per contumaciam præsumentes, de virorum prudentum consilio, quia mortis periculum vel membrorum vel ad minus sanguinis effusio timebatur si causa rei servandæ missio in possessionem rerum fieret peritarum, pœnam sanctionis legitimæ in formam aliam commutantes, maneria ipsius nobilis supposuerunt ecclesiastico interdictione, excepto parvulorum baptismo & communione ac pœnitentia infirmorum. Ceterum eo ad iudicium veniente, cautioneque iudicio sisti ab eo recepta, salvis exemptionibus quæ sibi competere poterant, & interdicti sententia relaxata, in die peremptorio, qui ad omnes exceptiones dilatorias proponendas Comiti fuerat assignatus, ex parte ipsius fuit proposita fori exceptio, utcunque vallata triplici ratione; scilicet obtentu personæ, quia laicus; respectu rei, quia erat laicum tenimentum; juris communis beneficio, eò quod actor se qui debeat forum rei. Cùm autem iis rationibus obiceretur responsio ex adverso, iudices memorati videntes quod hæc omnia nos non latuerint, cùm de ipsis in nostris litteris fecerimus mentionem, & generalis consuetudo sit in partibus illis hædenus observata ut Clericus laicum in foro possit ecclesiastico convenire, præsertim de rebus in puram elemosynam piis locis collatis, interlocuti fuerunt exceptionem non esse hujusmodi admittendam. Sanè pars Comitis, opinione sua conspiciens se frustratam, incepit personam dicti Episcopi recusare, proponens quod cùm quandam Ecclesiam Capellam diceret alterius Ecclesiæ in qua jus patronatus habebat, & ne quis in ea in ejus institueretur præjudicium sedem apostolicam appellasset, idem Episcopus quendam ab alio præsentatum post appellationem ad nos interpositam instituit in eadem; qui super hoc etiam, eò quod pœnam, etsi fuisset contumax, contra juris formam asseruit commutatam, exhibito tam de jure quàm de facto responso, quia credebatur eos velle procedere hujusmodi exceptionibus non admissis, ad nostram audientiam appellavit, per quam appellationem quandam expoliationem in modum exceptionis objecit, ut partem aliam repelleret ab agendo; ad quam probandam uno primo & ad habendam instrumento-

rum copiam de quibus in nostris litteris mentio habebatur, & ea, si posset fieri, reprobanda post alio terminis habitis & receptis, ad utrumque diem monachis venientibus, Comes non comparuit, nec pro se misit aliquem responsalem, peremptorium alium contemnere non formidans. Processu verò temporis quidam præfati Comitis procurator super iis querimoniam nobis exponens, ad dilectos filios Abbatem sanctæ Crucis & Priorem de Insula sanctæ Columbæ & magistrum A. Rectorem Ecclesiæ de Cretton Dukeldensis & sancti Andree diocesum apostolicas litteras impetravit; in quibus mandavimus quod si ea quæ nobis suggererat idem Comes, narratione veridica niterentur, scilicet quod licet proposuisset coram primis iudicibus litteras nostras veritate fuisse tacita impetratas, proposito etiam quod ipsius iudicium poterat declinare pro eo quod ipse in aliis causis eum contra justitiam aggravarat, & post appellationem ad nos interpositam eidem injurias non modicas irrogare præsumperat, ac terram suam sine ulla certa vel rationabili causa ecclesiastico supposuerat interdictione, & paratus esset probare has causas & alias manifestas ob quas sæpeditum Episcopum merito reculare poterat ut suspectum, nihilominus tamen dictus Episcopus de objectis probationes recusans admittere, interlocutoriam protulerit ut coram eo deberet in ipso negotio respondere, atque ob hoc ex parte Comitis ad nostram exiterit audientiam appellatum, revocato in statum debitum quicquid occasione litterarum ipsarum contra ipsum Comitem invenirent perperam attemptatum, audirent causam, & eam appellatione remota sine debito terminarent, & facerent quod decernerent per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Quibus R. monachus ejusdem monasterij in litterarum nostrarum audientia contradicens, suam fecit ipsis litteris narrationem apponi. Verùm coram secundis iudicibus super iis quæ nobis fuerant nuntiata litigio aliquantulum ventilato, quia eis iudicibus de propositis aliter constare non poterat, ipsi iudices testes super priori processu negotij admittentes & examinantes cum diligentia, & attestationibus publicatis, dantes licentiam partibus obiciendi & in dicta testium & personarum, post objectiones utrinque propositas in dicta & testes, ad nos eorum negotium remiserunt, diem partibus præfigentes
Dominicam

Dominicam qua cantatur. *Quasi modo geniti*, quo sufficienter instructæ vel per se vel per procuratores legitimos nostro se conspectui præsentarent. Parte quidem dictorum Abbatis & Conventus se nobis cum litteris iudicium secundorum & attestationibus & objectionibus mutuis eodem termino præsentante, ac eisdem dilecto filio nostro G. sanctæ Mariæ in Porticu Diacono Cardinale à nobis auditore concessio, cum pars alia nec venerit nec aliquem pro se miserit diutius expectata, nos volentes partium laboribus parcere ac expensis, visis omnibus scriptis & diligentius intellectis, fraternitati tuæ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatinus ad ea quæ tam à prioribus quam secundis iudicibus acta sunt non habens respectum, indicans partibus ut infra quindecim dies utraque tibi collegam assignet virum idoneum & honestum, cum quo, appellatione remota, iustitia mediante, nec obstante fori exceptione superius memorata, in causa procedas, & si utraque vel altera noluerit tibi assignare collegam, tu nihilominus sine utroque vel cum altero tantum mandatum apostolicum exequaris; idem facturum, si uterque vel alter noluerit interesse. Datum ut in alia.

NOBILI VIRO MAIONI COMITI
Insularum Kephalonie ac Iacinti.

Epist. 127.
Intelligere ut
pulle eligeret
Confessorum.

Quoniam illius locum, licet immeriti, tenemus in terris qui cum nolit mortem peccatoris, sed potius ut convertatur & vivat, post penitentias delinquentium peccata dissimulat correctorum, & tanto penitentibus & conversis plenioris suæ gratiæ munus impendit quanto majus gaudium est Deo & angelis ejus super uno peccatore penitentiam agente quam supra nonaginta novem justos qui se credunt penitentia beneficio non egere, exultavimus plurimum & delectati sumus in his quæ de tua devotione ad nostram notitiam devenerunt. Sicut enim apostolatus nostro per tuas litteras humiliter intimasti, licet hætenus quasi piraticam vitam ducens, multa commiseris in tuæ salutis dispendium & injuriam creatoris, nunc tamen conditionem tuæ fragilitatis agnoscentes, veniam postulas de commissis, & ut tanquam posteriorum oblitus, ad anteriora te sollicitus & devotus extendas, offensas præteritas novæ satagis conversationis studio compensare, ad obsequium Iesu Christi ac subsidium terræ sanctæ totis viribus elaborans. Propter quod al-

Tom. II.

tissimo grates referimus quas valemus, qui te tam misericorditer ex alto respexit, ut & de præteritis excessibus doleas, & in operibus meritoris te studeas exercere, propositum tuum eo amplius in Domino commendantes quod sollicitus ad utiliora te erigas, & tam temetipsum quam terram tuam sedis apostolicæ potestati cum fervore omnimodæ devotionis exponis. Ut igitur desiderij tui votum sine feliciori claudatur, nobilitatem tuam rogandam duximus & monendam, per apostolica tibi scripta mandantes quatinus alicui discreto sacerdoti universa peccata tua humili confessione reveles, & ab ipso penitentiam recipiens salutarem, juxta posse tuum satisfactionem exequi studeas quam tibi duxerit injungendam. Nos enim reddentes te de gratia nostra securum, benedictionis nostræ te clypeo communimus; sperantes quod si in assumpto devotionis proposito perduraveris, præter cælestis retributionis commodum quod acquires, etiam in bonis temporalibus non modica suscipies incrementa. Datum Viterbij XVII. Kal. Octobris, anno decimo.

ARCHIEPISCOPO PATRACENSI.

Ad nostram noveris audientiam pervenisse quod in insula Iacinto, quæ ad dilecti filij nobilis viri Maionis Comitum Kephalonie pertinet ditionem, quidam Episcopus Græcus non solum sedi apostolicæ inobediens & rebellis existit, ejus dispositionibus omnino parere contemnens, verum etiam vitam ducit in multorum scandalum dissolutam. Quocirca fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatinus si est ita, eundem Episcopum moneas attentius & inducas ut sedi apostolicæ omnimodam obedientiam & reverentiam studeat exhibere, vitam & mores suos in melius commutando, prout gravitas officij pontificalis exposcit. Si vero monitis tuis acquiescere forte contempserit, tu, ipso ab Ecclesiæ suæ cura prorsus amoto, facias eidem Ecclesiæ de persona idonea sublato appellationis obstaculo canonicè provideri. contradictores vel rebelles per censuram ecclesiasticam monitione præmissa compescens. Datum Viterbij XIV. Kal. Octobris, anno decimo.

Epist. 128.
Scribit ei ut
Episcopum Kephalonie reducat
ad obedientiam
sedi apostolicæ.

EPISCOPO PLACENTINO.

Nostrum noveris apostolatus intimatum quod cum inter dilectos filios Cardinalem civem Ianuensem & I. filium

Epist. 129.
Vt monasterium de Patramarina cogat

K

ad restitu-
tionem certorum
bonorum.

quondam Vassall. Sinor. super bonis matris Cardinalis ipsius & noverca nihilominus ejusdem I. quæstio emerisset, quia constitit interim quod mater Cardinalis prædicti monasterij sancti Michaëlis de Petra martina obtulerat se ac sua, idem I. bona prædicta plus quam centum libras valentes pro triginta libris Ianuensibus ab Abbate monasterij memorati emptionis sibi titulo acquisivit. Cum igitur sustinere nolimus ut idem monasterium tam enormiter in alienatione prædicta lædatur, per apostolica tibi scripta mandamus ut Abbatem & monachos ejusdem loci moneas attentius & efficaciter inducere non postponas ut ad recuperanda bona prædicta prosequantur in tua præsentia rationem. Alioquin cum æquius sit & magis consonum rationi ut idem Cardinalis potius quam extraneus sæpedita bona obtineat, quæ matris suæ quondam fuisse noscuntur, volumus & mandamus ut eisdem Abbati & monachis firmiter ex parte nostra præcipias ut omne jus & actiones quas habent ad recuperanda bona prædicta, sæpedito Cardinali appellatione remota cedere non postponant, ita videlicet quod monasterium ipsum idem Cardinalis servet indemne, ac pro tanto beneficio vassallus fiat ejusdem monasterij pariter & defensor, quemadmodum coram nobis ipse promisit. Datum Viterbij XVIII. Kal. Octobris, anno decimo.

*VNIVERSIS FIDELIBVS NOSTRIS
per patrimonium beati Petri Apostoli
constitutis.*

Epist. 130.
Qualiter Pater-
rini & eorum
fauores pu-
niantur.

AD eliminandam omnino de patrimonio beati Petri hæreticorum spurcitiam, servanda in perpetuum lege sancimus ut quicumque hæreticus, & maxime Paterenus, in eo fuerit inventus, protinus capiatur & tradatur seculari Curia; puniendus secundum legitimas sanctiones. Bona verò ipsius omnia publicentur, ita ut de ipsis unam partem percipiat qui ceperit illum, alteram Curia quæ ipsum punierit, tertia verò deputetur ad constructionem murorum illius terre ubi fuerit interceptus. Domus autem in qua hæreticus fuerit receptatus, funditus destruat, nec quisquam eam reedificare præsumat, sed fiat sordium receptaculum, quæ fuit latibulum perfidorum. Credentes præterea & defensores ac fautores eorum quarta bonorum suorum parte multentur, quæ ad usum reipublicæ deputetur. Quod si vel hoc modo puniti,

rursus in similem fuerint culpam prolapsi, de locis suis penitus expellantur, nec unquam revertantur ad illa, nisi de mandato summi Pontificis, digna satisfactione præmissa. Proclamations autem aut appellationes hujusmodi personarum minime audiantur, nec quisquam eis in qualibet causa respondere cogatur, sed ipsi cogantur aliis respondere. Iudices autem, advocati, & notarij nulli eorum suum impendant officium. Alioquin eodem officio perpetuo sint privati. Clerici verò non exhibeant hujusmodi pestilentibus ecclesiastica sacramenta, nec eleemosynas aut oblationes eorum accipiant. Similiter Hospitalarij ac Templarij & quilibet regulares. Alioquin suo priventur officio. ad quod nunquam restituantur absque indulto sedis apostolicæ speciali. Quicumque præterea tales, videlicet credentes, fautores, receptatores, & defensores hæreticorum præsumperint ecclesiasticæ tradere sepulturæ, usque ad satisfactionem idoneam anathematis gladio feriantur. Nullus talium admittatur ad testimonium, nec ad aliquod publicum officium vel commune consilium assumatur. Et qui talem elegerit, tanquam hæreticorum fautor prædicta pœna multetur. Statutum istud in Capitulari scribatur ad quod annuatim intrant Potestates, Consules, seu Rectores, nec unquam removeatur ex illo, ut semper jurent ipsum statutum se firmiter servaturos. Et quicumque contempserit aut neglexerit illud servare, depositus à regimine, centum librarum pœnam incurrat solvendam cuicumque Summus Pontifex iusserit assignari. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ constitutionis &c. Si quis autem &c. Datum Viterbij I X. Kal. Octobris, anno decimo.

*VNIVERSIS TAM CLERICIS QUAM
laicis in patrimonio beati Petri Apostoli
constitutis.*

CUM ex officij nostri debito teneamur tam Clericis quam laicis paterena sollicitudine providere, ne contingat istos aut illos injuriam perpeti vel injuriam perpetrare, constitutiones iniquas contra leges & canones à laicis promulgatas aut etiam promulgandas adversus Ecclesias seu viros ecclesiasticos non solum spirituali sed etiam temporali auctoritate damnamus penitus & cassamus, sub debito fidelitatis & interminatione anathematis inhibentes ne constitutiones hujusmodi nequiter observare præsumant. Nos

Epist. 131.
Ne quid adversus
leges & canones
attente-
tur.

enim quicquid earum occasione contra Ecclesias vel personas ecclesiasticas fuerit attentatum decernimus irritum & inane, non obstante aliquo juramento quod super earum observatione præstitum esse dicatur, cum illud, tanquam illicitum, non debeat observari. Iudicibus autem & tabellionibus inhihemus ne secundum huiusmodi constitutiones damnatas suum præsumant officium exercere, si officij sui cupiunt periculum evitare. Datum ut in alia.

*FNIVERSIS FIDELIBVS NOSTRIS
per patrimonium beati Petri Apostoli
constitutis.*

*Epist. 116.
Historia ad
pacem & con-
cordiam, & ut
satis alium
ediderit.*

Cum juratum sit à Comitibus & Baronibus, Potestatibus & Consulibus, pacem & iustitiam & securitatem strictè ad mandatum nostrum servare, universitati vestræ mandamus quatinus veram pacem servantes, nequaquam vos invicem offendatis, neque communitas communitatem, neque persona personam, neque communitas offendant personam, exceptis raptoribus & prædonibus, & exceptis bannitis & diffidatis, ad quos puniendos Rectori apostolici patrimonij, quotiens requisiti fueritis, impendatis auxilium opportunum. Si verò quisquam offenditur, non statim reoffendat, sed moneat prius ut emendet offensam. Et si super emendatione orta fuerit contradictio, nisi per alium sedari posuerit, ad arbitrium Rectoris apostolici patrimonij referatur. Alioquin diffidatus ab eo tanquam hostis publicus impugnetur. Cum autem orta fuerit inter aliquos controversia, per concordiam vel iudicium terminetur, sitque iudicium penes eum cui competit iurisdictio, salvis semper appellationibus ad nos vel Rectorem apostolici patrimonij legitimè factis aut etiam faciendis. Si verò quisquam infra beati Petri patrimonium constitutus modum istum servare contempserit, ab omnibus secundum mandatum Rectoris apostolici patrimonij arceatur. Si quis autem auctoritate sua prædam acceperit vel accipi fecerit, seu aliquid furatus fuerit vel furari fecerit, prædam & furtum tam ipse, quam ille qui scienter emerit, cum poena dupli restituat. Qui verò furtum vel huiusmodi prædam emerit ignoranter, ea restituat absolutè, nulla recompensatione sibi præstita vel præstanda, sed emptor adversus venditorem suam habeat actionem. Hæc omnia injungimus sub debito præstiti jura-

Tom. II.

menti Comitibus & Baronibus, Potestatibus & Consulibus observanda; ut & ipsi ea fideliter servent, & per districtus suos faciant ab aliis observari. Salvo semper in omnibus apostolicæ sedis mandato. Datum ut in alia.

*NIVERNENSI ET AVRELIANENSI
Episcopis & Abbati Curia Dei Cisterciensis
ordinis Aurelianensis diocesis.*

Illa venerabiles fratres nostros Parisiensem & Attrebatensem Episcopos & dilectum filium Abbatem de Claromaris credimus honestate pollere ut super ordinatione Remensis Ecclesiæ, quæ eis duximus committendam, bono zelo processerint; præsertim cum is quem ipsi Ecclesiæ præferunt sit vita, scientia, & fama præclarus. Nos autem ad hoc, Deo teste, summo desiderio aspiramus ut in Ecclesia Dei tales ad prælationis officium assumantur qui non sint mercenarij, sed pastores, plebes sibi commissas verbo pariter & exemplo docturi. Porrò dilecti filij Teobaldus de Pertico Archidiaconus & P. de Stampis Canonicus Ecclesiæ memoratæ, inter cetera quæ contra prædictorum Episcoporum & Abbatis processum per suas nobis litteras intimarunt, hoc contra magistrum Albericum in Remensem Archiepiscopum nominatum specialiter expresserunt, quòd erat irregularis, indiscretus, & manumissus. Vnde cum irregularis non congrueret officio, indiscretus oneri, & manumissus honori, Episcopis qui ad ejus consecrationem conveniant interdicerent curaverunt ne talem præsumerent in Episcopum consecrare, cum dictus P. interrogantibus ipsis Episcopis respondisset quòd coram eis hoc die data probaret. Sed præfatus Parisiensis Episcopus, qui ad promotionem illius omnimodis intendebat, nemine contra Petrum nisi duntaxat ipso iudice replicante, duos Presbyteros convocavit, quorum testimonia contra Petrum absentem & ignorantem super infamia clam recepit, & sic admissus non fuit ad tantam irregularitatem probandam, videlicet quòd cum vidua conjugalem copulam contraxisset. Eo igitur in ordinatè repulso, post appellationem ad sedem apostolicam interpositam, fecit illum utcumque in Episcopum consecrari. Ceterum Episcopi & Abbas prædicti suis nobis litteris intimarunt quòd in ipso negotio juxta formam mandati apostolici procedentes, præfatum Albericum Parisiensem Archi-

*Epist. 117.
De Alberico
Remensi electo.*

K ij

diaconum, virum approbati testimonij, & apud Deum & homines vita, moribus, & scientia gratiosum, sub attestatione divini iudicij sibi facta, de corde puro & conscientia bona & fide non ficta præferunt Remensi Ecclesie in pastorem, & fecerunt eidem, convocatis suffraganeis, munus consecrationis impendi. quorum assertioni Remense Capitulum & suffraganei qui consecrationi ejus interfuerant concordabant, sicut eorum ad nos directæ litteræ protestantur. Quia verò prænominati Archidiaconus & Canonicus apud nos per iteratas litteras institerunt ut super hoc veritatem faceremus inquiri, quantumcunque nobis molestum existat sæpeditam Ecclesiam molestari, nolentes tamen tantum sacramenti defectum clausis oculis pertransire, cum impedimentum hujusmodi tolerabile non existat, discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatinus inquisita & cognita veritate, si præfatum Petrum inveneritis à tali exceptione probanda præscripto modo fuisse repulsum, eo quòd inordinatè actum est non obstante, denuntietis eidem & Archidiacono memorato ut, si voluerint & valuerint, ambo vel alter regulariter probent sub examine vestro irregularitatem objectam, & si eam infra duos menses probare noluerint aut nequiverint, sive quòd in canonica probatione deficient, sive quòd à probatione canonice repellantur, vos dilecto filio R. Subdiacono & familiari nostro, per quem Palleum de corpore beati Petri sumptum, insigne videlicet plenitudinis pontificalis officij, destinamus, protinus injungatis ut illud memorato Remensis Ecclesie Præsuli secundum formam sibi datam assignet: qui quamvis non sit nobis incredibilis aut suspectus, si tamen ad declarandam penitus famam suam se purgare voluerit antè quam Palleum suscipiat, approbamus. Si verò, quod absit, sufficienter probaverit irregularitatem objectam, vos illum à regimine Remensis Ecclesie penitus amoventes, super ordinatione ipsius, Ecclesie procedatis secundum formam præfixam sæpèfatis Episcopis & Abbati. Et cum per sollicitudinem vestram in ea idoneus Pontifex fuerit ordinatus, faciatis ei præscriptum Palleum assignari, ne propter hoc cogatur ulterius laborare. Quòd si, receptis probationibus, aliquid dubium vel difficile apparuerit, quod per vos nequeat expediri, totum ad nos fideliter referatis, significantes

nobis plenarie veritatem; ut per vestram relationem instructi, tam circa istum quam circa illos auctore Domino procedamus sicut de jure fuerit procedendum. Si verò non omnes iis exequendis &c. duo vestrum &c. sublato cujlibet contradictionis, & appellationis & recusationis obstaculo &c. Datum Viterbij Kal. Octobris, anno decimo.

E I S D E M.

Cum sine Palleo Metropolitanus non possit plenitudinem pontificalis officij exercere, gravis quidem, non solum Ecclesie, verum etiam toti Remensi provincie immineret jaçtura, si circa ejus antistitem donatio Pallei nimirum differretur. Ne igitur Theobaldus de Pertico Archidiaconus & Petrus de Stampis Canonicus Ecclesie memoratae per excogitatum malitiam procurent diffugium vel latibulum ut infra tempus in aliis litteris designatum negotium vobis commissum fortiri non possit effectum, nos malignis adinventioibus obviare volentes, discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatinus si prædicti Archidiaconus & Canonicus sollicitè perquisiti non poterunt inveniri, vos elapso tempore præfinito faciatis præfati Præsuli Palleum assignari. Salva tamen ad abundantiorè cautelam omni canonica ratione, si qua illis competere poterit contra ipsum, cum talis exceptio sit objecta quæ non solum impedit promovendum, sed deicit jam promotum. quamvis super hoc ipse non sit aliquatenus infamatus, nec incredibilis, nec suspectus, ut pote vir multimoda laude præclarus. Datum ut in alia.

EPISCOPO FERNENSI.

EX parte tua fuit propositum coram nobis quòd cum à tua Ecclesia relegatus Clericus tuæ diocesis sub poena excommunicationis duxeris inbibendum ne ad sacros ordines absque certis titulis se facerent promoveri, ipsi, tua prohibitionè contempta, catervatim ad alias provincias convolantes, à diversis Episcopis indifferenter se faciunt ordinari. Propter quod humiliter postulasti ut quid de talibus sit agendum, nostris te litteris instruerè dignaremur. Nos igitur fraternitati tuæ taliter respondemus, quòd ordinati & ordinatores eorum, nisi per probabilem ignorantiam excusentur, sunt ab officio suspendendi. Datum Viterbij IV. Nonas Octobris, anno decimo.

Epist. 114.
Vt Palleum ei-
dem Alberico
tradatur.

Epist. 115.
De Clerico or-
dinatis ab Episc-
co, vix non licet.

TERDONENSI EPISCOPO,

Epist. 116.
Dispensatio
in contrahen-
do matrimonio
in secundo &
tertio, causa
iuris.

Sicut ex tuarum accepimus serie litterarum, inter quosdam Terdonenses cives, propter homicidium quod quidam ex eis dicitur perpetrasse, grave scandalum est exortum. Verum ne odium profiliret ad actum, interfecti consanguinei quandam ipsius neptem nepoti homicidium perpetrantis nisi sunt matrimonialiter copulare, inter eos contractis jam sponsalibus de presenti. Sed quia contrahentes præfati secundi generis affinitatis gradu tertio se contingunt, ipsum contrahi matrimonium permittere noluit. Quacirca fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatinus cum ex hoc bonum non modicum valeat provenire, ipsos, si aliud canonicum non obsistat, inter se contrahere matrimonium ex dispensatione permittas. Datum Viterbij Kal. Octobris, anno decimo.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS,
Abbatibus, & alijs tam Clericis quam
laicis per regnum Vngarie constitutis.

Epist. 117.
V. Legatum se-
dit apostolicæ
honorificæ re-
cipere.

Fundamentum & fundator Ecclesiæ Dominus Iesus Christus, postquam splendore suæ divinitatis inflammavit testam fragilitatis humanæ, ut dragmam perditam reperiret, & pius pastor ad causas, ubi nonaginta novem reliquerat, errabundam ovem proprijs humeris reportaret, usque adeo erga salutem humani generis cotidiana remedia incessanter exhibuit ut si quis à catholica fide non devians hoc velit subtiliter intueri, sicut ipse est totius gratiæ plenitudo, sic ad plures circa nostræ conditionis miseras miserationes ejus exuberant, ut in omnibus ipsius perfectio nostrum suppleat imperfectum. Inter cetera sanè quibus Christiano populo propter varias plagas criminum quasi semivivo relicto per ipsius prudentiam sunt provisiva remedia, conveniens antidotum in soliditate sedis apostolicæ renovavit, eam totius Christianitatis caput constituens & magistram, à qua, sicut unguentum in capite quod descendit in barbam & ad oram etiam vestimenti, panis intellectus & vitæ ad alias Ecclesias cum doctrina procedat fidei & aqua sapientiæ salutaris. Verum ne inter curas continuas & prægrandes pastor ipsius & rector pro defectu imperfectionis humanæ deficeret, si solus consumendus inani labore ad suam omnia sollicitudinem revocaret, attendens quòd messi multæ

unus non sufficiat operarius, multos sibi operarios & verbi dominici cooperatores adjungit, ac per eos exequi cogitur quæ per se non potest personaliter adimplere, ejus instructus exemplo qui & duodecim Apostolos & alios septuaginta duos elegit, & binos ante faciem suam ad prædicandum direxit. Cum igitur necessitas regni Vngariæ illuc exegerit Legatum à nostro latere destinari, nos ad exaltationem & commodum tam Regis quàm regni specialiter & efficaciter intendentes, eum ad partes illas non immeritò duximus transmittendum quem inter fratres nostros sincera diligimus in Domino caritate, dilectum videlicet filium nostrum G. Tituli sancti Vitalis Presbyterum Cardinalem, virum genere nobilem, litterarum scientia præditum, morum honestate præclarum, discretum & providum, & suis exigentibus meritis nobis & fratribus carum admodum & acceptum, concessa sibi plenaria potestate ut evellat & destruat, ædificet & plantet quæ in regno illo evellenda & destruenda, ædificanda cognoverit & plantanda. Monemus proinde universitatem vestram attentius & exhortamur in Domino, per apostolica scripta præcipiendo mandantes quatinus præfatum Cardinalem tanquam Legatum apostolicæ sedis & magnum in Ecclesia Dei locum habentem, imò personam nostram in eo recipientes humiliter & devotè, ipsiusque salubribus monitis & præceptis pronis mentibus intendentes, quæ inter vos statuenda duxerit, tanquam devotionis filij recipiatis firmiter & servetis; de cujus nimirum circumspectione provida, & providentia circumspecta indubitam fiduciam obtinemus quoniam dirigente Domino gressus ejus, ita regia via curabit incedere quòd non declinans ad dexteram vel sinistram, ipsi Deo, nobis quoque, ac vobis pariter meritò poterit complacere. Ipsi proinde universi ac singuli reverentiam debitam & devotam obedientiam impendere satagatis; ne si, quod absit, à quoquam esset aliter attentatum, præter ipsius Cardinalis offensam, cujus censuram canonicam, si quam in contumaces aut rebelles duceret promulgandam, faceremus usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari, nostram quoque indignationem incurreret, qui secundum Apostolum omnem inobedientiam proprii sumus ulcisci. Datum Viterbij Nonis Octobris, anno decimo.

In eundem modum Archiepiscopis,

K ij

Episcopis, Abbatibus & aliis tam Clericis quam laicis per Dalmatiam constitutis.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS,
& universis tam Clericis quam laicis
per Rutheniam constitutis.

Epist. 118.
Vt Legatum
apostolicæ fe-
dis honorificè
pertractent.

Licet hætenus elongati fueritis ab uberibus matris vestræ, tanquam filij alieni, nos tamen, qui sumus in officio pastoralis à Deo, licet immeriti, constituti ad dandam scientiam plebi suæ, non possumus affectus paternos exuere, quin vos sanis exhortationibus & doctrinis studeamus tanquam membra vestro capiti conformare, ut Efram convertatur ad Iudam, & ad Ierusalem Samaria revertatur. Utinam intelligere velitis sapere ac novissima providere, ut à mentibus vestris omni depulsâ caligine, ad viam ab invio redeatis, qui dudum post greges sodalium evagando, vos ejus pertinaciter magisterio subduxistis quem Salvator noster universalis Ecclesiæ caput constituit magistrum, inquit ad eundem: *Tu vocaberis Cephas. Et: Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam. Et tibi dabo claves regni cælorum. Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis; & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis.* Cui cum Dominus oves suas pascendas tertio repetito vocabulo commisisset, manifestè dedit intelligi eum à grege dominico alienum qui etiam in suis successoribus ipsum contempserit habere pastorem. Non enim inter has oves & illas distinxit, sed simpliciter inquit: *Pasce oves meas.* ut omnes omnino intelligantur ei esse commissæ. Cum igitur una sit & indivisa Domini tunica, nec unquam passa sit divortium sponsa Christi, juxta quod sponsus in Canticis attestatur, *Vna est, inquit, columba mea, una est matri suæ electa genitrici suæ, viderunt eam filia Sion, & beatissimam predicaverunt Regina, & concubinae laudaverunt eam,* necesse est ut quicumque ab hujusmodi unitate recesserint, aquis submersi diluvij, partem cum angelo apostata fortiantur. Ut autem ipsius illibata unitas servaretur, unum eidem Dominus, sicut præmissimus, beatum Petrum videlicet, caput constituit & magistrum; ut quasi Noë arcam, extra quam animalia derelicta in diluvio submerguntur, salvatis ceteris infra ipsam contentis, in uno cubito consummaret, pro cuius fide, ne in sua passione deficeret, specialiter exoravit, eundem præcipiens ut fratres suos conversus

aliquando confirmaret. Cum ergo innumeris ferè testimoniis scripturarum, quas vos nec convenit nec expedit ignorare, unitas Ecclesiæ comprobetur, non est mirum, cum simus, licet immeriti, successores illius cui jussit Dominus pascere oves suas, si errabundas oves nitimur ad caulas reducere; ut sicut est unus pastor, sic fiat unum ovile; si totis viribus laboramus ne quodammodo difforme fiat corpus Ecclesiæ, si partem aliquam ab eo contingeret separari. Ut autem ad præsens de reliquis taceamus, cum Græcorum Imperium & Ecclesia penè tota ad devotionem apostolicæ sedis redierit, & ejus humiliter mandata suscipiat & obediatur jussioni, nonne absonum esse videtur ut pars toti suo non congruat, & singularitas à suo discrepet universo? Præterea, quis scit an propter suam rebellionem & inobedientiam dati fuerint in direptionem & prædam, ut saltem daret eis vexatio intellectum, & quem in prosperis non cognoverant, recognoscerent in adversis. Quia igitur, karissimi fratres & filij, si dignè volumus impostum nobis pastorale officium adimplere, quantum fragilitas humana permittit, vos ad ea debemus inducere per quæ dispendium temporalium & æternorum possitis periculum evitare, dilectum filium nostrum G. Tituli sancti Vitalis Presbyterum Cardinalem, virum genere nobilem, litterarum scientia præditum, morum honestate præclarum, discretum & providum, & suis exigentibus meritis nobis & fratribus nostris carum admodum & acceptum, ad partes vestras duximus destinandum, ut filiam reducat ad matrem & membrum ad caput, concessâ sibi plenaria potestate ut evellat & destruat, ædificet & plantet quæ in partibus vestris evellenda & destruenda, ædificanda cognoverit & plantanda. Monemus proinde &c. ut supra usque obtinemus, quoniam dirigente Domino gressus ejus, inter vos ea curabit statuere per quæ Deo, nobis quoque, ac vobis pariter meritò poterit complacere. Datum ut in alia.

CLERO ET POPULO VITERBIENSI.

EX privilegio felicitis memoriæ C. Patris prædecessoris nostri cognovimus evidenter quod ipse fidem & devotionem vestram attendens, de communi fratrum suorum consilio Viterbiense oppidum honorabili civitatis nomine insignivit, & pontificalis cathedræ dignitate donavit,

Epist. 119.
Vt Viterbiensis
Ecclesia sit de-
inceps cathedra-
dralis.
Vide 10. 1. Ital.
sacr. parte 2.
pag. 306.

auctoritate statuum apostolica ut Viterbiensis Ecclesia cum Tuscanensi, Centumcellensi, atque Blendanensi, pontificalem obtineret deinceps dignitatem. Nos autem, qui fidem & devotionem vestram ipsa praesentia corporali certius sumus experti, beneficium principale plenius interpretari volentes, illam Viterbiensi sedi erga Centumcellensem & Blendanensem diocesim honorificentiam confirmamus quam circa ipsas Tuscanensis sedes dinoscitur hactenus habuisse, cui Viterbiensis Ecclesia specialiter est unita. Statu tamen illarum sedium, Centumcellensis videlicet & Blendanensis, in suo jure manente. Nulli ergo &c. hanc paginam nostrae interpretationis & confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Viterbij IV. Idus Octobris, anno decimo.

CAPITULO VITERBIENSIS.

EX litteris venerabilis fratris nostri Archiepiscopi & dilectorum filiorum Decani Arelatensis & Vestararij Nemausensis accepimus quod cum olim causam quae inter dilectum filium magistrum Petrum Marcum scriptorem nostrum & vos super Ecclesia sancti Iohannis de Balneolis vertebatur, ipsis duxerimus committendam, iidem partes ad suam praesentiam citaverunt, & auditis utriusque partis allegationibus & plenius intellectis, testes receperunt productos, & quia ipsi causa finem imponere noluerunt, eandem ad nos remiserunt sufficienter instructam, attestaciones receptas suo sigillo signatas nobis fideliter transmittentes. Nos igitur auditis utriusque partis rationibus, & praedictis attestacionibus diligenter inspectis, vos ab impetitione ipsius magistri Petri super dicta Ecclesia praesentium auctoritate duximus absolvendos, ipsi super eadem silentium imponentes. Datum Corneti VIII. Kal. Novembris, anno decimo.

UNIVERSIS COMITIBVS ET Baronibus per regnum Sicilia constitutis.

SI nec divinam nec regiam metueritis offensam, si nec noxam infidelitatis nec notam infamiae timeretis, deberetis saltem aut rerum dispendium aut corporum periculum formidare; ut hoc pavore perculli karissimo in Christo filio nostro Friderico illustri Regi Sicilia in supremo necessitatis articulo constituto debitum curaretis & necessarium auxilium impertiri. Certè cum eum alienorum violentia

derinebat, qualiscumque vos probabilitas excusabat. Sed cum ipsum suorum custodiat diligentia, quos ei pia genitrix deputavit, nulla vos potest ratio excusare ne opportunum sibi debeatis obsequium exhibere. Ut quid non improvidi praevideris quod si vel per inimicorum incursum vel insidias proditorum aut perdiderit vitam aut regnum amiserit, novissima vestra sient pejora prioribus, cum illi procul dubio regnum sint invasuri qui nec perennis parcent nec rebus, simul in unum omnibus confiscatis; sicut jam estis experti, utinam non obliti. Sera quidem erit & inutilis poenitentia cum calamitas irruerit improvisa. Vnde cum adhuc tempus habetis, provideatis vobis ab ira ventura. Ipse quidem Rex vester per nuntios & apices suos miserabilem nobis querimoniam deposuit, intimando quod licet Comitibus, Baronibus, & civibus regni sui saepe dederit in praecipis ut sibi necessitates multiplices patienti succurrere festinarent, ipsi, more aspidis surdae obturantis penitus aures suas ut vocem non exaudiat incantantis, in nullo sibi dignati sunt subvenire, singulis quae sua sunt procurantibus, & nullum ad ipsum habentibus ex fidelitate vel pietate respectum. Vnde cum spiritualis & materialis gladius mutuo se debeant adjuvare, juxta quod legitur *Ecce gladij duo hic*, idem Rex nobis humiliter supplicavit ut eos qui terrenam non metuunt potestatem per censuram ecclesiasticam cogere ad exhibendum sibi subsidium opportunum. Nos igitur & petitionem & conquestionem ipsius justissimam cognoscentes, devotionem vestram monemus & exhortamur in Domino, per apostolica scripta praecipiendo mandantes quatenus eidem Regi, etsi non quantum deberis, quantum tamen potestis, festinatum curetis subsidium exhibere in victualibus, armis, navibus, & personis, aliisque sibi multipliciter necessariis, ut vestro & aliorum fidelium suorum suffultus auxilio, imminentibus cladibus finem imponat, & regnum suum in tranquilla prosperitate gubernet. Alioquin, cum & commonitionem & comminationem duxerimus praemittendam, in rebelles & contumaces officij nostri debitum exequemur, gravius forsitan quam extiment super eos oppressionis pondus & percussiois gladium inducentes, cum acutus morbus acuta indigeat medicina. Eos autem qui obedire nobis & Regi subvenire curaverint gra-

Epist. 140.
Ecclesia de
Balneolis ab
Iohanne Petro
Mato.

Epist. 141.
Vt Regi Sici-
liae sine adju-
vamento.

ta faciem remuneratione gaudere. Datum Tuscan. XVIII. Kal. Novembris, anno decimo.

CLERO ET POPULO TUSCANENSI.

Epist. 143.
De privilegijs
Episcopi Tuscanensis.

I Vitis petentium &c. usque inclinati. Privilegium felicitatis memorie Leonis IV. Papae praedecessoris nostri Virobono quondam Episcopo Tuscanensi concessum, ne vetustate consumptum valeat deperire, praesenti pagina de verbo ad verbum iustissime annotari. cuius tenor est talis. LEO Episcopus servus servorum Dei venerabili fratri Virobono Tuscanensi Episcopo eiusque successoribus in perpetuum. Convenit apostolico moderamini pia religione pollentibus benivola compassione succurrere, & poscentium animis alacri devotione impertire assensum, ut ex hoc divina nobis remuneratio ascribatur. Ideoque quia tua fraternitas humiliter postulavit a nobis quatinus Episcopum sanctae Tuscanensis Ecclesiae cum plebibus, Ecclesijs, Capellis, fundis, casalibus, massis, villis, terris, vineis, curtibus, & sylvis, vel omnibus quae sunt in dominio eiusdem episcopij, tibi tuisque successoribus confirmaremus atque corroboraremus in perpetuum, secundum iura praedecessorum tuorum, inclinati precibus tuis, per hujus Praecepti seriem praefatum episcopatum Tuscanensem confirmamus atque corroboramus tibi cum omnibus sibi pertinentibus, videlicet in eandem civitatem quae Tuscanam vocatur in giro & in circuitu episcopij, sive per totam ipsam civitatem, curtes cum domibus, plurimisque casalinis, quemadmodum tuae retines potestati, atque Ecclesiam sancti Quirici cum domibus & cellis in circuitu suo, & a foris eandem civitatem, vineis, terris, fundis, casalibus, molendinis, ubicunque eidem Ecclesiae competunt vel competere possunt. Confirmamus etiam tibi in eadem civitate Ecclesiam sanctae Dei genitricis semperque virginis Mariae Dominae nostrae, quae olim caput episcopij extitit, & nunc plebs facta est, cum domibus, cellis, vineis, pratis, sylvis, atque mercatum usque in portam eiusdem civitatis, cum omnibus ei pertinentibus, videlicet casis & hortis & cum omni sua convenientia. Montem sancti Hernetis cum domibus & hortis, Ecclesiam sancti Michaelis Archangeli juxta fluvium Masclam cum fundis & casalibus suis, terris, hortis, & sylvis, cum angaralibus & tributariis suis.

Ecclesiam sanctae Christinae, cum sylvis, casalibus, pratis, & vineis, fundum qui vocatur Casanovula, cum ponticulo & rivo sancti Pauli, fundum Ancaranulam, vel si quis aliis vocabulis nuncupatur, cum omni eorum pertinentia vel adjacentia pariter & duorum fundorum qui vocantur Octiganum, Algorum, cum omnium eorum integritate, seu & fundum qui dicitur Atteville, cum sua convenientia, sicuti transit longè lateque usque ad canam Gundimarij. Ecclesiam sanctae Christinae in valle, & Ecclesiam sanctae Restituta, quae sunt juxta fluvium Martam, cum omnibus eorum pertinentiis, imò & fundum qui vocatur Planum de Mola cum terris cultis & incultis, & cum omnibus ei pertinentibus. In fluvio Masclae aquimulos sex, & in fluvio Marta tres, cum omni convenientia. In fundo qui vocatur Fontana Guaralda hortos quindecim, Montem qui nuncupatur vinea montana, cum plagis & appenditiis suis, Montascinum, Montemremicum, Solonianum, Vallem Ingonis, cum vineis, terris, & omnibus eorum pertinentiis, massaritiis, tributariis, sive angaralibus ibidem residentibus. Fundum Petrellae, fundum Muratula, vallem de Corneto, fundum qui vocatur Doliolum, fundum Marilianum, fundum qui dicitur Mola, vallem quae dicitur de Nasso, montem Supponis, cum terris, pratis, sylvis, vineis, hortis, paludibus, & pantanis, atque perennibus aedificijs parietinis, attinguis, adjunctis, adjacentibusque eorum, vel cum omnibus eorum pertinentiis. Vallem de Vico, cum vineis & terris, fundum Sarnanum, cum Ecclesia sanctae Ruffinae, & fundum Malvanum, pariterque Cavam scamerantam, & Cavam caprilem, cum omnibus eorum pertinentiis. Villam quae vocatur Peturanum, cum Ecclesia sancti Angeli infra se & terris, incensariis quoque ac tributariis ibidem residentibus, vel cum omnibus ejus pertinentiis. Item & plebem sancti Martini quae est supra Sutrium, cum vineis, terris, sylvis, massaritiis & tributariis ibidem commorantibus, vel cum omnibus ejus pertinentiis. Fundum qui dicitur Capecello, fundum Fuscignanum, fundum Landenam, fundum Caiolum, vallem Guidonis longè lateque usque ad ripam, fundum Petella, fundum qui dicitur Cartafago cum vineis, terris, & sylvis, sicut extenditur usque ad fluvium Martam, scilicet usque ad vadum Prandonis. Confirmamus etiam tibi tuisque successoribus

successoribus plebem sancti Andreae in foro, & plebem sancti Martini in Columinate, & plebem sancti Hieronymi secus litus maris juxta Montem altum, cum domibus, cellis, seu curtibus, fundis & casalibus eorum, quorumcumque vocabulis nuncupantur, famulis & famulabus ibidem residentibus & in tuo servitio & dirione permanentibus, vel cum omnibus ejus pertinentiis. simulque & plebem sancti Sebastiani in Arenula, cum duobus fundis, videlicet Stortianum & Fabritianum: fundum qui vocatur Cavonis, fundum Ruginorula, fundum Carvaliolum, fundum Corgitellum, fundum Morazzanum, necnon & fundum Formellæ. Omnia verò cum finibus, terminis, limitibusque eorum, terris, campis, pratis, pascuis, silvis, vineis, domibus, curtibus, massariis, incensariis, tributariis ibidem residentibus, & cum omnibus eis adjacentibus vel pertinentibus. In finibus verò maritimæ, territorio Corneetanensi, fundum qui vocatur Poppe Lupuli inde inde, cum terris cultis & incultis, qui est secus fluvium Martam, & cum omnibus ejus pertinentiis. Item fundum qui vocatur Poppe sanctæ Mariæ, cum terris cultis & incultis, plagis quoque, & appenditiis suis, vel cum omnibus ejus pertinentiis, atque Poppe juxta Waldimandiam, & terras sancti Stephani, cum omni eorum convenientia, fundum qui vocatur Turrenzanula cum integritate sua. Plebem sanctæ Mariæ quæ posita est in Terquinio, cum vineis, terris, pratis, & cum omnibus suis pertinentiis. In Ancarana fundos quatuor, videlicet montem Vulpium, Butten, & Saecali, cum poppis eorum ex utraque parte fluvij Martæ, & cum omnibus eorum convenientiis. Fundum qui vocatur Fultona inde inde, cum suis omnibus pertinentiis. Porro confirmamus tibi tuoque episcopo, infra civitatem quæ nuncupatur Orle, videlicet plebem sancti Petri cum duabus Ecclesiis sancti Iohannis & sancti Angeli, cum curtibus, domibus in eadem civitate & aforis civitatem, terris, vineis, hortis, campis, pratis, silvis, rivis, molendinis, aquarumque decursibus, vel cum omnibus sibi pertinentibus, immo & casalem sancti Petri, & Ecclesiam sancti Sebastiani, cum fundis & casalibus suis & omnibus eorum convenientiis, pariterque Ecclesiam sancti Angeli ad Petram fictam, cum vineis, terris, & omni sua convenientia. Simili modo concedimus & confirmamus tibi,

Tom. II.

karissime frater Virbone, massam quæ nuncupatur Campi, cum Ecclesia sanctæ Mariæ infra se, & fundum qui vocatur Cavi majore, & alium qui vocatur minore, cum terris, vineis, massariis, angarialibus, tributariis, incensariis, & cum omnidatione & persolutione quam tuis antecessoribus soliti sunt persolvere, & cum omnibus ejus pertinentiis. Præterea & inde inde medietatem de massa quæ vocatur forum Cassij, cum vineis, terris, silvis, fundis, casalibus, curtibus, domibus, famulis & famulabus & omnibus suis pertinentiis. Pari modo & massam quæ vocatur Mazzanum, inde inde, cum plebe sancti Stephani, cum vineis, terris seu familiis, & cum sua omni convenientia, atque trium unciarum ex altera medietate superscriptæ massæ foro Cassij, cum famulis & famulabus suis, seu casalibus, silvis, domibus, curtibus, & hortis, videlicet & horum fundorum Massam Lutiam, Ciforranum, Atteville, Sippizzanum, Casale, Pastorinanum, Fraginanum, vallem Petracij, furcule episcopi, Gemulo, Peculiarum, Paparanum, Fornillum, Carnarum, Calianum, planum de lupo, & aliud planum, Criptam Moraldi, Cajolum, Restrictum, Vilianellum monachorum, Menorellam, Fonticela, vallem de Puzzu, Montem Maurum, cum omnibus eorum adjacentibus vel pertinentibus atque colonis & colonabus ibi residentibus. Curtem sancti Laurentij, quæ nuncupatur synodochium, Cataassim cum fundis & casalibus suis, vineis quoque, terris, servis, ancillis, massariis, tributariis, & cum suis omnibus pertinentiis. Infra castrum quod dicitur Viterbium plebem sancti Laurentij cum Ecclesia sancti Michaëlis Archangeli, cum domibus, curtibus infra ipsum Castellum & aforis, fundis, casalibus, terris, vineis, ortis, aquimolis, rivis, campis, pratis, silvis & omni eorum pertinentia. Enimverò per prædia ipsius castri Viterbij plebem sancti Petri in vico Palenzano, cum suis Ecclesiis sanctorum Julij & Valentini. Plebem sancti Andreae in campo cum Ecclesia sancti Abundij Ecclesiam sanctæ Lucie in solo cocto. Omnes verò cum fundis & casalibus eorum, terris, vineis, pratis, silvis, domibus, curtibus & hortis, famulis & famulabus ibidem residentibus, massariis, tributariis, incensariis, angarialibusque eorum, & cum eorum convenientiis, simulque decem & novem fundorum, videlicet Quinzanum, Cardoni, Polleianum,

L

Latrinulam, Marenum, Vallem Foliannensem, Antonianum, Lucianum, Silianum, Avenule, Messurianum, Cavoni, Curtem de Folanellis, Cavam de Sonfa, vicum Renai, Occani, Pastrinianum, Stratilianum, vicum Orazanum, cum domibus, curtibus, hortis, fundis, casalibus, vineis, terris, campis, pratis, silvis, attiguis, adjunctis adjacentisque eorum, cum omnibus eorum convenientis, tributariis, angarialibus & incensariis suis. Plebem sancti Donati qui vocatur

Heic locus
vacuus relictus
est in origina-
li.

cum fundis & casalibus suis, videlicet Cortonula, Cardoni, Montem Averso, Recisam, Novelletam, & vallem Reginam, cum omnibus eorum pertinentiis. Plebem sancti Laurentij in Palmule cum Ecclesia sanctae Luciae & sancti Euticij, cum villis, fundis, casalibus, domibus, curtibus, hortis, olivetis, & fundum qui vocatur Alzanum, & Tucinam, cum terris, campis, pratis, pascuis, silvis, famulis famulabus inibi permanentibus, & cum omni jure & ditione eorum. Immo & curtem sancti Salvatoris quae stat juxta lacum Bulsini in territorio Mantano, cum terris, silvis, vineis, fundis, casalibus, & cum piscatione lacus ipsius; quantum residentes ipsius curtis possunt piscari, sicut tui antecessores obtinuerunt. Certissimè igitur corroboramus & modis omnibus confirmamus tibi, dilecte & amabilis frater Virbone Episcopo, tuisque posteris Episcopis tuo in episcopio succedentibus plebem sancti Petri in vico Pergulata secus superscriptum lacum, cum omnibus Ecclesiis, fundis & casalibus suis, videlicet Ecclesiam sanctae Mariae in Rumiliano, Ecclesiam sanctae Agnes, Ecclesiam sancti Pancratij in Nucicino, Ecclesiam sancti Andreae in Campo, Ecclesiam sanctae Mariae ubi corpus beati Flaviani martyris requiescit, cum casale & burgo suo in circuitu & giro ejus, una cum omni eorum adjacentia vel pertinentiis, videlicet domibus, curtibus, hortis, terris, vineis, fundis, casalibus, campis, pratis, pascuis, silvis, castanetis, montibus, collibus, plagis, planitiis, cum incensariis, tributariis, & angarialibus eorum, vel cum omnibus eorum jure pertinentibus. Itemque & fundorum horum, vallem episcopij, Montem Flasconis inde inde, vallem sanctae Luciae, vallem Oriani, & Zuzzanum, planum rotundum, cum omnibus eorum adjacentia vel pertinentiis, insuper terris, vineis, quae rejacere videntur à capite burgi superscriptae sanctae

Mariae usque ad viam Tuscanam, denique & vicum qui cognominatur Quarantianum inde inde, cum Ecclesiis, curtibus, domibus quoque & criptis, multisque familiis, & cum omnibus suis pertinentiis. Infra lacum nominatum qui vocatur Bulsinus, insulam quae cognominatur Martana, cum monasterio sancti Stephani, & cum eorum omnibus pertinentiis. Plebem sancti Andreae secus fluvium Mart, cum suis Ecclesiis sancti Viti, sancti Iohannis, sanctique Laurentij, cum casis, curtibus, hortis, vineis, fundis, casalibus; molendinis, piscariis, cannariis, & medietatem de ipso fluvio ad molendinos rigandos in multis locis, unà cum colonis & colonabus ibidem residentibus, vel omnibus ejus pertinentiis. Simulque & horum fundorum, videlicet Cajolum, Vallicellas, Silvabubla, planum de Fontana, Mergonem, Metatam, Cazzanum, Metianum, planum sancti Viti, Montem sancti Andreae, & Catilianum, una cum omnibus eorum adjacentis vel pertinentiis, terris, campis, pratis, vineis, silvis, casis, curtibus, servis, & ancillis, massariis, tributariis ibidem commorantibus. Massam quae dicitur

Heic locus
vacuus relictus
est in origina-
li.

cum plebe sancti Iohannis infra se, quae est supra fluvium Mart, cum vineis, terris, fundis, casalibus, atque angarialibus suis, & incensariis, cum suis convenientis. Massam quae vocatur vicum Marianum, cum plebe sancti Iohannis, eorumque fundorum, scilicet Rizzolanum, pratum poppae Lupuli, Caium flajanum, Finianum, Selapplanum, pratum longum, & Stonum, cum domibus, curtibus, terris, hortis, vineis, campis, pratis, silvis, massariis & tributariis, vel cum omni eorum pertinentia, atque fundum qui vocatur Amitinum, cum casis, curtibus, Ecclesiis, domibus, terris, vineis, casalibus, & cum omni eorum competentia, unà cum famulis & famulabus ibidem residentibus. Fundum qui dicitur Campus de Pinis, cum plebe sancti juxta lacum, cum terris, vineis, & sua pertinentia. Massam quae cognominatur Olenzana, cum Ecclesiis sanctae Mariae, sancti Iohannis, & sancti Felicis, cum fundis & casalibus eorum, & cum omni eorum pertinentia, necnon & Ecclesiam sancti Cassiani, cum curte sancti Ambrosij, qui positus est in Feruleto, cum fundis & casalibus eorum, terris, campis, pratis, vineis, hortis, silvis, colonis, colonabusque ibidem residentibus, & cum omnibus ei pertinentibus.

Heic locus
vacuus relictus
est in origina-
li.

Fundum qui vocatur Septinianum cū omni sua pertinentia. In territorio Castren. fundorum duorum, scilicet Amponianum & Astronianum, cum eorum convenientiis. In Sala trium fundorum, Vicovalle, Paternum, & Tulizanum, cum domibus, curtibus, vineis, terris, campis, pratis, pascuis, & omnibus eorum pertinentiis, atque plebem sancti Laurentij quæ nuncupatur Intrintilianum, cum fundis & calalibus & suis omnibus pertinentijs. Massam quæ cognominatur Soranum cum fundis & calalibus suis & omni integritate sua. Confirmamus etiam & corroboramus tibi, amantissime frater, tuum episcopatum Tuscanensem cum terris, omnibus Ecclesiis & monasterijs quorum infra subscriptos affines esse videntur, & in futuro construuntur, tam per urbes & castella quàm etiam per diversa oppida, massas, burgos, & villas, cum dilictione omnium Ecclesiarum & venerabilium locorum, Presbyterorum & monachorum, quatenus per te tueantur & secundum sanctorum patrum canones defendentur & ordinentur. Incipientibus verò à finibus tui episcopatus, scilicet à mari magno & inde per fluvium Minionem, sicuti rectè extenditur in cripta S. Pancratij, & sicuti rectè extenditur in pedem Leuprandij, qui est inter territorium Orelanum & Bledanum, & rectè pergit ad Cavam Fardengam, & inde transit ad Butren. aquæ ductus quæ est in strata beati Petri Apostoli, & inde pergit in cacumine montis qui dicitur Foliandum, & sicut vadit via per ipsum montem in Civitellis, & venit in Staphile, qui dividit inter Ortem & comitatum Viterbiensem, & sicut venit in locum Plancula & vadit inter territorium Viterbiense & Polimartiense, & deinde pergit usque ad Petram fictam, & inde venit ad rivum sanguinarium, & pergit ad rivum qui vocatur Arlinus ad Mausileum, & deinde vadit per lacum ad Mausileum quod est in campo Rosano, & deinde venit per Ecclesiam sancti Maximi, & deinde venit in sanctum Bartholomæum, qui positus est in Marfuano, & deinde venit in Septinianum, & abinde in Musileum Caninum, & inde pergit in Canestrasi, & sicuti intrat in Tamone, & ipse Tamo intrat in Armine, & sic currit in mare. Infra quos fines sunt plebes superscriptæ, monasteria, civitates, castella, hereditates, ac territoria diversa, & si quid aliud inter hos fines concluditur quod ad ipsum tuum

Tom. II.

episcopatum aliquo modo possit pertinere, à præsentī quinta indictione tibi tuisque successoribus in perpetuum confirmamus & corroboramus, sancientes apostolica Censura sub divini iudicij attestatione & anathematis interdictione nullus unquam præsumat, eujuscumque sit dignitatis præditus potestate, vel etiam quæcunque magna parvæque persona, ex omnibus quæ superius leguntur quoquo modo auferre à tuo episcopio aut contrarietatem facere. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu tentaverit iis quæ à nobis ad laudem Dei stabilitate jam dicti tui episcopatus statuta sunt refragari aut in quoquam transgredi, sciat se anathematis vinculo innodatum & cum diabolo & ejus atrocissimis pompis atque Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi æterni incendij supplicio concremandum. At verò qui pio intuitu observator & in omnibus extiterit custodiens hujus nostri apostolici constituti ad cultum Dei respicientis, benedictionis gratiam à misericordissimo Domino Deo nostro multipliciter consequatur, & vitæ æternæ particeps effici mereatur. Scriptum per manus Nicolai Notarij atque Regionarij & Scriuarij sanctæ nostræ Romanæ Ecclesiæ, mense Febuario, Indiæ. V. Benevalere. Datum v. 11. Kal. Martias per manum Leonis Primicerij summæ apostolicæ sedis, anno Deo propitio pontificatus Domini nostri Leonis Papæ IV. in sacratissima sede beati Petri Apostoli sexto, mense & Indiæ. superscripta V.] Datum Corneti IV. Kal. Novembris, anno decimo.

CALARITANENSI ARCHIEPISCOPO.

Illis es meritò comparandus de quibus inquit Propheta, *Canes multi sunt non valentes latrare*, cum graves & grandes subditorum excessus non solum corrigere negligas, sed etiam corrigere prætermittis, sicut ex eo colligitur evidenter quòd incestuosam copulam à nobis inhibitam inter filiam Marchionis de Massa & Hugonem de Basso conniventibus oculis contrahi permisisti. Sed & illis potes meritò comparari de quibus veritas ait, *Vulpes foveas habeant & volucres caeli nidos*, cum dolositates exerceas sub specie honestatis, sicut in negotio Galurense comperimus te fecisse. Putabamus quidem oculum tuum simplicem esse, nullam tenebrarum partem habentem. Sed, quod dolentes referimus, angelus

L ij

Epist. 143.
Ut latas contra nonnullos sententias faciat publicari.

Sathanae transfiguravit se in angelum lucis, & sub ovina pelle lupina rabies se abscondit. Licet autem sis immemor & ingratus dilectionis & gratiae quam tibi studuimus exhibere, adhuc tamen experiri volentes utrum in te aliqua devotionis & obedientiae scintilla remanserit per ap. t. f. dis. prac. m. q. praefatos Marchionem & Hug. de Basso diligenter moneas & inducas ut praebitam incestuosam copulam omnino dissolvant, ac sententias excommunicationis & interdicti latae auctoritate nostrae in Dominas & terram Galluris, necnon & Lambertum Pisannum, solemniter innoves & declares, reque usque ad festum resurrectionis dominicae proximo venturum apostolico conspectui representes. Alioquin ex tunc scias te ab officio pontificali suspensum. Datum Corneti VI. Kal. Novemb. anno decimo.

*ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS
& aliis Ecclesiarum Praelatis & universis
Clericis in regno Aragoniae constitutis.*

*Epist. 144.
De libertate
electionum e-
piscoporum.
Vide additi-
onem ad lib. 8.
de concordia sa-
cerdotij & imp.
cap. 10.*

Solet annuere &c. usque impertiri. In litteris siquidem kar. in C. fil. n. Petri illustris Regis Aragonum sic de verbo ad verbum perpeximus contineri. Petrus Dei gratia Rex Aragonen. Comes Barchinonen. & Dominus Montis pessulani venerabilibus in Christo Terraconen. Archiepiscopo & universis Episcopis, Abbatibus, ceterisque Ecclesiarum Praelatis & eorum conventibus in regno & dominio nostro constitutis, aeternam in Domino salutem. Regi Regum, per quem Reges regnant, reverentiam debitam exhibentes, & sponsae ejus, sanctae videlicet Ecclesiae, integram libertatem conservare volentes, pessimam consuetudinem a nobis haecenus observatam, qua electionem Praelatorum sine nostro consilio & assensu procedere non permittebamus, amore Dei & sanctae Ecclesiae & pro remedio animae nostrae & parentum nostrorum relaxamus, vobisque & universis successoribus vestris & conventibus in omni jurisdictione nostra constitutis liberam eligendi facultatem per nos & per omnes successores nostros, assensu regio minime requisito, in perpetuum indulgemus, hoc solum nobis & successoribus nostris reservantes, ut liberè & canonicè electus in signum regiae fidelitatis nobis & successoribus nostris debeat praesentari. Nos igitur devotionem regiam in Domino commendantes, & approbantes in hac

parte statutum ipsius, illud auctoritate apostolica confirmamus & praesentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostrae confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Corneti III. Kal. Novembr. anno decimo.

*ABBATI ET CONVENTUI
S. Martini de Monte.*

NE causa sententia calculo diffinita in recidiva contentione scrupulum relabatur, judicialis diffinitio atramentali debet calamo exarari. Praesentibus ergo litteris innotescat quod nos auditis & intellectis attestacionibus, instrumentis, & allegacionibus universis propositis coram nobis in causa quae vertebatur inter yconomum vestrum ex parte una & Fortiguerram ac Raynucium filium Poli Guidoti cives Viterbienfes ex altera super accalamensis quondam Tornampart. & terris de Risiare ac salicis cum molendino ubi facta est gualeria, sententiam Iacobi & Matthaei iudicum Viterbien. contra monasterium inique prolatam omnino cassamus, & sententiam a ven. f. n. R. civitatis Castellanenfis Episcopo & P. Ysmaelis tunc Abbate sancti Andreae contra praefatos cives minus providè promulgatam corrigimus in hunc modum, videlicet quod cum constet monasterium vestrum in venditione praedictarum rerum ultra dimidiam justi pretij fuisse deceptum, praefati cives aut recepto pretio possessiones restituant memoratas, aut suppleant quantum legitime ostenderit tempore venditionis justo pretio defuisse. Nulli ergo &c. nostrae diffinitionis &c. Si quis autem &c. Datum ut in alia.

*Epist. 145.
De revocan-
dis alienatio-
nibus monaste-
rij.*

LVNDENSI ARCHIEPISCOPO.

PER tuas nobis litteras intimasti quod tempore bo. me. praedecessoris tui Clericus quidam consilio cujusdam sacerdotis, quem familiarem habebat, ut ad sacros ordines minis acceleraret inductus, cum esset Acolytus, subdiaconatus ordine praetermissio, praesumptuose se fecit in Diaconum promoveri, qui postmodum poenitentia ductus delictum suum cuidam Presbytero patefecit; a quo fuit eidem injunctum ut in aliquo monasterio sub regulari habitu Domino ministraret; ubi cum per annos aliquot permanisset, super praedicto excessu quendam duxit Episcopum iterum consulendum, qui nihil eidem injungens delictum hujusmodi tuo iudicio reservavit. Tu vero ipsi post-

*Epist. 146.
De Clerico per
saltum promo-
to.*

modum injunxisti ne in diaconatus officio ministraret donec quid super hoc esset agendum nostræ suscepisset beneplacitam voluntatis, ipsumque iterum in alio monasterio collocans nobis humiliter supplicasti ut cum eo misericorditer agere dignaremur. Nos igitur de tua discretione gerentes fiduciam pleniorē f. t. p. A. sc. m. quatenus si aliās propria sibi merita suffragantur, ipsum suscipere faciens subdiaconatus ordinem, quem omisit, eidem postmodum auctoritate nostra dispensativè licentiam tribuas. in diaconatus officio ministrandi. Datum Tuscan. XIV. Kal. Novemb. anno decimo.

E I D E M.

Epist. 147.
De electione
Archiepiscopi
Viterbani.

TAm per litteras tuas quàm kar. in C. fil. n. S. Suenth. Regis illustri & ven. f. n. suffraganeorum, & dil. fil. Capituli Ecclesie Upsallien. & aliorum multorum accepimus quòd bo. me. Archiepiscopo Upsallien. viam universæ carnis ingresso, dicta Ecclesia, tum propter tuæ peregrinationis absentiam, tum etiam propter insolentiam regionis, diù mansit pastoris officio viduata, sed nunc spiritus sancti gratia inspirante in quendam prædicti Regis Capellanum V. nomine virum utriusque litteratum & ornatum moribus &, ut credis, virtutibus decoratum, clerus & populus consensu & petitione unanimi convenerunt. Sed quia de legitimo non est matrimonio procreatus, ipsum, sicut vir providus & honestus, in eisdem litteris non electum, sed potius ad episcopale vocatum officium nominasti, humiliter supplicans, ut quia, quantum humano constare potest iudicio, persona satis videtur idonea, & cleri electione, Regis consensu, ac populi petitione vocata, cum eo dispensare misericorditer dignaremur, proponens quòd nisi expediret Ecclesie memoratæ, ac Regem & populum credere propter hoc maxime ad favorem Ecclesie inducendum, libertatem quoque ipsius per hoc nihilominus conservandam, pro eo nullatenus porrigeres preces tuas, cum nulla Ecclesia sit in mundi partibus constituta quæ tantum propter insolentiam populi iugo subiaceat servitutis. Nobis autem cum fratribus nostris super hoc habentibus diligentem tractatum, multa incerta & dubia occurrerunt, tum quia ignoramus quantum idem V. defectum in natalibus pariat, cum multiplex super hoc considerationis delectus debeat

adhiberi tum, quia nobis non constat utrum provincia Upsallien. tantum defectum sustineat in personis quoad archiepiscopale officium assumendum alia persona non possit in ea magis idonea inveniri. Accedit ad hæc quòd cum in ipsa provincia Presbyteri ex prava consuetudine mulieres sibi non metuant matrimonialiter copulare, si huiusmodi consuetudinem intendis de ipsa, sicut accepimus, extirpare, indecens esset pariter & absurdum ut ad tantum officium talis assumeretur persona qua in exemplum deducta, tuum posset propositum impediri. Nos igitur attendentes quòd in talibus urgens necessitas & evidens utilitas dispensationis gratiam promerentur, honestati ac discretioni tuæ, de quâ plenam fiduciam obtinemus, per ap. sc. m. q. circumstantiis studiosè pensatis, Deum habens præ oculis, auctoritate nostra circa confirmationem postulationis ipsius & postmodum consecrationem procedas sicut ad divini nominis gloriam & christianæ religionis profectum videris procedendum. Ad hæc, propter devotionem tuam & necessitatem Ecclesie Upsallien. necnon & remotionem loci, ne ipsa Ecclesia fatigetur laboribus & expensis, pallem de beati Petri corpore sumptum, plenitudinem videlicet pontificalis officij, tibi transmittimus, ut si forte ad dispensandum videris procedendum, illud eidem conferas sub forma quam tibi sub Bulla nostra mittimus interclusam. Alioquin ipsum ad nos remittere non postonas. Datum Corneti VIII. Kal. Novembris anno decimo.

P. ARCHIPRESBYTERO
& Canonicis sancti X'isti Viterbien.

INter vos & ven. f. n. Raynerium Viterbien. Episcopum suborto scrupulo quæstionis super quarta decimarum, mortuorum, procurationibus, oblationibus, synodatico & quibusdam aliis juribus episcopalibus, quæ à vestra Ecclesia idem Episcopus tamquam sibi debita requirebat, tandem post publicationem testium & exhibitionem instrumentorum in talem concordiam nobis mediantibus amicabiliter convenistis ut tam vos quàm successores vestri non nisi in quarta decimarum & mortuorum eidem Episcopo & ejus successoribus teneamini respondere, ab alijs autem præstationibus & servitijs eadem Ecclesia libera sit penitus

L iij

Epist. 148.
Confirmatur
quædam concordia.

& immunis. salva in omnibus obedientia & reverentia quam ei tamquam Episcopo vestro & successoribus ejus debetis in spiritualibus exhibere, de iis verò quæ vobis oblata vestri de cetero sani donaverint inter vivos, nullam eidem Episcopo vel successoribus suis cogamini tribuere portionem. Nos igitur eandem concordiam approbantes, ipsam auctoritate apostolica confirmamus & præ. sc. p. co. Nulli ergo &c. nostræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Sutrij XVIII. Kal. Dec. anno decimo.

ILLVSTRI REGI FRANCORVM.

Epist. 149.
Indulgentia
concessa pug-
nantibus ad-
versus Albi-
genicos.

In veterata pravitate hæreticæ corruptela, quæ succrescit assidue in partibus Tolosanæ, factus non desinit parere monstruosos, per quos in alios corruptione propriæ vefaniæ derivata, reviviscit instanter & pullulat derestabilis successio damnatorum, qui de suæ vanitatis adventionibus gloriantes, dogmata rectæ fidei aspernantur, & eò amplius prædicatam sibi veritatem obaudiunt quo dum abyssus abyssum invocat, & nox nocti indicat scientiam, consuetam sui mendacij falsitatem aliis liberius suggerentes, sese considerant in suis falsis assertionibus singulares. Hi nimirum habentes juxta verbum Apostoli speciem pietatis, virtutem autem ejus penitus abnegantes, sub religionis imagine, quam se solos habere fatentur, multos incautos dulcedine verborum illiciunt, & reddunt suis malitiis uniformes. Hos utique in libro sapientiæ mulier illa designat quæ ornata meretricio præparata proclamât: *Intexui funibus lectum meum, tapetibus pictis stravi.* Hæretici siquidem cælestium verborum contextu & ornata eloquentia picturato salubre auditoribus stratum se parare promittunt, in quo à tumultu vitiorum libero corde quiescant, sed locum potius perditioni construunt funibus peccatorum. propter quòd dicitur per Prophetam: *Vaccas Bethshaven coluerunt habitatores Samaria.* Hæretici namque, qui habitare se in Samaria idest in mandatorum Dei custodia mentiuntur, cum legem Dei non intelligant, sed impugnent, lascivas sectas multiplicis novitatis & erroris enutriunt. Sed cum in præfenti vel in futuro pœnam suæ nequitie debitam patientur, lugebit populus super eos. Dominus etenim juxta verbum propheticum tam domum æstivam quam domum percutiet hyemalem, & domus ebur-

neæ deperibunt, quia tam eos qui æstuant fervore lascivie voluptatibus carnis inserviunt, & qui ut religiosi ab hominibus habeantur, à quibusdam vitiis abstinendo macerant carnem suam, quam illos etiam qui politis sermonibus ad deceptionem simplicium falsa confingunt, percutiet Dominus & disperget, faciens eorum memoriam cum sonitu deperire. Licet autem ad corrigendum hoc pessimum genus hominum in tuo regno degentium, qui ad subversionem Christianæ fidei de vanitate conveniunt in idipsum, & ad eorundem multimodæ dolositatis imagines in nihilum redigendas operam dederimus multociens & per multos, ipsi tamen in reprobam sensum dati nec propositas rationes attendunt, nec terrentur comminationibus, nec possunt blanditijs deliniri. Ideoque cum ferro abscondenda sint vulnera quæ fomentorum non sentiunt medicinam, & qui correctionem ecclesiasticam vilipendunt brachio, sint secularis potentie comprimendi, auxilium tuum, fili karissime, invocandum duximus ad vindicandum injuriam Jesu Christi & capiendas vulpeculas quæ vineam Domini sabaoth non cessant in simplicibus demoliri, serenitatem regiam monentes attentius & exhortantes in Domino, in remissionem tibi peccaminum injungentes, quatenus ad extirpandos tam degeneres palmites, qui missis radicibus in profundum lambrucos generant & non uvas, ad eliminandam quoque spurcitiam tam nocivam accingaris viriliter & potenter, ut & fidei tuæ puritas, quam tamquam Princeps catholicis servas in mente, strenuis actibus in opere declaretur, & hæreticæ perfidiæ sectatores potentie tuæ virtute contriti ad veritatis notitiam saltem inter afflictiones bellicas reducantur. Quæto enim Dominus Deus tuus in regni tui perturbationibus tibi benignus astitit & dedit exitum gloriosum, terram tuam in tranquillitatis quiete ponendo, tanto inimicis ejus & Ecclesiæ suæ te convenit robustius obviare. Nos enim, ut securius his possis intendere, terram tuam & homines tuos ac eorum bona interim sub B. Petri & nostræ protectione suscipimus, & si quis, quod non credimus, te vel tuos nequiter molestare præsumeret, tantam injuriam, quam reputaremus sedi apostolicæ principaliter irrogatam, curaremus per cen. canonicam vindicare. Volumus insuper ut ipsorum hæreticorum bona omnia publicentur, & tam tibi vel in per-

sona propria laboranti, vel necessarium auxilium impendenti, quàm hominibus terræ tuæ, qui contra perfidos arma susceperint expugnandos, illa valeat remissio peccatorum quam his qui laborant pro terræ sanctæ subsidio duximus indulgendam, cujus necessitatis te ac illos volumus esse memores, ne contingat illius impedire succursum. Datum Romæ apud S. Petrum XV. Kal. Decemb. an. X.

In eundem ferè modum univèrsis Comitibus, Baronibus & Militibus, & univèrsis Christi fidelibus in regno Franciæ constitutis. Eadem dat.

In eundem ferè modum . . Trecent. & . . Viromanden. & . . Elesen. Comitibus. Eadem dat.

In eundem ferè modum . . Comiti Barren. Eadem dat.

In eundem ferè modum . . Duci Burgundie & . . Nivernen. & . . Droacen. Comitibus & No. vi. G. de Donpierra. Eadem dat.

VV. EPISCOPO SANCTI ANDREÆ.

Epist. 150. De suppletione negligentia parochorum.
IN nostra præsentia tua proposuit fraternitas conquerendo quòd cum quidam monachi & alij viri religiosi quasdam parrochiales Ecclesias in tua diocesi teneant ad usus proprios deputatas, & in quibusdam aliis, pro quibus annuum censum accipiunt, jus obtineant patronatus, cum eisdem Ecclesiis vacare contingit, Capellanos & alios Clericos instituendos ibidem tibi, prout de jure tenentur, negligunt præsentare. Unde nobis humiliter supplicasti ut tibi super hoc dignemur utiliter providere. Quocirca fraternitati tuæ auctoritate præsentium indulgemus quatenus si prædicti religiosi viri, vacantibus Ecclesiis quæ prædictis modis ad ipsos pertinere noscuntur, tibi, prout de jure tenentur, Capellanos vel Clericos infra tempus à canonibus diffinitum malitiosè præsentare contempserint, tu eisdem Ecclesiis de personis idoneis providendi liberam auct. nostra suffultus sub. cujuslibet contrad. & app. ob. habeas facultatem, ita tamen ut propter hoc nullum eis præjudicium generetur. Datum Sutrij Id. Novemb. anno decimo.

EPISCOPO PARIISIENSI.

Epist. 151. Numerus Magistrorum Theologorum Academicæ Parisiensis definitus.
Sicut expedire credimus ut apud civitatem Parisiensem, ad quam pro sacre pagine disciplina celebris recursus habetur, Theologorum sit copia Magistrorum, qui parvulis petentibus panem fran-

gant, & esurientes animas reficiant pabulo verbi Dei, sic etiam decens est ut ipsorum numerositas refrenetur, ne forsitan propter onerosam multitudinem, quæ nihil habet honesti, vel vilescat eorū officium, vel minùs compositè impleatur, cum Deus omnia fecerit in numero, pondere, ac mensura. Hac igitur consideratione prudenter inducti, auct. præ. firmiter inhibemus ut Parisius Magistrorum Theologiæ numerus octonarium non transcendat, nisi fortè multa necessitas vel utilitas hoc exposcat. Nulli ergo &c. nostræ inhibitionis &c. Si quis autem &c. Datum Sutrij XVIII. Kal. Decembris anno decimo.

EIDEM.

SOlet annuere &c. usque impertiri. Cum igitur examinationem quorundam, qui à te vel præd. tuis ad sacros ordines sunt promoti, quibus provideri mandamus in beneficio competenti, nunquam aliquibus committamus, auctoritate præsentium firmiter inhibemus ne nisi te vel responsale tuo præsentè ad examinationem hujusmodi procedatur, ut contra examinandos tibi proponere liceat quicquid rationabiliter duxeris proponendum, ita quòd per examinationem aliter attentatam nullum tibi præjudicium generetur, nisi forsan evocatus legitimè in elusionem mandati nostri examinationi hujusmodi per te vel responsalem idoneum neglexeris interesse. Nulli ergo &c. nostræ inhibitionis &c. Si quis autem &c. Datum ut in alia.

EIDEM.

Cum in Lateranen. Concilio sit statutum ne monachi &c. fraternitati tuæ, de qua certam fiduciam gerimus per ap. sc. m. q. si quem monachum in aliqua Ecclesia diocesana tibi lege subjecta singulariter inveneris habitare, ipsam mo. præ. per cen. ecc. app. re. compellas ut vel ad suum monasterium redeat, vel aliquem honestum fratrem secum habeat commorantem. Datum in alia.

EIDEM.

AD nostram noveris audientiam pervenisse quòd tam à monachis & aliis viris religiosiis quàm à Clericis secularibus tuæ diocesis multa gravia committuntur, quæ si non fuerint superioris lima correctæ, graviorum excessuum ma-

Epist. 152. Mandata de providendo quomodo in executionem mittenda.

Epist. 153. Ne monachi singulares sint in monasteriis.

Epist. 154. Ut monachos & clericos suæ diocesis corrigat.

teriam ministrabunt. Licet autem ex iuncto tibi præfulatus officio in corrigendis subditorum excessibus jurisdictionem obrineas generalem, ut tamen auctoritate mandati nostri tuæ provisionis officium liberius exequaris, fraternitati tuæ, de qua firmam fiduciam gerimus, per ap. sc. m. q. tam circa viros religiosos quam etiam Clericos seculares tuæ jurisdictioni subiectos corrigas app. re. quæ videris corrigenda, statuens ad reformationem ipsorum quod regulare fuerit & honestum. Dat. ut in alia.

E I D E M.

Epist. 155.
Datur illi potestas reformati monasteria sua diocesanos.

Licet Ecclesiarum omnium cura nobis imminet, pro monasteriorum tamen statu specialius nos oportet esse sollicitos, ne forsan in ipsis religionis observantia dissolvatur, quam nostris temporibus Domino disponente plantare cupimus & fovere. Sanè sicut nostro est apostolatui reseratum, in monasteriis & aliis locis religiosis diocesana tibi lege subiectis in victu, vestitu, conversatione, ac multis aliis gravitas negligitur regularis, & multa gravia committuntur ibidem, quæ cedunt non solum in animarum dispendium, sed etiam scandalum plurimorum. Fratres præterea locorum ipsorum contra suæ professionis propositum retinere propria non formidant. Cum igitur hæc, si vera sint, relinquere non debeant incorrecta, fraternitati tuæ, de qua certam fiduciam obtinemus, per ap. sc. m. q. super his & aliis inquisita plenius veritate corrigas app. re. quæcumque noveris corrigenda, statuens ibidem quod regulare fuerit & honestum. Datum Romæ apud S. Petrum XV. Kal. Decemb. anno decimo.

E I D E M.

Epist. 156.
De unione monasteriorum Vallis profundæ & de Gyl.

Ad aures nostras noveris pervenisse quod monasterium Vallis profundæ in tua dioecesi constitutum tanta rerum temporalium egestate gravatur ut fores eiusdem loci nequeant de bonis ipsius monasterij sustentari, propter quod interdum, instigante humani generis inimico, pro necessariis acquirendis quædam minus licita immo gravia committere non verentur. Quocirca fraternitati tuæ per ap. sc. m. q. si est ita, monasterium ipsum auctoritate nostra suffultus, sublato cuiuslibet contradi. & app. ob. monasterio de Gyl tuæ dioecesis, quod pari necessitate laborat, ad iungere studeas & unire.

Datum Romæ apud S. Petrum XIII. Kal. Decemb. anno decimo.

E P I S C O P O P I C T A V E N.

Ex insinuatione dil. fil. I. scolaris nos noveris accepisse quod olim mater sua in ipsius partus multis angustis fatigata vorum vovit Domino quod quamcumque prolem susciperet, eam in sortem dominicam deputaret, quæ volens postmodum adimplere promissum, eundem I. fecit imbui litteralibus documentis & artibus liberalibus erudiri. Verum idem I. à materna non discrepans voluntate, cum minores ordines fuerit affecturus, à te instanter petijt ut eum in Subdiaconum promoveres. Tu verò, licet habeat patrimonium de quo potest congruè sustentari, & quidam ejus consanguineus ad ordinationem centum solidos annuos sibi fuerit paratus conferre, sicque honorificè valeat vivere de prædictis, oblatis tamen precibus acquiescere recusasti. Nos autem pro eum propositum attendentes f. r. p. ap. sc. præc. m. q. si est ita, dummodo sit idoneus, promovere ipsum ad subdiaconatus ordinem non postponas. Datum Romæ apud S. Petrum VIII. Kal. Decemb. anno decimo.

C I V I B V S E T V N I V E R S O
populo Dertusensi.

Ad nostram audientiam ven. f. n. G. Dertusen. Episcopo significante pervenit quod cum pro eo quod decimas & primitias ad plenum solvere nolebatis, olim vos excommunicationis sententiæ subiecisset, in contemptum excommunicationis ipsius in cimiterio Ecclesiæ præsumpsistis ferè centum corpora decedentium sepelire. Postmodum autem super ipsis decimis & primitiis iustitia mediante pro eodem Episcopo sententiæ promulgata, promisistis vos mandato Ecclesiæ parituros interposito juramento. Verum ab eodem Episcopo postmodum absoluti, sicut mandaverat, sepulta corpora extumulare curastis, volentes contemptum pristinum taliter expiare. Sed precedente tempore aliqui vestrum conversi retrorsum, & devotionem ostensam in odium deducentes, in suarum perniciem animarum, ad suggestionem fratrum hospitalis Hampolstæ, apud eisdem, Ecclesiæ memoratæ cimiterio derelicto, præsumperunt cum interpositione fidei eligere sepulturam, per hoc ipsi Ecclesiæ nitentes lationem inferre. Tandem quidam ex eis
ad

Epist. 157.
Vt I. ad subdiaconatus ordinem promoveat.

Epist. 158.
Horatur eos ut Ecclesiam Dertulensem revertantur.

ad conscientiam reducentes; & pœnitentiam volentes agere de commissis, ipsi Episcopo sunt confessi hoc ab ipsis fuisse pro sua damno Ecclesiæ attentatum; sed alij pertinaciter in excogitata malitia perseverant. Quia verò indignum esse videtur ut Dertusensis Ecclesiæ mater vestra, quæ animas vestras spiritualibus reficit alimentis, vos non sentiat filios, sed privignos, universitatem vestram rogamus, moneamus, & exhortamur in Domino, per apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes quatinus nonobstante hujusmodi iuramento, quod ex odio in damnum Dertusensis Ecclesiæ temerè præstitistis, tam in vita quam morte more solito eandem Ecclesiam honorantes, ad statum pristinum redeatis. Datum Romæ apud sanctum Petrum IV. Kal. Decembris anno decimo.

UNIVERSIS EPISCOPIS
per Angliam & Valliam constitutis.

Quamquam virtus obedientiæ magna sit propter bona quæ sequuntur ex ipsa, mala tamen quæ de contraria sibi constat inobediencia provenire, quodammodo magnificare videntur eandem, cum sicut collatio boni malum deterius decolorat, ita plerunque malum bono collatum, aliquid ei laudis adjungat. Inobediencia quippe de paradiso protoplastum ejecit; cui demum Christi obedientia, qui usque ad mortem factus est pro nobis obediens, formam servi accipiendo, subvenit. Denique Chorenatos, qui Moyse mandatis pertinaciter resisterunt, aperta tellus vivos absorpsit; filiosque sacerdotis Heli, qui paterna monita contemnendo errorem suum corrigere neglexerunt, Philistæorum gladius interemit. Abrahæ verò, *Per memorem ipsum, inquit Dominus, juravi, quia obediisti voci meæ tuo unigenito non parcendo, benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum ut stellas celi, & benedicentur in tuo semine omnes gentes.* Puella quoque Rebecca, dum in adaquandis camelis humiliter obediit, receptis inauribus & armillis Isaac meruit conjugio copulari. Ceterum ex sermone quem Propheta loquitur ad populum contumacem ostenditur quòd posset obediendo quisquam vel non obediendo mereri. *Si volueritis, inquit, & audieritis me, terra optima comedetis, quòd si nolueritis, & me ad iracundiam provocabitis, vos gladius devorabit.* Samuel etiam dixisse legitur ad Saulem: *Num-*

Tom. II.

quid vult Dominus holocausta & victimas, & non potius ut voci obediat ipsi? Obedientia enim melior est quàm victimæ, & auscultare magis quam adipem arietum immolare: quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus idolatriæ, acquiescere nolle. Ne igitur in vitium inobedienciæ incidatis, virtutem obedientiæ vos oportet fortiter retinere, qui nedum mandato ad hoc speciali compulsi, sed pro debito pastoralis officij voluntarij defendere tenemini ecclesiasticam libertatem, & murum pro domo Domini vos opponere ascendentibus ex adverso; ne si verbum Domini in ore vestro fuerit alligatum, & tamquam canes muti latrare non valueritis, seu potius nolueritis, ex illis effici videamini de quibus dicitur per Prophetam: *Filij Effrem intendentes arcum & mittentes sagittas suas, conversi sunt in die belli.* Pro iustitia quippe pugnare non est vobis aliquatenus formidandum; quia beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam cum probati fuerint, accipient coronam vitæ. Si qua ergo vobis imminet adversitas propter ipsam, gaudendum est vobis potius quàm tristandū, Apostolorū exemplo, qui teste scriptura, *gaudentes ibant à conspectu concilij, quoniam digni sunt habiti contumeliam pro nomine Jesu pati;* eum gloriosum sit, non solum Episcopo, sed etiam cuilibet Christiano, si propter causam non turpem, sed in Domino commendabilem affligatur, apostolo Petro testante, qui dicit: *Nemo patiatur ut fur, sed si beneficientes & benedictes molestiam sustinetis, hoc est gratia apud Deum.* Ecce pro defensione libertatis ecclesiasticæ iussio vobis imminet ut vestra obedientia nota fiat, & persecutio forsitan instat, ut patientia vestra proximis innotescat. Si quis itaque timet transgressor effici, obedientiam saltem meticulosam impendet; qui verò sperat de ipsa præmium, promeritoriam exhibebit eandem. Persecutio deinde, si qua fuerit, probationem vobis inducet, ut aliis ad exemplum vestra fortitudo proficiat, & præmium quidem conferet, ut quilibet juxta modum afflictionis mensuram retributionis acquirat. Proinde si causam Christi ex corde agitis, ipse virtutem & fortitudinem vobis dabit, ut divinum timorem præferentes humano, cœlestem Regem magis vereamini quàm terrenum, ipsumque cum illis qui sub ejus cubito manu adulatrice pulvillos consuunt non palpetis, & non solum in eo per quod auctori-

M

ritatem Ecclesie in vacuum evacuare molitur non acquiescat eidem, verum etiam opportune sedulitatis instantia ipsum a tali proposito retrahatis, non dubitantes ad tempus ei pro defensione iustitie displicere, cum secundum Apostolum si placereis omnibus, Christi famuli non essetis; quoniam hoc pietatis opus vobis ad eius odium non officiet, sed proficiet ad amorem; qui profecto, si quis vestrum in malo foveret eundem, & nunc ipsum exinde viliozem haberet, & cum ad cor redierit usus consilio saniori, vos quidem pro consilij puritate carissimos, eos autem quorum prava modo suggestione seducitur habebit exosos; & sic demum medicinali manu sanatus agnoscat quam dissimilibus studiis morbum suae mentis consilia malignantium aggravaverint & sollicitudinis apostolicae medicamenta sanarint. Nobis quoque, qui circa ipsum medici vices agimus, ad gratiarum actiones assurgat, & medicinae, cuius pridem acerbitatem horruerat, tandem laudabit effectum; recognoscensque quod ipsum sincerissima dilexerimus caritate, fatebitur quod quando castigatur qui diligitur, tunc circa ipsum pietas exercetur. Habet enim amor plagas suas, quae dulciores sunt cum amarum inferuntur. Quia ergo ad nostram audientiam est perlatum quod aliqui vestrum in facto venerabilis fratris nostri Cantuariensis Archiepiscopi S. R. E. Cardinalis, in quo non solum Cantuariensis versatur, sed etiam totius Ecclesiae Anglicanae libertas, se tepidos exhibent & remissos, universitatem vestram monemus attentius & hortamur, per apostolica vobis scripta districtè praecipiendo mandantes quatenus in facto ipso, quolibet mundano timore postposito, vos tales exhibere curetis quod per constantiam vestram libertas ecclesiastica defendatur, & cum zelus domus Domini fecerit vos tabescere, caritas ignita per ipsum de persecutoribus eius vos faciat triumphare; sperantes quod Dominus causae suae finem gloriosum imponet; de quo si quidem omnes qui constanter perseveraverint, pariter latibuntur. Nos enim, qui pro iustitia causae hujus, si expediret, certare usque ad mortem nullatenus vitaremus, si qui forsitan, quod non credimus, mandatis nostris contumaci spiritu praesumpserint obviare, sic eorum curabimus praesumptionem corrigere quod terrore ad posteros derivato, talis non transibit insolentia in exemplum, sed eorum correctio terrore poterit universos. Datum Romae

apud sanctum Petrum xiv. Kal. Decembris, anno decimo.

*NOBILIBVS VIRIS VNIVERSIS
magnatibus in Anglia constitutis.*

SI carissimo in Christo filio nostro Iohanni Anglorum illustri Regi fidem debitam observatis, quam Deo, tam nobis noveritis esse gratum. Cum autem ita vos oporteat terreno Regi fideliter adherere ut caelestem nullatenus offendatis, in hoc debet fidelitatis vestrae sinceritas vigilare ut a proposito quod idem Rex contra Deum concepisse videtur, venerabilem fratrem nostrum Cantuariensem Archiepiscopum & in eo commissam sibi Ecclesiam persequendo, fideli eum consilio revocetis, nec permittatis ipsum, quantum in vobis fuerit, consilium abicere pietatis & in consilio impiorum abire, quorum in una die omnes cogitationes peribunt, consilio Domini, quod in vacuum evacuare conantur, in aeternum manente. Sanè cum secundum evangelicam veritatem fervire duobus dominis non possitis, procul dubio vobis expedit ut in eo quod praefatus Rex Deo contrarium sese ponit, nequaquam foveatis eundem, sed timorem divinum praeponeatis humano, ipsum cum illis qui sub eius cubito manu adulatrice pulvillos consuunt non palpetis, nec dubitetis ad tempus ei pro causa iustitiae displicere, quoniam hoc pietatis opus vobis ad eius odium non officiet, sed tandem proficiet ad amorem; qui profecto cum ad cor redierit usus consilio saniori, vos quidem pro consilij puritate carissimos, eos autem &c. *ut in alia usque amarum inferuntur.* Quocirca nobilitatem vestram monemus attentius & propensius exhortamur, per apostolica vobis scripta in remissionem peccaminum injungentes, quatinus apud eundem Regem fidelibus persuasionibus & salubribus consiliis insistatis, ut per viam Roboam minime incedendo, consilia maturiora non spernat, sed eos qui caput eius oleo peccatoris impinguant foventes ipsum in malo tamquam adulatores despiciat, & velut corruptores expellat, ac recoleat quod Oza pro eo quod in arcam, devotè quidem, sed indignè, manus extendèrat, à Domino sit percussus, ad ecclesiastica jura manum mittere non praesumat; ne qui regnum Balthasar judicio manus scribentis Mane, thechel, phares inopinabiliter occupari permittit à Persis, ei propter Ecclesiam suam, quam inaniter humiliare disponit, graviter indignetur; sed potius

Epist. 160.
Commodat
eis Regem Angliae, & ut libertatem ecclesiasticam non laedant.

Vide Matth.
Paris. ad an.
1107. & 1108.

Epist.
160.
Commodat
eis Regem Angliae, & ut libertatem ecclesiasticam non laedant.

Epist.
160.
Commodat
eis Regem Angliae, & ut libertatem ecclesiasticam non laedant.

recogiter dona Dei, qui eundem in conspectu Regum sua benignitate magnificans, per Ecclesiam Romanam favorem nomen & potentiam suam inter ceteros mundi Principes magnifice dilatavit. Vos igitur, quorum fidem atque prudentiam Regis & regni necessitates debent efficaciter experiri, sic in articulo mali hujus intentioni prefati Regis occurratis fideliter ac prudenter ut non patiamini vos & regnum ejus in illam perturbationem induci a qua, quod absit, de facili nequeat expediri. Nos enim, qui pro justitia causa hujus, si forsitan expediret, certare usque ad mortem nullatenus vitaremus, a defensione libertatis ecclesiasticae manum apostolicam retrahere non disponimus; quae profecto abbreviata non est, immo per Dei gratiam sic extenta quod in quem fuerit ex meritis aggravata spiritualiter & temporaliter, ingens pondus oppressionis inducere valebit in ipsum. Datum Romae apud sanctum Petrum.

LONDONIENSI, ELIENSI,
& Wigorniensis Episcopis.

NE praetextu libertatis seu etiam privilegij cujuscumque sententiam interdicti quicquam observare recuset, quam pro negotio Cantuariensis Ecclesiae per totam Angliam per vestrae sollicitudinis providentiam mandavimus, si necesse fuerit, promulgari, fraternitati vestrae periterata scripta mandamus & districte praecipimus quatenus si secundum apostolici mandati tenorem sententiam ipsam videritis promulgandam, sublato cujuslibet contradictionis, appellationis, & excusationis difugio, omnes pariter secularium & regularium, Hospitaliariorum & Templariorum, seu etiam quorumcumque religiosorum Ecclesias eadem sententia concludatis. Et quoniam in prioribus litteris de Ecclesiae in Vallia constitutis non fecimus mentionem, volumus & mandamus ut similiter in eas auctoritate praesentium sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo procedatis, cum & ipsae Cantuariensi metropoli sint subiectae. Datum Romae apud sanctum Petrum.

EPISCOPO ET ARCHIDIACONO
Vibetano.

Cum causa quae inter Yconomum monasterij sancti Martini de Monte Viterbiensis ex parte una, F. & R. cives Viterbienses ex altera, super accasamentis quondam Tornampartis & terris de Tom. II.

Rasare ac Salicis, & molendino ubi facta est galcheria, vertebatur, coram nobis fuisset aliquandiu ventilata, nos intellectis rationibus utriusque partis & attestationibus diligenter inspectis, cum constitisset nobis monasterium ipsum in praedictarum rerum venditione ultra dimidium justipretij fuisse deceptum, sententiando decrevimus ut praefati cives aut recepto pretio possessiones restituerent memoratas, aut supplerent quantum constaret legitime venditionis tempore justo pretio defuisse. Cum igitur Abbas & fratres ejusdem loci probare per testes intendant quantum pretij venditionis tempore possessiones fuisse praedictae, praesentium vobis auctoritate mandamus quatenus infra trium mensium spatium recipientes appellatione remota testes quos alterutra partium duxerit producendos, audiat causam, & eandem remittentes ad nos sufficienter instructam, praefigatis partibus terminum competentem in quo nostro se conspectui representent sententiam recepturae. Si vero pars monasterij ad hunc probandum articulum eisdem testes produxerit quos ad alium probandum produxit, vos nihilominus eos recipere procuretis: quoniam aliud est probasse deceptionis excessum, & aliud probare quantitatem valoris. Datum Romae apud sanctum Petrum v. Kal. Decembris anno decimo.

SILVANECTENSI ET
Atrebatensi Episcopis, & Abbati
Latiniacensi.

Cum vota Meldensis Ecclesiae in duas se diviserint partes, quibusdam eligentibus Cantorem Meldensem, aliis autem Abbatem sanctae Genovefae postulantes in pastorem, nos auditis quae fuerunt hinc inde proposita, tam electionem Cantoris quam postulationem Abbatis exigente justitia duximus reprobendam, non propter defectum aut vitium alterutrius personarum, sed propter indiscretum & inordinatum processum contra constitutiones canonicas attentatum. Ne vero Meldensis Ecclesia diutius remaneat pastoris solatio destituta, discretionis vestrae per apostolica scripta praecipiendo mandamus quatenus ad ipsam Ecclesiam accedentes, convocatis Canonicis, singulorum scrutemini voluntates, & si vel totum Capitulum vel major & sanior pars ipsius infra octo dies in personam idoneam, praesertim de ipsa Ecclesia, concordaverit, electionem ipsius, sive sit Subdiaconus, sive Diaconus, sive

M ij

Epist. 163.
De electione
Episcopi Mel-
densis.

Presbyter, confirmetis. Alioquin ex tunc auctoritate nostra suffulti assignetis & concedatis ipsis in Præfulem virum litteratum, providum, & honestum; contradictores, si qui fuerint, per censuram ecclesiasticam compescentes. Quòd si non omnes, duo vestrum, sublato appellationis obstaculo &c. Datum ut in alia.

Sequens epistola, ideo quia generalis est, nullum titulum habet in regeſto, neque in tertia collectione. Sed quia decretalis quæ istam antecedit in tertia collectione dirigitur Episcopo Mutinensi, Raymundus illi quoque inscripsit istam. Data est autem occasione electionis Episcopi Meldensis, ut colligitur ex epistola 163.

Epist. 164.
Vt Subdiaconus eligi possit in Episcopum.
Cap. A multis ex. de at. & qual. ordin.
Vide addit. ad lib. 8. de concord. sacerdot. & imp. c. 23.

A Multis multoties an Subdiaconus in Episcopum eligi valeat hæſitatur. Si quidem Vrbanus primus Papa decrevit ut nullus in Episcopum, nisi in sacris ordinibus & religioſè vivens inventus fuerit, eligatur. Sacros, inquit, ordines dicimus diaconatum & presbyteratum. Hos siquidem solos Ecclesia primitiva legitur habuisse. Subdiaconos vero, quia & ipsi ministrant altaribus, opportunitate exigente concedimus, si tamen spectatæ scientiæ ac religionis existant, quòd ipsum non sine Romani Pontificis vel Metropolitanæ licentiæ fieri permittimus. In quibus verbis innuitur quòd Vrbanus ad statum Ecclesiæ primitivæ se referens, in quo subdiaconatus ordo sacer minimè dicebatur, instituit ut de Subdiacono, nisi causa utilitatis, & tunc etiam de permissione Metropolitanæ vel Romani Pontificis, non posset electio celebrari. Verùm cum hodie subdiaconatus inter sacros ordines computetur, sicut Vrbanus Papa I. sub his verbis expressit, *Erubescant impij & intelligant iudicio sancti spiritus eos qui in sacris ordinibus, presbyteratu, diaconatu, subdiaconatu sunt positi, si castè non vixerint, excludendos ab omni eorundem graduum dignitate.* & iterum. *Nemo ad sacrum ordinem permittatur accedere nisi aut virgo aut probata castitatis, & qui usque ad subdiaconatum unicam & virginem uxorem habuerit.* & ad similitudinem Diaconi & Presbyteri Subdiaconus continentiam debeat observare, sicut est in sexta synodo constitutum, ut si quis eorum qui ad clerum accedunt nuptiali jure mulieri voluerit copulari, hoc ante subdiaconatus ordinem faciat, & beatus Gregorius statuisse legatur ut nullum facere Subdiaconum præsumant Episcopi nisi quis castè victurum promiserit, nos volentes super hoc articulo disceptationis materiam amputare, statuimus ut Subdiaconus liberè valeat in Episcopum eligi sicut Diaconus vel Sacerdos.

Dist. 22. c. 11.
Erubescant.

Dist. ead. c. 12.
Nemo.

PARISIENSI EPISCOPO.

Sollicitudinem pastoralis officij prudenter exequeris cum super dubitationibus juris responso sedis apostolicæ postulas edoceri. Sanè, sicut ex tua insinuatione recepinus, duobus coram suo Episcopo litigantibus, cum alter eorum ad sedem apostolicam appellasset, Episcopus interpositæ appellationi non deferens, sed appellentem reputans contumacem, ipsum excommunicationis vinculo innodavit; qui coram Metropolitanano suo de Episcopo petit super hoc sibi iustitiam exhiberi, asserens quòd post appellationem ad nos legitime interpositam ipsum excommunicaverat & excommunicatum fecerat publicè nuntiari, & petens se ad eum statum in quo fuerat appellationis tempore à Metropolitanano reduci, denuntiari videlicet absolutum, adiciens etiam quòd appellationi non renuntiabat objectæ, sed profequi volebat eandem. Unde tua fraternitas requisivit à nobis utrum Metropolitanus de hujusmodi conquestione cognoscere valeas, & si repererit illum legitime provocasse, an eum denuntiari debeat absolutum, & an si Episcopus coram Archiepiscopo appellaverit, ne is qui excommunicatus ab eo fuerat absolvetur, appellationi sit hujusmodi deferendum. Nos igitur inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd sicut Metropolitanus de appellatione ad nos interposita cognoscere omnino non valet, sic nec de his quæ post appellationem ipsam fuerint innovata, dummodo de illis cognosci non possit nisi & de appellatione pariter cognoscatur, vel de iis quæ appellationis causam contingere dinoscuntur. In quo casu si Metropolitanus ad cognoscendum suas partes interponere fortè præsumeret, Episcopus utique posset ad appellationis beneficium convolare. Nam ad officium ejus qui de appellatione cogniturus est pertinet prudenter corrigere quæ contra ipsam invenerit attentata. Si verò notorium forsitan existeret quòd mandatum Episcopi indiscrētum fuerat vel injustum, cui non tenebatur subditus obedire, ac per consequentiam ei liqueat evidenter subditum legitime provocasse, potest Archiepiscopus auctoritate metropolitana declarare subditum irrationabiliter extitisse anathematis mucrone percussum. Cum autem excommunicatus qui appellaverat juxta præscriptam formam coram Archiepiscopo, deponit contra Episcopum quæſtionem,

Epist. 167.
De appellationibus ad sedem apostolicam.
Cap. Sollicitudinem. De appellatione.

Dist. 164.
De appellationibus ad sedem apostolicam.

ut videlicet de injuria sibi ab Episcopo irrogata cognoscat, Metropolitanus ipse ad cognoscendum de causa potest interponere partes suas, cum ille appellationis prosecutioni renuntiare tacite videatur. Sed si verbo vel facto appellationem se velle prosequi protestetur, sicut in proposito casu superius est expressum, non est tamquam adversa petens & sibi contrarius audiendus. Datum Romae apud sanctum Petrum 11. Idus Decembris anno decimo.

ABBATI ET CONVENTUI sancti Bertini.

I Vltis petentium &c. usque precibus anuentes, concessionem quam bo. me. Balduinus Comes Flandrensis super molendinis sancti Bertini monasterio vestro fecit, sicut sine juris praedicio alieni facta est, & in ipsius instrumento noscitur contineri, auctoritate apostolica confirmamus & praesentis scripti patrocinio communimus. Ad majorem autem rei evidentiam idem scriptum huic paginae nostrae de verbo ad verbum duximus inferendum.

» Ego Balduinus Flandrensis & Hanonia
» Comes notum esse volo praesentibus & futuri quod cum quorundam consilio infra
» castrum sancti Audomari prope monasterium sancti Bertini molendina construere
» proposuissem, quae, sicut mihi suggestum fuerat, sine alicujus damno vel injuria me
» facere posse putabam, accessit ad me
» Abbas sancti Bertini, ostendens mihi privilegium Roberti junioris Flandriae Comitum, in quo continebatur quod inter Arthas & Brobore & Lodie nulli nisi Ecclesiae sancti Bertini molendina construere liceret; & hoc Dominus Calixtus Papa privilegio quod mihi ostensum est confirmabat, & ne aliquis contra hoc venire praesumeret sub interminatione anathematis districte praecipiebat. Quia igitur pro salute animae meae iter Ierosolymitan. arripueram, & justitiam potius omnibus quam injuriam alicui facere in proposito & voluntate habebam, scripto quod super hac re fratres de Claromarisco a me impetrasse dicebantur, ne aliqua in posterum Ecclesiae sancti Bertini per hoc injuria irrogari possit, per praesens scriptum derogandum esse censo, & privilegium praedicti Roberti praedecessoris mei, ut fratres Ecclesiae sancti Bertini pro me & uxore mea semper orare debeant, praesentium auctoritate reconfirmo. Actum anno Domini M. CC. I. I. VIII. Idus Aprilis.] Nulli ergo &c. nostrae confirmatio-

nis &c. Si quis autem &c. Datum Romae apud sanctum Petrum x11. Kalend. Decemb. anno decimo.

ELECTO MORINENSI, ET Praeposito Vvattensis, & Decano sancti Audomari Morinensis dioecesis.

EX parte dilectorum filiorum sancti Bertini & Claromarisci Abbatum & conventuum nostro fuit apostolatu supplicatum ut quendam compositionem super quodam marisco & querelis in litteris compromissionis expressis inter eos initam & certa poena firmatam apostolico dignaremur munimine roborare. Quocirca discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatenus compositionem ipsam, sicut sine pravitate providè facta est & ab utraque parte sponte recepta, per censuram ecclesiasticam faciatis appellatione remota inviolabiliter observari, reducentes in statum debitum quicquid praeter formam compromissionis praescriptae inveneritis illicitè attentatum. Nullis litteris veritati &c. Quod si non omnes &c. tu, fili electe, cum eorum altero &c. Datum Romae apud sanctum Petrum Idibus Decembris anno decimo.

Epist. 167. Confirmatur concordia inita inter monasteria sancti Bertini & de Claromarisco.

PRIORI ET CONVENTUI Danelmensi.

Sacro sancta Romana Ecclesia, quae omnibus se favorem exhibet & benignam, in iis quae a rationis tramite non discordant illos consuevit suae defensionis clypeo specialiter communire in quos perverforum calumnia noscitur debachari. Cum igitur, sicut ex parte vestra fuit propositum coram nobis, Archiepiscopi & Episcopi in quorum diocesis possessiones habetis, in vos, Ecclesias, & homines vestros interdum excommunicationis & interdicti sententias proferant pro suae arbitrio voluntatis, nos tranquillitati vestrae volentes paterna sollicitudine praecavere, auctoritate praesentium inhibemus ne aliquis Archiepiscopus vel Episcopus in vos vel Ecclesias vestras sine manifesta & rationabili causa excommunicationis aut interdicti sententias promulgare praesumat. Nulli ergo &c. nostrae inhibitionis &c. Si quis autem &c. Datum ut in alia.

Epist. 168. Conceduntur eis privilegia.

DECANO BELNENSI.

TVa nos duxit discretio consulendos, si quis alicui Ecclesiae de bonis suis quaedam obtulerit petens ut in vita sua

Epist. 169. Simoniam committit qui bona sua legat

Ecclesie ea
conditione ut
in ea preben-
dam obtineat.
Cap. Toa nos.
De simonia.

sibi liceat eadem bona in ipsa Ecclesia pro prebenda tenere, an bona recipi debeant sic oblata, & idem Clericus assumi valeat in Canonicum ejusdem Ecclesie absque vitio simoniae. Nos igitur devotioni tuae taliter respondemus, quod si quis Clericus cum conditione vel pacto largiatur aut offerat bona sua, ut illa postmodum pro prebenda retineat, & ut in Canonicum admittatur, hujusmodi oblatio vel receptio fieri non poterit sine vitio simoniae, cum in talibus omnis pacto ac conventio cessare debeant juxta canonicas sanctiones. Si vero pure ac sine pacto & conditione qualibet offerat aliqua bona sua, rogans humiliter ut in Canonicum admittatur, & ut bona ipsa in vita sua retinere sibi liceat pro prebenda, & Clerici ejusdem Ecclesie pure consentiant, hujusmodi receptio proculdubio fieri poterit absque scrupulo simoniace pravitate. Licet autem taliter duxerimus respondendum, quia nobis datum est de manifestis tantammodo judicare, si tamen is qui talem donationem facit, ea intentione ducatur ut per temporalia bona, quae offert, spiritualia valeat adipisci, & Clerici qui eum in fratrem admittunt, non essent eum, nisi commoda temporalia perciperent, admissuri, sine dubio tam ille quam isti apud districtum judicem, qui scrutator est cordium & cognitor secretorum, culpabiles judicantur. Datum Romae apud sanctum Petrum 111. Non. Decemb. an. x.

EPISCOPO ET DECANO
Silvanicensi, & Abbati de Chassis
Silvanicensis diocesis.

Epist. 170.
De jure Abbat-
is Carrofenfis
in monasterio
Andrense.
Videtur 9. spi-
cil. Dachser, pag.
564. 567. 568.
573. & 587.
Cum dilectus
De consuetud.

Cum per privilegium felicitis recordationis Alexandri Papae praedecessoris nostri, quod nobis olim praesentatum inspeimus, dilectis filiis Priori & conventui sancti Salvatoris & sanctae Rotrudae Andrensis monasterij sit concessum ut ejusdem cenobij obeunte Abbate, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praepnatur nisi quem fratres vel eorum pars consilij sanioris secundum Deum & beati Benedicti regulam duxerint eligendum, ad petitionem eorundem Prioris & conventus ipsis super hoc nostras litteras concedentes, curavimus districtius inhibere ne quis super eadem concessione temere ipsos impetere vel molestare praesumat, sed liceat ipsis & successoribus suis nunc & amodo, cum Ecclesiam Abbate vacare contigerit, personam idoneam de

gremio suo vel aliunde per regularem electionem sibi praeficere in pastorem, Karrofenfi monasterio humiliter praesentandum, ut ab ipso confirmationem accipiat, & reverentiam ei quam debet impendat. Nuper autem nuntius Karrofenfis Ecclesiae ad praesentiam nostram accedens sua nobis insinuatione monstravit quod locus in quo Andrensis Ecclesia est fundata, ex quo primo monachos habuit, fuit in elemosynam concessus Ecclesiae Karrofenfi, & ejus diu extitit prioratus, sed tandem ad petitionem illius qui elemosynam fecerat sustinuit quod fieret abbatia & pleno jure subesset eidem & semper Abbatem postulare ac recipere de monasterio memorato. Quae utique institutio per plures Romanos Pontifices extitit confirmata. Ceterum tempore praedicti Alexandri praedecessoris nostri nulla de praedictis omnibus habita mentione, ut personam idoneam regulariter sibi possent praeficere in Abbatem, ab eo dictum meruerunt privilegium obtinere, nec tamen sunt hactenus illo usi. Nunc autem ad aliam Ecclesiam eorum Abbatem translatam, nisi sunt in fraudem a Karrofenfi Ecclesia impetrare ut semel tantum de suis eligerent & electum Ecclesiae praesentarent, pro quo non parvam pecuniam tam ipsi Abbati quam monachis & novos Ecclesiae redditus offerebant. Sed cum eorum petitio nullatenus fuisset admissa, & bonae memor. Morinensis Episcopus sub excommunicationis poena praecipisset eidem ut infra certos dies eligerent, sicut consueverant, de monasterio Karrofenfi, & Abbas nostram audientiam appellasset, & posuisset terminum, ne quid circa electionem faciendam de antiqua & approbata consuetudine immutarent, iidem tacitis omnibus supradictis praedictam inhibitionem impetrarunt a nobis, & antequam impetrassent eandem, nihilominus elegerunt. Praeterea nobili viro Comiti de Vines, in cujus sunt dominio, concesserunt, eidem super hoc litteras Capituli conferentes, ne de cetero possent eligere sine ipso, & sic bona Ecclesiae donis & oblationibus distraherent & attentant plurima quae vix poterunt revocari. Quia vero super his nobis non potuit fieri plena fides, discretionem vestram per apostolica scripta mandamus quatenus vocatis ad praesentiam vestram qui fuerint evocandi, inquiratis super praemissis omnibus diligentius veritatem, & si de partium processerit voluntate, causam ipsam appellatione remota

* id est, ad Ecclesiam Hameniam.

* Gines.

siue canonico terminetis. Alioquin quæ inveneritis redigentes in scriptis, eadem nobis sub sigillis vestris inclusa mittere procuretis, præfigentes partibus terminum competentem quo recepturæ sententiam nostro se conspectui repræsentent. Testes autem &c. Nullis litteris veritati & justitiæ præjudic. &c. Quod si non omnes &c. tu frater Episcopo &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum v. Idus Decembris anno decimo.

ARCHIEPISCOPO SENONENSI.

Epist. 171.
De auctoritate
Metropolitica
Senonensium, & ap-
pellatione.
L. c. de
jud. ord.

Licet in corrigendis excessibus juxta canonicas sanctiones appellationis sit diffugium interclusum, & ideo venerabilis frater noster Parisiensis Episcopus à nobis acceperit in mandatis non solum in monachos & alios viros religiosos quàm etiam Clericos seculares suæ jurisdictioni subiectos, qui multa gravia committere proponuntur quæ cedunt non solum in animarum dispendium, sed etiam in scandalum plurimorum, inquirat & corrigat appellatione remota quæ viderit corrigenda, statuens ad reformationem eorum quod regulare fuerit & honestum, quia tamen intentionis nostræ nec fuit nec esse debuit jurisdictioni tuæ per mandatum hujusmodi derogare, auctoritate præsentium duximus declarandum quod si forsitan in inquisitionibus ab eodem Episcopo, non tamquam delegato, sed tamquam ordinario, faciendis aliquis casus emerferit in quo licitum sit ad sedem metropolitica appellare, prædicti occasione mandati auctoritati tuæ quod minus ad te tamquam ad Metropolitanam appellari valeat nolumus aliquatenus derogari. Tu tamen nec impedi per te ipsum, nec per alios facias impediri, quod minus idem Episcopus in corrigendis excessibus subditorum officij sui debitum exequatur; & si forsitan in casu concessio ad te fuerit appellatum, in appellationis causa prudenter & justè procedas. Datum Romæ apud sanctum Petrum xiv. Kal. Januarij anno decimo.

WIGORNIENSI, HELIENSI
& Herefordensi Episcopis.

Epist. 172.
De negotio Ar-
chiepiscopi
Boniæ, &
Episcopi Du-
racensis.
Vide lib. 11.
quæ. 47.

A Regalis celsitudinis auditorio non est ita lectio divinorum librorum, sicut credimus, aliena quin Herodem Regem misisse manum suam, ut affligeret quosdam de Ecclesia, Lucam audierit recitare. Cujus utinam detestanda memoria carissimum in Christo filium nostrum Iohannem Regem Anglorum illustrem commoveat;

ut quod religioso judicio damnare debet in illo, maturiori consilio corrigat in seipso. Pervenit siquidem ad nos clamor, & in plurimas mundi partes non absque regie famæ detrimento percurrit, quod pravo seductus consilio manum suam in Ecclesiam extendere non expavit, & venerabilem fratrem nostrum Eboracensem Archiepiscopum multipliciter affligendo, mobilia & immobilia sua bona diripi ac invadi & à suis exactiones gravissimas per apparitores fecit tam impios extorqueri qui & corpora resistentium sibi caperent & bona nihilominus confiscarent, ac tandem eodem Archiepiscopo cum Episcopo Dunelmensi super hoc flexis sibi genibus supplicante, oblitus regie mansuetudinis, deprecationem ipsorum immo venerationem creatoris in ipsis despexit. Cum igitur ejus exemplo nos deceat pro terræ mansuetis arguere qui servis suis nocere hominem non permisit ac Reges corripuit pro eisdem, serenitatem regiam rogandam duximus attentius & monendam ut quæ sunt digna Rege recogitans, præfato Archiepiscopo ac suis & Ecclesie, immo Deo, tam plenam quàm debitam satisfactionem faciat exhiberi. Quocirca fraternitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus dictum Regem, nostras ei litteras præsentantes, quas super hoc destinamus eidem, prudenter moneatis ad id & efficaciter inducat. Alioquin, quantumcunque ipsum in Christi visceribus diligamus, regioque velimus honori deferre, quia nos libertati ecclesiasticæ non oportet propter humanum deesse favorem, quam Dominus noster Iesus Christus suo sanguine comparavit, volumus & præcipimus ut nisi ad commonitionem vestram adimpleat quæ præmisimus, totam Eboracensem provinciam supponatis ecclesiastico interdicto, & illud faciatis usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari, contradictores appellatione postposita per censuram ecclesiasticam compescendo. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum xv. Kal. Januarij, anno decimo.

I. DE LONGOCAMPO
Rothomagensi Archidiacono.

Cum secundum Apostolum nos oporteat cum infirmantibus infirmari, sperans in nostra compassione tuæ passionis solatium invenire, nobis humiliter intimasti quod cum gravi debilitate corporis

Epist. 173.
Ei infirmo cō-
ceduntur pro-
curatores.

quandoque turbatus tractare res tuas minus utiliter consueveris, parentes tui te sub simulatione tutelæ occasione infirmitatis hujusmodi tenere aliquoties præsumpserunt, ut bona tua sibi possent liberius vindicare. Vnde cum per quosdam ex parentibus ipsis alienatio tuorum reddituum fuerit attentata, licet incolumitate potiaris ad præsens, metuens tamen ne quod nonnunquam accidit, iterum valeat evenire, à nobis suppliciter postulasti ut dilectos filios de Gresten & de Ardenna Abbates & Priorem sanctæ Barbaræ tibi procuratores concedere dignemur. Nos igitur attendentes quod inferioribus membris propensiori nos decet studio pietatis adesse, prædictos tibi procuratores duximus deputandos, auctoritate præsentium districtius inhibentes ne quis sine ipsorum assensu tenere te audeat vel bona tua seu redditus tuos quoquo modo damno tractare. Nulli ergo &c. nostræ inhibitionis &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum 11. Idus Decemb. anno decimo.

ABBATI ET CONVENTUI
Karrosensi.

Epist. 174.
De confirma-
tione privile-
giorum.

Soler annuere &c. usque assensu. Ius quod in abbacia Hamensi noscimini obtinere, Ecclesiam sanctæ Christinæ de Beureria, Ecclesiam sancti Vedasti de Eka, & Capellam sancti Petri, & jus quod habetis in decima parrochiarum Beureria & Eka, terras, domos, decimas, homines, redditus, & alia quæ in eisdem parrochiis & apud Gotnay, Vendin, Sevebenghe, Herfin, Hefdinol, Nod, Wandericourt, Werkin, Seins, Belgin, Bruay, Ruth, Pernes, Perti, Tungri, Pinkeneham, Chokes, Rosbeccam, Meternes, Enefim, & Blesly obtinetis, Ecclesiam sancti Leodegarij Aloannæ, Capellam de Lofinghem, & decimam nutrimentorum prædictarum villarum Aloannæ ac Lofinghem, & terras, prata, redditus, homines, & totam justitiam præfatæ villæ Aloannæ, quæ omnia sunt in diocesis Atrebatensi & Morinensi. In episcopatu Ambianensi villam Bovereces cum Ecclesia, terris, silva, decima, & omni dominio, jus personatus Ecclesiæ, & tertiam partem decimæ totius parrochiæ de Formeries. In archiepiscopatu Remensi villam dominicam cum Ecclesia parrochiali, Capella, decimis, terris, vineis, domibus, hominibus, redditibus, & pratis, Ecclesiam sanctæ Eufrasie cum terris,

decimis, & aliis justitiis vestris quas in ipsa parrochia possidetis, decimam de Corlandin, & quæ habetis in villa de Besaines, & quicquid dominij & justitiæ, census & redditus in prædictis parrochiis & in pertinentiis earum habetis. In episcopatu Belvacensi villam Fraxineti cum Ecclesia, decima, terris, vineis, hominibus, redditibus, & aliis pertinentiis suis, Ecclesiam & quartam partem totius villæ ac parrochiæ & communis justitiæ atque dominij & omnium eventuum & forisfactorum de Audencort, omnem terram Renaudi Bugin, & medietatem terrarum campestrium, & omnem decimam omnium terrarum quæ sunt de tenimento Dominorum de Audencort, & medietatem totius terragij tenimenti ejusdem, & quartam partem totius terræ dominij & justitiæ de Bellencourt, sicut ea omnia justè ac pacificè possidetis, vobis & per vos monasterio vestro auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum 11. Idus Decemb. anno decimo.

EPISCOPO SANCTI ANDRÆ
ejusque successoribus canonicè substituendis
in perpetuum.

Ideo sumus ad universalis Ecclesiæ regimen, licet insufficientibus meritis, providentia supernæ dispositionis assumpti ut circa universum corpus Ecclesiæ aciem debeamus nostræ considerationis extendere & fratribus & coepiscopis nostris, tam iis qui propè sunt quam qui longè, apostolicum suffragium exhibere, ne alicui propter remotiorem locorum apostolicæ sedis desit providentia vel tutela. Ea propter, venerabilis in Christo frater Episcopo, tuis justis postulationibus clementer annuimus, & Ecclesiam sancti Andræ, cui auctore Domino præesse dinosceris, ad exemplar felicitatis recordationis Alexandri Papæ prædecessoris nostri sub beati Petri & nostra protectione suscipimus & præsentis scripti patrocinio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentis justè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma tibi tuique successoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. In Fish, Kilrimund, cum
tota

Epist. 175.
De confirma-
tione privile-
giorum.

tota Shira, Derveisin, Vhredinunefin, insulam Iohlevenoh cum appendiciis suis, Munemel, Terineth, Morcambus, Methkil, Kilecincath, Muccard, Pethgob, cum terris Ecclesiarum, Strathreibten, Rescolpin, Cas, Dulbrudet, Ruffin, Lofse, & juxta Pert Lungportin. In Maret Buhhan, Munemusch, Culfamuel, Elon, cum terris Ecclesiarum suarum & omnibus pertinentiis suis. In Laodonia Listune, Eggelesmanekin, Kedeleth, Raththen, Lessuade, Wedale, Clerkintun, Thiningan cum appendiciis suis, Brocchethmuth. Possessiones autem & redditus qui sunt in Can & Cunevet ad mensam Episcopi deputati, sicut eos in presenti iuste ac canonicè possides, tibi & successoribus tuis auctoritate apostolica nihilominus confirmamus. Insuper etiam presentis pagina tibi duximus indulgendum ut possessiones & bona commissæ tibi Ecclesie, si qua illicitè alienata sunt vel distracta, tibi liceat legitime revocare. Licet quoque tibi in Ecclesia sancti Andree, cum Priore vacaverit, eum sine contradictione qualibet instituire, sicut hæcenus prædecessores tui & tu ipse fecistis, & ipsius excessus, si quando excesserit, dignè corrigere. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temerè perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia illibata & integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura: salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire tentaverit, secundo tertiove commonita nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subjaceat. Cunctis autem eidem Ecclesie sua jura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Romæ apud sanctum Petrum per manum Iohannis sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij xii. Kal. Ianuarij Indictione Tom. II.

xii. incarnationis dominicæ anno MCCVI. pontificatus verò Domini Innocentij PP. III. anno decimo.

*PHILIPPO REGI
Francorum illustri.*

AB eo credimus processisse in cujus manu cor Regis existit, & quocunque voluerit vertit illud, quòd, sicut per dilectum filium Iohannem Abbatem sanctæ Genovefæ, virum providum & fidelem, ac etiam per litteras tuas nobis intimare curasti, ad Reginam disponis accedere, tentaturus utrum eam cognoscere possis, dummodò per hoc nullum tibi vel causæ tuæ præjudicium generetur, si forsitan eam cognoscere non valueris, duos articulos exprimens, quos nunc explicare non expedit, in quibus tibi asseris providendum. Oportet utique, fili carissime, quòd si volueris maleficium contra conjugium intentare, cum timore Domini ad Reginam accedas, & adhuc tentes diligenter ex fide, præmissis orationum, elemosynarum, & sacrificiorum suffragiis, utrum cum ea carnale commercium valeas exercere, ut cognoscatur ex hoc an ipsum maleficium sit solutum. Nos enim cupientes te, quantum cum Deo possumus, expedire, presentibus tibi litteris intimamus quòd si forsitan illi nequiveris carnaliter commisceri, nullum per hoc tibi vel causæ tuæ volumus præjudicium generari, quamvis in altero illorum duorum articulorum nos utique quoad jus bene tibi providere possimus, in reliquo verò tu tibi melius quoad factum valeas præcavere. Si ergo permillum non fuerit ut cum ipsa Regina possis fieri una caro, & super impedimento maleficii volueris experiri, nos, cum requisiti fuerimus, ad iudicium procedemus, sine quo profectò non prævalet ab hoc vinculo liberari. Datum Romæ apud sanctum Petrum.

*Epist. 176.
De causa divortij.*

COLOCENSI ELECTO.

QUoniam juxta canonicas sanctiones multa nonnumquam electionem impediunt quæ postulationem impedire non debent, cum secundum rigorem juris procedatur in illa, sed in ista favor gratiæ potius requiratur, electionem quam de te dilecti filij Colocenses Canonici fecerant, licet pro confirmatione ipsius apud nos precibus multiplicatis institerint, propter defectum tamen ætatis, quem eo tempore amplius sustinebas, exigente justitia non duximus confirmandam. Quia verò te

*Epist. 177.
Confirmatur electio ejus.*

N

nuper à nobis humiliter postularunt propter urgentem necessitatem & evidentem utilitatem quæ de tua speratur promotione futura, te, cui & morum honestas & competens scientia, sicut credimus, suffragatur, Colocensi Ecclesiæ concedendum duximus in pastorem, prædictis Canonis nostris dantes litteras in præceptis ut postquam dilectus filius Gregorius tituli sancti Vitalis Presbyter Cardinalis apostolicæ sedis Legatus quod est à nobis dispositum ipsis denunciaverit observandum, tibi tamquam pastori suo à nobis concessio & confirmatio tam in spiritualibus quam temporalibus obedire procurent. Ne verò dispositionem nostram frustrari contingat, devotioni tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus si forsan aliquo casu denunciari nequiverit quod per prædictum Legatum denunciari mandamus, tu nihilominus auctoritate præsentium, tamquam concessus & confirmatus à nobis, in Colocensi provincia pastoris officium exequaris. Datum Romæ apud sanctum Petrum 1 x. Kal. Ianuarij, anno decimo.

*ABBATI SANCTI HILARII,
Plebano sancti Pauli Castellaniensis diocesis,
& magistro Gallo Canonico Tervisino.*

*Epist. 178.
Committeritur
eis executio
cujusdam sen-
tentia.
Cap. Ex litteris.
De offic. jud.
delegati.*

EX litteris venerabilis fratris nostri Patriarchæ Gradenensis accepimus quod cum dilectus filius Gradenensis Primicerius & Plebanus sanctæ Sophiæ de Venetiis, quibus causa quæ inter Clericos sanctæ Iustinae ac Presbyterum Albertum, super eo quod idem Presbyter Clericum se ipsius Ecclesiæ assererat, agitari dinoscitur, à nobis fuerat delegata, mandassent eisdem ut memoratos Clericos, qui per Archipresbyterum Paduanum, ad quem fuerat super eodem negotio quoddam à nobis rescriptum obtentum, in quo, sicut asseritur, de prioribus litteris mentio non fiebat, denunciati fuerant excommunicationis sententiæ subiacere, nisi dictum Presbyterum in focium reciperent & in fratrem, idem Patriarcha denunciaret anathematis vinculo non ligatos, ipse volens eisdem iudicibus in hac parte parere, qui nostra fungebantur auctoritate, maximè cum venerabilis frater noster Castellaniensis Episcopus ipsis super hoc parendum non duxerit requisitus, Clericis sanctæ Mariæ formosæ mandatum supradictorum iudicum per suas litteras nuntiavit, quas dilectus filius Archidiaconus Castellaniensis, Plebanus

eiusdem Ecclesiæ, legi publicæ coram populo non permisit. Cumque super hoc paucis diebus elapsis apud sancti Nicolai monasterium ab eodem Patriarcha benignè fuisset idem Archidiaconus requisitus, in iram subito concitatus, eundem Patriarcham gravibus verbis injuriis multis præsentibus laceravit. Qui considerans Archidiaconum ipsum per tantum injuriarum excessum non se tantummodo, sed etiam Gradensem Ecclesiam, immo nos ipsos graviter offendisse, tam ipsum Archidiaconum quam prædictam Ecclesiam ecclesiastico supposuit interdicto, ea præcipue ratione quoniam ex antiqua consuetudine, sicut dicitur, est obtentum ut litteræ quæ per patriarchatum Gradensem à Patriarchis Gradenensibus diriguntur, indifferenter ab omnibus admitantur. Verum ad instantiam Clericorum & parochianorum Ecclesiæ supradictæ, quoad ipsam Ecclesiam Patriarcha interdicti sententiam relaxavit, sub excommunicationis poena Clericis eisdem injungens ne Archidiacono participare præsumerent in divinis. Cum autem Patriarcha jam dictus cum præfato Episcopo ad monasterium sanctæ crucis pro celebrandis cujusdam exequiis accessisset, & Archidiaconus se vellet divinis officiis immiscere, Patriarcha pro vitando scandalo secessit in partem, propter quod Archidiaconus ipsum cepit gravibus verborum injuriis aggravare. Idem quoque Archidiaconus, licet à divinis per unius diei spatium cessavisset, postmodum tamen celebrare publicè non erubuit interdictus. Ad hæc, de sæpedito Episcopo Patriarcha gravem deposuit quæstionem, quod cum sibi & Gradeni Ecclesiæ obedientiam teneatur & reverentiam exhibere, quamquam ei mandaverit ut præfatum Archidiaconum pro interdicto & Clericos sanctæ Mariæ pro excommunicatis haberet, & faceret excommunicationis & interdicti sententias ab ipso prolatas per Castellaniensem diocesim inviolabiliter observari, idem Episcopus in injuriam Patriarchæ permittens Archidiaconum in Ecclesia Castellaniensi liberè ministrare, Clericis suæ diocesis sub fidelitatis poena præcipiendo mandavit ut per Ecclesias suas Archidiaconum & Clericos supradictos nec interdicti nec excommunicationis sententiæ subiacere publicè nuntiarent. Unde idem Patriarcha nobis humiliter supplicavit ut tantam injuriam & excessum, necnon in ipsum, sed potius contra

sedem apostolicam tam ab Episcopo quam Archidiacono attentatam castigare taliter curaremus ut rescaretur in aliis materia similia committendi. Dicitur verò Episcopus per suas nobis litteras intimavit quòd cum Patriarcha denuntiasset Clericos sanctæ Iustinæ anathematis vinculo non teneri, quos idem Episcopus prius excommunicatos denuntiaverat, de mandato Archipresbyteri Paduani à nobis, sicut asseritur, iudicis delegati occasione huiusmodi inter Patriarcham & Archidiaconum contentione suborta, Patriarcha ex commotione quadam Archidiaconum interdixit; quo ad appellationis beneficium convolante, Patriarcha in sapedictam Ecclesiam interdixit sententiam promulgavit, nec satisfactionem oblatam ab Archidiacono super hoc recipere voluit nisi Archidiaconus ut ipsius pareret mandatis interposito iuramento firmaret. Adiecit etiam idem Episcopus, quòd ipse timens ne prorumperet ad aliquid Patriarcha quod ad ipsius Episcopi vel Ecclesiæ seu Clericorum suorum præiudicium cederet vel gravamen, ad sedem apostolicam appellavit, nobis sollicitè supplicando ut Patriarcham à sui & Ecclesiæ suæ ac Clericorum & Ecclesiarum suæ diocesis molestatione indebita compescere curaremus. Cum igitur super præmissis & aliis inter utriusque partis procuratores fuisset coram dilecto filio Iohanne sanctorum Cosmæ & Damiani Diacono Cardinale, quem auditorem dederamus eidem, aliquandiu litigatum, & ipse nobis quæ audierat fideliter retulisset, quia nobis constare non potuit an per litteras quæ ad Paduanum Archipresbyterum impetratæ dicuntur, cum nobis ostensæ non fuerint, revocatæ fuerint litteræ ad prædictos Primicerium & Plebanum obtentæ, causam ipsam vestro duximus examini committendam, per apostolica scripta mandantes quatenus inquisita super præmissis plenius veritate, nisi vobis constiterit quòd litteræ quæ secundo loco ad prædictum Archipresbyterum impetratæ dicuntur, de prioribus litteris ad sapedictos Primicerium & Plebanum obtentis expressam fecerint mentionem, ut per secundas primæ appareant litteræ revocatæ, cum primos iudices auctoritate litterarum nostrarum jurisdictionem non sit dubium habuisse, quam potuerunt postmodum Patriarchæ quoad executionem suæ sententiæ demandare, ex qua coërtionem etiam idem Patriarcha

recepit, cum huiusmodi demandata jurisdictione delusoria videretur si subdelegatus huiusmodi coërtionem aliquam non haberet, interdicti sententiam ab eodem Patriarcha in supradictum Archidiaconum promulgatam, pro eo quòd ipse Patriarchæ prædicti executionem impediens, ejus litteras legi publicè non permisit, tandiu faciatis sublato appellationis obstaculo inviolabiliter observari donec eidem Patriarchæ de injuriis irrogatis sufficienter fuerit satisfactum. Si verò constiterit primas litteras per secundas legitime revocatas, cum appareat primos iudices jurisdictionem nullam penitus habuisse, & ita constet per consequentiam Patriarcham ipsum non recepisse jurisdictionem vel coërtionem aliquam ab eisdem, prædictam interdixit sententiam ab eodem Patriarcha prolatam denuntietis irritam & inanem; nihilominus Archidiaconum supradictum monitione præmissa per censuram ecclesiasticam appellatione remota cogentes ut pro verborum injuriis quas eidem Patriarchæ irrogare præsumpsit, satisfaciat competenter. Testes autem &c. Nullis litteris obstantibus præter assensum partium &c. Quòd si non omnes &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum xi. Kal. Ianuarij anno decimo.

Rectori & fratribus hospitalis sancti Spiritus in Saxia.

AD commemorandas nuptias salutaris quæ in conversione peccatoris moraliter celebrantur inter spiritum hominis & gratiam conditoris, ex quibus affectus & actiones tamquam filij ac filiarum generantur, Dominica prima post octavas Epiphaniæ, quando illud legitur evangelium quod Iesus cum discipulis suis in Cana Galileæ, ubi mater ipsius erat, invitatus ad nuptias aquam convertit in vinum, solemnem apud hospitale vestrum institutum stationem, in quo vos ex institutione nostra divino estis obsequio mancipati, ea potissimum ratione quòd in illis nuptiis sex hydriarum secundum purificationem Iudæorum fuisse narrantur. Et quidem in hoc hospitali, tamquam in Cana Galileæ, loco videlicet ubi zelus est transmigrandi de vitis ad virtutes, positæ sunt sex hydriarum, id est, sex opera misericordiæ instituta, quæ sunt pascere esurientem, potare sitientem, colligere hospitem, vestire nudum, visitare infirmum, & incarcerationem adire, ad purificationem utique Iudæorum, ut per illa videlicet confitentis à

Epist. 179. Dantur eis indulgentiæ & privilegia. Vide Spondan. ad an. 1198. §. 17. Vide appendix huius libri, c. lib. 11. epist. 69. 104.

vitiis expientur. Istæ verò sex hydriæ usque ad summum implentur quando illa sex opera misericordiæ ad perfectum usque geruntur, & ex aqua fit vinum, cum ex merito elemosynæ vis accenditur caritatis. Quia verò Iesus cum discipulis suis ad has nuptias in Cana Galilææ, ubi mater ejus erat, legitur invitatus, idcirco rationabiliter instituius ut effigies Iesu Christi à beati Petri basilica per eisdem Canonicos ad dictum hospitale, ubi memoria gloriosissimæ matris ejus recolitur, infra capsam ex auro & argento & lapidibus pretiosis ad hoc specialiter fabricatam venerabiliter deportetur, fidelibus populis qui ad has nuptias celebrandas devotè convenerint desiderabiliter ostendenda. Ut autem nos, qui Domino revelante venerandum aliis aperuimus sacramentum, eo etiam inspirante imitandum aliis præbeamus exemplum, concedimus, statuimus, & jubemus ut pro mille pauperibus extrinsecus adventantibus & trecentis personis intus degentibus decem & septem libræ usualis monetæ, ut singuli accipiant tres denarios, unum pro pane, alterum pro vino, aliumque pro carne, ab Elemosynario summi Pontificis annuatim vobis in perpetuum tribuantur, & Canonicis supradictis, qui præscriptam effigiem salvatoris processionaliter deportabunt, singulis duodecim nummi & cereus unius libræ qui deferatur accensus, de oblationibus confessionis beati Petri præstentur. Quia verò non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit ex ore Dei, debet huic stationi Romanus Pontifex cum suis Cardinalibus interesse, ut & Missarum solemnia ibi celebret, & exhortatorium faciat de hac celebritate sermonem, neve fidelis populus famelicus ab his nuptiis revertatur, præter materialem & doctrinalem, spirituales quoque sibi cibum impendat, remissionem unius anni de injunctis sibi penitentis indulgendo. Monemus igitur & obsecramus successores nostros per Iesum Christum, qui venturus est judicare vivos & mortuos, ut hanc institutionem, quæ, ipso teste, de pietatis fonte processit, faciant inviolabiliter observari, sub attestatione divini judicij prohibentes ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis, constitutionis, & jurisdictionis infringere &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum 11. Non. Januarij, anno decimo.

Ista totidem verbis confirmavit Honorius III. apud Raynald. ad an. 1123. §. 27.

Vide gesta Innoc. III. cap. 144.

NIVERNENSI ET AVRELIANENSI Episcopis, & Abbati de Curia Dei Cisterciensis ordinis Aurelianensis diocesis.

Si consueta temeritas, quæ magis discedenda est corruptela, relinqueretur penitus impunita, tergiversari volentibus libera præberetur audacia malignandi. Ut ergo justus laver manus suas in sanguine peccatoris, discretionem vestram per apostolica scripta mandamus quatenus nisi Petrus de Stampis Remensis Canonicus infra duos menses post denuntiationem sibi à vobis factam irregularitatem illam probaverit quæ contra suum objecit antistitem, vos cum pro tantæ præsumptionis excessu, quem malitiosè commisit, præbenda Remensis Ecclesiæ spoliatis, & faciatis eam idoneæ conferri personæ. Theobaldum verò de Pertico Remensem Archidiaconum, qui per eundem Petrum de arcu suo sagittam emisit, nisi percussum dejecerit, ab eligendi potestate quam habet, non solum in Remensi Ecclesia, verum etiam ubilibet in Remensi provincia, suspendatis, ut cognoscant in pena quantum excesserunt in culpa. Datum Viterbij 11. Non. Octob. anno decimo.

S. DECANO, ET CAPITULO Senonensi.

Solet annuere &c. usque assensu. Antiquas & rationabiles consuetudines, immunitates & libertates vestras, seu etiam concessionem, præsertim à bonæ memoriæ Guidone Senonensi Archiepiscopo providè vobis factas, sicut in ipsius scripto authentico continetur, quod de verbo ad verbum inferis iussimus annotari, & vos ea justè ac pacificè possidetis, auctoritate vobis apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Illo quippe capitulo, videlicet, si aliquid in ordinem suum egerint, à nobis de penitentia tantummodo corrigantur, de communi assensu tam venerabilis fratris nostri Petri Archiepiscopi vestri quam tuo, fili Decane, Præcentoris & Cellararij & aliorum quorundam ex Canonicis vestris vobiscum pariter in nostra præsentia existentium sic expósito ut Archiepiscopus in spiritualibus, vos autem in temporalibus jurisdictionem super eisdem Presbyteros habeatis. Est autem tenor ejusdem authentici scripti talis. G V I D O Dei gratia Senonensis Archiepiscopus omnibus ad quos litteræ præsentis pervenerint in Domino salutem. Quoniam quæ in tempore fiunt necesse est

Epist. 280. Pena accusatoris, si in probatione delinquit.

Epist. 281. De confirmatione privilegiorum.

transire cum tempore, restat ut quæ memorie conservare volumus, ne oblivione deperant, scripturæ committamus, quantum eodem internuntio in futuris temporibus ad posterorum notitiam possit pervenire. Notum sit igitur presentibus & futuris quoniam boni & sancti patres Ecclesiarum super filios suos diligenter invigilant, & eisdem sustentandis & alendis necessaria beneficia misericordiae & pietatis obtentu copiosè impendunt. Quod profectò non solum in Ecclesia nostra, sed & in aliis per orbem Ecclesiis sancti Pontifices attendentes, diversis magnificentiae suæ beneficiis erga filios suos colatis piam sui memoriam ad posterum transmisserunt. Hujus rei gratia & nos paterno affectu animoque benigno carissimorum filiorum nostrorum Senonensis Ecclesiae Canonicorum preces suscepimus, & quamplures Ecclesias quas diversis temporibus beatae memoriae prædecessores nostri eidem conventui contulerunt, & quas tempore nostro ipsis concessimus, ut eas in perpetuum habeant, in pace possideant, quas videlicet Ecclesias propriis duximus vocabulis exprimendas, Deo auctore concedimus & sigilli nostri auctoritate roboramus. Ecclesiam scilicet de Amorra, Ecclesiam de Iolna, Ecclesiam de Braio, Ecclesiam de Moncellis, Ecclesiam de Moissio, Ecclesiam de Broisola, Ecclesiam de Valoneffa, Ecclesiam de Compiniaco cum Capella de Montiniaco, Ecclesiam de Eurio, Ecclesiam de Pontefriaco cum Ecclesia sancti Aegidij de Nemore cum appendiciis suis, salvo jure sancti Iohannis Senonensis. Ecclesiam de sancto Albino cum Capella de Melers, Ecclesiam de Curia Monunculi, Ecclesiam de Sociaco, Ecclesiam de sancto Martino, Ecclesiam de Gumerio, Ecclesiam de sancto Hilario infra muros urbis, Ecclesiam sancti Mauritij inter duos pontes, Ecclesiam de Frateio cum Capella de Cantugalli, Ecclesiam de Amiliaco, Ecclesiam de Daimonte, Ecclesias de Brueria cum Capella sancti Victoris, Ecclesiam de Borovilla, Ecclesiam de Roemvillari & de Nangevilla, Ecclesiam de Villerario, Ecclesiam de Taloan cum Capella sancti Nicolai de Villanova super Equanam, Ecclesiam Beatae Mariae ejusdem Villanovae, Ecclesiam de Dimone, Ecclesiam de Lorriaco, Ecclesiam de Allento, Ecclesiam de Bosco Regis, Ecclesiam de Chanquolla, Ecclesiam de Castellariis cum Capella sanctae

Getninae, & cum Capella de Escrevis, Ecclesiam de Malleio Vicecomitis. Praesentationes etiam Presbyterorum in praefatis Ecclesiis Capitulo concedimus, qui medietatem beneficiorum vel quantum inter eos rationabiliter compositum fuerit per sacramentum eidem Capitulo persolvent & ab omni exactione, collecta, & hospitibus, circadibus etiam & synodis, & ab omni submonitione & iustitia tam Archidiaconorum quam Archipresbyterorum penitus sint immunes. Porro si aliquid in ordinem suum egerint, à nobis de poenitentia tantummodo corrigantur. Concedimus etiam illis in omnibus praefatis Ecclesiis, & in illis quae in posterum illis conferentur, succursum, quotiescunque contigerit Ecclesias vacare. Praeterea concedimus eis plenitudinem potestatis faciendi & exercendi iustitias in malefactoribus suis laicis, nisi homines nostri fuerint, & in Presbyteris suis, quantum ad ipsos pertinet. Notandum verò quòd duas praefatas Ecclesias, Ecclesiam videlicet de Allento, Ecclesiam de Chanquolla, nomine cuiusdam praebendae quam in Ecclesia Senonensi constituimus, Capitulo concessimus & donavimus, inhibentes ne fructus praedictarum Ecclesiarum in alios usus quam illius praebendae expendantur. Ecclesiam verò de Bosco Regis illis donavimus. Ipsi verò ad petitionem nostram associaverunt in minutis partitionibus quatuor Canonicos qui debent esse Presbyteri, quos constituimus ad altare beati Petri in Ecclesia Senonensi, ita quòd duo illorum tantundem percipient in minutis partitionibus quae fuerint in Choro quantum unus de majoribus Canonicis. Ecclesiam verò de Castellariis illis donavimus, & ipsi nobis concesserunt quòd post obitum nostrum centum solidos Parisienses in die anniversarii nostri singulis annis distribuent, ita quòd Clerici non Canonici tantundem percipient duo quantum unus de majoribus Canonicis. Actum Senonis in Capitulo publicè, astantibus ejusdem Ecclesiae personis, Salone Decano, Hugone Archidiacono, Stephano Thesaurario, Gaufrido Praeceptore & Vastinensi Archidiacono, Haicio Cellarario & Pruviniensi Archidiacono, Simone Meludunensi Archidiacono, Hugone Stampensi Archidiacono, Iacquino, Rogerio, Galterio, Guidone Presbyteris & Canonicis, Guidone, Odone, Reynaudo, Garnerio Diaconis & Canonicis, Ernaudo, Gau-

* frido, Reinaudo, Anselmo, Nicolao,
 * Galterio, Nicolao, Girardo, Manasse,
 * Bartholomæo, Willemo Subdiaconis &
 * Canonicis. Præterea cum supranominatis
 * Ecclesiis Ecclesiam de Varon eis similiter
 * confirmamus. In cuius rei testimonium
 * præsentem paginam scribi fecimus & sigilli
 * nostri auctoritate roborari. Actum anno
 * verbi incarnati M C L XXXVII. Data per
 * manus magistri Petri Cancellarij nostri.]
 Nulli ergo &c. nostræ confirmationis &c.
 Si quis autem &c. Datum Romæ apud
 sanctum Petrum II. Non. Ianuarij anno
 decimo.

TYRONENSI ARCHIEPISCOPO.

*Epist. 181.
 Ei committitur
 causa adversus
 Episcopum Petra-
 goricensem.*

AD hoc in Ecclesia Dei est, ipso dis-
 ponente, tua promotio procurata ut
 opportunus sis nostri ordinis coadjutor, in
 iis maxime quæ in ea salubrem correctio-
 nem exposcunt; circa quod tanto te do-
 mus Domini credimus zelo comedi quod
 divinum amorem mundano prorsus præfe-
 rendo favori, nunquam debeas in iis quæ
 tuæ providentiæ committuntur à via recti-
 tudinis declinare. Olim siquidem gravis
 clamor ad aures nostras de Episcopo Petra-
 goricensi pervenit, quod præter multa
 gravia & enormia quæ de ipso publicè di-
 cebantur, usque adeo erat negligens &
 inutilis circa officium pastorale ut non so-
 lum ad instar infœcundæ ficulneæ terram
 inutiliter occuparet, verum etiam ex ipso
 defectu gregi sibi commissio multiplex pe-
 riculum immineret. quod ipse fortassis in-
 telligens, per nuntium suum à nobis petiit
 licentiam resignandi, sed tandem carne
 spiritum retardante, cedendi sibi facultate
 concessa, cedere non curavit. Cum autem
 eo novissima sua pejora prioribus facien-
 te, clamor non deficeret, sed gravius in-
 valesceret contra ipsum, venerabili fratri
 nostro Bituricensi Archiepiscopo & dile-
 cto filio Priori Grandimontensi dedimus
 in præceptis ut eum inducerent ad ceden-
 dum; alioquin per censuram ecclesiasti-
 cam appellatione remota compellerent ut
 infra tres menses post susceptionem littera-
 rum nostrarum apostolico se conspectui
 præsentaret. Qui, sicut nobis per suas lit-
 teras intimarunt, cum eum ad id diligen-
 tius monuissent, ac ipse post elapsum spa-
 tium trium mensium monitioni non acquie-
 visset eorum, demum ipsum suspensionis
 sententia perculerunt. At ille post ali-
 quantum temporis intimavit eisdem quod
 iter arripuerat ad sedem apostolicam ve-
 niendi, sed ita eum in via quartana febris

invasit quod sine periculo corporis cceptum
 iter non poterat consummare; & sic illi-
 centiatus ab eis ad Petragoricensem Ecclē-
 siam est reversus; ubi, sicut asseritur, post
 latam sententiam suspensionis in eum bene-
 ficia multa dedit, & de bonis ipsius non
 pauca distraxit. Quocirca fraternitati
 tuæ per apostolica scripta mandamus qua-
 tenus universas beneficiorum seu quorum-
 cunque bonorum Ecclesiæ concessionēs
 aut distractiones ab eodem Episcopo sic
 suspēso inveneris esse factas, studeas le-
 gitimè revocare, illos qui se temerè du-
 xerint opponendos remoto appellationis
 obstaculo per ecclesiasticam cohibendo
 censuram, & inquisita diligentius veritate,
 si constiterit ipsum, quin potius, ut ita di-
 xerimus, talem à nobis cedendi licentiam
 postulasse, ne cum uxore Loth videatur
 retro respicere in salis statuum converten-
 dus, ad cedendum, si commonitus cedere
 fortè noluerit, eum sublato appellationis
 impedimento compellas. Quod si de hoc
 tibi constare nequiverit, cum de insufficien-
 tia & inutilitate sua tibi possit plenè lique-
 re, ipsum ab administratione Petragori-
 censis Ecclesiæ appellatione postposita re-
 movere procures, & ei facias per electio-
 nem canonicam cum consilio tuo de per-
 sona idonea in Episcopum provideri. Con-
 tradictores, si qui fuerint, vel rebelles quò
 minus mandatum apostolicum impleatur,
 à sua præsumptione appellatione postposi-
 ta ecclesiastica districtione compescens.
 Datum Romæ apud sanctum Petrum VII.
 Idus Ianuarij, anno decimo.

*CANONICIS ECCLESIAE SANCTI
 Bartholomæi Mediolanensis.*

Dilectis filiis D. monasterij sancti
 Dionysij Syndico & Iacobo Eccle-
 siæ vestræ procuratore in nostra præsen-
 tia constitutis, dilectum filium nostrum
 Benedictum tituli sanctæ Susannæ Presby-
 terum Cardinalem ipsis concessimus audi-
 torem. Coram quo procurator proposuit
 memoratus quod cum in dicta Ecclesia
 sancti Dionysij per multum temporis spa-
 tium Clerici fuerint seculares, bonæ me-
 moriæ Aribertus Mediolanensis Archie-
 piscopus de ipsa Ecclesia monasterium faci-
 ens, Abbatem ibidem instituit & duo-
 denarium numerum monachorum; omni
 nihilominus jure servato quatuor Cano-
 nicis, quos in eadem Ecclesia tunc inve-
 nit. Licet autem diutius postmodum in
 eodem loco tam monachi quam secula-
 res Canonici ministrarint, iidem tamen

*Epist. 182.
 Confirmatur
 concordia.*

Canonici se ad Ecclesiam vestram, quam fundaverant in quodam prædio quod à G. medico emerant transferentes, electionem fratrum & rerum administrationem liberam in eadem Ecclesia multis temporibus habuerunt, prædicto monasterio nulla prorsus servitia exhibentes. Verùm emergente postea inter vos ex una parte ac Abbatem memoratum sancti Dionysij super electione Canonorum Ecclesie vestre & quibusdam aliis articulis scrupulo quaestionis, bonæ memoriæ Philippus Mediolanensis Archiepiscopus super eadem causa contra vos diffinitivam sententiam promulgavit. Propter quod ad sedem apostolicam appellastis. Cùmque fuisset eadem causa G. quondam Parmensi Archidiacono de utriusque partis voluntate commissa, & in eundem tam à partis vestre procuratore quàm Abbatis & syndici monasterij postea compromissum, idem Archidiaconus causam ipsam per arbitrium terminavit. Verùm quia successor ejusdem Abbatis contra prædictum arbitrium venire præsumpsit, vos ad magistrum Guidottum Decumanorum Canonicum nostras litteras impetrastis: qui de causæ meritis certus effectus, prædictum arbitrium confirmavit, & Abbati sancti Dionysij ex parte nostra præcipiens ne contra ipsum arbitrium venire præsumeret, omnino cassavit quicquid contra illud reperit attentatum. Quam sententiam idem Abbas humiliter approbando, coram eodem magistro promisit se velle firmiter observare universa capitula in eodem arbitrio comprehensa. Idem quoque arbitrium per sententiam dilecti filij Abbatis sancti Abundij & Archipresbyteri de Grabadone, quibus eadem fuit causa commissa, exitit postmodum confirmatum. Vnde procurator prædictus petiit ut sententiam ipsam confirmare auctoritate apostolica dignaremur, & faceremus prædictum arbitrium inviolabiliter observari. Præfatus verò syndicus proposuit ex adverso quòd cùm prædictus Aribertus Archiepiscopus memoratum monasterium sancti Dionysij construxisset, instituit ut inibi ordo monasticus servaretur. Quod O. successor ipsius postea confirmavit. Arnaldus quoque quondam Abbas ejusdem loci sæpèdictam Ecclesiam vestram sancti Bartholomæi in ipsius monasterij prædio constituendo dinoscitur statuisse ut ipsa Ecclesia subiecta esset in omnibus monasterio memorato, & ejusdem dispositio ac provisio ad idem monasterium plenariè perti-

neret. Vnde cùm quidam Abbas ipsius loci auctoritate propria quendam Clericum S. nomine in vestra Ecclesia ordinasset, & idem à quibusdam Canonicis Ecclesie vestre tractus fuisset in causam, eò quòd sine ipsorum conniventia fuerat ordinatus, V. quondam Mediolanensis Archidiaconus, qui de causa ex delegatione A. tunc Mediolanensis Archiepiscopi cognoscebat, dictum S. Clericum à vestra impetitione absolvit. Cùm autem inter Abbatem sancti Dionysij & vos super electione Canonorum Ecclesie vestre & quibusdam aliis capitulis quaestio moveretur, Philippus quondam Archiepiscopus Mediolanensis, qui de ipsa controversia cognoscebat, contra vos sententiam protulit super propositis capitulis universis. Verùm cum in prædictum Parmensem Archidiaconum, cui eadem fuerat causa commissa, fuisset postea minùs legitime compromissum, idem Archidiaconus contra monasterium iniquum arbitrium promulgavit, quod per dilectos filios Priorem de Foncella & Baldoinum Canonicum de Brivio, qui auctoritate sedis apostolicæ de ipso negotio cognoscebant, fuit postea reprobatum, cùm major pars monachorum monasterij supradicti in ipsorum præsentia prædito juramento firmaverit quòd transactio facta per arbitrium supradictum in læsionem monasterij facta fuit, & quòd nec transactionem nec arbitrium approbant. Quare dictus syndicus postulavit ut eodem arbitrio reprobato, dignaremur sententiam dicti Prioris & sui judicis confirmare. Cùm igitur super iis & aliis fuisset coram Cardinali prædicto aliquandiu litigatum, & ipse nobis quæ audierat fideliter retulisset, nos utriusque partis rationibus intellectis, & inspectis scriptis authenticis quæ ad probandum hinc inde proposita pars utraque duxerat exhibenda, quia nobis constitit supradictum arbitrium per Archidiaconum Parmensem latum, in quem fuerat compromissum à partibus, in præsentia prædicti magistri Guidotti ab utraque parte pariter approbatum, nos ipsum arbitrium approbantes, illud auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus, statuentes ut si quid contra tenorem ipsius temerè fuerit attentatum, careat robore firmitatis. Nulli ergo &c. nostræ confirmationis & constitutionis &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum v. Idus Decemb. anno decimo.

CAPITVLO SIGNINO.

Epist. 184.
Confirmatur
electio Episco-
pi.

AD nostram presentiam accedentes dilecti filij Archipresbyter & . . . Canonici Signini ex parte vestra nobis humiliter supplicarunt ut electionem de I. a vobis concorditer celebratam auctoritate dignamur apostolica confirmare. Nos igitur electionem ipsam secundum Ecclesie Romanae consuetudinem examinari diligentius facientes, comperimus quod nec obitus bonae memoriae . . . Episcopi vestri nobis fuerat intimatus, nec a nobis, prout fieri debuit, eligendi licentia expetita, & quod etiam adhuc vivente ipso Episcopo quosdam praesumpserunt temere nominare qui super electione futuri antistitis scrutarentur omnium voluntates contra canonicas sanctiones, spreto nihilominus quibusdam Canonice vestris apud sedem apostolicam constitutis. Insuper ne ipsorum aliquis posset in eadem Ecclesia promoveri, dictis examinadoribus, quibus potestatem eligendi Episcopum contulisset, callide fuit mandatum a vobis quod unum de iis qui tunc erant praesentes ad Ecclesie vestrae regimen evocarent. Unde habito cum fratribus nostris diligenti tractatum, propter rationes praedictas electionem ipsam iudicavimus irritam & inanem. Verum quia paternum affectum quem ad Ecclesiam vestram habemus, offensi etiam deponere non valemus, cum & persona censeatur idonea, & ad eam unanimitas vestri consensus aspi-ret, ipsum I. vobis, non ex electione vestra, sed auctoritate nostra concessimus in pastorem, mandantes eidem ut assumat Ecclesie vestrae curam, consecrationis munus per nos dante Domino recepturus. Datum Romae apud sanctum Petrum.

ARCHIEPISCOPO ET CAPITVLO
Senonensi.

Epist. 185.
Vt suavit Decanum manere
per triennium
in studio Parisiensi.

Quamvis de facili nos flectere non debeat acceptio personarum ad aliqua praeter commune debitum concedenda, si tamen meritum alicujus id exigat, tanto facilius ei liberalitatis apostolicae gratiam elargimur quanto de ipsius conversatione honesta & scientia litterarum evidentioribus conjecturis efficitur certiores. Hinc est quod cum dilectus filius S. Decanus vester, litteratura & moribus merito commendandus, disponat per triennium Parisius commorari, ut infra idem spatium scholas in theologica facultate regendo & aliis & sibi proficiat, & nobis humiliter supplicarit quod ibidem commorandi per

tantum temporis sibi licentiam praebere-mus, ejus preces eo libentius duximus ad-mittendas quod specialius pro eodem penes nos sua merita intercedunt, cum ex hoc etiam Ecclesie vestrae commoda valeant provenire majora. Quocirca universita-tem vestram rogandam duximus & monendam, per apostolica vobis scripta man-dantes quatenus ob reverentiam apostoli-cae sedis & nostram dictum spatium ob hu-jusmodi causam ad morandum in scholis Parisius ei liberaliter concedatis, ipsum interim sacerdotalem recipere ordinem non cogentes; mandatum nostrum taliter audituri quod gratum possumus habere pa-riter & acceptum. Datum Romae apud sanctum Petrum 11. Idus Januarij, anno decimo.

PATRIARCHAE
Ierosolymitano A. S. L.

Dilecto filio nostro Iohanne sanctae Mariae in Via lata Diacono Cardi-nale dilectis filiis magistro Iohanni & P. nuntio venerabilis fratris nostri Patriar-cha Antiocheni audire concessio, idem magister proposuit coram eo quod cum olim dilectus filius noster Petrus tituli sancti Marcelli Presbyter Cardinalis A. S. L. ad partes Syriae pervenisset, intel-ligens archidiaconatum ultra sex menses in Antiochena Ecclesia vacavisse, ac per hoc donationem ipsius ad Romanam Ec-clesiam devolutam, archidiaconatum ip-sum cum omni jure suo eidem magistro legationis auctoritate concessit, factaque sibi canonica investitura de illo, dicto Pa-triarchae mandavit ut ipsum reciperet & benignè tractaret. Qui se asserens eun-dem archidiaconatum cuidam suo concessisse nepoti, quod idem Legatus manda-verat non implevit; quamquam etiam super hoc personaliter demum apud An-taradum rogavisset eundem. Cum autem eidem Legato per testes idoneos consti-tisset quod donatio sua donationem praecesserat Patriarchae, quod etiam nepos ejus multum ab aetate distabat quae pro-talibus a canone diffinitur, factam illi a Patriarcha concessionem viribus carere discernens, quod ipse de praefato magis-tro fecerat sententialiter confirmavit, & A. Priore Bellimontis ac magistro Milo-ne sibi ad hoc executoribus deputatis, stallum in choro & locum in Capitulo assignari praecipit eidem, ipsumque in plenam possessionem domorum, casualium, terrarum, & aliorum ad archidiaconatum pertinentium

Epist. 186.
Super provi-
sione archidia-
conatus Antio-
cheni facienda
idoneae perio-
nae.

pertinentium introduci. Sciens insuper
 multas præbendas & dignitates simili mo-
 do in Ecclesia memorata vacasse, dona-
 tioni suæ reservavit easdem; & quibus
 unam Rogerio, aliam verò Bartholomæo
 Clericis assignavit, eos in prædicta Eccle-
 sia Canonicos statuendo. Cùm autem
 propter varias contumacias quas idem Pa-
 triarcha circa præmissa commiserat, quas-
 dam sententias protulisset in ipsum, tan-
 dem venerabiles fratres nostri Tripolita-
 nus & Antaradensis Episcopi ex parte Pa-
 triarchæ jam dicti cum litteris de ratiha-
 bitione ad ipsius præsentiam accesserunt,
 dicentes quòd idem Patriarcha volebat
 ut tam archidiaconatum quàm dignitates
 & præbendæ à se vel ab ipso collatæ in
 sua dispositione manerent, ac de ipsis &
 aliis in præfata Ecclesia secundum suam
 disponeret voluntatem. quod quidem in
 prælibatis litteris continebatur expressum.
 Vnde Legatus idem prædictas sententias
 relaxavit, & eisdem dixit Episcopis ut Pa-
 triarcha de cetero dictum magistrum pro
 Archidiacono, duos verò Canonicos con-
 stitutos ab ipso pro Canonicis Antioche-
 nis haberet, illi quidem archidiaconalia,
 istis verò canonicalia jura omnia exhibe-
 ndo. Quod iidem Episcopi Patriarcham
 respondere facturum, ipsius nomine reci-
 pientes ad pacis oculos Marinum Nico-
 ciensem Archidiaconum pro magistro &
 Canonicis antedictis. Præterea supradic-
 tus Legatus Antiochenos Canonicos,
 quos pro eo quòd ordinationi suæ contu-
 maciter resisteret suspensionis primò &
 postmodum excommunicationis sententia
 innodarat, per Valacientem Episcopum
 & collegas ipsius recepta juratoria cau-
 tione mandavit absolvi, ita quòd & ante-
 quam impenderent juramentum exprime-
 retur eisdem, & post absolutionem, sub
 debito mandaretur ipsius ut quòd de Ar-
 chidiacono ipso & duobus Canonicis me-
 moratis fuerat statutum ab eo, inviola-
 biliter observarent; quam videlicet for-
 mam si dictus Episcopus & collegæ ipsius
 excederent, processum eorum reputatu-
 rum se scripsit vacuum & inane. Vnde
 petebat idem magister ut archidiacona-
 tum jam dictum confirmare dignaremur
 eidem & ipsum pacifica faceremus illius
 possessione gaudere, ac fructus ipsius &
 possessionum suarum à tempore sibi factæ
 institutionis substractos, cum restauratio-
 ne nihilominus expensarum, restitui man-
 daremus eidem, præfatos Canonicos, qui
 contra juramentum suum eundem nolue-

Tom. II.

runt recipere, punientes. Pro altero verò
 ex duobus antedictis Canonicis, scilicet
 R. Presbytero, cùm reliquus in fata con-
 cesserit, suppliciter postulavit ut canoni-
 catum cum una præbendarum illarum
 quæ tunc temporis ultra sex menses in
 Ecclesia prænominata vacarent confirma-
 remus eidem, & faceremus ab eo pacifi-
 cè possideri. E contrà verò nuntius Pa-
 triarchæ respondit quòd cùm W. quon-
 dam Archidiaconus Antiochenus & con-
 canonicus ejus duo ita fuissent in mari sub-
 lati de medio quòd de ipsis usque ad fe-
 quens passagium nulla prorsus haberi po-
 tuit certitudo, noluit præproperè Patriar-
 cha de archidiaconatu disponere, sed do-
 nec de illis effici posset certior expectare.
 Transacto igitur secundo passagio, in quo
 Legatum asserit applicasse, cùm per pu-
 blicam famam ei de prædictorum pericu-
 lo constitisset, archidiaconatum cuidam
 suo nepoti concessit, quem ad præsen-
 tiam nostram statim mittere disponebat
 ut propter ætatis defectum de archidia-
 conatu pariter & de ipso dignaremur mi-
 sericorditer ordinare. Postmodum verò
 prædictus Legatus per suas ei litteras in-
 timavit quòd archidiaconatum eundem
 magistro contulerat antedicto. Cui de-
 mum ipse rescribens illum se jam antea
 suo concessisse nepoti, rogavit ut nego-
 tio superfedens, eundem nepotem, qui
 pedes in itinere jam habebat, ad aposto-
 licam sedem accedere sustineret. Sed ille
 precès non admittit ipsius; immo tam Pa-
 triarcham quàm Capitulum & Ecclesiam
 durius aggravando super facto archidia-
 conatus, duos nuntios cum præfato ma-
 gistro destinavit ad ipsos; qui præsentia-
 res illos in suum accessisse gravamen, ne
 in quòquam procederent, sedem aposto-
 licam appellarunt. At illi, appellatione
 contempta, multipliciter ceperunt Capi-
 tulum in suspensionibus & aliis aggravare.
 Patriarcha verò primò per litteras & nun-
 tios speciales, ac postmodum per seipsum
 non sine magnis laboribus Legatum adivit,
 devotè supplicans ut ab eis, præsertim post
 appellationem, desisteret, & causam ad
 nos sineret devenire. Quòd cùm non pos-
 set aliquatenus obtinere, appellationem
 innovavit eandem; eoque à sua præsentia
 recedente, Legatus ipsum ab interdicendi
 & excommunicandi potestate suspendit,
 & in prædictum Capitulum excommunica-
 tionis fecit sententiam promulgari; quam
 etiam singulis diebus dominicis accensis
 candelis innovari mandavit; & manum

O

aggravans super eos, duos in eorum Ecclesia nominavit Canonicos, irrequisitis ipsis, reclamantibus, & invitis. Quia verò Princeps & cives Antiocheni, qui jam antè contra Ecclesiam se erexerant, ex his quæ in injuriam Patriarchæ Capitulique fiebant, occasionem sumpserunt in eos enormius debachandi, ita quòd possessionibus Ecclesiæ devastatis, & alio quodam in Patriarcham per favorem ejusdem Principis à Syriam electo, grave periculum sibi cernebat imminere, per quod Antiochia totius Latinitatis communioni subtrahi videbatur, his duobus malis idem Patriarcha perplexus elegit minus incurere ut posset gravius evitare, & sic super facto memorati magistri & aliorum duorum in Cardinalis se posuit voluntate; sed præfato magistro postmodum multiplices contumelias & gravamina contra ipsum & Capitulum procurante, quasdam litteras à Tripolitano Episcopo sibi missas idem Patriarcha recepit, in quibus continebatur quòd quamplures viri jurati coram ipso Episcopo perhibuerant testimonium quòd idem magister monachus monasterij sancti Spiritus de Panormo fuisset. Vnde cum super apostasia hujusmodi & aliis quibusdam excessibus Patriarcha vocasset eum ut in sua præsentia responderet, ille confusus in semetipso appellando recessit. Prædictis verò duobus stallum assignari præcepit, & dixit se in nullo contradicendum eidem super ordinatione quam de ipsis in Antiochena Ecclesia fecerat Cardinalis. Quare suppliciter postulabat à nobis ut super ipsius Ecclesia circa præfatum magistrum, quem asserit apostasia nota respersum, & circa præfatum R. qui, ut asserit, est concubinarius manifestus, illiteratus, & vilis, qui etiam ad expugnationem Christianorum ante quoddam castrum fecisse dicitur lignea instrumenta, providè respicere dignaremur. Verùm idem magister super apostasia crimine hoc respondit, quòd cum esset Medicus Abbatia sancti Spiritus de Panormo, & ad eam consuevisset in suis infirmitatibus declinare, quoniam erat vicina mari & flumini domus ejus, juxta consuetudinem suam ad abbatiam eandem in quadam sua infirmitate divertit. Cùmque quadam nocte tanta vi aegritudinis laboraret ut quod circa se fieret non sentiret, quidam monachus compatriota ipsius, qui ad custodiam ejus fuerat derelictus, de convalescentia ejus desperans, & de morte præsumens, suam tunicam eum induit, quid circa eum ageret minimè sen-

tientem. Ceterùm cum Prior accessisset ad eum, & ne idem magister irascere-tur monasterio super eo quod factum fuerat postulasset, ipse regulam sibi petiit exhiberi, ut legendo cognosceret plenius si valeret austeritatem Cisterciensis ordinis sustinere. Verùm quoniam perfecta regula insufficientem se ad tantæ austeritatis observantiam intellexit, deposita tunica, quam se dixit per decem dies, juxta quod recordari poterat, tenuisse, in veste in qua intraverat monasterium est egressus. Contra quod exhibuit quasdam litteras nuntius Patriarchæ nomine Prioris & conventus monasterij memorati nostro apostolatu destinatas, in quibus ipsi testimonium perhibebant quòd idem magister sicut notorium est pluribus hominibus de Panormo, infirmitate detentus ad eorum se contulit monasterium, habitumque devotè suscepit, ac per aliquot dies tenuit, sed ad Capitulum non accessit, qui post paululum convalescens, monasterium est egressus, secutus exinde propriam voluntatem. Nos igitur auditis iis & aliis quæ fuerunt utriusque proposita, quia per confessionem ejusdem magistri cognovimus quòd ipse per decem dies habitum novitij gessit in monasterio memorato, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus nisi sufficienter ostenderit quòd fuerit protestatus se ad priorem statum liberum velle habere regressum, si forsan infra tempus probationis nollet ordinis austeritatem subire, perpetuum ei silentium super ipso archidiaconatu imponere non postponas, cum secundùm canonicas sanctiones ad laxiorem saltem ordinem accedere teneatur. Quòd si de protestatione fecerit tibi fidem, cum præsumendum sit pro sententia Cardinalis, per quam quod factum fuerat de nepote Patriarchæ cessaret, præsertim cum ipse Patriarcha quòd nepos suus defectum pateretur ætatis per suas nobis litteras intimarit, reducto eodem magistro in possessionem quam noscitur habuisse, inquiras sollicitè veritatem utrum archidiaconatus collatio ad Patriarcham tantùm pertineat, vel spectet pariter ad Canonicos & ad ipsum. Quòd si communiter pertinet ad utrosque, ipsique infra sex menses postquam eum innotuit vacavisse concedere neglexerunt, quoniam ex tunc donatio ejus ad nos fuerat devoluta, quod per Cardinalem factum est auctoritate nostra decernens inviolabiliter observari,

dicto magistro archidiaconatum adjudicere sepe dictum, & facias ab eo possideri, contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione remota compescens, auditurus postmodum si Patriarcha vel alius aliquid proponere voluerit contra eum, & appellatione postposita sine canonico decisurus. Idem quoque te facere volumus & mandamus si tantum ad Patriarcham donatio ejus spectat, & Canonicos donationi ejus vel Cardinalis constitit consensisse. Alioquin cum a tempore quo ipsum innotuit vacavisse, post elapsum sex mensium tempus infra quos Patriarcha uti suo jure neglexit, de communi jure non ad nos sed ad Capitulum Antiochenum archidiaconatus collatio fuerit devoluta, si Capitulum postularit, eidem magistro perpetuum silentium imponere non omittas, non obstantem quod ipse quasdam litteras praefati Cardinalis ostendit in quibus fatetur se concessisse archidiaconatum eidem propter multiplices rationes, cum per alias litteras Cardinalis ejusdem, quae illas praecedunt, & alias etiam quae illas sequuntur, ipse Cardinalis hanc suae concessionis rationem assignet, quod idem archidiaconatus ultra sex menses vacaverat, unde ad Romanam Ecclesiam ipsius erat donatio devoluta. Datum Romae apud sanctum Petrum v. Idus Januarij anno decimo.

ARCHIDIACONO ET PRIORI
sancti Stephani de Ponte Florentin.

Accedentibus ad praesentiam nostram dilectis filiis . . . monacho monasterij de Ficiculo & . . . Lucani Episcopi procuratoribus dilectum filium Rogerium tituli sanctae Anastasiae Presbyterum Cardinalem concessimus auditorem. Coram quo dicti monasterij procurator proposuit quod cum olim causam quae inter dilectos filios Abbatem & conventum monasterij sui ex una parte ac dictum Episcopum ex altera super institutione Plebani in plebe de Ficiculo vertebatur, Abbati sanctae Mariae ac Priori sancti Laurentij duxerimus committendam, dictus Episcopus citatus ab eis, ipsorum adire praesentiam recusavit, super eadem causa ad dilectos filios Praepositum sancti Geminiani & Priorem sanctae Reparatae quasdam a nobis litteras postmodum obtinens nullam facientes de prioribus mentionem. Quare Abbas praedictus coram eis noluit litigare, afferens litteras il-

Tom. II.

las veritate tacita impetratas, cum mentionem nullam priorum facerent litterarum. Verum utriusque partis procuratores ad nostram praesentiam accedentes, causam ipsam dilectis filiis Abbati de Sexto & Priori sancti Fridiani obtinere committi. Sed eorum altero ante litis ingressum morte praevento, sepe dictus Episcopus traxit eundem Abbatem ad judicem secularem; ad cujus praesentiam pars Abbatis accedens, & allegans commissiones apostolicae sedis & privilegia ecclesiasticae libertatis, eidem Episcopo inhiibuit appellando ne ipsum coram seculari judice compelleret litigare. At Episcopus, appellatione contempta, ipsum Abbatem per eundem sibi fecit judicem condemnari. Propter quod nos venerabili fratri nostro Fesulanensi Episcopo & dilecto filio Abbati sanctae Mariae de Florentia nostris dedimus litteris in mandatis ut juxta praedictae commissionis tenorem in ipsa causa, appellatione remota, praevia procederent ratione, super eo quod idem Episcopus ad seculare forum supra dictum traxit Abbatem quod esset canonicum statuentes & facientes per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Porro judices ipsi, quia dictus Episcopus peremptorie citatus ab eis noluit comparere, receperunt testes Abbatis, & eundem Episcopum in expensis septuaginta librarum, quas Abbas fecerat, condemnarunt. Nos vero attendentes quod dicti judices ordine judicario non servato in ipso negotio processerunt, processum illum irritum decernentes, dilecto filio Archipresbytero & magistro Hugoni Canonico Florentinis nostris dedimus litteras in mandatis ut partibus convocatis, & auditis hinc inde propositis, si constaret eisdem quod sepe dictus Episcopus Abbatem ipsum traxisset ad judicium seculare, eundem a pontificali officio suspendentes, revocarent in irritum quicquid per secularem judicem contra ipsum Abbatem fuerat attentatum, & jam dictum Episcopum ecclesiastica districtione compellerent ad restitutionem librorum quos sibi fecerat per secularem potestatem auferri, & expensarum atque damnorum quae propter hoc Abbas incurrerat sepe dictus, audituri postmodum causam & appellatione remota sine debito decisuri. Sanè judices ipsi, mandato nostro suscepto, Episcopum ipsum legitime citaverunt, assignato sibi termino competentis, quem idem praeveniens, quendam nuntium ad eorum praesentiam destinavit,

O ij

qui quasdam litteras exceptiones frivolas continentes præsentavit eisdem, inhibens ipsis ne in facto procederent appellando. Ipsi verò, cognito quòd non erat appellationi hujusmodi deferendum, eundem iterum citaverunt; sed ipse ad terminum sibi præfixum nec per se nec per responsalem idoneum comparuit coram eis. Verùm quia interim iudices ipsi nostrum recepere præceptum ut nonobstantibus frivolis exceptionibus quas idem Episcopus malitiosè dicebatur proponere in dispendium monasterij memorati, in ipso negotio juxta prioris mandati nostri tenorem sublato appellationis obstaculo prævia ratione procederent, eundem Episcopum iterum peremptoriè citaverunt. Sed ipse coram eis nec per se termino responsalem, nec per idoneum responsalem; immo ad præsentiam nostram accedens, & Abbatem nobis asserens suggestisse quòd ipse illum super causa spiritali ad iudicium traxerat seculare, quantumcunque institerit ut transmissas ad eos dignaremur litteras revocare, tandem obtinuit istud solum ad Episcopum Florentinum, ut ipse inquisita plenius & cognita veritate, si præfatum Episcopum inveniret eundem Abbatem super institutione plebis vel alia spiritali causa ad forum seculare traxisse, contra eundem Episcopum juxta formam in prioribus litteris comprehensam sublato appellationis obstaculo procedere non tardaret. Cùmque iudices supradicti, hujusmodi adhuc commissionis ignari, ut eidem omnem auferrent materiam malignandi, ad instantiã cujusdã Lucani Canonici, qui se ipsius nuntium assererat, viginti septem dierum inducias concessissent, demùm Episcopus Plebanum de Capiano direxit ad eos, sibi litteras nostras, quas dicto Episcopo misimus, demonstravit. Ceterùm cùm articulus ille qui fuerat Episcopo commissus eidem, fuisset in ejus præsentia expeditus, & iudices ipsi vellens in negotio ipso procedere, accessit ad eos Plebanus prædictus, non tamen ad prosecutionem causæ sufficienter instructus. Quare ad ipsius malitiam convincendam eidem sex dierum inducias concesserunt. Tunc præfatus Episcopus constituto termino præfatum Plebanum sufficienter instructum ad eorum præsentiam destinavit. Partibus igitur in eorum præsentia constitutis, sæpèdictus Abbas asseruit quòd præfatus Episcopus ipsum in causa civili, pro facto tamen plebis prædictæ, traxit ad iudicium seculare, occa-

sione videlicet cujusdam arbitrij quòd jamdudum inter Episcopum & Abbatem super ipsa plebe fuerat promulgatum; propter quòd in quinquaginta libris & amplius à seculari iudice fuerat condemnatus. Vnde memoratum Episcopum juxta mandati nostri tenorem puniri & ad restitutionem damnorum & expensarum quas ob hoc fecerat eundem compelli cum instantia postulavit. Responsatis verò Episcopi quasdam litteras ejusdem porrexit inter cetera continentes quòd ipse coram nobis requisitus responderat quòd memoratū Abbatem super jure civili ad forum traxerat seculare, nec super hoc à nobis fuerat reprehensus. Vnde dicebat quòd non tenebatur super hoc respondere Abbati, & iudices procedere non debebant. Præterea asseruit litteras nostras illius consuetudinis veritate tacita impetratas qua in civitate Lucana Clerici coram laicis qui treuguanis dicuntur in causa civili se consueverunt ad invicem convenire. Asseruit etiam quòd nostræ intentionis non fuerat ut dictus Episcopus puniretur, si super re civili tantum ad seculare iudicium traxisset Abbatem. Ex parte verò Abbatis exitit replicatum quòd hujusmodi consuetudo erat contra jus canonicum & civile, & post appellationem ad nos rationabiliter interpositam, sicut apparet per publica instrumenta & commissiones à nobis obtentas, dictus Episcopus eum in seculari foro præsumptèr convenire. Cùm igitur per publicum instrumentum sæpèfatis iudicibus constitisset quòd Abbas tractus fuerat ab ipso Episcopo super re civili ad iudicium seculare, & Abbas proposuisset quòd licet consuetudo prædicta alios tangeret Clericos, ipsum tamen tangere non debebat, cùm sit exemptus, sicut apparet per privilegia Pontificum Romanorum, & ipsi parati essent legitimè procedere in negotio supradicto, responsalis Episcopi quasdam frivolas exceptiones proponens ad sedem apostolicam appellavit, & responsionem aliquam non expectans, statim illicentiatos recessit. Iudices verò utriusque mandati tenore diligenter inspecto, & habito prudentum virorum consilio, non duxerunt appellationi hujusmodi aliquatenus deferendum, sed eundem Episcopum pro multiplici contumacia manifesta suspendendum, & celebratione Missarum, ex parte Dei omnipotentis & nostræ præcipientes eidem ne de cetero Missam præsumeret celebrare donec per se vel responsalem idoneum ad præsentiam accederet eorum-

dem, exhibiturus Abbati prædicto iustitiæ complementum. Et ne de sua fraude commodum reportaret, recepto ab eodem Abbate corporaliter juramento quòd idem sigillatim & diligenter secundum ipsorum taxationem expensas quas fecit & damna quæ pertulit occasione ipsius Episcopi declaravit pro ducentis quinquaginta libris, in possessionem omnium reddituum quos dictus Episcopus habet in castello, curte, ac districtu sanctæ Mariæ in monte eundem Abbatem fecerunt induci, Archipresbytero & Capitulo Lucano mandantes ut eundem Episcopum denuntiarent à Missarum celebratione suspensum. Licet autem Archipresbyter ipse suspensionis sententiam denuntiasset eidem, ipse tamen in festivitate omnium sanctorum, sententia ipsa contempta, publicè ac solemniter celebravit. Vnde petebat procurator prædictus ut processum iudicium prædictorum auctoritate dignemur apostolica confirmare. Procurator verò Episcopi proposuit ex adverso quòd cum negotium fuisset Episcopo Florentino commissum, & ipse tandem absolutus ab eo, utpote cui patuit per confessionem Abbatis quòd etiam ipse in spirituali causa non traxerat eum ad iudicium seculare, legitimè appellarat ab eis qui volebant ipsum à prædicto Florentino Episcopo absolutum compellere super hoc iterum litigare. Vnde quod factum erat ab ipsis post appellationem ad nos interpositam censerit petebat irritum & inane. Nos igitur iis & aliis quæ coram Cardinale prædicto fuerant proposita per relationem ipsius plenè intellectis, Episcopi appellationem illegitimam decernentes, processum approbavimus iudicium prædictorum, eundem Episcopum, qui præsumpsit post denuntiationem sibi factam Missarum solemniam celebrare, à sacerdotali & pontificali officio suspendentes. Quocirca discretionem vestram per apostolica scripta mandamus quatenus latam à nobis sententiam publicantes, faciatis eandem firmiter observari. Datum Romæ apud sanctum Petrum Nonis Ianuarij, anno decimo.

ABBATI AVGENSI,
 & *Conrado Decano de Wlde Constantiensis diocesis, & Magistro Conrado scholastico Curienfi.*

Cum dilectis filiis H. Presbytero & G. procuratori O. Clerici constitutis in præsentia nostra dilectum filium T. Subdiaconum & Capellanum nostrum concessissemus auditorem, idem procurator

proposuit coram eo quòd cum dictus Presbyter super incestus crimine fuisset publicè infamatus, bonæ memoriæ Constantiensis Episcopus ordinarius iudex eidem purgationem indixit: qui cum se purgare nequisset, ab eodem Episcopo fuit in plena synodo suis Ecclesiis sententialiter destitutus, quas ipse nihilominus detinuit aliquandiu per violentiam occupatas. Cumque postmodum idem Presbyter cuiusdam consanguinei sui uxorem abductam in domo publicè detineret, ad petitionem H. Plebani de * Herisio & quorundam aliorum Clericorum Constantiensis diocesis dilectis filiis de Scennis & de * Vltrou Decanis ejusdem diocesis nostras dicimur sub hac forma litteras destinasse, ut videlicet si prædictus Presbyter super crimine adulterij & incestus coram ipsis se purgare non posset, ipsum pœna debita castigarent. Qui juxta mandati nostri tenorem in negotio procedentes, cum constitisset eisdem quòd idem Presbyter, pro eo quòd in purgatione defecerat, ab Episcopo memorato fuerat in synodo condemnatus, ipsum, utpote contumacem, prædictis Ecclesiis per sententiam privaverunt; maxime cum de incestu & adulterij crimine tamquam de notorio manifestè liqueret eisdem; dilecto filio Abbati sancti Galli, ad quem illarum Ecclesiarum donatio pertinebat, potestatem liberam concedentes Ecclesias ipsas personis aliis conferendi, qui eas postea supradicto Clerico assignavit. Verum idem Presbyter ad sedem apostolicam veniens, & falsò se asserens prætermisso juris ordine spoliatus, ad Abbatem de domo sancti Petri & suos conjudices alteri parti omnino suspectos nostras litteras reportavit. Qui eidem O. litterarum ipsarum copia denegata, & probationem ipsius super falsitate litterarum admittere recusantes, juris ordine prætermisso post appellationem ad nos legitimè interpositam restitutionis sententiam pro eodem Presbytero protulerunt, quod se loco & tempore probaturum per legitimos testes proponebat. Dicitur verò Presbyter ex adverso respondit quòd licet super præmissis criminibus ab inimicis fuisset æmulis infamatus, & à Constantiensis Capitulo propter hoc eidem indicta purgatio, ipsam tamen nullus recipere voluit, licet eam paratus fuerit infra præfixum sibi terminum exhibere, adiciens quòd processus iudicium prædictorum debebat meritò retractari, cum lite non contestata, & post appellationem ad nos interpositam, præ-

* In terr. coll. Herisio, Cod. Colbert. Herisio, Andeg. Hanse. * Codex Colbert. Vvistori, Andeg. Vvictorii.

110 Epistolarum Innocentij III.

sumperint procedere contra eum. Præterea dictus Presbyter proposuit conquerendo quòd cum à prædicto O. & complicibus suis prædictis Ecclesiis fuisset per violentiam spoliatus, & ad supradictum Abbatem de domo sancti Petri ac conjudices suos primò, & secundò ad electum Constantiensem restitutionis litteris impetratis, per utrosque restitutionis meruerit beneficium obtinere, idem O. eum non est veritus sæpius spoliare. Vnde cum propter hoc ipse cum complicibus suis excommunicationis sententia innodatus in sua contumacia perduraret, prædicto electo & conjudicibus suis dedimus in præceptis ut auctoritate nostra suffulti districtius inhiberent ne in locis in quibus idem excommunicati præsentem existerent divina officia dicerentur, & eosdem tandiu appellatione cessante suspendere à divinis donec sæpèdicto Presbytero de damnis & injuriis irrogatis satisfacerent competenter, vel responsuri de tanto contemptu nostro se conspectui præsentarent. Sed ipsi ad appellationis diffugium convolantes, contra prohibitionem ipsorum judicum divina celebrant interdicti, nec ad nostram præsentiam responsalem transmittere curaverunt. Licet autem idem Presbyter ad abolendam omnem infamiam purgationem indictam sibi ab eodem electo, non tamquam delegato, sed ordinario, curaverit exhibere, sæpèdicti tamen amuli eum non desinunt infamare. Vnde nobis humiliter supplicavit ut ab illorum impetitionibus absolutum faceremus ipsum prædictarum Ecclesiarum pacifica possessione gaudere, illos legitime punientes qui excommunicati & interdicti divina præsumperunt officia celebrare. Ad hæc procurator adjecit quòd dicta purgatio fuit ab electo recepta absente parte altera & penitus ignorante, quod etiam se asseruit probaturum. His igitur & aliis quæ fuere coram Capellano prædicto proposita plenius intellectis, licet litteræ illæ, quæ ad prædictos de Scennis & Vstrou Decanos impetratæ dicuntur, vel ipsarum transcriptum ostensum non fuerit coram nobis, quia tamen ex tenore relationis ipsorum, quam dictus procurator exhibuit, si etiam litteræ ipsæ ostensæ fuissent, nobis constitit evidenter judices ipsos prætermisso juris ordine processisse, tam processum eorum quam concessionem Ecclesiarum à prædicto Abbate de mandato ipsorum factam auctoritate apostolica retractamus, præsertim cum rela-

tionis ipsius series repugnantia contineat & adversa. Dicitur etenim quòd crimen ejusdem Presbyteri usque adeo publicum fuerat & notorium quòd nullus inficiationis locus penitus existeret, utpote cujus universus vicinæ populus testis erat. Et tamen ibidem præmittitur quòd eidem Presbytero terminum peremptorium præfixerunt, in quo, si posset, super infamia prædictorum criminum canonicè se purgaret; cum nimirum si crimen notorium existeret, non erat utique illi indicenda purgatio, sed in eum condemnationis sententia promulganda. Restitutionis quoque sententiam pro eodem Presbytero à diversis judicibus latam duximus approbandam, præsentium vobis auctoritate mandantes quatenus eundem Presbyterum in corporalem possessionem prædictarum Ecclesiarum sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo inducatis & defendatis inductum, contradictores, si qui fuerint, per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescentes, & facientes eidem Presbytero tam de fructibus medio tempore perceptis ex Ecclesiis memoratis quàm de damnis & injuriis irrogatis satisfaceri competenter. Facta verò restitutione plenaria, si legitimus apparuerit contradictor, qui possit & velit legitime comprobare quòd idem Presbyter, pro eo quòd in legitime indicta sibi purgatione defecit, condemnatus fuit à prædicto Episcopo & sæpèdictis Ecclesiis spoliatus, vos eidem super Ecclesiis ipsis perpetuum silentium imponatis, facientes eidem per eos ad quos pertinet de personis idoneis canonicè provideri. Si verò nullus apparuerit legitimus accusator, & ipsum inveneritis apud bonos & graves super prædictis criminibus vel ipsorum altero infamatum, purgationem ei canonicam indicatis, non obstante quòd coram prædicto electo dicitur se purgasse, cum pendente coram delegatis iudicio non debuerit ordinarius purgationem indicare infamato; in qua purgatione si forte defecerit, juxta præmissam formam ipso ab Ecclesiis prorsus amoto, provideri eidem canonicè faciat. Nullis litteris obstantibus præter assensum partium &c. Quòd si non omnes &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum xv. Idus Januarij anno decimo.

EPISCOPO ET CANTORI ET
Magistro N. Archidiacono Trecentibus.

Epil. 189.
De controver-
sa inter Deca-
nam & Epil-
copum Altisio-
dorensium.
Vide Inferiam
Epistolam Al-
tisiensis pag.
31.

Dilectis filiis Decano Altisiodorensis Ecclesie ac magistro B. venerabilis fratris nostri Altisiodorensis Episcopi procuratore in nostra presentia constitutis, idem magister proposuit coram nobis quod cum dictus Episcopus R. Presbyterum domus Dei de Monte atrito, in qua provisionem & dispositionem plenariam idem Episcopus obtinere dinoscitur, detineri faceret vinculis mancipatum pro eo quod bona quedam ejusdem domus, quae furtive subtraxerat, restituere detrectabat, propter quod etiam ab eodem Episcopo fuerat excommunicationis sententia innodatus, & supradictus Decanus Episcopum monuisset ut eidem restitueret vel saltem recederet Presbyterum memoratum, quem ad jurisdictionem suam spectare firmiter assererat, idem Episcopus multiplicem rationem allegans quare se ad hoc nullatenus teneri dicebat, eundem Presbyterum restituere vel recedere penitus recusavit, proponens quod super hoc eidem Decano paratus erat in propria curia, cum Decanus ejus vassallus existeret, vel coram arbitris communiter eligendis, seu etiam coram Metropolitanis justitiam exhibere, Decanus autem haec omnino recusans cepit graviter comminari quod tale aliquid faceret quod Episcopo displiceret. Propter quod Episcopus metuens ne Decanus aliquid in suum praedictum attentaret, se ac suos, statum Ecclesiae ac civitatis suae protectioni Metropolitanis supponens, ad metropolitanam sedis audientiam provocavit, festum sanctae Mariae Magdalene proximo praeteritum terminum appellationi praefigens. Verum Decanus post modicum Canonice Altisiodorensibus convocatis, interdictum hujusmodi eis contradicentibus promulgavit, ut Episcopo in civitate praesente a divinis in Altisiodorensi Ecclesia cessaretur. Postmodum vero cum die appellationis praefixo comparuissent partes coram Officiali Curiae Senonensis, Decanus allegans quod appellationi ab Episcopo interpositae ideo non duxerit deferendum quoniam Presbyter supradictus adhuc in vinculis tenebatur, vocem ad nos appellationis emisit. Officialis autem irritum iudicans interdictum a Decano post appellationem Episcopi ad sedem metropolitanam interpositam promulgatum, Capitulo Ecclesiae Altisiodorensis injunxit ut

interdictum illud nullatenus observaret. Cumque postmodum Episcopo praesente Decanus firmiter inhiberet ne in Ecclesia cantaretur, & G. Capellanum Episcopi cantantem ibidem post appellationem ad nos interpositam vinculo excommunicationis astringens, divinum officium in Ecclesia impediret, nec monitus per Episcopum saepius officium perturbare desisteret, Episcopus demum ipsum, tamquam contumacem & incorrigibilem, excommunicationis mucrone percussit; quem postea venerabilis frater noster Senonensis Archiepiscopus devotandum publice nuntiavit. Unde procurator ipse postulavit a nobis ut supradictam interdicti sententiam irritam judicantes, excommunicationis ab Episcopo latam sententiam faceremus usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari. Decanus autem proposuit ex adverso quod cum Episcopus R. Presbyterum pertinentem ad jurisdictionem suam faceret in vinculis detineri, & ipse tam a Clericis quam laicis civitatis fuisset graviter increpatus, tamquam negligeret jus ad se pertinens defendere, qui ad servandas Ecclesiae consuetudines juramento super hoc praestito tenebatur, per se ipsum Episcopum monuit ut Presbyterum ipsum restitueret libertati, paratus sufficienter ostendere quod ad jurisdictionem suam idem Presbyter pertinebat, eundem Episcopum demum faciens per plures alios commoneri ut Presbyterum sibi redderet vel recederet, vel saltem poneret in sequestro. Cumque nequisset Episcopus ad istorum aliquod inclinari, Capitulo convocato Decanus, de conniventia ejus, hujusmodi posuit in Ecclesia interdictum, ut Episcopo in civitate praesente cessaretur in Ecclesia penitus a divinis, executionem nihilominus sententiae suspendendo donec super hoc haberet eum Archiepiscopo, qui proximo venturus erat in civitate, tractatum; per quem sperabat posse concordiam reformari. Ceterum licet postea praesente Archiepiscopo Episcopum monuisset ut aliquem supradictorum modorum ad liberationem Presbyteri acceptaret, in nullo tamen proficere potuit apud eum, quinimmo ad metropolitanam sedis audientiam Episcopus appellavit, appellationi suae praefigens terminum supradictum. Unde Decanus in Capitulum rediens Canonice universis injunxit ut interdictum, sicut ab eo positum fuerat, observarent. Die vero appellationi praefixo co-

ram Senonensi Officiali Decanus cum Episcopi procuratore comparens, & gravamen sibi metuens imminere, ad sedem apostolicam appellavit, *Letaris Terusalem* appellationi suæ termino constituto, & se ac statum suum & Altisiodorensis Ecclesie protectioni sedis apostolicæ supponendo. Cùm autem Episcopo præsentem post hæc Decanus G. clericum ejusdem Episcopi, pro eo quòd duos clericos violenter ceperat, excommunicatum publicè nuntiasset, & mandasset clericis ut à se latam interdicti sententiam observarent, Episcopus in ipsum Decanum excommunicationis sententiam promulgavit, excommunicatum eum sæpedito Archiepiscopo & Capitulo Senonensi nuntiando. Propter quod ipsum Archiepiscopus de quorundam consilio nuntiavit publicè devitandum, licet quidam Canonici Senonenses saniori ducti consilio, non vitaverint communionem ipsius. Ex iis igitur & aliis quæ utrinque fuere proposita coram nobis intelleximus evidenter quòd etsi Episcopus prudenter & utiliter providisset ut * Decanus recredidisset Presbyterum sæpeditum ad omnem prorsus scandali materiam amputandam, quia tamen idem Episcopus, sicut præmissum est, diversos modos expressit secundum quos Decano paratus fuit super captione Presbyteri justitiæ plenitudinem exhibere; ad metropolitanam sedem appellans, Decanus post hæc non potuit ferre sententiam interdicti. Et ideo de consilio fratrum nostrorum sententiam ipsam ab eo post appellationem legitimam promulgatam irritam decernimus & inanem; illo nequaquam obstante quòd Decanus ad excusationem suam quasi variando proposuit coram nobis, quoniam prius quàm Episcopus appellasset, ipse sententiam tulerat, cujus tamen effectum ad tempus duxerat suspendendum, cùm interim appellatione interposita procedere non debuisset ad sententiam exequendam; Officialis tamen processum, qui post appellationem ad sedem apostolicam interpositam hujusmodi sententiam interdicti decrevit irritam & inanem, & mandavit penitus non servari, temerarium judicantes, cùm appellatione ad nos interposita nihil debuisset innovare. Præterea licet excommunicationis sententia per Episcopum promulgata rite lata prima facie videtur, quoniam cùm per jamdictum Officialem mandatum esset ne servaretur in Ecclesia interdictum, & idem Decanus ne celebraretur in Ecclesia prohibendo, di-

* Decano

vinum videretur officium perturbare, quia tamen post appellationem ad nos interpositam ex parte Decani, cui etiam Officialis duxerat deferendum apostolos concedendo, non solum principale negotium, sed accessoria etiam ad nostrum referebantur examen, sententiam ipsam, ut post appellationem ad nos legitime interpositam promulgatam, decernimus viribus caruisse, ac ipsum Decanum ea non fuisse ligatum. Verùm licet Archiepiscopus, quorundam consilio circumventus, post appellationem ad nos emissam, de qua sibi per Officialis sui litteras innotuerat, Decanum denuntiaverit evitandum, Senonenses tamen Canonicos, qui saniori ducti consilio communicarunt eidem, ut appellationi ad nos interpositæ magis quàm denuntiationi ab Archiepiscopo factæ deferrent, inculpabiles judicamus. Quia verò an ad Episcopum vel Decanum jurisdictio pertineat Presbyteri sæpediti nobis ad plenum constare non potuit, causam ipsam vestro duximus examini committendam, per apostolica scripta mandantes quatenus vocatis qui fuerint evocandi, audiat quæcunque duxerint proponenda, & causam ipsam appellatione remota sine canonico terminetis, facientes &c. Testes autem &c. Nullis litteris obstantibus præter assensum partium &c. Quòd si non omnes, duo vestrum &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum i. v. Idus Ianuarij anno decimo.

NOBILI VIRO COMITI
Nivernensi.

UT esset Cain vagus & profugus super terram, nec interficeretur à quoquam, tremorem capitis signum Dominus imposuit super eum: * Quia Iudæi, contra quos clamat vox sanguinis Iesu Christi, etsi occidi non debeant, ne divinæ legis obliviscatur populus Christianus, dispergi tamen debent super terram ut vagi, quantum facies ipsorum ignominia repleatur, & querant nomen Domini Iesu Christi. Blasphematores enim nominis Christiani non debent à Christianis Principibus in oppressionem servorum Domini confoveri, sed potius comprimi servitute, qua se dignos merito reddiderunt cùm in illum manus injecere sacrilegas qui veram eis conferre venerat libertatem, super eos & filios suos esse ipsius sanguinem conclamantes. Verùm, sicut nostris est auribus intimatum, quidam Principes seculares ad Deum, cui nuda sunt omnia & aperta, non habentes

Epist. 190.
Adversus Iu-
dæos.

f. Quare

Vide
in
Epist.
190.

habentes, cum turpe sit ipsis usuras exigere, Iudæos recipiunt in villis & oppidis suis, ut eos sibi ministros ad exactionem constituant usurarum qui Ecclesias Dei & Christi pauperes affligere non verentur. Cum autem Christiani, qui à Iudæis mutuam acceperunt, sortem & amplius ipsis solvant, præpositi & servientes ipsorum potentum sæpe captis pignoribus, & interdum eisdem Christianis carceri mancipatis, ipsos compellunt ad solutionem gravissimam usurarum. Quare viduæ & pupilli suis hereditatibus spoliantur, & defraudantur Ecclesiæ decimis ac aliis obventionibus consuetis, cum Iudæi castella & villas detineant occupata, qui Ecclesiarum Prælati de parrochiali jure contemnunt penitus respondere. Scandalum quoque per eos in Ecclesia Christi non modicum generatur, quod cum ipsi carnibus animalium, quæ maculant fideles, vesci abhorreant ut immundis, istud obtinent Principum ex favore quod macanda carnifices animalia tradunt illis, qui ea ritu Iudaico laniantes, exipsis accipiunt quantum volunt, relicto residuo Christianis, iis similia Iudæis mulierculis facientibus de lacte quod publicè venditur pro parvulis nutriendis. Aliud quoque præsumunt non minus istis detestabile Christianis, quod vindemiarum tempore uvas calcat Iudæus lineis caligis calciatus, & puriori mero juxta ritum Iudæorum extracto, pro beneficio suo retinet ex eodem, residuum, quasi sedatum ab ipsis, relinquentes fidelibus Christianis: ex quo interdum sanguinis Christi conficitur sacramentum. Insuper testes Christianos, quantumlibet bonos & omni exceptione majores, tuti favore potentum, contra se penitus non admittunt. Sanè venerabilis frater noster Altiliodorensis Episcopus, ut de sua diocesi abominaciones hujusmodi removeret, habito prudentum virorum consilio hæc in eadem fieri sub anathematis vinculo interdixit, in solemni synodo injungens circumstantibus sacerdotibus quatinus in Ecclesiis suis sub excommunicationis poenalia fieri prohiberent. Cui plerique fideles devotè parentes elegerunt à præmissis abominacionibus abstinere. Verùm quidam nobiles ac potentes ac eorum ministri attendentes ad munera Iudæorum, quæ ipsorum corda subvertunt, quosdam fidelium, qui propter bonum obedientiæ ac merum sententiæ promulgatæ abstinere à talibus decreverunt, terrere minis & contumeliis afficere præsumperunt, quosdam

Tom. II.

etiam captos, ut se redimerent, compellentes, ac nolentes dimittere nisi ad beneficium Iudæorum, qui ne per excommunicationis sententiam in personas & interdictum in terras ab hujusmodi compescantur, se tueri nituntur per appellacionis obstaculum ad sedem apostolicam interpositum, in elusionem ecclesiasticæ disciplinæ. Porro Iudæi, si propter hoc in Christianos aliquando excommunicationis vel interdicti promulgetur sententia, gloriantur pro eo quod occasione ipsorum in salicibus Babylonis ecclesiastica organa suspenduntur, & defraudantur nihilominus suis proventibus sacerdotes. Tu verò, sicut accepimus, qui tamquam vir catholicus & servus Iesu Christi ob ipsius reverentiam deberes Iudaicis superstitionibus obviare, ne inimici crucis exaltarentur in semetipsis contra famulos crucifixi, principaliter faves eis, & ipsi te in prænominationis excessibus habent præcipuum defensorem. Nonne contra tibi subiectum accenderetur graviter zelus tuus si tuo præberet auxilium inimico? Quanto magis ergo divinam formidare potes offensam, quod favorem præstare non metuis qui unigenitum Dei filium cruci affigere præsumperunt, & adhuc à blasphemis non quiescunt? Volentes igitur subortum ex hoc in populo scandalum de medio removeri & aboleri tantæ præsumptionis excessum quem in Christum & ejus Ecclesiam dicens commisisse, nobilitatem tuam rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, per apostolica tibi scripta mandantes quatinus prædicta taliter corrigas per te ipsum, à similibus de cetero conquiescens, quod zelum orthodoxæ fidei videaris habere, ac nos ad correctionem ipsorum non cogamur apponere manus nostras, qui secundum Apostolum in promptu habemus omnem inobedientiam vindicare, cum ad hoc simus à Domino constituti ut evellamus quæ fuerint evellenda & quæ fuerint plantanda plantemus. Datum Romæ apud sanctum Petrum xvi. Kal. Februarij, anno decimo.

EPISCOPO PICTAVENSI.

Sicut experimento in te habito didicisti, quod caminus auro vel flagellum grano, id facit persecutio viro justo. Cum enim Brucardus Canonicus Pictavensis dudum contra te nobis multa gravia retulisset, nos demum ad denuntiationem ipsius venerabili fratri nostro Nannetensi Episcopo & dilecto filio Cantori beatæ Ra-

P

Vide lib. 1. epist. 250. & lib. 2. epist. 11.

Epist. 191. Absolvitur ab objectis contra eum.

de gundis Pictavenſis commiſimus inquisitionem eorum. Qui ſecundum mandatum noſtrum in negotio procedentes, tam ſuper his quæ fuerunt in noſtris litteris comprehenſa quam aliis teſtes quos ille adverſum te, vel quos tu in tuam deſenſionem curati producere, receperunt, & inquisitionem factam ſub ſigillis ſuis nobis fideliter remiſere; quam per dilectos filios noſtros Gualam ſanctæ Mariæ in Porticu & Iohannem ſanctorum Coſmæ & Damiani Diaconos Cardinales examinari fecimus indulta copia diſputandi legitimè ſuper ea. Cùmque ſingula nobis per eoſdem Cardinales fuiſſent relata, comperimus nihil omnino contra te fuiſſe probatum, immo per teſtes adverſæ partis te de aliquibus obſectorum innocentem oſtenſum, & ideo ſapientia Dei eum qui te maculaverat oſtendente mendacem, tamquam aurum quod tranſit per ignem, poſt perſecutionem huiusmodi clariùs refulſiſti. Vnde nos, qui nequaquam ad ruinam fratrum & coepiſcoporum noſtrorum intendimus, ſed de ipſorum potiùs innocentia congaudemus, de communi fratrum noſtrorum conſilio te abſolvimus ab obſectis, ſeu veriùs declaravimus abſolutum & clarificatum per ipſa. Quia verò priuſquam idem Brucardus nobis talia ſuggeſſiſſet, ſuper eorum aliquibus contra te jam aſcenderat frequens clamor, potuiſſemus utique tibi de iis purgationem indicare ſecundum canonicas ſanctiones. Sed quoniam per hoc quòd cùm ventum eſt ad iudicium nihil contra te penitus eſt inventum, tuam præteritam quoque famam clarificari videris, temperantia duximus hac utendum, ut ſi ſecundum eam quam tibi dedimus diſciplinam famam tuam laude vitæ cautiore adjuveris, etiam à purgatione præſtanda te in poſterum abſolvamus, alioquin tibi ſecundum inſtituta canonica indicamus eandem. Suspensionis quoque ſententiam quam Helias quondam Burdegalenſis Archiepiſcopus in te tulit pro eo quòd conſecrationi venerabilis fratris noſtri Engoliſmenſis Epicoſpi tuam non adhibuiſti præſentiam ab ipſo vocatus, quia conſtitit nobis per teſtes idoneos, quos ſuper hoc apud ſedem apoſtolicam produxiſti, quòd eadem ſententia poſt appellationem ad nos rationabiliter interpoſitam extitit promulgata, decernimus irritam & inanem, teque tali ſententia non fuiſſe ligatum. Datum Romæ apud ſanctum Petrum x v. Kal. Febr. anno decimo.

MARGARITÆ ABBATISSÆ
monaſterij ſanctæ Mariæ de ſancta Columba de Blendeka, ejuſque ſororibus tam præſentibus quam ſuturis regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Religioſam vitam eligentibus apoſtolicum convenit ad eſſe præſidium &c. uſque annuimus, & præſatum monaſterium ſanctæ Mariæ de ſancta Columba de Blendeka, in quo divino eſtis mancipatæ obſequio, ſub beati Petri & noſtra &c. Inprimis ſiquidem ſtatuentes ut ordo monaſticus, qui ſecundum Deum & beati Benedicti regulam atque inſtitutionem Ciſterciensium fratrum in eodem monaſterio inſtitutus eſſe diſcoſitur, perpetuis ibidem temporibus inſolabiliter obſervetur. Præterea quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona idem monaſterium in præſenti juſtè & canonicè poſſidet &c. uſque permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum in quo præſatum monaſterium ſitum eſt cum omnibus pertinentiis ſuis; perſonatum & altare Eccleſiæ ſanctæ Columbæ de Blendeka, cum obventionibus, decimatione, & aliis pertinentiis ſuis; Capellam de Soieka ad eundem perſonatum ſpectantem, cum decimatione, obventionibus, & aliis pertinentiis ſuis; de Witteka & de Oudingheſela altaria, cum decimatione & aliis pertinentiis ſuis, quæ idem monaſterium, antequam Ciſterciensium fratrum inſtituta ſuſciperet, poſſidebat; manſuram de Sarto Riccarj, cum loco & aliis pertinentiis ſuis; duas partes decimæ de Streties juxta montem Kaurel, & decimam lini ejuſdem loci, cum manſura & aliis pertinentiis ſuis; tertiam partem decimæ de Rinc, duas garbas decimæ de Mortiers terræ tam cultæ quàm incultæ, cum duabus manſuris terræ; & duas garbas de Lefolie, partem quoque decimæ de Wivnegeval, cum duabus garbis unius campi terræ tam cultæ quàm incultæ, & tribus manſuris terræ. Donationes præterea cum poſſeſſionibus & rebus aliis à bonæ memoriæ* Deſiderio Morinenſi Epicoſpo vobis & monaſterio veſtro conſeſſas, Decimas quas tenuerunt W. de Caſteller & Henricus de Lefolie in parrochia de Altaribus, cum terris & pertinentiis ſuis. Quicquid in parrochiis de Altaribus, de Boſinghere, & de Curs in decimis, terris, & aliis rebus habetis. Decimas de Curs, quas Petrus & Gunfridus de Sarto Riccarj vobis in elemoſynam contule-

Epif. 192.
De confirma-
tione privile-
giorum.

* Ejuſdem
editæ ſunt to.
x. 1. Spicilgij
Dachet. 174

350.

runt. Partem decimam de Kernemarefc, decimas de Rech, de Timbroña, & de Lingiacho in cleemofynam vobis concessas. Duas partes decimam de Lidringhere, cum dominio, terris, & aliis appendiciis suis. Tertiam partem decimam de Odinghetum, quam Godefridus laicus in cleemofynam Ecclesiæ vestræ concessit. Molendinum quoque & terram adjacentem atrio sanctæ Columbæ, cum duodecim denariis annuis & pertinentiis suis. Terram etiam eidem atrio adjacentem quæ fuerat Eustachij clerici & participum ejus, cum pertinentiis suis. Molendinum quod fuerat Marthæ Militis, cum pertinentiis suis. Duas raseras tritici, quatuor capones, unam mansuram terræ adjacentem molendino de Bruai, & quinque solidos annuos vobis à Bergensi Castellano collatos, quindecim mansuras terræ quæ fuerant Simonis Militis de Roden. Comitatum de Witeka, & quicquid ex dono Castellani ejusdem in terris tam cultis quam incultis, pratis, mansis, aquis, molendinis, & rebus aliis possideris. Comitatum quem habetis in parrochia de Blendeka, cum pertinentiis suis, per munus Philippi quondam Flandrensis Comitum Ecclesiæ vestræ concessum. Triginta duas mansuras terræ quas habetis in parrochia de sancti Audomari Ecclesia. Viginti quinque mansuras & dimidiam, & decimam partem unius mansuræ nemoris, quas habetis in Reihout. Decem mansuras paludis quas Rainaldus Comes Boloniensis & Ida uxor ipsius vobis caritative donarunt. Medietatem quoque vallis, cum totius jure dominij, quam Boidinus de Haveskerka vobis donavit, cum pertinentiis suis. Decem raseras bladi Arienfes, quas habetis in molendino de Witeka. Quartam partem totius villæ de Wenningheval, excepto nemore quod dicitur le Fai. Possessiones quas habetis in parrochia de Altaribus, cum decimis, terris, & rebus aliis monasterio vestro collatis. Vnam carrucam terræ, & terras quas possidetis in parrochiis de Bosinghere, de Sperleke, & de Guminelinghere, & de Farkenberga. Quadraginta duas mansuras nemoris apud Kercamp. Terram quam habetis apud Haslinghere. Redditus quos in Arienfis parrochia possidetis. Septem quarterios avenæ quos ex concessione Huberti de sancto Audomaro habetis. Quicquid in parrochiis de Blendeka, de Soieka, de Werdrika, & Rakinghere in terris tam cultis quam incultis, pratis, mansis, & rebus aliis possidetis.

Tom. II.

Quicquid etiam in burgo sancti Audomari & extra in terris, mansis, pratis, paludibus, aquis, vivariis, & aliis rebus habetis. Terram arabilem adjacentem atrio sancti Michaelis. Terras arabiles & prata in Werdrika. Quicquid possidetis in parrochiis de Rakinghere & de Soieka. Octo mansuras terræ quas vobis Simon Presbyter de Hasebroc intuitu divino concessit. Vnam pisam butyri, & terras quas habetis in parrochia de Brokerka. Quinque solidos annuos apud Rubroc. Triginta sex hodos avenæ in parrochia de Sudinghesela. Sanè laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colatis, tam de terris cultis quam incultis &c. Liceat quoque vobis mulieres liberas & absolutas è seculo fugientes &c. Prohibemus insuper ut nulli sororum vestrarum post factam in monasterio vestro professionem fas sit &c. Discedentem verò &c. Illud districtius inhihentes ne terras seu quolibet beneficium Ecclesiæ vestræ collatum liceat alicui personaliter dare five alio modo alienare absque consensu totius Capituli vel majoris aut sanioris partis ipsius. Si quæ verò donationes vel alienationes aliter quam dictum est factæ fuerint, eas irritas esse censemus. Pro consecrationibus verò altarum vel Ecclesiarum, sive pro oleo sancto, vel quolibet alio ecclesiastico sacramento, nullus à vobis sub obtentu consuetudinis vel alio quolibet modo quicquam audeat extorquere, sed hæc omnia gratis vobis Episcopus dioecesanus impendat. Alioquin liceat vobis quemcunque malueritis catholicum adire antistitem gratiam & communionem apostolicæ sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate vobis quod postulatur impendat. Præterea cum commune interdictum terræ fuerit, liceat vobis nihilominus in monasterio vestro, exclusis excommunicatis & interdictis, divina officia celebrare. Paci quoque & tranquillitati vestræ paterna in posterum sollicitudine providere volentes, auctoritate apostolica prohibemus ut infra clausuras locorum seu grangiarum vestrarum nullus rapinam seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temerè capere vel interficere seu violentiam audeat exercere. Præterea omnes libertates & immunitates à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus ordini vestro concessas, necnon & libertates & exemptiones secularium exactionum à Regibus & Principibus vel aliis fidelibus rationabiliter vo-

P ij

bis indultas auctoritate apostolica confirmamus & presentis scripti patrocinio communimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat prefatum monasterium temerè perturbare aut ejus possessiones auferre &c. Salva sedis apostolica auctoritate, & in predicta Capella diocesani Episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona &c. Cunctis autem eidem loco sua jura. servantibus &c. Amen. Amen. Datum Romæ apud sanctum Petrum per manum Iohannis sanctæ Mariæ in Colmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij xi. Kal. Februarij, Indict. xi. incarnationis dominicæ anno MCCVII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno decimo.

ARCHIEPISCOPO ET ABBATI
Majoris monasterij Turonensis.

Epist. 193.
Confirmatur
sententia lata
pro Abbatis
sanctæ Mariæ
Andegavensis.

Cum dilecti filij fratres Hospitalis Ierosolymitani suam ad nos olim querimoniam destinassent quòd dilecta in Christo filia Abbatisa sanctæ Mariæ Andegavensis eos domo elemosynaria quam per donationem illustris memoriæ Richardi Regis Anglorum fuerant affecti, & aliquandiu possederant in quiete, post appellationem ad nos interpositam spoliare fecisset per potentiam laicalem, & detineret eandem contra iustitiam occupatam, Cancellario, Archidiacono, & Præposito de Armeliaco Carnoten. commisimus causam ipsam, quorum processum postmodum, quia post appellationem ad nos rationabiliter interpositam & lite non contestata processerant, irritantes, eandem causam de communi assensu partium dilectis filiis Abbati monasterij novi, Priori sanctæ Radegundis, & Magistro G. Canonico Picavensi duximus committendam, qui causam ipsam diligenter examinantes, eandem ad nos remiserunt sufficienter instructam. Memorata itaque Abbatisa & Hospitalis procuratore propter hoc nuper in nostra presentia constitutis, idem proposuit procurator quòd per depositiones testium coram iudicibus productorum multa constabat esse probata, per quæ de violentia ipsis illata manifestè liquibat. propter quod restitutionis beneficium postulabat. Asserebat siquidem manifestè probatum quòd Abbatisa predicta, collecta multitudine laicorum, ad domum memoratam accessit, petens instanter ut claves ejusdem domus assignarentur eidem. Et licet fratres Hospitalis com-

morantes ibidem vocem ad nos appellationis emisissent, ne quid in ipsorum injuriam fieret, protectioni se apostolicæ supplicantes, dicta nihilominus Abbatisa secum Andegavensem Præpositum ad domum ipsam adduxit: qui cum firmiter præcepisset eidem ut Abbatisæ claves domus restituerent universas, ipsi juxta mandatum ejus, quem non modicum verebantur, eas protinus reddiderunt. Abbatisa verò clavibus receptis ab ipsis, unam partem earum Canonicis & partem aliam suis ferventibus assignavit, eidem injungens ut fratribus Hospitalis victualia nullatenus exhiberent nec ab aliis permitterent exhiberi. Qui cum per triduum famis inedia graviter afflicti fuissent, ab eodem loco recedere sunt coacti. Ideoque cum per multitudinem hominum quam Abbatisa secum adduxerat eidem fratribus, sicut procurator asseruit, fuerit timor incussus, & post appellationem ad nos interpositam ipsis injuria videatur illata, qui per impressionem domini secularis claves ipsius domus restituere ac per subtractionem victualium ab eodem loco recedere sunt compulsi, ad domum ipsam procurator jamdictus restitui postulabat. Pars autem Abbatisæ proposuit in hunc modum, quòd cum bonæ memoriæ S. Senescallus claræ memoriæ Henrici Regis Anglorum sæpeditam domum cum oratorio in fundo prædicti monasterij sanctæ Mariæ de bonis propriis fundavisset, ac de consensu diocesani Episcopi ordo Canonicorum regularium secundum beati Augustini regulam fuisset postmodum institutus ibidem, Canonici regulares, quibus fuit domus ipsa concessa, eam longo tempore pacificè possederunt. Ceterum sæpeditus Richardus Rex de Ierosolymitanis partibus rediens, dum in custodia teneretur, domum ipsam Hospitalariis contulit supra dictis, quibus postea venientibus ad eandem ut apprehenderent possessionem ipsius, Abbatisa cum suis sororibus contradixit. Verùm ipsi tam contradictionem earum quam appellationem ad nos propter hoc interpositam contempnentes, domum ipsam nihilominus intraverunt, & per violentiam ejecerunt Clericos ministrantes ibidem. Cumque prædictus Rex processu temporis didicisset quòd bona ipsius domus usibus pauperum deputata iidem Hospitalarij dissiparent, Rex idem injunxit ut Hospitalariis ipsis exclusis, Canonici, qui fuerant exinde violenter ejecti, domus ipsius administrationem plenariam obtine-

rent, quam iidem Canonici usque ad hæc tempora continuè tenuerunt. Cùm igitur videretur ex iis constare quòd falsò se asseruerant iidem Hospitalarij spoliatos, ipsis erat meritò iuxta ipsius partis assertionem restitutio deneganda. Ad ea verò quæ prædictus procurator objecit in hunc modum eadem pars Abbatisa respondit, quòd etsi probatum esset quòd ad domum ipsam cum multitudine hominum Abbatisa venisset, nullatenus tamen ostensum est quòd vel per ipsam vel per eos qui cum ea venerant aliqua fuerit ipsis fratribus violentia irrogata, vel etiam quòd Præpositus, qui ad domum accessit, aliquam vim intulerit vel Hospitalariis comminatoriè sit locutus. Sed nec contra appellationem ab ipsis objectam aliquid dinoscitur attentatum, licet eadem Abbatisa claves domus ab ipsis accepit resignatas. Quamquam enim Abbatisa mandaverit ut fratribus Hospitalis, qui auctoritate propria remanere volebant ibidem, victualia non darentur, idem reputare non poterant nec debebant ex hoc injuriam sibi factam, cùm Abbatisa minime teneretur eidem fratribus, nisi vellent, in victualibus providere. Insuper eadem pars adjecit quòd adversus Abbatisam prædictam ipsius domus ineptè restitutio petebatur. Quamvis etenim Abbatisa quædam jura sibi vendicet in eadem, pro eo quòd in ea jus obtinet patronatus, ipsam tamen non ipsa sed Canonici possident supradicti. Vnde cùm ipsa non possideat, nec dolo deserit possidere, adversus ipsam rite non poterat interdictum restitutorium intentari. Nos igitur iis & aliis quæ tam coram iudicibus supradictis quam etiam coram nobis partes proponere curaverunt plenius intellectis, de consilio fratrum nostrorum Abbatisam prædictam ab impetitione prædictorum procuratoris & Hospitalariorum quoad possessorium, de quo tantummodo actum esse dinoscitur, sententialiter duximus absolvendam. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus quòd à nobis est sententialiter diffinitum faciatis per censuram ecclesiasticam appellatione remota inviolabiliter observari. Datum Romæ apud sanctum Petrum xiv. Kal. Februarij anno decimo.

*VIENNENSI ARCHIEPISCOPO,
& Episcopo Gebennensi, & Abbati de
Cassania Cisterciensis ordinis Lugdunensis
diocesis.*

IN tantum clamor qui jamdudum ascendit contra Lugdunensem Archiepiscopum invalescit quòd dissimulare ipsum ulterius sine periculo non valemus. Præter alia quippe gravia quæ frequenter & à multis sunt relata de ipso, nuper nostris est auribus intimatum quòd monasterium Saviniacense destruxit, & cœnobium de Lirin incendio devastavit, castra quoque Montis Trojanj & de Monte Bloi contra proprium juramentum invasit, & exilio tradidit ipsorum accolæ universos. Lugdunum verò non solum promissa pace, sed & fide quam præstitera non servata, pro majori parte demolitus est, tum incendio, tum ruinis, ubi plures in ore gladij, & nonnulli aquarum submersionibus perierunt; quamvis cives ejusdem se ac sua protectioni apostolicæ supponentes, nostram audientiam appellassent; in quos demum idem Archiepiscopus, appellatione contempta, excommunicationis & interdicti sententias non erubuit jaculari. Qui etiam stratam publicam violare ac nova mercatoribus imponere pedagia non desistit. Quia igitur hæc, si vera sunt, coniventibus non debemus oculis pertransire, discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus si super iis vel aliis contra ipsum legitimus apparuerit accusator, indulta copia defensionis eidem, audiatis quæ contra ipsum proposita fuerint ac pro ipso, & habito præ oculis solo Deo, via regia incedentes, quod canonicum fuerit statuatis, facientes quod statueritis auctoritate nostra firmiter observari. Quòd si nullus accusator prodierit contra ipsum, cùm eum super iis fama nobis accuset infamis, veritatem nihilominus sublato appellationis obstaculo diligentissimè inquiratis, & eam fideliter conscribentes, sub sigillis vestris nobis destinare curetis, præfigentes eidem Archiepiscopo terminum competentem quo per seipsum vel responsalem idoneum nostro se conspectui representet; ut tam ipso quam illis qui processerint contra eum in præsentia nostra præsentibus, & suas, si voluerint, exponentibus plenius rationes, iustum auctore Deo iudicium proferamus. Dictas autem excommunicationis & interdicti sententias, si post appellationem ad nos legitimè interpositam inveneritis esse

*Epist. 194.
De Archiepiscopo Lugdunensi variis accusationibus impetito.*

latas, denuntietis auctoritate apostolica nullas esse. Alioquin eis juxta formam Ecclesie relaxatis, audiat si quid fuerit questionis, & appellatione remota sine debito decidatis, facientes quod decreveritis distractione qua convenit firmiter observari. Quod si non omnes, duo vestrum &c. Datum Romae apud sanctum Petrum 1x. Kal. Februarij, anno decimo.

*EPISCOPO ET DECANO ET
Capitulo Alisiodorensi.*

*Epist. 195.
De regalia Au-
tissiodorensi.
Vide lib. 13.
epist. 180. lib.
14. epist. 32.
lib. 15. epist.
39. 40.*

I Vstis petentium desideriis &c. usque completere. Cum igitur carissimus in Christo filius noster Philippus Rex Francorum illustris quicquid juris habebat in regalibus Ecclesie vestrae sede vacante, ipsi Ecclesie, divina intuitu pietatis concesserit, ita quod omnes proventus eorundem regalium & praebendae quas interim vacare contigerit, per vos, filij Decane ac capitulum, futuro Episcopo referrentur, nos vestris precibus benignum praebentes assensum, concessionem ipsam, sicut pietatis studio facta est, & in ejusdem Regis authentico plenius continetur, vobis & per vos Ecclesie vestrae auctoritate apostolica confirmamus & praesentis scripti patrocinio communimus. Ad majorem autem evidentiam authenticum ipsum huic nostrae paginae de verbo ad verbum duximus inferendum. **IN NOMINE sanctae & individuae trinitatis. Amen.** Philippus Dei gratia Francorum Rex. Novenerint universi praesentes pariter & futuri quod nos intuitu pietatis & ob remedium animae nostrae & parentum nostrorum damus & concedimus in perpetuum Ecclesiae Alisiodorensi quicquid juris habebamus in regalibus Alisiodorensibus vacante sede, ita quod Decanus & Capitulum ejusdem Ecclesiae custodient regalia sede vacante, & omnes proventus qui exinde procedent, & praebendas, si quas interim vacare contigerit, ad opus futuri Episcopi, salvo servitio nostro equitationis, exercitatus, & submonitionis, sicut Episcopi Alisiodorenses nobis fecerunt. Quod ut perpetuum robur obtineat, sigilli nostri auctoritate & regij nominis caractere inferius annotato praesentem paginam confirmamus. Actum Parisius anno Domini **MCCVI.** regni vero nostri anno viceesimo septimo. Astantibus in palatio nostro quorum nomina supposita sunt & signa. Dapifero nullo. Signum Guidonis Buticularij, S. Matthaei Camerarij, S. Droconis Constabularij. Data vacante cancella-

ria per manum fratris Guarini.] Nulli ergo omnino hominum &c. nostrae confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Romae apud sanctum Petrum xv. Kal. Februarij anno decimo.

ALTISIODORENSI EPISCOPO.

EX parte tua fuit propositum coram nobis quod cum Archidiaconus tuus duo officia, lectoriam videlicet & scholasticam, in Ecclesia tua potestatem habeat conferendi, quia non reperiuntur qui eadem velint recipere, cum redditus non habeant competentes, idem collationem ipsorum ad jus episcopale devenire consentit, pro eo quod tu Ecclesiae utilitatem attendens proposuisti praedictis officiis congruos redditus assignare. Verum quia id sine auctoritate sedis apostolicae robur obtinere non putas, nobis humiliter supplicasti ut collationem praedictorum officiorum tibi & successoribus tuis concedere dignaremur. Nos igitur benignè tuis precibus annuentes, tibi & successoribus tuis auctoritate praesentium indulgemus ut si Archidiaconi tui consensus accesserit, praedicta officia personis idoneis liberè conferatis, postquam curaveris ad eadem competentes redditus deputare. Nulli ergo omnino hominum &c. nostrae concessionis &c. Si quis autem &c. Datum Romae apud sanctum Petrum x. Kal. Februarij, anno decimo.

*MAGISTRO P. DECANO
Bertorij.*

CUm olim dilectus filius Thoarcensis Decanus nostro apostolatu referarit decanatum suum contra Lateranense Concilium divisum fuisse, cujus partem te asseruit possidere, ac super hoc à dilecto filio Abbate de Tenallia, Cantore ac magistro C. Natali Canonico Xanctonensi examinari mandaverimus veritatem, & iidem nobis causam ipsam remiserint sufficienter instructam, eam dilecto filio Andreae Subdiacono & Rainaldo Acolytho Capellani nostris commisimus audendum. Coram quibus proposuit pars adversa quod eodem decanatu vacante, venerabilis frater noster Iohannes quondam Lugdunensis Archiepiscopus, tunc Episcopus Pictaviensis, assensu sedis apostolicae minimè requisito, nulla exigente utilitate vel necessitate urgente, cum in reddendis procuracionibus per hoc magis gravetur Ecclesia Thoarcensis, & per unum utriusque decanatu possit satis commodè

*Epist. 196.
De lectoria &
scholasticia Ec-
clesiae Autissio-
dorensis.
Vide gesta Epis-
coporum Autis-
siodor. 2. 437.*

*Epist. 197.
Confirmatur
divisio decanatus
Thoarcensis & Ber-
torij.*

provideri in singulis Ecclesiis populo tam in morte quam vita & parvulis exhibentibus sacerdotibus ecclesiastica sacramenta, non dubitavit ipsius facere sectionem. Ex parte verò tua fuit propositum coram nobis quòd cum decanatus prædictus, sicut & alij diocesis Pictaviensis, quando vacant, noscatur in Pictaviensis Episcopi reside- re potestate & ad eum ipsius donatio pertinere, dictus Episcopus causam utilitatis & necessitatis attendens, sicut per suas nobis litteras intimavit, & ejus am- phitudine considerata, & cognoscens quan- tum populis & Ecclesiarum sacerdotibus, si uni more solito committeretur persona, periculum exinde proveniret, cum suo Capitulo deliberato consilio, præsertim cum . . . ejusdem loci Archidiacono, aliis- que viris prudentibus & discretis illum ex æquo censuit dividendum, & quòd Thoar- censi decanatu in parte redacto, tuo sub- iceretur decanatu pars subtracta in cas- tro Bertorij ab eodem Episcopo constitu- to. Volens igitur quod provide proposue- rat cum cautela debita perducere ad ef- fectum, publicavit suum propositum in synodo generali, & cum dispositio tam salubris, quæ multis in pluribus operaba- tur salutem, fuisset ab omnibus in ea re- sidentibus commendata, nec alicui præju- dicium vel injuriam generaret, personarum & rerum acceptione remota, in ip- sam actualiter divisionem procedens, De- canos singulos in castris instituit memora- tis, viros, quantum ad humanum specta- bat examen, providos & honestos: qui hujusmodi partibus sibi taliter assignatis contenti, nullam inter se contentionem, sed omnimodam concordiam usque ad suum obitum habuerunt. Idem insuper Episcopus, qui legationis officio in Bur- degalensi provincia tunc temporis funge- batur, divisionem tam solemniter cele- bratam publicè confirmavit. Sicque usque ad hæc tempora sine reclamazione aliqua res permanfit, factò ipso à suis successo- ribus approbato. Ceterùm auditores præ- fati à partibus iis & aliis intellectis, de mandato nostro peritorum in jure consi- lia requirentes, & intelligentes per eorum responsa quòd debebat talis divisio confir- mari, tum quia facta fuerat cum appro- batione totius Capituli & synodi genera- lis, & præcipuè loci Archidiaconi, ad quem decanatus ipsius erat specialiter jurisdictio devoluta, tum quia tot erant Ecclesiæ sub decanatu antiquo quòd eas unus commo- dè non poterat gubernare, tum etiam

quia longo tempore duraverat in quiete, sicut per testes quamplures & per ipsius Episcopi litteras probabatur, qui aucto- ritate legationis apostolica ipsam etiam confirmarat, hæc omnia nobis fideliter re- tulerunt. Nos igitur sæpèdicti Episcopi, de cujus vita & fide plenam fiduciam ob- tinemus, testimonio inhaerentes, divi- sionem eandem, quæ causa facta dinosci- tur utilitatis & necessitatis inspecta, duxi- mus auctoritate apostolica confirmandam, te super hoc ab impetitione adversarij ab- solventes. Nulli ergo omnino hominum &c. nostræ confirmationis & diffinitionis &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum vi. Kal. Februarij, anno decimo.

Dunkeldensi & Brechinensi Episcopis, & Abbati de Kelchou diocesis sancti Andreae.

Accedentes ad præsentiam nostram dilecti filij Decanus & Archidiacono Aberdenenses cum Capituli sui litteris nobis exponere curaverunt quòd cum Ec- clesia sua proprio esset viduata pastore, dilectum filium Adam Clericum, virum utique providum & honestum, unanimiter in suum Episcopum elegerunt, nescientes eum non esse in sacris ordinibus consti- tutum. Quo interim ad ordinem subdia- conatus promotò, ipsi perseverantes in priori consensu, eum iterum elegerunt, petentes ut electionem ipsius confirmare auctoritate apostolica dignaremur. Cum igitur ejusdem electi persona multipliciter commendetur, & cum multo favore po- puli Princeps terræ consentiat in eandem, utpote quæ speratur Ecclesiæ in admini- stratione spiritualium & temporalium pro- futura, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus examinata electione pariter & electo, si dictus Adam se administrationi episcopali non inges- sit, nec se fecit, ut obtineret episcopa- tum, in Subdiaconum promoveri, dum- modo aliud canonicum non obstat, elec- tionem de ipso factam auctoritate aposto- lica confirmetis, & faciatis eidem reve- rentiam & obedientiam debitam exhiberi, contradictores, si qui fuerint, per censu- ram ecclesiasticam appellatione postposita comescentes. Nullis litteris veritati &c. Quòd si non omnes &c. duo ves- trum &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum iv. Kal. Februarij, anno decimo.

*Epist. 198.
De confirma-
tione electio-
nis Episcopi
Aberdenensis.*

DECANO ET CAPITULO
beati Macuti de Barro Lingonensis diocesis.

Epist. 199.
De Canonico
non residente.

EX parte vestra fuit propositum coram nobis quod R. concanonicus vester à longis retroactis temporibus abiit in Vngariam, & ibidem per viginti annos & amplius commoratus, adeptus est ecclesiasticos redditus abundantes. Vnde cum illum non æstimetis ad Ecclesiam vestram de cetero reversurum, per sedem postulastis apostolicam edoceri utrum tibi, fili Decane, ad quem spectat donatio præbendarum, liceat præbendam illius alicui personæ idoneæ assignare, qui Ecclesiæ vestræ valeat deservire. Nos igitur rigorem canonum temperantes, illud vobis duximus concedendum, quatenus ad præbendam illius aliquam personam idoneam in vicarium ordinetis, qui fructus ejus percipiat, & Ecclesiæ vestræ impendat debitum famularum, donec idem redeat requisitus; & si redire noluerit, vel antequam possit requiri decesserit, ei qui Vicarius fuerat institutus, si se dignum reddiderit per conversationem honestam, eadem canonicè conferatur. Datum Romæ apud sanctum Petrum v. Kal. Februarij, anno decimo.

DECANO ET CAPITULO
Nivernensi.

Epist. 200.
De fructibus
perfolvendis
Canonico stan-
ti in studio.

CVm, sicut per vestras nobis litteras intimastis, antiqua consuetudo in Ecclesia vestra servata sit hætenus & à singulis Canonici interpositione fidei corroborata, ut pueri Canonici citra sacros ordines constituti minores partitiones percipiant, & medietate majorum proventuum in blado consentium ac denariis non fraudentur, mandatum nostrum libenter effectui mandastis quod fecimus ut dilecto filio P. concanonico vestro, nepoti venerabilis fratris nostri Turrinani Episcopi, fructus præbendæ suæ sine diminutione solveretis in scholis, nisi dubitassetis præfata consuetudini contraire, præsertim cum magister P. de Vico procurator ejusdem pueri, prout dicitur, in anima jurarit ipsius quod eam inviolabiliter observaret. Vnde responsum apostolicum postulastis quid faciendum sit vobis è duobus hujusmodi coartatis. Licet igitur talia contra nos non debeant allegari, cum in hoc vel exprimi vel subintelligi debuisset ut salva semper esset apostolicæ sedis auctoritas quæ, disponente Domino super universas Ecclesias & tam res

quàm personas ecclesiasticas obtinet plenitudinem potestatis, alioquin illud debeat tamquam temerarium reprobari, erimus tamen ad removendum omne dubietatis scrupulum hoc contenti, si tantum prædicto P. præsertim in scholis de communibus proventibus persolveritis quantum perciperet de præbenda. Datum Romæ apud sanctum Petrum 11. Kal. Februarij, anno decimo.

EPISCOPO GEBENNENSI
& Abbati Bonævallis Viennensis diocesis.

CVm virtus maturo sese diligit & aspernari contraria dinoscatur, si meritum virtutis & gratiæ quo dilectus filius magister Oliverius noscitur præminere, venerabilis frater noster Gratianopolitanus Episcopus diligentius notavisset, profectò dilexisset illud in eo quod in ipso quemadmodum in Episcopo decet esse, nec compulisset eum ob illud ad nostram præsentiam laborare quod contulisse sibi virtus quidem esse videtur, vitium abstulisse, præsertim cum temperanter extra paupertatem & citra divitiis volens esse, apud ipsum pro sua maluerit caritate necessario, quod sibi dederat, beneficio manere contentus quàm alibi pro virtutibus suis, quæ minimè sustinerent eundem sustinere defectum, amplioribus abundare. Qualiter autem cum super Ecclesia Aspernadi dudum sibi ab eodem concessa, post receptionem litterarum nostrarum, quas eidem magistro de ipsius confirmatione concessimus, aggravaverit, non nos laet, qui verecundiæ suæ parentes, exaggerare nolimus quod est gestum, ne quod iustum est iuste agere compellamur. Vnde nos eidem Episcopo per scripta nostra districtè præcipiendo mandavimus ut dictam Ecclesiam cum fructibus inde perceptis memorato magistro sine dilatione resignans, permittat eum ob reverentiam apostolicæ sedis & nostram, suæque probitatis obtentu, ipsam pacificè possidere. Ideoque discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus si præfatus Episcopus quod mandamus neglexerit adimplere, vos eum ad id, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, qua convenit districtione cogatis. Datum Romæ apud sanctum Petrum 111. Kal. Februarij, anno decimo.

Epist. 201.
Scribit in gratiam magistri Oliverij.
Vide nem in sit
cujus habemus
epistolam in
collectione
Bongarsij pag.
1185.
Ad eum scribit
Innoc. 3. lib.
16. epist. 19.

CONSEN-

CYSENTINO ARCHIEPISCOPO.

L Egisse te credimus & per experientiam didicisse quod avis ad volatum & homo nascitur ad laborem. Militia enim est vita hominis super terram. Quod cum habeat ex conditione naturæ, nihilominus imminet illud ei ex præcepto dicentis: *Labora sicut bonus miles Christi Iesu.* Reddet namque Dominus sanctis suis mercedem, non solum fructuum, sed laborum. Cujus expertus non fuit Apostolus qui dicebat, *Plus ceteris laboravi;* non dicens, *plus ceteris fructum feci.* Quia igitur ostendere Dominus tibi cepit quanta te oporteat pro nomine suo pati, & hostis tuos congregentem te secum terribilibus oculis est intuitus, ita ut colluctatio tibi adversus carnem & sanguinem non sit tantum sed adversus spiritualia nequitie in cœlestibus, ad fortia te decet mittere manum tuam, & cunctis diebus quibus nunc militas donec veniat immutatio tua, fiducialiter expectare, ne, quod absit, dicentibus tibi tentatoribus tuis, *Incurvare ut transeamus,* à statu tuæ rectitudinis inclineris, & cadere incipias ante illos. De quibus oportet te dicere cum effectu: *Persequar inimicos meos, & comprehendam illos, & donec deficiant non convertar.* Proinde fraternitatem tuam monemus attentius & exhortamur in eo qui est in se sperantium fortitudo quatinus in pugna quam contra te per ministros suos universæ terræ malleus incitavit, non deficias, sed proficias, & adversus principes & potestates harum tenebrarum invicta mente resistas. Deus enim fluctuationem in æternum justo non dabit, nec tentari te patietur ultra quam valeas sustinere. Propter quod, si consistant adversus te castra, non timeas, immo, sicut de viro constante legitur, si fractus orbis collapsus fuerit, impavidum te ruinis perferendum esse confidas, ut tandem cum in hujusmodi bello fortis inventus fueris, & pugnam superaveris serpentis antiqui, is qui calcandi super serpentes & scorpiones tibi contulit potestatem, cum illis quibus dicturus est, *Venite ad me qui laborastis & onerati estis,* vincenti tibi de ligno vitæ, quod est in paradiso Dei tui, det edere, neque faciat pro laboribus transitoris requie sempiterna gaudere. Datum Romæ apud sanctum Petrum 11. Kal. Februarij, anno decimo.

IN nomine Domini. Amen. Cum causa que vertitur inter monasterium Fossæ

Tom. II.

novæ ex una parte & commune Pipernij Fossæ novæ cum communi Piperni, ex altera super silva Morgazani fuisset commissa Domino Hugolino Episcopo Hostiensi à summo Pontifice terminanda, convocatis partibus ante presentiam suam, libellum monasterij recepit compositum in hunc modum. Ego L. Yconomus monasterij Fossæ novæ pro parte & vice monasterij peto à sanctitate vestra ut ex officio vestro juxta mandatum apostolicum inhibeatis Pipernensibus ut non molestant dictum monasterium super silva Morgazani, neque turbent possessionem nostram. Item peto quod de damnis & injuriis illatis monasterio satisfieri faciatis. Cui libello in hunc modum à Pipernensibus est responsum. Ego B. procurator Pipernensium dico silvam Morgazani in possessione nostra, videlicet avorum, patrum, & nostra semper fuisse, & dico ipsam silvam fuisse confirmatam nobis per præceptum Domini Honorij Papæ & Alexandri & Calixti. Vnde si Pipernenses aliquid operati sunt in ea, incidendo, vel pascendo, vel vendendo, pro suo jure rationabiliter possederunt. Vnde dico quia non teneor de injuria vel de aliquo damno, si illatum est. Itaque cum Dominus Hostiensis aliquandiu de causa cognovisset eadem, commisit vices suas Archipresbytero Pipernensi & Iudici Siritinensi: qui receptis testimoniis utriusque partis, instrumentis & rationibus diligenter inspectis, causam ad Dominum Papam remisit sufficienter instructam. Dominus autem Papa licet Consules & populum Pipernensem ad se sæpius evocaret, neque per se neque per sufficientem responsalem coram eo voluerunt aliquatenus comparere. Quia tamen causa ipsa inspectionem locorum & finium exposcebat, mihi * Petro de Sasso Dei gratia sanctæ Pudenticæ tituli Pastoris Presbytero Cardinali, qui tunc in ipsis partibus commorabar, commisit ipsam controversiam dirimendam, dans mihi per litteras in mandatis ut Pipernenses ipsos ex abundantia ad meam presentiam evocarem, ac locis ipsis, de quibus erat questio, rationibus, attestacionibus, & instrumentis utriusque partibus, que sub sigillo Domini Cardinalis sanctorum Colmæ & Damiani mihi transmittebantur inclusa, diligenter inspectis, non differrent causam ipsam calculo diffinitivæ sententiæ terminare. Ego igitur juxta mandatum apostolicum accedens ad locum, fines, & loca de quibus questio vertebatur, rationes, attestaciones, & instrumenta utrius-

* Vide Chronicon Fossæ novæ. pa. 482.

Q

que partis ibidem diligenter inspexi; & cum pro penuria jurisperitorum non possem commodè illuc sententiam ferre, nec ipsos possem ad concordiam aliquatenus revocare, parti utriusque, quod se summo Pontifici præsentarent, octavam Nativitatis duxi pro termino præfigendam. Venientibus autem Domino Abbate & quibusdam monachis de Foslanova termino constituto, Pipernenfes venire modis omnibus contempserunt. Et sic ad instantiam Abbatis & monachorum iterum Dominus Papa mihi associare curavit Dominum Guidonem de Capite porci & socium ejus & Dominum G. de Tocco; coram quibus Abbas Foslanovæ proposuit se silvam Morgazani non vi, non clam, non precario possidere; & suam intentionem fundatam esse per plures testes asserere, qui dicunt quod terram in qua modò est silva Morgazani monasterium colonis dedit ad laborandum, & quod partem frugum & quasdam operas de ipsa terra receperit ab eisdem, & quod monachi Foslanovæ silvam in Morgazano postea levaverunt. Item quod per triginta annos usque ad hunc annum pro suo custodierint & defenderint Morgazenum. Item quod à quadraginta annis & etiam quinquaginta quietè & pacificè silvam monasterium possedit eandem. Ad elidendum autem monasterij intentionem fuit propositum ex adverso, non monasterium, sed Pipernenfes prædictam silvam pacificè possidere. Ad quod probandum quoddam rescriptum bonæ memoriæ Calixti Papæ, renovatum per Dominum Alexandrum, facere videbatur: in quo continebatur quod Crescentius de Sonnino terram Morgazani & de Mortecto & omnes alias terras Pipernensium refutavit de quibus Pipernenfes in possessione fuerunt, sicut expressim hoc elicitur ex rescripto; & sic per hæc verba possessionem probare nitebantur. Testes præterea inducti fuerunt ad probandam possessionem quod Pipernenfes silvam monachis commendarunt; & sic monachis, non sibi, sed Pipernensibus possederunt. Nam is possidet cujus nomine possidetur. Item quod lignis, pascuis & herbis, atque mapalibus usi fuerunt homines de Piperno. Ad hæc omnia præfatum monasterium replicabat dicens prædictas allegationes sibi in aliquo non obstare. In primis rescripto Papæ Calixti taliter respondebat, quod quæstio super qua emanavit rescriptum, non inter monasterium & Pipernenfes,

sed inter Pipernenfes & Crescentium de Sonnino tunc temporis vertebatur. Ergo res inter alios acta aliis nec prodesse poterit nec obesse. Item posito quod inter monasterium & Pipernenfes fuisset illa quæstio ventilata, non probatur per hoc possessio. Nam illa clausula quæ in præfato continetur rescripto (*de quibus in possessione fuerunt &c.*) ad proximè dicta est tantummodo referenda, si rescriptum subtiliter sit inspectum. Recommendationi autem taliter respondebat, quod per eam possessio non probatur. Nec enim probatur per testes quod silvam recommendaverit universitas Pipernensis, sed simpliciter Pipernenfes. Sed posito quod probaretur, non posset aliquatenus hoc obesse; quia, sicut dicunt testes, facta fuit monachis, non conventui vel collegio Foslanovæ. Ergo posito quod talem recommendationem monachi recepissent, non poterit per eos præjudicium monasterio generari, ne damno Ecclesiam atterat culpa temeritatis alienæ. Item ad id quod dicunt, quod fuerunt usi pascuis, lignis &c. taliter monasterium replicabat, quod per usum lignorum &c. possessio non probatur, cum nedum usufructuarius, immo & fructuarius, vix à jure civili obtinere potuit ut naturaliter possideret; quia non dicit lex quod naturaliter possideat, sed quod videtur naturaliter possidere. Sed posito quod usus possessionem induceret, non probatur quod esset usus universitatis Pipernensis, sicut & superius fuit in recommendatione plenis allegatum; maxime cum alij vicini silva utantur eadem, nec possint dici ideo possidere. Item allegabat pro se monasterium Foslanovæ quod, sicut cautum est in jure civili, illa ratione potissimum debeat obtinere quod tempore litis contestatæ non vi, non clam, non precario possidebat. Auditis igitur iis & aliis rationibus & pleniùs intellectis, auctoritate Domini Papæ & prædictorum jurisperitorum consilio adjudicamus jam dictam silvam Morgazani monasterio Foslanovæ pacificè possidendam & Pipernenfes ab omni molestia super eadem silva cessare, sententialiter diffinimus, quæstione proprietatis sine utriusque partis præjudicio reservata. Hanc verò sententiam ad majorem cautelam scriptam per manus B. dilecti nostri Capellani nostro sigillo fecimus communiri. Anno dominicæ incarnationis M C C V I I I. mense Ianuarij, x. Kal Februarij, anno decimo pontificatus Domini Innocentij III. Papæ.] Nulli

ergo omnino hominum &c. nostræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum 111. kal. Februarij, anno decimo.

ALTISSIODORENSI EPISCOPO.

Epil. 204.
Adversus usurarios burgi de Casert.
Vide supra qu. 61.

A Audientiam nostram te significante pervenit quod quidam burgenfes de Caritate, licet in ea per totum ferè annum vel pro majori parte morentur & contractas exercent usurarum, in tribus tamen festivitibus annualibus se ad villas Regis vel aliorum Principum extra tuam diocesim transferunt jura parochialia exercentes ibidem, ut sic se parrochianos alterius mentientes, tuam jurisdictionem eludant, coram te juri parere penitus contemnendo. Quia igitur fraus & dolus nemini debet patrocinium impertiri, ut usurarios supradictos, si res ita se habet, ad exhibendum tibi tamquam patri & pastori suo reverentiam & obedientiam debitam, recipiendo tua salubria monita & præcepta, monitione præmissa per censuram ecclesiasticam nonobstante frustratorie appellationis objectu compellas, liberam tibi auctoritate præsentium concedimus facultatem. Nulli ergo &c. nostræ concessionis &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum 1 v. Idus Januarij, anno decimo.

*PETRO ABBATI MONASTERII
sancti Martini de Monte, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem
vitam professis in perpetuum.*

Epil. 207.
De confirmatione privilegiorum.
Vide supra in tit. 111. cap. 116.

Licet monasterium vestrum pauperulum fuerit ab initio, in tantam tamen processu temporis paupertatem devenit ut vix in eo tres monachi remanerent, possessionibus ejus vel omnino distractis vel graviter obligatis. Vnde in generali Cisterciensi Capitulo extitit diffinitum ut à Cisterciensi ordine separari deberet, cum in eo non posset Cisterciensis ordo servari. Nos autem, qui religionem intendimus fovere plantatam, nolentes ab ipso monasterio religionem penitus extripari, mille libras tribuimus ad possessiones ejusdem monasterij retinendas, mandantes dilectis filiis Abbati & fratribus Pontiniacensis cœnobij, quod per Dei gratiam & in spiritualibus & in temporalibus valde floret, ut Ecclesiam vestram de nostra concessione in specialem filiam adoptantes, Abbatem & conventum ad illam dingerent reformandam. Quod ipsi grato prosequentes affectu, vos cum qui-

Tom. II.

busdam conversis ad ipsum monasterium transferunt. Verum quia nec sic monasterium ipsum sufficere poterat ad conventum sustentandum honestum, Ecclesiam sancti Salvatoris positam juxta Orclem cum omnibus possessionibus & pertinentiis suis vobis & per vos monasterio vestro in perpetuum duximus concedendam, impensuri vobis auctore Domino in aliis necessitatibus vestris auxilium opportunum cum laudabiliter vos proficere cognoverimus, prout cupimus & speramus. Ipsum itaque monasterium, prædecessorum nostrorum felicitis recordationis Eugenij, Alexandri, & Lucij Romanorum Pontificum vestigiis inhærentes, sub beati Petri & nostræ protectione suscipimus & præsentis scripti patrocinio communimus. In primis siquidem statuentes ut ordo monasticus, qui secundum Deum & beati Benedicti regulam atque institutionem Cisterciensium fratrum in eodem monasterio institutus esse dinoscitur &c. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præsentem justè & canonicè possidet &c. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum in quo præfatum monasterium situm est cum omnibus pertinentiis suis, Ecclesiam sancti Erasmi ad portam Salsicelle, Ecclesiam sancti Iohannis de Petra, Ecclesiam sancti Petri, Ecclesiam sancti Viti, Ecclesiam sancti Peregrini, Ecclesiam sancti Thomæ, Ecclesiam sanctæ Lucie de castro Viterbij, Ecclesiam sancti Clementis, Ecclesiam sancti Iohannis de Valle, Ecclesiam Leonardi cum hospitali de Rescietis. In Petrognano Ecclesiam sancti Andrea, Ecclesiam sanctæ Mariæ, Ecclesiam sancti Zenonis, cum earum pertinentiis, Ecclesiam sancti Clementis cum pertinentiis suis. In Verralla Ecclesiam sanctæ Mariæ de Caiano. Domos quas habetis infra castrum supradicti Petrognani, terras, vineas, hortos, oliveta, quæ habetis in territorio ejusdem castri. Terras quas habetis apud sanctum Alexandrum, & ipsam Ecclesiam sancti Alexandri. Campum de Lartefo cum valle de Viniola, vineas, terras, silvas, & castaneta quæ circa monasterium vestrum habetis. Vineas de Lugnano, cum olive. Terras quas habetis apud Montem Monasterulum. In castro sancti Victoris Ecclesiam sanctæ Lucie cum omnibus pertinentiis suis. Prædictam quoque Ecclesiam sancti Salvatoris positam juxta Orclem, cum omnibus possessionibus &

Q ij

pertinentiis suis. Terras cum arboribus & domos quas habetis apud Casam malam. Terras quas habetis apud castrum Canapium. Silvam quam habetis in Valle alta, & quartam partem castrum de Salice cum pertinentiis suis. Sanè laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, tam de terris cultis quam incultis &c. Liceat quoque vobis clericos vel laicos liberos & absolutos è seculo fugientes &c. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum post factam in monasterio vestro professionem fas sit &c. Discedentem verò &c. Quòd si quis retinere fortè præsumpserit &c. Ad exemplar etiam privilegij prædicti Lucij prædecessoris nostri, quod ipsi nobis presentatum inspeximus, inhibemus ut infra parrochias Ecclesiarum vestrarum nullus novam Ecclesiam vel Cappellam ad damnum veterum Ecclesiarum construere vel ædificare præsumat. Salvis tamen privilegiis Pontificum Romanorum. Illud districtius inhibentes, ne terras seu quodlibet beneficium Ecclesiæ vestræ collatum liceat alicui personaliter dare sive alio modo alienari absque consensu totius Capituli &c. Si quæ verò donationes vel alienationes aliter quam dictum est factæ fuerint, eas irritas esse censemus. Ad hæc etiam prohibemus ne aliquis monachus sive conversus sub professione vestræ domus astrictus sine consensu & licentia Abbatis & majoris partis vestri Capituli pro aliquo fidejubeat vel ab aliquo pecuniam mutuò accipiat ultra pretium Capituli vestri providentia constitutum, nisi propter manifestam domus vestræ utilitatem. Quod si facere præsumpserit, non teneatur conventus pro iis aliquatenus respondere. Licetum præterea sit vobis in causis propriis, sive civilem sive criminalem contineant quæstionem, fratrum vestrorum testimoniis uti &c. Insuper auctoritate apostolica inhibemus ne ullus Episcopus vel alia quælibet persona ad synodos vel conventus forenses vos ire vel iudicio seculari de propria substantia vel possessionibus vestris subjacere compellat, nec ac domos vestras causa ordines celebrandi, causas tractandi, vel conventus aliquos publicos convocandi venire præsumat, nec regularem Abbatis vestri electionem impediatur, aut de instituendo vel removendo eo qui pro tempore fuerit contra statuta Cisterciensis ordinis se aliquatenus intromittat. Pro consecrationibus verò altarium vel Ecclesiarum, sive pro oleo sancto, vel quolibet alio ecclesiastico sacramento nullus à vobis &c.

Alioquin liceat vobis quemcumque malveritis catholicum adire antistitem gratiam & communionem apostolicæ sedis habentem &c. Quòd si sedes dioecesani Episcopi fortè vacaverit, ecclesiastica sacramenta à vicinis Episcopis accipere liberè & absque contradictione possitis, sic tamen ut ex hoc in posterum propriis Episcopis nullum præjudicium generetur. Quia verò interdum propriorum Episcoporum copiam non habetis, si quem Episcopum Romanæ sedis, ut diximus, communionem habentem, & de quo plenam notitiam habeatis, per vos transire contigerit, ab eo benedictiones vasorum & vestium, consecrationes altarium, ordinationes monachorum auctoritate apostolicæ sedis recipere valeatis. Porrò si Episcopi vel alij Ecclesiarum rectores in monasterium vestrum vel personas inibi constitutas suspensionis, excommunicationis, vel interdicti sententiam promulgaverint, sive etiam in mercenarios vestros, pro eo quòd decimas non solvitis, sive aliqua occasione eorum quæ ab apostolica benignitate vobis indulta sunt, seu benefactores vestros, pro eo quòd aliqua vobis beneficia vel obsequia ex caritate præstiterint, vel ad laborandum adjuverint, in illis diebus in quibus vos laboratis & alij feriantur, eandem sententiam protulerint, ipsam tamquam contra sedis apostolicæ indulta prolatam duximus irritandam; nec litteræ ullæ firmitatem habeant quas tacito nomine Cisterciensis ordinis & contra tenorem apostolicorum privilegiorum constitit impetrari. Præterea cum commune interdictum terræ fuerit, liceat vobis nihilominus in vestro monasterio, exclusis excommunicatis & interdictis, divina officia celebrare. Obeunte verò te nunc ejusdem loci Abbate vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilij senioris secundum Dei timorem & beati Benedicti regulam providerint eligendum. Electus autem ad Romanum Pontificem benediciendus accedat. Paci quoque & tranquillitati vestræ paterna in posterum sollicitudine providere volentes, auctoritate apostolica prohibemus ut infra clausuras locorum seu grangiarum vestrarum nullus rapiam &c. Præterea omnes libertates & immunitates à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus ordini vestro concessas, necnon & libertates & exemptiones secularium exactioinum à Regibus & Principi-

bus vel aliis fidelibus &c. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temerè perturbare &c. Salva sedis apostolicæ auctoritate & in prædictis Ecclesiis diocesani Episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona &c. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus &c. usque in finem. Datum Romæ apud sanctum Petrum per manum Iohannis sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij Kalendis Februarij, Indictione XI. incarnationis dominicæ anno MCCVI. pontificatus verò Domni Innocentij PP. III. anno decimo.

ALTISSIODORENSI ET
Trecensi Episcopis.

EX tenore litterarum tuarum, frater Altisiodorensis, accepimus quòd licet bonæ memoriæ prædecessor tuus, tamquam pastor providus & discretus, super gregem suum noctis vigilias vigilans, à burgo qui Caritas appellatur eiminare laboraverit hæreticam pravitatem cura & sollicitudine diligenti, nondum tamen Babylon illa plene potuit ab huiusmodi languore curari; sed quamplures utriusque sexus, qui coram præfato prædecessore tuo quamlibet hæresim abjurarunt, quasi canes ad vomitum redierunt, quibus non sufficit quòd dederunt perditioni seipfos, sed ad perditionem secum trahere alios moluntur, quosdam hæresiarchas, quos Consolutores appellant, in vacca populorum introducentes latenter, qui necent veneno doctrinæ pestiferæ oves tuas. Herveyus enim de Lorriaco & Hugo Raptorius & quidam alij, sicut accepisti pro vero, qui tempore prædecessoris tui, cum essent hæretici, à villa fugere prædicta, sub mercationis obtentu cum consanguineis suis nunc adeunt loca suspecta, & per tres aut quatuor menses commorantes ibidem, cum redeunt, sicut dicitur, secum adducunt sani dogmatis perverfores. Thomas quoque Morandus, quem propter confessam hæresim tuus excommunicaverat antecessor, postquam ab Archidiacono Parisiensi beneficium absolutionis obtinuit per quasdam litteras nostras veritate tacita impetratas, infamiam jam contractam non studuit exhibitione bonorum operum abolere. Vnde cum illum, tamquam Æthiopem, mutasse non æstimes pellem suam, in pristinam sententiam postulasti reduci donec constiterit quòd se reddiderit absolutionis beneficio non in-

dignum. Præterea Gaufridus & W. de Monneto, Stephanus Pasturelli, & . . relicta W. Senneveri, cum tempore dicti prædecessoris tui fuissent super hæresi accusati, ab Altisiodorensi diocesi recesserunt: qui cum modò redierint, & tu de fide ipsorum velis, prout ad officium tuum pertinet, certus fieri, in subterfugium malignandi, licet in tua diocesi suas habeant mansiones, nunc Nivernensis, nunc Bituricensis dioecesis se fatentur. Quare ad prædictos pestiferos & alios de hæretica pravitate suspectos, ne ipsorum arbuſta operiant cedros Dei, apostolicæ sedis falcem apponi suppliciter postulasti. Cum igitur prædecessor tuus, tamquam bonus agricola, ad captionem vulpecularum illarum, quæ moliebantur commissam sibi vineam demoliri, sollicitè institerit ac prudenter, tu super gregem tuum debes sollicitè vigilare, ne lupi rapaces oves tuas rapiant & dispergant, sciens quòd quemadmodum in honore, ita eidem & in onere successisti. Nos quoque postulationibus tuis benignum præbentes assensum, fraternitati vestræ, de qua fiduciam gerimus pleniorum, per apostolica scripta mandamus quatenus contra præfatas beluas, juxta quod vobis desuper fuerit inspiratum, sublato appellationis obstaculo auctoritate apostolica procedatis, superfeminatam zizaniam de agro dominico evellentes, & plantantes orthodoxæ fidei puritatem. Contradictores per censuram ecclesiasticam compescendo. Datum Romæ apud sanctum Petrum 11. Idus Ianuarij, anno decimo.

GREGORIO CAPELLANO
Ecclesie de Othcapella.

Cum dilectus filius Arnoldus Abbas monasterij de Mildeburg super Ecclesia de Othcapella, quam canonicè obtinebas, te intenderet molestare, tu appellationem ad sedem apostolicam interponens ad nostram præsentiam accessisti, & apostolicas litteras ad dilectos filios majoris Ecclesiæ & sanctæ Mariæ ac sancti Petri Præpositos Trajecten. super eadem controversia reportasti: qui examinantes negotium diligenter, & testes recipientes utrinque productos, ad nos sufficienter instructum idem negotium remiserunt. Te verò ac prædicti procuratore Abbatis in nostra præsentia constitutis, causam ipsam dilecto filio Andreæ Subdiacono & Capellano nostro commisimus audiendam. Coram quo asserere curavisti quòd cum

Epist. 207.
Adjudicatur
sibi ipsa Ecclesia.

Qij

Epist. 206.
Super acquisitione contra monachos hæreticos.
Vide supra lib. 1. tit. 61. 29.
de Repudi. ad 11. 111. 1. 29.

Vide Concilium Carolinum an. 1167. & Reiner. cap. 6. contra Valdeus.

olim ad eandem Ecclesiam à parochianis ipsius, qui quasi possessionem juris patronatus habebant in ea, Giliberto quondam Abbati præfati monasterij fueris præsentatus, & sine contradictione enjussibet institutus, postmodum eodem viam universæ carnis ingresso, successor ejusdem tibi super Ecclesia memorata movere quæstionem incepit; sed ab ejus impetitione sententialiter absolutus per Episcopum Trajectensem, ad majorem cautelam per eundem tuum adversarium in prædictæ possessionem Ecclesiæ corporaliter es inductus. Vnde postulabas à nobis ut super ea ipsi tuo adversario silentium imponere dignaremur, quam à suis prædecessoribus legitime fueras assecutus. Verùm cum præfatus auditor hæc & alia quæ coram eo partes proponere voluerunt nobis fideliter retulisset, & quæ utrinque probata fuerant intimasset, nos tibi adjudicare curavimus Ecclesiam sæpeditam, super ea perpetuum silentium tuo adversario imponentes. Nulli ergo &c. nostræ diffinitionis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani 14. Idus Februarij, anno decimo.

EPISCOPO, T. ARCHIDIACONO,
& Scholastico Tornacensi.

Epist. 208.
Quod inquirant
contra
Episcopum
Trajectensem.

Licet Trajectensis Episcopus coram venerabili fratre nostro Hostiensi Episcopo & dilecto filio Leone tituli sanctæ crucis Presbytero Cardinale apostolicæ sedis Legatis & magnatibus pluribus, quod non pervenerat ad eundem excommunicationis sententia qua ipsum fecimus innodari, nec contra sedem apostolicam cum quibusdam Clericis conjugationem inierat, se nisi fuerit multipliciter excusare, frustra tamen juxta Salomonis sententiam jacitur rete ante oculos pennatorum. Verùm quia idem nobis humiliter supplicavit ut ipsi beneficium absolutionis faceremus impendi, quod humiliter postulanti non debet aliquatenus denegari, discretioni vestræ per apostolica scripta districtè præcipiendo mandamus quatenus ab eo in publicum juratoria cautione recepta quod sine conditione aliqua & tenore parebit apostolicæ sedis mandatis, ipsi absolutionis beneficium impendere procuretis, post hæc monentes eundem attentius & efficaciter inducentes ut Parent. & P. de Cicc. civibus Romanis, Alex. & Accat. mercatoribus Senensibus, vel ipsorum nuntiis, de pecunia quam eisdem tenetur exolvere, sicut continetur in authenticis instrumentis, satisfacere stu-

deat usuris cessantibus vel componere cum eisdem; & si necesse fuerit, ipsum ad hoc tam per vim juramenti quam per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compellatis. Vos autem utrum ad eundem Episcopum venerit notitia excommunicationis prolata in ipsum, vel quod pervenerit fama publica protestetur, seu etiam celebraverit postquam pervenit ad eum quod vinculo erat excommunicationis affectus, aut contra sedem apostolicam cum aliquibus conjuravit, per juramenta dilectorum filiorum N. sancti Pauli, Corr. de Staur. & N. de Ostbruc Abbatum, & R. sanctæ Mariæ, W. S. Petri, & Otc. sancti Bonifacii Præpositorum, & aliorum, inquiratis diligentissimè veritatem, & quæ super iis inveniris, fideliter redacta in scriptis sub sigillis vestris ad nostram præsentiam transmittatis. Quod si non omnes &c. tu frater Episcopo &c. Datum Laterani 11. Idus Februarij, anno decimo.

ILLVSTRI REGINÆ MARIÆ.

Qvanto ferventius viri tui profectum diligis & honorem, tanto propensius ad ea semper agenda debes ipsum inducere quæ Deo ac nobis debeant complacere, ab illis penitus abstinendo quæ divinam & nostram meritò provocarent offensam. Ipse verò, sicut catholicus Princeps, quidam nobis nuperrimè litteras devotione plenas & discretione non vacuas destinavit, implorans ut postulationem de Waldemaro Episcopo Slevvicensi à Bremensi Capitulo factam admittere dignemur, ipsumque ad Bremensem metropolim promovere. Nobis igitur super hoc deliberare volentibus, nuntius dilectorum filiorum Præpositi, Decani, & Capituli Hammeburgensis adveniens, eorundem nobis litteras præsentavit, per quas nostro apostolatu nuntiarunt quod cum olim Hammeburgensis Ecclesia metropolitana, Bremensis autem episcopali dignitate gauderet, eadem fuerunt Ecclesiæ auctoritate sedis apostolicæ cuncta, ac extunc usque ad hæc tempora Ecclesiæ utriusque Canonici Bremensem Archiepiscopum pariter elegerunt. Vnde quia nuper Præpositus, Decanus, & Capitulum Bremense tam ipsius quam quibusdam religiosi viris, qui electioni debuerant interesse, penitus inconsultis, memoratum Episcopum in Archiepiscopum postularant, à nobis sollicitè petierunt ut quod circa postulationem eandem ab illis fuerat in eorum præjudicium attentatum, in statum debitum re-

Epist. 209.
Adversus Episcopum
Slevvicensem.
Vide infra epist.
215. lib. 12. epist.
63. lib. 13. epist.
158. lib. 15. epist.
3. & Arnold.
Liber. lib. 7.
c. 12. 13.

ducere curaremus. Præterea cum fuisset idem Episcopus de mandato nostro à * carcerali custodia liberatus, & contra ipsum in nostra demum præsentia constitutum nuntij. Danorum Regis illustris quædam gravia objecissent super quibus ille se inculpabilem ostendere nitebatur, eidem Regi, sciente ac volente præfato Episcopo, per scripta nostra mandavimus ut, ne causa remaneret diutius in suspenso, aliquos viros providos & fideles usque ad festum natalis Domini proximò præteritum ad sedem apostolicam destinaret, eisdem potestate concessâ ut per eos & cum eis, si desuper datum esset, concordiam super ipso negotio tractaremus. Alioquin auditis & intellectis quæ per eos adversus Episcopum ipsum idem Rex duceret proponenda, & illis quæ in sui defensionem Episcopus allegaret, de vultu nostro procederet iudicium æquitatis. Cùmque postmodum propter hoc dilectus filius * Præpositus Regis ipsius nuntius, dum tractatus super postulationis articulo haberetur, nostro se conspectui præsentasset, memoratus Episcopus ipso præsentem restitutionis beneficium postulavit à nobis, asserens se per Regem tam episcopalibus bonis quam etiam patrimonialibus destitutum. Cui dilectus Præpositus ex adverso respondit quòd non rite poterat restitutionis auxilium implorare, cum ipse se duxerit spoliandum, dum clericalem habitum derelinquens, * regium sibi titulum usurpavit. Insuper læsæ majestatis, apostasiæ, adulterij, perjurij, dilapidationis, & conspirationis crimina eidem obiciens, proponebat non solum ei fore restitutionis beneficium denegandum, sed etiam postulationem de ipso factam penitus respuendam; præsertim cum irregularis existat, utpote de duplici adulterio procreatus, ejusque dispensatio fuerit olim ab apostolica sede per subreptionem obtenta, suppresso quòd esset spurcius, & expresso quòd existeret naturalis, cum & paternæ incontinentiæ imitator filios habeat post sacros ordines generatos. Nos autem ad ea quæ pacis sunt intendentes, petitionem ipsius super restitutione tam episcopatus quam patrimonij sibi plenariè faciendâ in favorem ecclesiasticæ libertatis duximus admittendam, concedentes eidem ut si fortè nollet se credere dicto Regi, per procuratorem idoneum restitutionem acciperet corporalem, & ipse interim in quo mallet loco maneret eidem Regi meritò non suspecto. Qui cum respondisset se velle per procuratorem ido-

neum restitutionis beneficium obtinere, ac de loco in quo mansurus esset interim deliberatorias inducias accepisset, ingratum gratiæ sibi factæ, fraudulenter & contumaciter à nobis * illicentiatu aufugit, haud dubium quin, si possit, ut præconceptam malitiam exequatur. Vnde nos ex parte omnipotentis Dei patris & filij & spiritus sancti, auctoritate quoque beatorum Apostolorum Petri & Pauli ac nostra excommunicamus & anathematizamus eundem, postulationem de ipso factam, qua omnino reddidit se indignum, penitus reprobantes. Quocirca serenitatem tuam exhortandam duximus & rogandam, consulentes & suggerentes fideliter ac prudenter, quatinus virum tuum diligenter moneas & inducas ut præfato Episcopo nullum præstet auxilium vel favorem, sed eum tamquam excommunicatum vitet, neque per ipsum aut propter ipsum permittat in Ecclesia Dei scandalum suboriri, per quod etiam contra se possit non leve scandalum generari, cum nos tantæ malignitatis audaciam in eodem nolimus Episcopo sub dissimulatione transire. Datum Laterani.

HERBIPOLENSI ELECTO.

Dilecti filij Præpositus, Decanus, & Capitulum Bremense per suas nobis literas intimarunt quòd . . . quondam Archiepiscopo suo viam universæ carnis ingresso, ipsi convenientes in unum, & de pastoris substitutione tractantes, in Waldemarum Episcopum Slevvicensem vota sua unanimiter contulerunt, humiliter implorantes ut postulationem de ipso factam admittere dignemur. Nobis igitur &c. *in eandem fere modum ut supra usque.* Quocirca discretioni tuæ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus personaliter accedens ad Principem, diligenter cum ex parte nostra moneas & inducas ut præfato Episcopo nullum præstet &c. *sicut supra usque* transire. Discretioni tuæ districtius injungentes quatenus prænominatum Episcopum excommunicatum manifestè denunties, & postulationem ipsius penitus reprobata, mandatum apostolicum taliter impleturus quòd devotionem & discretionem tuam debeamus meritò commendare.

* Arnold. Eubec. lib. 7. c. 12.

Epist. 210. Ut Slevvicensem Episcopum excommunicatum denuntiet. Vide epist. super.

* Vide Rayn. lib. 2. ad an. 1161. 19. 121.

* Turm Præpositus Ral. Guldæ, in lib. 2. epist. 10.

209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220.

* Vide Arnold. lib. 7. c. 12.

UTERINE VALLIS ET
Garnisvike Abbatibus, Spirensis
& Metensis dioecesum.

Epist. 211.
Ve sententiam
Iaram pro Præ-
posito S. Pan-
lini Argentin.
faciant obser-
vari.

Causam super Ecclesia de Walzelin-
hem inter dilectos filios A. Præposi-
tum sancti Paulini & H. Canonicum de
Asela Argentinensis dioecesis dudum mo-
tam dilecto filio E. Cantori Metensi &
conjudicibus ejus commisimus terminan-
dam: qui, sicut per suas nobis litteras in-
timarunt, legitime procedentes in ipsa,
cognito quod idem Præpositus à vero pa-
trono, Abbate videlicet de Horembach,
præsertatus fuerat canonicè ad Ecclesiam
memoratam, præsentationem ipsius sen-
tentialiter approbare curarunt. Et quia
dioecesanus Episcopus & Archidiaconus lo-
ci, ad quos institutio pertinebat, malitio-
sè adversabantur eidem, animarum ei
curam in ipsa Ecclesia qua fungebantur
auctoritate dedere. Cum autem dilectus fi-
lius Fredericus procurator antedicti Præ-
positi sententiam judicum præfatorum in
præsencia dilecti filij nostri Iohannis sanc-
torum Cosmæ & Damiani Diaconi Cardi-
nalis, quem ei concessimus auditorem, à
nobis peteret confirmari, memoratus Ca-
nonicus eam dixit viribus carere censendam,
tum quoniam examen eorum à qui-
bus prolata fuerat rationabiliter declina-
verat, tum etiam quia ne procederent ad
sententiam, audientiam nostram legitime
appellarat. Nos autem auditis iis & aliis
quæ proposita hinc inde fuerunt, quoniam
intelleximus contra sententiam ipsam nihil
ostensum quod valeret ad reprobationem
ipsius, eam exigente iustitia duximus ap-
probandam. Quocirca discretioni vestræ
per apostolica scripta præcipiendo manda-
mus quatenus illam auctoritate apostolica
faciatis inviolabiliter observari, contra-
dictores per censuram ecclesiasticam ap-
pellatione postposita compescentes. Da-
tum Laterani iv. Idus Februarij, anno
decimo.

VBERTO BOBIENSI EPISCOPO.

Epist. 212.
De subiectione
monasterij S.
Columbani
Vide to. 4. fol.
fac. pag. 1287.
& 1299.

Tempore felicitis recordationis Euge-
nij Papæ prædecessoris nostri inter
bonæ memoriæ O. Bobiensem Episcopum
& Abbatem & monachos sancti Colum-
bani super subiectione ipsius monasterij ac
multis aliis quæstione suborta, dictus præ-
decessor noster utriusque partis rationibus
& allegationibus diligenter auditis & plenius
intellectis, communicato fratrum suo-
rum consilio, monasterium sancti Colum-

bani suadente iustitia dicto prædecessori
tuo adjudicare curavit, confirmationem
Abbatis, benedictionem quoque ac cor-
rectionem monasterij regularem, altarium
etiam, Ecclesiarum seu basilicarum con-
secrationem, monachorum & clericorum
promotionem, tam in capite quam in
membris ad ipsum Episcopum & succes-
sores ejusdem pertinere decernens, oleum
etiam & candelas, juxta quod à suis tes-
tibus fuerat comprobatum, eidem Episco-
po suisque successoribus solvi præcepit,
videlicet tantum olei quod in tribus qua-
dragesimis curiæ suæ honestè sufficeret,
ac per duas partes anni diebus singulis
unum brachium candelarum. Processu
verò temporis cum Abbas & monachi
monasterij antedicti late contra eos sen-
tentia pertinaciter contrairent, venera-
bilis frater noster Patriarcha Ierosolymi-
tanus, tunc Bobiensis electus, in præsen-
tia felicitis memoriæ Lucij Papæ suam de
ipsis proposuit quæstionem, ac tandem in
regesto Eugenij Papæ reperta sententia
memorata, idem Papa Lucius Abbatem
sancti Columbani & monachos ac succes-
sores eorum ad obediendum ipsi electo &
successoribus ejus, sicut propriis Episco-
pis, de communi fratrum consilio con-
demnavit, auctoritate apostolica senten-
tiam antedictam confirmans, sicut in ejus
authentico manifestè perspeximus conti-
neri. Præterea quoniam privilegia felicitis
memoriæ Anastasij & Adriani Pontificum
Romanorum Ecclesiæ Bobiensi collata,
partim malitiosè abraisa fuerant in ipsius
Ecclesiæ detrimentum, idem Papa Lucius
volens indemnitate ejus in posterum pro-
videre, decrevit ut per illas rasuras nullo
unquam tempore dicta privilegia repro-
bentur, quæ omnia postmodum per pie
memoriæ Urbanum Papam prædecesso-
rem nostrum auctoritate fuerunt aposto-
lica confirmata, prout in ejus privilegio
pleniùs continetur. Cum autem in nostræ
promotionis primordio ad nostram au-
dientiam pervenisset quod præfatum sancti
Columbani monasterium ad Roma-
nam Ecclesiam nullo mediante spectave-
rat, ac licet contra ipsum fuerit sententia
promulgata, nullum tamen apostolicæ se-
di debuerit præjudicium generari, cum res
inter alios acta alij præjudicare non possit,
venerabili fratri nostro Archiepiscopo Ia-
nuensi, tunc Bobiensi Episcopo, dedimus
in mandatis ut si haberet aliquod muni-
mentum per quod dictum monasterium
ex concessione sedis apostolicæ suo doce-

Vide tom. 4.
Ital. fac. pag.
1297.

Vide lib. 1.
Epist. 224.

✠

retur episcopo fuisse subiectum, illud ad certum terminum nobis per proprium nuntium mittere non differret. Ac cum propter hoc ipse ad nostram presentiam personaliter accessisset, coram nobis & fratribus nostris suas curavit proponere rationes, & quaecunque super ipso negotio habebat ostendere munimenta. Nos igitur attendentes devotionem ipsius & paupertatem etiam Ecclesiae Bobiensis, quae licet sit pontificali praedicta dignitate, in redditibus tamen esse proponitur modica & exilis, a prosecutione quaestionis illius quam super praefato monasterio movebamus tunc duximus desistendum, praecipientes ut idem monasterium iuxta tenorem sententiae Eugenij Papae exhibere sibi reverentiam & obedientiam procuraret, ita tamen quod ex gratia sibi facta a prosecutione quaestionis praemissa illo tempore desistendo, nullum posset sedi apostolicae praedictum generari quod minus, cum vellet, suam posset prosequi rationem. Procedente vero tempore C. & B. monachi ejusdem cenobij ad nostram praesentiam accedentes, nobis ex parte Abbatis & conventus humiliter supplicarunt ut cum dictus Episcopus, cui gratiam illam personaliter duximus faciendam, esset ad Ecclesiam Ianuensem translatus, & tu eos multipliciter aggravares, jus sedis apostolicae super ipso negotio prosequi dignaremur, cum sententia praedicta in nullo debuerit sedi apostolicae praedictum generare; praesertim cum eum qui promulgavit eandem ex officij debito & juris necessitate super quaestione de qua cognoverat oportuerit judicare, nec res iudicata illis obesse poterat inter quos non extitit iudicatum. Cum igitur sedes apostolica habita custodire & invasa recuperare specialiter teneatur, venerabili fratri nostro Episcopo & dilecto filio Abbati omnium sanctorum Cremonae dedimus in mandatis ut si constaret eisdem te ipsum monasterium indebitum aggravare, aliquem super eodem negotio procuratorem idoneum apostolicae sedi statuerent, & partibus convocatis & auditis hinc inde propositis, usque ad diffinitivam sententiae calculum appellatione postposita procedentes, causam sufficienter instructam ad praesentiam nostram remitterent, praefixo termino partibus competentibus quo se nostro conspectui praesentarent sententiam, dante Domino, recepturae. Memorati ergo Episcopus & collega, sicut per suas nobis litteras intimatae,

runt evidentius cognoscentes dictum a te cenobium super multis indebitum aggravari, cum in negotio iuxta mandati nostri tenorem vellent procedere, tu, ne procederent, sedem apostolicam appellasti. Sed ipsi appellatione contempta in negotio procedentes, quendam monachum cum privilegiis & scriptis aliis quae ad causam facere videbantur ad nostram praesentiam transmiserunt. Cumque propter hoc esses apud sedem apostolicam constitutus, ac postulares instanter processum dictorum Cremonensis Episcopi & collegae, utpote lite minimè contestata & post appellationem ad nos legitime interpositam attentatum, censeri prorsus irritum & inanem, nos utriusque partis parcere volentes laboribus & expensis, & ne huiusmodi quaestio in recidiva contentiois scrupulum relabatur, provida cupientes sollicitudine praecavere, dilecto filio O. Acolyto & Capellano nostro procuratore Romanae Ecclesiae constituto, ac coram nobis & fratribus nostris lite solemniter contestata, procurator ipse quoddam privilegium sub bulla felicitis memoriae Formosi Papae produxit in medium, quod tanta fuerat vetustate consumptum ut in eo de monasterio sancti Columbari nec mentio fieret nec etiam vestigium appareret, ac cum per illud suam vellet intentionem fundare, cum fundamentum illud penitus nullum esset, totum quod superaedificatum fuerat irritum apparuit & inane. Vnde nos utriusque partis rationibus & allegationibus plenius intellectis, privilegiis etiam & sententiis praedecessorum nostrorum diligenter inspectis, communicato fratrum nostrorum consilio, te & Ecclesiam Bobiensem ab impetitione procuratoris iamdicti sententialiter duximus absolvendum, ac sententiam Eugenij Papae pro Bobiensi Ecclesia contra ipsum monasterium promulgatam auctoritate apostolica confirmantes, praecipimus & sancimus ut Abbates & monachi qui pro tempore in ipso monasterio fuerint, tibi ac successoribus tuis dioecesana sint lege subiecti, & tam in spiritualibus quam temporalibus Bobiensi Episcopo tamquam diocesano suo debeant respondere. Ac ut omnis in posterum auferatur materia iurgiorum, super quaestione ista cuilibet tibi adversari volenti perpetuum silentium imponentes, statuimus ut si qua deinceps reperta fuerint instrumenta quae pro monasterio & contra Episcopum facere videantur, omnino viribus careant, & inutilia reputen-

R

* Sierdo
* Iohanni* Excerpto. 4.
fol. 6c. pag.
1196

Tom. II.

tur. Decernimus ergo ut nulli &c. hanc paginam nostræ diffinitionis, confirmationis, & constitutionis infringere &c. Si quis autem &c. Datum Laterani 1 x. kal. Martij, anno decimo.

ABBATI ET MONACHIS
Sancti Columbani.

Epist. 113.
De eadem causa.

Motæ jamdudum inter vos & Bobiensem Episcopum scrupulum quæstionis taliter cupientes dirimere ne alterutra partium illum valeat ulterius suscitare, dilecto filio O. Acolytho & Capellano nostro procuratore Romanæ Ecclesiæ constituto, ac coram nobis & fratribus nostris inter procuratorem ipsum & venerabilem fratrem nostrum Bobiensem Episcopum lite solemniter contestata, & utriusque partis rationibus & allegationibus plenius intellectis, privilegiis etiam & sententiis prædecessorum nostrorum diligenter inspectis, communicato fratrum nostrorum consilio, Episcopum ipsum seu Ecclesiam Bobiensem ab impetitione procuratoris ipsius sententialiter duximus absolvendum, ac sententiam felicis recordationis Eugenij Papæ prædecessoris nostri pro Bobiensi Ecclesia contra vestrum monasterium promulgatam auctoritate apostolica confirmantes, faciendõ præcipimus ut Abbas & monachi qui pro tempore in vestro monasterio fuerint, sibi ac successoribus suis diocesana sint lege subiecti, & tam in temporalibus quàm spiritualibus Bobiensi Episcopo tamquam diocesano suo debeant respondere; ac ut omnis in posterum auferatur materia iurgiorum, super quæstione ista cuilibet sibi adversari volenti perpetuum silentium imponentes statuimus ut si qua deinceps reperta fuerint instrumenta quæ pro monasterio vestro & contra Episcopum vel Ecclesiam Bobiensem facere videantur, omnino viribus careant & inutilia reputentur. Quocirca universitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus quod à nobis est sententialiter diffinitum recipiatis humiliter & inviolabiliter observetis. Alioquin sententiam, quam dictus Episcopus in vos propter hoc canonicè duxerit promulgandam, ratam habebimus & faciemus auctore Domino firmiter observari. Datum Laterani x. kal. Martij, anno decimo.

PATRIARCHÆ IEROSOLYMITANO
apostolica sedis Legato.

Qvod provocata peccatis nostris cœlestis indignatio majestatis terram sanctam & locum tabernaculi gloriæ suæ inimicis crucis exposuit, non est sub admiratione ducendum, cum tot impietatum scelera scelerumque impietates per abusivum flagitia & flagitiorum abusus committantur ibidem ab iis qui nomine sunt non opere Christiani ut etiam illæ pauca reliquiæ quæ ibi remansisse videntur, misericordias Dei multas quod consumptæ non sunt cum Propheta valeant admirari, nisi forsitan hoc ipsum non minus de judicio quàm de misericordia divina procedat quod fortè sceleratius ab aliquibus falsis fidelibus idem adhuc locus incolitur quàm à veris infidelibus occupetur. O miseram insolentiam & miseriam insolentem infelicium accolarum! qui quasi non sufficiat quod ab hostibus incessanter animæ quaruntur eorum, deterius hostibus in se sæviunt, & de domesticis simulatibus exterorum tyrannidi vires jungunt, sanctificata loca contaminant, & sicut de talibus veritas ipsa dixit, invicem tradunt se, invicem habent odio, & invicem scandalifant, ante oculos quasi Iesu pendentes in cruce perpetrant turpia, & ubi de terra veritas misericorditer orta est, ibi miserabiliter agunt falsa, viciniam dominici diversorij ab immundis pollui patiuntur ac etiam ipsi polluunt, & se proh dolor! metu tantæ irreverentiæ non confundunt. Non timent ne suis provocatus injuriis de vicino præsepio infans vagiat, & de spurcitiis eorundem propè sedens puerpera virgo pudeat. Licet autem hostilis impietas invadendo funiculum hereditatis suæ Christum graviter persequatur, aliqui tamen horum, suos persequendo ministros, ipsum gravius persequuntur; qui nimirum, ut inimici hominis domestici ejus fiant, pejus Ecclesiam intus tribulant quàm exterius affligatur. Specialiter autem nobilis vir Comes Tripolitanus, sicut ex quamplurium litteris & relatione multorum accepimus, in Christum Domini venerabilem fratrem nostrum Patriarcham Antiochenum Dominum suum, cujus est * homo juratus, compater, & filiolus, sacrilegas manus misit, & ipsum, immo Christum in eo, cum duobus ejus nepotibus in gravi non metuit custodia detinere. De dissensionibus autem inter eundem Comitem ac Templarios & carissimum in

Epist. 114.
Ei committitur
causa adversus
Comitem Tri-
polititanum.

Vide infra lib.
11. epist. 9. 117.
* Vide Res-
nald. ad ann.
1205. § 17.

Christo filium nostrum Leonem illustrem Regem Armeniæ tam pro ipso quam ipsius nepote subortis, necnon & æmulationibus aliis quibus invicem in partibus illis Christianorum aliqui provocantur, multa sunt apostolarum nostro relata pro quibus ingenitendo dicentes *Vae à scandalis terre sanctæ*, tibi ea prout audivimus sigillatim non duximus referenda; non quòd lacrymis indulgere nolimus quas ipsorum memoria detorqueret, sed quia non credimus expedire de iis quæ præsentiora sunt tibi peregrinos referre rumores. Quia igitur nos, qui statui seu potius casu terræ sanctæ hæcenus vigilanter studuimus, sed nequivimus efficaciter subvenire, multifariè multisque modis reliquis ejus servandi mutuo sibi pacem impendendo consilium & hostibus resistendi procurando succursum, quantumcunque de nostris meritis diffidamus, adhuc tamen de Dei virtute confidimus, existimantes quòd ex præmissis salus ejusdem terræ non ex modica parte dependeat, super iis quæ sequuntur vices nostras tibi duximus committendas. Quocirca fraternitatem tuam monemus attentius & hortamur, per apostolica tibi scripta præcipiendo mandantes quatenus diligenter pensatis omnibus circumstantiis, plenariè intendens ad liberationem præfati Patriarchæ ac nepotum suorum, super satisfactione præstanda tam ipsi quam Ecclesiæ, immo Deo, & absolutione prædicti Comitum, seu etiam observatione ac relaxatione sententiarum quæ latæ sunt ob hujusmodi sacrilegium vel ferendæ, ac deinde super iustitia mutuo impendenda inter eundem Regem ipsiusque nepotem & Comitum memoratum atque Templarios, ac ceteris quæ præmissa contingunt, statuas auctoritate nostra suffultus quod saluti & iustitiæ singulorum ac statui terræ sanctæ noveris expedire, & facias quod statueris per censuram ecclesiasticam appellatione remota firmiter observari, contradictores, si qui fuerint, vel rebelles per censuram eandem cessante appellatione compefcens. Datum Laterani Idibus Februarij, anno decimo.

DOMINO PAPA.

Reverendo in Christo patri suo sanctissimo Domino Innocentio sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ summo Pontifici Philippus Dei gratia Romanorum Rex semper augustus salutem & filialis dilectionis affectum. Cum plenè cuilibet constare possit quòd ab illo fonte in quo totius spiritalis

Tom. II.

juris & ecclesiastici plenitudo consistit nihil aliud procedere possit vel abinde derivari nisi quod sanctum sit & quod contineat æquitatem, semper hoc inde sperandum est per quod unicuique consulatur, conservata tamen huic fonti totius suæ auctoritatis integritate. Cum igitur apud sanctitatem vestram divina ordinatione totius ecclesiastici juris plenitudo consistat, est denique apud prudentiam vestram potestas plena, inspecta secundum varietatem variorum negotiorum necessitate, rigorem districti juris temperare, & quandoque, cum & hæc oportuerit, severitatem disciplinæ secundum ipsius juris ordinem incommutabiliter observare. Ceterum, Patet sanctissime, quamvis nos vehementissimè credamus quòd ad aures vestras jam devenerit quòd Dominus Hartvicus Bremensis Ecclesiæ Archiepiscopus, Deo ipsum vocante de medio, jam debita carnis exolverit, id ipsum tamen & nos vobis duximus significandum. Mortuo itaque jam dicto Archiepiscopo, ne ipsa Bremensis Ecclesia suo pastore orbata, diù sic viduata consisteret, clerus ipsius Ecclesiæ cum omnibus iis qui electioni futuri Episcopi interessè debuerant ad electionem confederunt, considerata quoque jam dictæ Ecclesiæ necessitate, unanimiter vota sua in Dominum Waldemarum Slevvicensem Episcopum transtulerunt. Cum igitur mutatio Episcoporum sine speciali licentia hujus sanctæ sedis fieri non debeat, & cum aliquis Episcopus ab una Ecclesia ad aliam transire non possit sine vestra concessione, sanctitatem vestram omni ea qua possumus affectione rogamus ut vos principaliter propter Deum & si quid apud vos potest majestatis nostræ petitio, concedatis præfato Slevvicensi Episcopo ut ipse ad Bremensem Ecclesiam, ad quam postulatus est, de gratia vestra possit transire & concessione, & ipsum à vobis confirmatum & expeditum de iis omnibus quæ ad vestram pertinent sanctitatem, ipsi Bremensi Ecclesiæ remittatis, temperata circa eum misericorditer supradictæ constitutionis disciplina. Ad hæc, ad discretionem paternitatis vestræ deferre volumus quòd jam dicta Bremensis Ecclesia jamdiu multis pressuris & miseriis miserabiliter subjacuit, & cum ipsa quandoque fuisset una de nobilioribus Ecclesiis in imperio constitutis, multis de causis, quas enumerare modò necesse non est, multum ei in rebus & honore deperit, præcipuè tamen ex illius Archiepiscopi negligentia qui nunc mortuus est, &

R ij

Vide supra epist.
209.Epist. 215.
Philippus Rex
Romanorum
scribit pro
Episcopo Sle-
viciensi.infra lib.
II. 9. 110.
de Rey
et ann.
§ 37.

ex multo defectu ipsius, qui in ipso con-
venerat, multum sub eo Bremensis Ec-
clesia viluit, ita quod eo etiam adhuc vi-
vente jamdicta Ecclesia jussu possit dici
viduata. Moveant hæc igitur vestram fan-
ctitatem, & miseris ipsius Bremensis Ec-
clesiæ in hoc paternè consulatis ut vos ei
transmittatis Dominum Waldemarum
Slevvicensem Episcopum, qui à sanctita-
te vestra postulatur. Scire etiam vos vo-
lumus quod quantum ad nos & ad jus
spectat imperij, & quantum in nobis erit,
ad hoc adhibere volumus piam operam
& efficacem ut ipsa Bremensis Ecclesia in
pristinum statum secundum dignitatem &
honorem quem quandoque consuevit ha-
bere possit reformari.

HERVEO TRECENSI EPISCOPO.

*Epist. 216.
Confirmantur
privilegia Ec-
clesiæ Trec-
ensis per
Regem Fran-
corum.*

SOlet annuere &c. Ex litteris siqui-
dem fraternitatis tuæ intelleximus
evidenter quod licet inter te ac carissi-
mum in Christo filium nostrum Philip-
pum Francorum Regem illustrem occa-
sione quorundam archidiaconatum &
præbendarum, quas quibusdam clericis
idem Rex Ecclesia tua vacante concessit,
emerferit scrupulus quæstionis, eod-
em Rege firmiter asserente donationes
præbendarum ad se, ipsa Ecclesia vacan-
te, spectare, idem tamen Rex postmodum
jus tuum & libertatem Ecclesiæ recog-
noscens, regia benignitate concessit ut
archidiaconatus, præbendæ, ac alia be-
neficia quæ ibidem vacare contigerit Ec-
clesia ipsa pastoris officio destituta, do-
nationi substituendi Pontificis de cetero
reserventur, statuens nihilominus ut de
beneficiis quæ nuper sede vacante conces-
serat, tuam faceres voluntatem, liberè
profitendo se in ipsis nihil juris penitus ha-
buisset. Possessiones insuper & quædam alia
tam tibi quam tuis successoribus idem
Rex auctoritate regia confirmavit; sicut
hæc omnia in privilegio præfati Regis ple-
nius perspeximus contineri, cujus teno-
rem de verbo ad verbum præsentibus lit-
teris duximus inferendum. **I N N O M I N E**
sanctæ & individuæ trinitatis. Amen. Phi-
lippus Dei gratia Francorum Rex. No-
verint universi præsentibus pariter & futuri
quod carissimus quondam genitor noster
Ludovicus Matthæo tunc temporis Tre-
censi Episcopo ejusque successoribus quæ
subter annexa sunt in perpetuum conces-
sit & confirmavit, videlicet villam quæ
dicitur sanctus Leo cum appendiciis suis,
& quicquid juris idem Episcopus habe-

bat in villa quæ dicitur Avenz, quicquid
juris habebat in villa quæ dicitur Lanes,
quicquid juris habebat in villa quæ dicitur
Angularia, & insulam quæ juxta eam
sita est in flumine Alba, villam quæ di-
citur Aquis cum appendiciis suis, in ea li-
bertate quæ ipsi Trecensi Episcopo à Do-
minis de villa Mauri concessa est, videli-
cet ut cum Trecensem Ecclesiam suo an-
tistite vacare contigerit, Domini villæ
Mauri vel ministri eorum de rebus Epif-
copi vel suorum hominum jurisdictionis
ejusdem villæ nihil accipient, sed usibus
& dispositioni ejus qui illic fuerit subro-
gandus antistes in sua incolumitate omnia
conserventur. Quicquid etiam idem Epif-
copus habebat in villa quæ dicitur Gume-
rium, & in villa nuncupata Summus fons,
cum jure & libertate quam in eisdem lo-
cis habuerunt antecessores sui. Præterea
libertatem sibi & Ecclesiæ suæ à bonæ
memoriæ Comite Hugone concessam,
scilicet ut qui ab eodem Episcopo servien-
tes aliquod publicum officium obtinuerint,
ab omni justitia & exactione Comitum
Trecensium ac suorum ministerialium,
quandiu officium ipsum habuerint, liberi
sint & immunes. Adjecit etiam bonæ me-
moriæ supradictus genitor noster ut do-
mus episcopales & curtes cum omnibus in
eis contentis in obitu Episcoporum illam
libertatem obtineant quam Comes Hen-
ricus ei concessisse & confirmasse dinosci-
tur. Ad hæc, unum modium frumenti
quem idem Comes Henricus ei de molen-
dinis quæ sub turre sita sunt pro homini-
bus apud curtes insulæ habitantibus de-
dit in vigilia omnium sanctorum annuatim
perfolvendum, & unum sextarium fru-
menti in novis molendinis juxta Ecclesiam
sancti Quintini pro censu quem debet
Paganus de *Tuso. Furnum quoque in
burgo Episcopi in ea integritate liberta-
tis quam ei memoratus Comes Henricus
concessit & scripto suo roboravit. Cen-
tum etiam solidos quos idem Comes Hen-
ricus dedit matriculariis Ecclesiæ sancti
Petri in theloneo suo Trecensi singulis
annis perfolvendos. Grangiam quoque
villæ Cestini cum appendiciis suis, quæ
acquisivit & acquirere possit. Præterea
honorem de Meriaco cum casamentis,
terris cultis & incultis, fluviis, aquis,
aquarumve decursibus, pratis, pascuis, &
nemoribus, servis & ancillis, sicut ante-
cessores ejus ab ipso genitore nostro &
suis antecessoribus habuerunt. Casamenta
etiam quæ Domini de Triagnello, castrum

*Apud Cremo-
nat. Tullio.*

Comenz.
Dignita,
p. Claucoyo

videlicet de Venefiaco, cum aliis quæ ab Ecclesia Trecentis habent. Cafamenta etiam quæ Guido de* Domipetra & Hugo de Planceo hæctenus ab Ecclesia Trecentis tenuerunt. Cafamenta etiam quæ . . . Vicecomes Senonenfis & Dominus de Chalce-neio apud molendinum Leonis tenent. Cafamentum quod Odo de Auelleio ab Ecclesia Trecentis tenet. Nihilominus etiam cafamentum quod Vicecomes sancti Florentini ab Ecclesia Trecentis habet, cum aliis omnibus quæ hæctenus Ecclesia Trecentis habuiffet dinofcitur. Nos igitur prædicta omnia ficut in privilegio patris noftri continentur confirmamus. Præterea de donatione præbendarum quæ vacarunt in Ecclesia beati Petri Trecentis vacante fede illa, quia non inveniebamus aliquem qui vidiffet quod nos eas dediffemus aut quod genitor nofter piæ recordationis Rex Ludovicus ipfas tempore vacantis fedis vacantes dediffet, & quia etiam ex aſſertione plurium audivimus quod præbendæ, archidiaconatus, & alia beneficia tempore illo vacantia futuro refervarentur Epifcopo Trecentis ad conferendum quibus veller, concedimus dilecto noſtro Herveo Trecentis Epifcopo ut ea conferat & donationem illorum habeat tam ipfe quàm ſucceſſores ejus Epifcopi Trecentis. Concedimus autem eidem Epifcopo ut de donationibus quas ſuper iis fecimus ſuam faciat voluntatem, utpote qui nihil juris in hujusmodi donationibus habebamus. Ut autem prædicta omnia perpetuum robur obtineant, ſigilli noſtri auctoritate & regij nominis charactere inferius annotato præſentem paginam confirmamus. Actum apud ſanctum Germanum in Loia anno incarnationis Domini MCCVII. * aſtantis in palatio noſtro quorum nomina ſuppoſita ſunt & ſigna. Dapifero nullo, S. Guidonis Buticularij. S. Marthæi Camerarij. S. Droconis Conſtabularij. Datum vacante cancellaria. Nos igitur devotio-nem regiam propter hoc in Domino commendantes, & tam conſeſſionem quàm conſtitutionem & confirmationem approbantes ipſius, eaſdem auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani VII. Idus Februarij, anno decimo.

Apud Ca-
nuar. regni
vob noſtri
u. 11.

Dij. 117.
ſuper codam.

E I D E M.

Vſtis petentium &c. uſque complere. Cum igitur cariffimus in Chriſto filius

noſter Philippus Rex Francorum illuſtris ſtatuertit ut de beneficiis quæ nuper fede vacante conceſſerat tuam faceres voluntatem, liberè profitendo ſe in illis nihil juris penitus habuiſſe, ac tu poſtmodum ipſa perſonis idoneis aſſignaris, nos tuis precibus inclinati, conſeſſionem ipſam, ſicut canonicè facta eſt, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis &c. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum 11. Kal. Februarij, anno decimo.

STEPHANI BALVZII
ADMONITIO

De ſequentibus epiftoſis.

Quod in ſuperioribus libris factum eſt, in iſto quodque fieri necelle fuit, quia nonnullas epiftoſas anni decimi reperimus quæ in regeſto non habebantur. Quinque igitur omnino ſunt epiftoſe iſtius appendicis, quarum duas priores accepimus ex hiſtoria Marthæi Parisij, tertiam ex chartulario monaſterij Foſſarenſis, quartam ex tomo duodecimo Spicilegij Daſcheliani, poſtremam ex hiſtoria Placentina Petri Marie Campi. Addidimus præterea epiftoſam ejuſdem Innocentij III. qua præbendam Eccleſiæ Carnotenſis confirmat Hoſpitali ſanctæ Mariæ in Saxia, quæ licet data ſe anno quarto pontificatus ejus, heic tamen reſertur, quia alibi oportuitor locus non fuit. In epiftoſa enim c lxxix hujus libri decimi agitur de hoſpitali ſancti ſpiritus in Saxia. Hanc porro epiftoſam nobis exhibuit vetus chartularium inſignis Eccleſiæ Carnotenſis.

IOHANNI REGI
Anglorum.

Inter opes terrenas quas mortalis oculus concupiſcit & quaſi cariora deſiderat, aurum obryzum & lapides pretioſos principatum credimus obtinere. Licet autem his & aliis divitiis veſtra regalis abundet excellentia, in ſignum tamen dilectionis & gratiæ quatuor anulos aureos cum diverſis lapidibus pretioſis tuæ magnitudi-ni deſtinamus; in quibus te volumus ſpecialiter intelligere formam, numerum, materiam, & colorem, ut myſterium potiùs quàm donum attendas. Rotunditas enim æternitatem ſignificat, quæ initio caret & fine. Habet ergo regalis diſcretio quod in forma requirat, ut de terrenis tranſeat ad cæleſtia, de temporalibus ad æterna procedat. Quaternarius autem, qui numerus eſt quadratus, conſtantiam mentis ſignificat; quæ nec deprimi debet in adverſis, nec in proſperis elevari. Quod tunc laudabiliter adimplebis cum quatuor virtutibus principalibus fuerit ordinata, videlicet juſtitia, fortitudine, prudentia,

Epif. 218.
Ei mittit mu-
nera.

R ij

temperantia. Intelligas ergo in primo justitiam, quam exerceas in judiciis, in secundo fortitudinem, quam exhibeas in adversis, in tertio prudentiam, quam observes in dubiis, in quarto temperantiam, quam in prosperis non dimittas. Per aurum verò sapientia designatur: quia sicut aurum præminet metallis universis, sic sapientia donis omnibus antecellit, Propheeta testante: *Requiescet super eum spiritus sapientie &c.* Nihil est autem quod Regem magis oportet habere. Vnde Rex ille pacificus Salomon solam à Domino sapientiam postulavit, ut populum sibi commissum providè sciret gubernare. Porro smaragdi viriditas fidem, saphiri serenitas spem, granati rubicunditas caritatem, topatij claritas operationem bonam significat, de qua Dominus: *Luceat lux vestra.* Habes igitur in smaragdo quod credas, in saphiro quod speres, in granato quod diligas, in topatio quod exerceas, ut de virtute in virtutem ascendas, donec Deum deorum videas in Sion.

E I D E M.

Epist. 2. 9.
De negotio Archiepiscopi Cantuariensis. Vide gesta Innoc. III. c. 131.

Cum super negotio Cantuariensis Ecclesie nos tibi scripserimus humiliter, diligenter, benignè, exhortando ac rogando, tu nobis, ut salva pace tua loquar, rescripsisti quasi comminando & exprobrando, contumaciter & protervè. Et cum nos tibi supra jus deferre curemus, tu nobis secundum jus deferre non curas, minus quam decet attendens quòd si tua nobis devotio plurimum est necessaria, nostra tamen tibi non parum est opportuna, cumque nos in tali casu tantum honorem nulli Principum detulerimus quantum tibi, tu nostro tantum derogare attendis honori quantum in simili casu nullus Princeps derogare præsumpsit, quasdam frivolas occasiones prætendens quibus asseris quòd electioni de dilecto filio magistro Stephano tituli sancti Chrysogoni Presbytero Cardinali à monachis Cantuariensibus celebratæ non potes præstare consensum; quia videlicet inter tuos est conversatus inimicos, & persona ejus est tibi prorsus ignota. Porro, juxta proverbium Salomonis, frustra jacitur rete ante oculos pennatorum, cum intelligamus illud ei non esse imputandum ad culpam, sed ad gloriam potius adscribendum, quòd Parisius diu vacans liberalibus studiis in tantum profecit ut meruerit esse Doctor, non solum in liberalibus facultatibus, verum & in theologicis dis-

ciplinis; ac sic per hoc, cum vita concordaret doctrinæ, dignus est habitus præbendam obtinere Parisiensem. Vnde mirabile gerimus si vir tanti nominis, de tuo regno ducens originem, tibi potuit esse saltem quoad famam ignotus; præsertim cum ter scripsisses illi, postquam à nobis extitit in Cardinalem promotus, quòd licet disposueris eum ad tuæ familiaritatis obsequium evocare, gaudebas tamen quòd ad majus erat officium sublimatus. Sed illud potius te attendere decuisset, quòd in terra tua natus est, de parentibus tibi fidelibus ac devotis, quòdque in Ecclesia Eboracensi fuerat præbendatus, quæ longè major & dignior quam Parisiensis existit. Vnde non solum ratione carnis & sanguinis, verum etiam obtentu ecclesiastici beneficii & officij, te ac regnum tuum affectu sincero diligere comprobatur. Nuntij verò tui causam nobis aliam expresserunt quare non præstitisti ejus electioni consensum, quia videlicet nunquam fuerat requisitus ab illis qui eum à te debuerant postulare, asserentes quòd litteræ illæ quibus mandavimus ut super hoc negotio procuratores ad nos idoneos destinares, ad te minimè pervenerunt, & monachi Cantuarienses, quamvis pro aliis negotiis ad tuam præsentiam accessissent, pro postulando tamen consensu nec litteras nec nuntios direxerunt. Vnde iidem nuntij cum multa instantia nobis supplicarunt quatenus ex quo nobis complacuit hanc tibi honorificentiam reservare ut monachi Cantuarienses regium postularent assensum, quoniam hoc factum non erat, dilationem congruam concedere dignaremur infra quam posset id fieri, ne juri tuo contingeret derogari; contra personam electi quiddam ad ultimum proponentes quòd cum manifestè falsum sit, ostium oris claudere debuissent; præsertim cum si verum esset, promotionem ejus jam impedire non posset. Licet autem super electionibus apud sedem apostolicam celebratis non consueverit assensus Principum expectari, duo tamen monachi fuerunt specialiter deputati ut ad te pro requirendo assensu venirent; qui apud * Ydivoriam fuerunt retenti, ut injunctum sibi mandatum exequi non valerent, & præfatæ litteræ de procuratoribus ad nostram præsentiam destinandis tuis fuerunt nuntiis assignatae, ut eas tibi fideliter præsentarent. Nos quoque, qui super eandem Ecclesiam Cantuariensem plenitudinem potestatis habe-

* Devoriam

mus, regium super hoc dignati sumus implorare favorem; & cursor noster qui apostolicas tibi litteras praesentavit, litteras quoque Prioris ac monachorum, qui ex mandato totius Capituli Cantuariensis celebraverant electionem memoratam, super assensu petendo regiae sublimitati porrexit. Ideoque non vidimus oportere de novo post haec omnia regium postulare consensum, sed illud disposuimus, non declinantes ad dexteram vel ad sinistram, quod sanctorum patrum canonicae sanctiones statuunt faciendum, ut videlicet nihil morae vel difficultatis rectis dispositionibus afferatur, ne gregi dominico diu desit cura pastoralis. Quocirca nil discretioni tuae vel regali prudentiae suggeratur à quoquam quo aliquatenus valeat à consummatione hujus officij revocari: quoniam cum absque vi & dolo canonica sit electio de persona idonea concorditer celebrata, sine damno famae & periculo conscientiae differre non possemus. Tu ergo, fili carissime, cujus honori supra jus deferre curavimus, secundum jus nostrum studeas honori deferre, ut gratiam divinam & nostram uberius merearis; ne forte, si secus egeris, in eam te difficultatem inducas de qua non facile valeas expediri, cum tandem oporteat eum vincere cui flectitur omne genu caelestium, terrestrium, & infernorum, cujus nos vices in terris, licet immeriti, exercemus. Ne igitur eorum consiliis adquiescas qui tuam semper turbationem desiderant ut melius possint in aqua turbida piscari, sed nostro beneplacito te committas. quod utique tibi cedit ad laudem, gloriam, & honorem. Quia non esset tibi tutum in hac causa Deo & Ecclesiae repugnare pro qua beatus martyr & Pontifex gloriosus Thomas sanguinem suum recenter effudit, praesertim ex quo pater & frater tuus clarae memoriae tunc Reges Anglorum in manibus Legatorum apostolicae sedis illam pravam consuetudinem abjurarunt. Nos autem, si nobis humiliter acquieveris, sufficienter tibi & tuis providere curabimus, ne super hoc valeat vobis aliquod praesudicium generari. Datum Laterani . . . . pontificatus nostri anno decimo.

ABBATI ET CONVENTUI
Fossatensi.

Solet annuere sedes apostolica piis votis & honestis petentium precibus favorem benivolum impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis pre-

cibus inclinati, redditus quos bonae memoriae Ysembardus Abbas de assensu vestro, filii conventus, ad augmentum luminarium sacristiae monasterij vestri apud Longumvillare concessit, sicut eadem ipsos justè possidet & quietè, ipsi auctoritate apostolica confirmamus & praesentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino &c. Datum Romae apud sanctum Petrum v. Idus Ianuarij, anno decimo.

EPISCOPO, ARCHIDIACONO,
& Praeposito Atrebatensi.

Dilecti filij Abbas & conventus de Cifonio nostris auribus intimarunt quòd quaedam domus eorum, quae dicitur *Bel-Repaire*, praeter Canonicos & fratres tanta est onerata multitudo feminarum, quas recipere ad instantias & importunitates Principum compelluntur, ut ad necessariam sustentationem earum nequaquam domus ejusdem sufficiant facultates. Propter quòd indulgeri sibi suppliciter petierunt quòd de cetero non recipiant ibi aliquam mulierem; ne, quod absit, suadente humani generis inimico, per ipsas detur occasio delinquendi. Quocirca discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatenus inquisita diligentius & cognita veritate statuatis inde quòd utilitati Ecclesiae ac saluti servientium in eadem noveritis expedire, contradicentes &c. Quòd si non omnes &c. tu, frater Episcopo, cum eorum altero ea nihilominus exequaris. Datum Romae apud sanctum Petrum v. Kal. Februarij, anno decimo.

Epist. 221.
De minuendo
feminarum
numero in do-
mo Canonico-
rum.

PREPOSITO ET CAPITULO
Placentino.

NE super mandato quòd pro vobis olim fecimus Placentinis aliqua possit in posterum dubietas exoriri, illud de verbo ad verbum vobis duximus subscribendum. **CONSULIBVS** & civibus Placentinis. Hoc est praecipuum quòd vobis injungimus sub debito praesentis juramenti. Ut de cetero contra tenorem Lateranensis Concilij non gravetis Episcopum vel clerum Placentinum exactionibus vel collectis, & restituatis omnes fructus extantes quos eis abstulistis vel fecistis auferri. Super aliis autem rebus ablatis condescendimus vobis hoc modo, si tamen hanc gratiam velitis gratam habere, ut ad praesens tria millia librarum illis reddatis, & pro residuo, sicut offertis, communia obligetis eisdem, ita ut vos nomine ipsorum

Epist. 222.
Confirmetur
mandata facta
placentinis.

Epist. 210.
Confirmatur
quodam con-
cilio.

„ faciatis proventus eorum fideliter colligi
 „ & eis integrè assignari donec ipsis plenè
 „ fuerit satisfactum. Si verò modum istum
 „ acceptare non vultis, quia non dimittitur
 „ peccatum nisi restituatur ablatum, cum
 „ dubium non existat quin possitis, si velitis,
 „ sive mutuo sive alio modo pecuniam inve-
 „ nire, sub eadem districtione præcipimus
 „ ut summam pecuniæ pro rebus ablati se-
 „ cundum extimationem factam infra sex
 „ menses integrè persolvatis; possessiones
 „ verò quas habebant Ecclesiæ Placentinæ
 „ in eum statum reducere procuratis in quo
 „ fuerunt tempore violentiæ irrogatæ; ne-
 „ que contra istud præceptum vi vel dolo
 „ aliquid aliquando attentetis. Alioquin præ-
 „ ter notam & noxam perjurij vos in priorem
 „ sententiam reducamini, & procedatur in
 „ vos secundum formam posterioris manda-
 „ ti ad visitatores directi, cujus contentia
 „ fuit talis. **TACTI** sumus dolore cordis
 „ intrinsecus & usque ad animam ipsius do-
 „ loris gladius pertransivit pro eo quòd cum
 „ civitas Placentina confueverit esse aposto-
 „ licæ sedi valde devota, nunc mutatus est
 „ color optimus, & aurum in scoriam est
 „ conversum: quoniam adeo exhibet se in-
 „ gratam ut nulla in ea videatur devotionis
 „ aut gratitudinis remansisse scintilla, dum
 „ ejus monitis & mandatis omnino contemp-
 „ tis, matrem suam Placentinam Ecclesiam,
 „ honorabile membrum ipsius, hæreticorum
 „ seducta fallacis nititur ancillare, volens
 „ eam quasi vile mancipium redigere sub
 „ tributo, ut ceteras civitates suo exemplo
 „ corrumpens una provocet universas con-
 „ tra universalis Ecclesiæ libertatem; ut di-
 „ cere valeamus cum Propheta: *Filos onu-
 „ trivi & exaltavi, ipsi autem spreverunt me.*
 „ A cujus utique culpæ flagitio si nec publicæ
 „ honestatis justitia, nec ecclesiasticæ disci-
 „ plinæ severitas, nec fidei Christianæ reli-
 „ gio, nec formido tremendi judicij vos po-
 „ tuit hæctenus revocare, utinam exemplum
 „ gentilis mansuetudinis vos induceret, ne
 „ sæviorem persecutionem à vobis quàm pas-
 „ sa fuerit à famosa credulitatis tyranno,
 „ Ecclesia nostro tempore sustineret. Cum
 „ enim Pharao Rex Ægypti, ceteris servi-
 „ tuti subactis, sacerdotes suos & possessio-
 „ nes eorum non solum in pristina libertate
 „ servaverit, sed etiam alimoniam eis de pu-
 „ blico ministravit, & Rex Persidæ Arta-
 „ xerxes universis sacerdotibus & Levitis ac
 „ domus Dei ministris veterit vectigal, tri-
 „ butum, & annonam imponi, vos quidem
 „ metuere propter Deum vel saltem propter
 „ homines erubescere deberetis in Dei famu-

los immanitatem illius tyrannidis exercere
 „ quam non exercuerunt in ipsos illi qui non-
 „ dum habebant notitiam veritatis. Heu
 „ qui vos, ô cives, tam miserabiliter fasci-
 „ navit ut ancillata matre servos efficeret &
 „ perversitatis exemplum ceteris exhiberet,
 „ ac apostolicæ gratiæ redderet prorsus ni-
 „ gratos, quæ civitatem vestram à jugo Ra-
 „ vennatis Ecclesiæ gratuitò liberavit, adop-
 „ tans illam in filiam specialem? Certè etsi
 „ possetis hujusmodi facinus impune perfice-
 „ re, non deberetis tam perversum exem-
 „ plum aliis exhibere: quoniam etsi grave
 „ sit facinus, gravius est exemplum. Quòd
 „ si gratiæ vobis factæ beneficium asperne-
 „ mini, & degenerantibus vobis ex filiis in-
 „ privignos, apostolicæ sedis gratiam, quæ
 „ multis bonis hæctenus vos replevit, præ-
 „ ter vestram ingratitudinem impropere
 „ cogamur prophetico verbo dicantes: *Pin-
 „ gues facti sunt & incrassati, & recalcitra-
 „ vere dilecti.* Numquid remanebit gratia
 „ cum ingratis, aut mater filios alienos, qui
 „ mentiti sunt ei, sibi que mala pro bonis &
 „ odium pro dilectione retribuunt, ultrà po-
 „ terit in adoptionis filios retinere, quin po-
 „ tiùs abutentes ingenua, redigantur in con-
 „ ditionem servilem, ut gratiam quam non
 „ cognoverunt habendo, saltem amittendo
 „ cognoscant, tantoque demum illam se do-
 „ leant amisisse quanto habere ipsam, cum
 „ voluerint serid, non poterunt, pro eo quòd
 „ eam servare, dum potuere, minimè vo-
 „ luerunt, & sic tandem dantibus vobis alie-
 „ nis honorem vestrum & annos vestros cru-
 „ deli, cum impleti fuerint extranei viribus
 „ vestris, ac vos labores vestros in aliena
 „ domo videntes in novissimis gemueritis,
 „ nos quidem, juxta proverbium Salomonis,
 „ in interitu vestro ridebimus, & subsan-
 „ nantes, cum vobis quod timebatis adve-
 „ nerit, redire fortasse volentes recipere vos
 „ nollemus, quos jam pridem diutiùs voca-
 „ vimus renuentes, cum sapiente dicturi:
 „ *Vocari, & renuistis. Extendi manum meam,
 „ & non fuit qui aspiceret. Despexistis omne
 „ consilium meum, & increpationes meas poni-
 „ tibus neglexistis.* Redite ergo prævaricato-
 „ res ad cor, & nolite vos reddere prorsus
 „ indignos propriæ dignitatis: quia cum ex-
 „ pectaverimus per triennium, si fortè in-
 „ fatuata ficulnea fota stercoreibus non pro-
 „ tulerit ex se fructum, profectò non restat
 „ nisi securim ponere ad radicem, ne ramis
 „ infructuosus extensis terra circumjacens
 „ inutiliter occupetur. Cum enim nihil sit
 „ justius quàm ut in quo quis peccavit, in eo
 „ etiam puniatur, & per hoc quod in Deum
 „ &

& Ecclesiam commisisis, non solum epis-
 copalia jura temere invadentes, verum
 etiam facientes Episcopum vestrum & cle-
 ricos miserabiliter exulare, sedis episcopa-
 lis reddideritis vos indignos, nolentes vos
 tanti seeleris diutius impunitate gaudere,
 immo illud tali castigatione comescere
 quod quibuscumque culpa vestra fuit in
 scandalum, poena sit in exemplum, deli-
 beravimus cum fratribus nostris & hoc
 communi consilio duximus statuendum ut
 nisi ad mandatum Ecclesiae infra mensem
 post susceptionem praesentium revertami-
 ni, super his pro quibus censuram eccle-
 siam incurristis satisfactionem debitam im-
 pensuri, civitas vestra episcopali dignitate
 privetur, & diocesis ejus inter vicinos
 Episcopos dividatur, proviso congrue
 tam Episcopo quam clericis civitatis, si
 tamen civitas dicenda sit postquam epis-
 copalem amiserit dignitatem, ac per hoc
 temporalem quoque merebitur amittere
 comitatum. Ecce tenus est arcus. Fugia-
 tis igitur a sagitta quae non consuevit abi-
 re retrorsum: quia sera est penitentia post
 ruinam, sicut vicina vos possunt exempla
 docere. Non ergo vos respiscere pudeat
 ab errore, quoniam in hac pugna longe
 magis est vinci quam vincere gloriosum:
 quia sicut qui vincit vitium, vincitur a
 virtute, sic profecto qui virtutem capti-
 vat, a vitio captivatur. Et est quidem ma-
 joris virtutis seipsum quam extraneam su-
 perare, maxime si crudelitas a pietate vin-
 catur, Salomone testante: *Melior est pa-*
tiens viro forti, & qui dominatur animo suo,
expugnatore urbium. Mittimus igitur ad vos
 venerabilem fratrem nostrum Vercellen-
 sem Episcopum & dilectos filios Abbatem
 de Tilieto & Albertum Presbyterum Man-
 tuanum, qui monitis & exhortationibus
 vos inducant, si desuper datum fuerit, ad
 semitam veritatis, alioquin convocatis
 Episcopis Lombardiae, sublato cujuslibet
 contradictionis & appellationis obstaculo,
 praescriptum statutum solenniter exequan-
 tur. De cetero paterna dilectione vos mo-
 nemus, deposcimus, & rogamus ut hoc no-
 bis gratuita saltem liberalitate doneris,
 sub spe non solum mercedis aeternae vobis
 a Domino conferendae, verum etiam praer-
 mij temporalis a sede apostolica conce-
 dendi, scituri pro certo quod non sine
 multa tristitia & magno dolore processi-
 mus ad praescriptam sententiam proferen-
 dam, tamquam qui necessario compelli-
 mur, si permiseritis vos in hanc necessita-
 tem induci, quandam honorabilem par-
 Tom. II.

tem a nostro corpore separare ut illius pa-
 reamus jussioni qui praecipit quod si nos-
 ter oculus nos scandalizat, eruamus illum,
 & proiciamus a nobis. Datum Laterani
 Nonis Octobris, pontificatus nostri anno
 nono.] Quocirca discretioni vestrae per
 apostolica scripta praecipiendo mandamus
 quatenus ceteris occupationibus praeter-
 missis, cum hanc inter omnia negotia
 Lombardiae modo praecipuam reputemus,
 ad civitatem Placentinam pariter acceden-
 tes, cives ipsius, quos, sicut novit ille qui
 nihil ignorat, non intendimus contra jus-
 titiam aggravare, modis quibus poteritis
 prudenter & efficaciter inducatis ut man-
 datis apostolicis obediant humiliter & de-
 votè, ne praescriptam poenam incurrant
 ignominiosam pariter & damnosam. Alio-
 quin, quia ferro abscindenda sunt vulne-
 ra quae fomentorum non sentiunt medici-
 nam, convocatis Episcopis Lombardiae,
 ad executionem praescripti statuti cum ea
 maturitate ac diligentia procedatis ut ves-
 tra sollicitudine mediante debitum sortia-
 tur effectum; scientes vobis plenam po-
 testatem sublato cujuslibet contradic-
 tionis & appellationis obstaculo a nobis esse
 concessam super omnibus quae necessaria
 fuerint ad idem negotium exequendum.
 Quod si non omnes his exequendis potue-
 rit interesse, duo vestrum ea nihilomi-
 nus exequantur. Datum apud Montem-
 stasconem v. Kal. Augusti, anno decimo.

DECANO ET CAPITULO Carnotensi.

IN nostra praesentia constitutus venera-
 bilis frater noster Episcopus Carnoten-
 sis pro animabus tam sua quam praedecef-
 sorum suorum & successorum suorum Hos-
 pitali sanctae Mariae in Saxia de voluntate
 nostra praebendam in Ecclesia Carnotensi
 ad opus infirmorum & pauperum pia libe-
 ralitate concessit, & nos concessionem ip-
 sius nomine Hospitalis ejusdem recepimus
 & auctoritate curavimus apostolica
 roborare, decernentes irritum & inane si
 quid de praebenda vel nunc vacante vel
 in proximo vacatura contra hoc, quod
 non credimus, fuerit attentatum. Ne au-
 tem ex hoc Ecclesia vestra solito servitio
 defraudetur, pastoralis volentes sollicitudi-
 ne providere, volumus & praesentium auc-
 toritate concedimus ut juxta dispositionem
 ipsius Episcopi aliquis statuatur qui pro ea
 deserviat & in ea Ecclesiae Carnotensis ter-
 tiam partem proventuum ejusdem praebendae
 in integrum percepturus, duabus

Epist. 223.
 De praebenda
 Hospitalis sanctae
 Mariae in
 Saxia.
 Vide supra epist.
 179.

138 Epistolarum Innocentij III.

reliquis Hospitali supradicto annis singulis in integrum persolvendis. Ideoque discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus & praecipimus quatinus quod ab eodem Episcopo factum est intuitu pietatis & a nobis auctoritate apostolica confirmatum gratum habeatis & ratum & inviolabiliter observetis, vestrumque consen-

sum per patentes nobis curetis litteras intimare. Alioquin noveritis nos eidem & venerabili fratri nostro Aurelianensi Episcopo & dilecto filio Abbati Vindocinensi mandasse ut vos ad ea monitione praemis- sa per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellant. Datum Anagninae 1111. Idus Novembris, anno quarto.

FINIS LIBRI DECIMI.

